

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ESKİ TÜRK EDEBİYATI
ANABİLİM DALI

AHMED-İ RIDVÂN VE RIDVÂNİYYESİ

Yüksek Lisans Tezi

Nebi YILMAZ

Tez Danışmanı
Doç. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK

Ankara – 2006

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ESKİ TÜRK EDEBİYATI
ANABİLİM DALI

AHMED-İ RIDVÂN VE RIDVÂNİYYESİ

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı : Doç. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

Prof. Dr. Hasan ÖZDEMİR

.....

Prof. Dr. Osman HORATA

.....

Doç. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK

.....

Tez Sınavı Tarihi :

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	IV
Kısaltmalar.....	VI
Transkripsiyon Sistemi.....	VII
GİRİŞ.....	1
1. Ahmed-i Rıdvân'ın Hayatı ve Eserleri.....	1
1.1. Ahmed-i Rıdvân ve Hayatı.....	1
1.2. Rıdvâniyye.....	2
1.3. Divan.....	3
1.4. İskender-nâme.....	3
1.5. Leylâ vü Mecnun.....	4
1.6. Husrev ü Şîrîn.....	4
1.7. Mahzenü'l- Esrâr.....	5
1.8. Heft-Peyker.....	5
2. Rıdvâniyye'de Yer Alan Konuların Özeti.....	7
3. Metinde Yer Alan Deyimler ve Atasözleri.....	8
SONUÇ.....	11
ÖZET.....	13
ABSTRACT.....	14
Metni Kurarken İzlenen Yol.....	15
Eserin Nüsha Özelliği.....	22
Kaynaklar.....	23
METİN.....	25
DİZİN.....	193
TIPKIBASIM.....	361

ÖN SÖZ

Divan edebiyatının çalışma alanlarından biri şahsiyetler ve eserleri üzerinedir. Bu amaçla 15 – 16. yüzyıllarda yaşamış ve yeterince tanınmamış bir şair olan Ahmed-i Rıdvân'ın “Rıdvâniyye”si üzerinde çalıştım. Rıdvâniyye, H. 914 / M. 1508-9'da tamamlanmış dinî ve aklâkî öğütlerle hikâyelerden oluşan bir mesnevidir. Eserin bilinen tek nüshası Süleymaniye Kütüphanesi'ndedir. (Hacı Mahmut Efendi No: 3330) Bizim çalışmamızda eserin beyit sayısı 1723'e ulaşabilmektedir. Ancak Prof. Dr. İsmail ÜNVER doçentlik tezinde beyit sayısını 1743 olarak belirtmiştir. Metnin akışından ve şairin, eserin sonundaki bir beytinde beyit sayısını 2080 olarak belirtmesinden, bu nüshada yaklaşık 16 – 17 yaprağın kopmuş olduğu anlaşıyor.

Mesneviler, genellikle ana kahramanı iki kişi ve konusu aşk olan eserlerdir. Ancak Rıdvâniyye bu bakımdan diğer mesnevilerle farklılık arz eder. Eserde dinî, tasavvufî ve ahlâkî birçok konuya yer verilmiştir ve bu konular hikâyelerle pekiştirilmiştir. Şair konuları anlatırken başlık vermemiştir. Çalışmamızda her temaya ve temayı destekleyen hikâyelere uygun başlıklar ekledik. Bunu köşeli parantez içerisinde verdik.

Çalışmamızın amacı, eserin çevriyazı metnini ortaya koymak ve dizinini vermektir. Çalışmamızda eserin inceleme kısmında bulunan şairin hayatı ve eserleri ile konuların ve hikâyelerin özeti tamamen Prof. Dr. İsmail ÜNVER'den alınmıştır. Prof. Dr. İsmail ÜNVER özetinde bir hikâyede “Fazıl” okuduğunu, biz kafiyeeye uygun olarak “Fudayl” okuduk.

Genel özellikleriyle verilmeye çalışılan eser dört bölümden oluşmaktadır:

Eserin birinci bölümü olan giriş kısmında, Ahmed-i Rıdvân'ın hayatı ve eserleri, eserin şekli, içerik özellikleri, eserde nelerden bahsedildiği hakkında kısaca bilgi ile eserde geçen deyimler ve atasözleri verilmiştir.

Eserin ikinci bölümünde metnin çevriyazısı verildi. Metni ortaya koyarken gerek harf gerekse kelime yazımı itibariyle metne bağlı kalındı.

Eserin üçüncü bölümünde kelimelerin dizini yapıldı. Dizinde kelimelerin geçtiği tüm beyit numaraları gösterildi. Kelime kök, gövde veya birleşiklerine gelen ek ve diğer unsurlar alfabetik olarak sıralandı. Dizinde yer alan kişi adlarının çoğuna açıklama getirildi. Bunun yanında kelimelerin hangi dilden olduğu gösterildi.

Eserin dördüncü bölümünde Süleymaniye Kütüphanesi'nden elde ettiğimiz tek nüshanın, konuya ilgi duyanların istifade edebilmesi amacıyla tıpkıbasımı verildi.

Çalışmamda, böyle bir konuyu zevkle hazırlamama vesile olan Prof. Dr. İsmail ÜNVER'e, danışmanlığımı üstlenen ve katkıları olan Prof. Dr. Abdülkadir GÜRER ve Prof. Dr. Osman HORATA'ya, ve özellikle metni baştan sona kontrol eden Hocam Doç. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK'a içten teşekkürlerimi sunmayı görev sayıyorum. Ayrıca bana yardımını esirgemeyen Murat Ersin YILIK, Gökhan BALLICA ile Ali Ercan OLGUNER'e ve Arapça kısımların okunmasında bana yardımcı olan Mehmet Akif BULAT'a teşekkür ederim.

Nebi YILMAZ

Ankara 2006

KISALTMALAR

a.	: Arapça
AKM	: Atatürk Kùltür Merkezi
C.	: Cilt
Dr.	: Doktor
Doç.	: Doçent
DTCF	: Dil ve Tarih – Coğrafya Fakùltesi
f.	: Farsça
H.	: Hicrî
hızl.	: Hazırlayan
Hız.	: Hazret
M.	: Milâdî
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
nr.	: Numara
öl.	: Ölüml
Prof.	: Profesör
S.	: Sayı
s.	: Sahife
TDK	: Türk Dil Kurumu
TTK	: Türk Tarih Kurumu
vb.	: Ve benzeri
yk.	: Yaprak

TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ

آ	a, ā
ا	e, a
ء	'
ب	b
پ	p
ت	t
ث	s
ج	c
چ	ç
ح	h
خ	ħ
د	d
ذ	z
ر	r
ز	z
س	s
ش	ʃ

ص	ʃ
ض	dʒ
ط	ʈ
ظ	ʒ
ع	ʕ
غ	g
ف	f
ق	k
ك	k
گ	ŋ
ل	l
م	m
ن	n
نك	ng
و	v
ه	h
ی	y

GİRİŞ

1. AHMED-İ RIDVÂN'IN HAYATI VE ESERLERİ

1.1. AHMED-İ RIDVÂN'IN HAYATI

Klasik edebiyatımız, adını hiç duymadığımız, bazen de bilmem kaçınıcı sınıf bir yazar diyerek bir yana bıraktığımız sayısız isimlerle doludur. Yazarı belli olmayan ya da yazarı hakkında etraflı bilgi edinilmeyen eserler de az değildir. Bu durumdaki yazarlar ve eserler üzerinde çalışmalar yapmak edebiyat tarihimize çeşitli yönlerden ışık tutabilir. Anadolu'da yedi yüz yıllık bir dönemi içine alan klasik edebiyatımızın birçok yazarı ve eseri yeterince tanınmamaktadır. Kaynaklarda adları geçtiği hâlde bugün bilinmeyen yazarlar kimlerdir? Yine bu kaynaklarda adlarını okuduğumuz, ancak kütüphanelerde bulamadığımız eserler hangileridir, bilemiyoruz. Bu yüzden konu üzerine araştırma yapanların elinde bir “Kayıplar listesi” bulunmasının, çalışmaları daha verimli kılacağı son derece açıktır.

Öte yandan, bütün çalışmaları klasik edebiyatın önde gelen kişileri üzerinde yoğunlaştırmak yerine, bu edebiyatın yeterince tanınmayan yönleri üzerindeki çalışmalara öncelik vermek, Türk dili, Türk tarihi ve Türk toplum yaşayışıyla ilgili yeni bilgi ve belgeler ortaya çıkaracaktır.

Ahmed-i Rıdvân, kaynaklardan edinilen ve eserlerinin incelenmesinden ortaya çıkan bilgilere göre XV. yüzyılın ikinci yarısıyla XVI. yüzyılın ilk yarısında yaşamış, önemli görevlerde bulunmuş, geride 27.000 beyit tutan altı mesnevi ile büyük bir divan bırakmıştır.

Ahmed-i Rıdvân'ın “Tütünsüz” veya “Bî-duhân” sanıyla anıldığı, son yıllarını Edirne'de geçirdiği, ünlü bir sancakbeyi olduğu ve şairliği ile tanındığı, tezkirelerin verdiği yetersiz bilgilerden anlaşılmaktadır. Tezkireler onun Edirne'de

yerleştğini bildiriyorlarsa da, memleketi hakkında herhangi bir bilgi yoktur. Ancak devşirme olduğu eserlerinde geçen bazı beyitlerden anlaşılmaktadır.

Ahmed-i Rıdvân muhtemelen Ohri’de ya da o çevrede doğmuş, devşirme olarak alınıp yetiştirilmiş, XV. yüzyılın ikinci yarısıyla XVI. yüzyılın ilk yarısında yaşamış, bir ara deftardalık yapmış, sonra da Anadolu’da ve Rumeli’de değişik yerlerde sancakbeyliği görevinde bulunmuştur. Dimetoko yakınlarındaki Ahmed Fakihlû (Ece) Köyü kendisine II. Bayezit tarafından mülk olarak verilen şair, hayatının son yıllarını Edirne’de geçirmiştir. Elde bulunan altı mesneviden beşini II. Bayezit adına yazan şairin, divanını da bu padişah adına düzenlediği, Yavuz Sultan Selimle ilgili şiirlerinin sayfa kenarına sonradan değişik bir yazıyla yazılmış olmasından anlaşılmaktadır. Bütün yakınmalarına rağmen, Edirne’de medrese, tekke ve türbe yaptıracak maddî güce sahip olduğu görülen şair, 1528 – 1539 yılları arasında Edirne’de ölmüştür.

1.2. RIDVÂNİYYE

Rıdvâniyye H. 914 / M. 1508-9’da tamamlanmış dinî ve ahkâkî öğütlerle hikâyelerden oluşan bir mesnevidir. Eserin bilinen tek nüshası Süleymaniye Kütüphanesi’ndedir. (Hacı Mahmut Efendi No: 3330)

Ahmed-i Rıdvân eserin sonundaki bir beyitte, beyit sayısını 2080 olarak bildirmiştir. Ancak eserdeki kopukluklar nedeniyle eldeki yazmanın beyit sayısı 1723’e ulaşabilmektedir. İki sayı arasındaki fark yazmada yaklaşık 16 – 17 yaprağın kopmuş olduğunu gösteriyor. Rıdvâniyye baştan sona remel bahrinin fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün vezniyle yazılmıştır. Mesnevi içinde değişik nazım şekilleri de kullanılmıştır.

Baştan sona dinî, tasavvufî ve ahkâkî konuların yer aldığı mesnevide : Hz. Ömer’in adaleti, padişahların halka adaletli davranması gerektiği, faizciliğin haram

olması, dünya nimetlerine düşkün olmamayı, dört halife hakkında, on iki imam hakkında, ecele rıza göstermeyi, dünyanın faniliği, cimrilikten sakınmayı, iyiliğin fazileti evliya ve evliyaların kerametleri gibi birçok konu yer almaktadır.

En son devrin edebiyatında, yerini yavaş yavaş roman, hikâye ve diğer mensur eserlere bırakan mesnevi, klâsik edebiyatında değişik konuların işlenmesinde çokça kullanılmış bir nazım şeklidir. Mesnevi nazım şekli İslâmî Türk edebiyatında, en eski devirlerden başlayarak Batı etkisinin kuvvetlendiği XIX. yüzyıla kadar kullanılmıştır. Mesneviler genellikle ana kahramanı iki kişi ve konusu aşk olan eserlerdir. Ancak Rıdvâniyye bu bakımdan diğer mesnevilerle farklılık arz eder. Eserde - daha önce de belirttiğimiz gibi - dinî, tasavvufî ve ahlâkî sınırlar içinde birçok konuya yer verilmiştir. Rıdvân'ın diğer mesnevilerindeki konu bütünlüğü, Rıdvâniyye'de parça parçadır ve anlatılanların her biri birbirinden bağımsızdır.

1.3. Divan :

Divan, önce klasik divan tertibi anlayışına uygun olarak düzenlenmiş, ancak sonradan yazılan şiirlerin gelişigüzel eklenmesiyle bu düzen bozulmuştur. Divanda mesnevi, kaside, gazel, kıt'a, terakib-i bend, müstezat yer almaktadır.

1.4. İskender-nâme :

İran edebiyatında manzum İskender hikâyesi ilk olarak Firdevsî'nin Şâh-nâme'sinde yer almıştır. İran edebiyatında bu konuyu manzum olarak anlatan birçok şair vardır. Anadolu'daki ilk İskender-nâme ise Ahmedî tarafından yazılmıştır. Ahmedî'nin eseri vezni, düzeni, değişik konulara yer verışı ve ele aldığı konuların işleniş bakımından İran edebiyatındaki örneklerden oldukça farklı, orijinal bir mesnevidir. Ahmed-i Rıdvân'ın ilk mesnevisi İskender-nâme'dir. Eser 8300 beyitten oluşmaktadır.

1.5. Leylâ vü Mecnun :

Leylâ vü Mecnun, başlı başına bir mesnevi olarak ilk kez Nizâmî tarafından yazılmıştır. Gerek bu konudaki ilk mesnevisi olması, gerekse konunun işlenişinde şairin gösterdiği başarı dolayısıyla Nizâmî'nin eseri İran ve Türk edebiyatlarında son derece etkili olmuştur. Anadolu dışındaki Türk şairlerinden Ali Şir Nevâî de Leylâ vü Mecnun yazmıştır. Nevâî öbür mesnevilerinde olduğu gibi Leylâ vü Mecnun'da da orijinal bir eser ortaya koymayı başarmış, bu konuyu kendisinden sonra işleyen Türk şairleri üzerinde etkili olmuştur. Anadolu'da Ahmed-i Rıdvân'dan önce Gülşen-i Uşşak adıyla Şâhidî'nin ve Hamdullah Hamdi'nin Leylâ vü Mecnun yazdıkları kesin olarak bilinmektedir. Ahmed-i Rıdvân'ın Leylâ vü Mecnun mesnevisinin tek yazması bilinmekte, bu yazmanın da baştan, sondan ve ortalarından eksik olduğu görülmektedir. Yazmaya dağılmadan önce verildiğini sandığımız yaprak numaralarına bakarak, tamamının 200 yaprak kadar olduğunu tahmin ediyoruz. Baştan ve sondan kopan yapraklarda eserin telif tarihi, sebep-i telif bölümü ve sunulduğu kişi hakkında bilgiler bulunması beklenirdi. Ne yazık ki bu bilgileri bulamıyoruz.

1.6. Husrev ü Şîrîn :

Sâsânî hükümdarlarından Husrev'in padişahlığı ve Şîrînle olan ilişkisi Şâh-nâme'de anlatılmış olmakla birlikte, bu konuyu bir aşk hikâyesi olarak işleyen yine Nizâmî'dir. O, Şâh-nâme'deki tarihî olayların herkesçe bilindiği noktasından hareketle, Husrev'in aşkını odak noktası olarak almış, kahramanın öbür yönleri üzerinde fazla durmamıştır. Nizâmî'nin Husrev ü Şîrîn'i İran edebiyatında olduğu kadar Türk edebiyatında da etkili olmuştur. Ahmed-i Rıdvân Husrev ü Şîrîn'i 1502'de tamamlamıştır.

Rıdvân Husrev ü Şîrîn'i yazarken hem Nizâmî'nin hem de Şeyhî'nin eserinden yararlanmıştır. Kimi olayları verirken Nizâmî'ye kimilerinde ise Şeyhî'ye

uymuştur. Ancak şair, Şeyhî'deki planı bir iki nokta dışında aynen uygulamıştır. Hatta mesnevi içindeki gazellerden çoğu ve terci-i bent Şeyhî'ye naziredir.

1.7. Mahzenü'l- Esrâr :

Nizâmî'nin ilk mesnevisi olan Mahzenü'l- Esrâr dinî, ahlâkî ve tasavvufî konularda yazılmış yirmi “makale” ve her makaleden sonra gelen bir hikâyeden oluşmaktadır. Mahzenü'l- Esrâr gerek İran edebiyatında, gerekse Türk edebiyatında çok tanınmış ve etkili olmuş bir mesnevidir. Nizâmî'nin eseri Anadolu dışındaki Türk edebiyatını da etkilemiş, Çağatay şairlerinden Mîr Haydar ve Ali Şîr Nevâî de bu türde mesnevi yazmışlardır. Ancak bu şairlerin eserleri Rıdvân'dan önce Anadolu'da etkili olmamıştır.

Ahmed-i Rıdvân, bütün mesnevilerine tarih düşürdüğünü söylemektedir. Ancak mesnevinin yazıldığı tarih kesin olarak belli değildir. Mesnevi'nin II. Bayezit adına yazıldığı baş tarafındaki üç ayrı başlık altında belirtilmiştir. Mahzenü'l- Esrâr'ın eldeki yazmasında 2023 beyit bulunmaktadır. Bu sayı Nizâmî'nin eserinde yazma ve baskılarda 2200 – 2400 arasında değişmektedir. İki eser arasındaki beyit sayısının yakın oluşu, Nizâmî'ye ne ölçüde bağlı kalındığını gösterir.

1.8. Heft-Peyker :

Heft-Peyker'e konu olan Sâsânî hükümdarı Behrâm-ı Gûr'un hayatı ilk ve basit şekliyle Şâh-nâme'de anlatılmıştır. Ancak bu konuyu başlı başına bir mesnevi olarak işleyen Nizâmî'dir. Behrâm-nâme veya Heft-Günbed adıyla da anılan bu eserinde Nizâmî, Behrâm'ın destanî yönünden daha çok avla, eğlenceyle, önce cariyesi, sonra yedi iklim hükümdarının yedi kızıyla geçirdiği günleri anlatmıştır.

Ahmed-i Rıdvân'ın yazdığına inandığımız Heft-Peyker'in durumu da, daha önce sözünü ettiğimiz Mahzenü'l- Esrâr'dan farksızdır. Ancak bu mesnevinin Hayâtî

mahlası taşıyan iki yazması elimizde bulunuyor. İkinci yazma, birincide görülen ve bizi tereddüde düşüren noktaları aydınlatmaktan uzaktır. İstinsah tarihi birinciye göre daha yeni olan bu yazmanın, birinciden kopya edildiği, aynı yanlışların tekrarlanmasından anlaşılmaktadır. Eser, yazıldığı dönem ve sunulduğu kişi bakımından olduğu kadar, dil ve anlatım bakımından da Rıdvân'ın öbür mesnevileriyle bütünleşmektedir.¹

¹ Ahmed-i Rıdvân'ın hayatı ve eserleri ile ilgili bilgiler Prof. Dr. İsmail ÜNVER'in doçentlik tezinden alınmıştır.

2. RIDVÂNİYYE'DE YER ALAN KONULARIN ÖZETİ

Şairin diğer mesnevilerinde, baştan sona tek konu işlendiğinden, mesnevilerin özeti verilebilmektedir. Rıdvâniyye'de ise, anlatılanlar birbirinden bağımsızdır. Bu nedenle eserin kesintisiz bir özetini vermek mümkün değildir. Aşağıda Rıdvâniyye'de anlatılanlar hakkında kısaca bilgi vermeye çalışacağız.

Rıdvâniyye “Tevhîd” le başlar (yk. 1b -2a arasında kopmuş yapraklar var), bunu “Münâcât” ın izlediği yk. 2a' nın başındaki üç beyitten anlaşılmaktadır. Bundan sonra gelen üç başlıkta şair, gerçek aşktan ve gönlündeki Tanrı aşkından söz etmektedir. (eserdeki ikinci ve daha büyük kopukluk yk. 4b'den 5a'ya geçişte görülmektedir.)

Dördüncü ve beşinci bölümlerde âşık ve maşuğun vasfı anlatılmıştır. Altıncı bölümden sekizinci bölüme kadar haram, tövbe ve nefis konuları anlatılırken şair, Habib-i Acamî, Fudayl ve Beşr-i Hâfi'den söz eder. Dokuzuncu bölümden on ikinci bölüme kadar padişahların adil olmaları, halkın padişaha karşı görevleri ve vezirlerin padişaha karşı sadakati konuları anlatılırken şair, zalim padişak Dahhak-i Tâzî'den ve Gazneli Mahmut ile onun veziri Ayaz'dan söz eder. On üçüncü bölümden on altıncı bölüme kadar kibir, gurur, edep, dünya nimetine düşkün olmamak ve günah konuları anlatılır. On yedinci bölümden yirminci bölüme kadar cimrilik, ölümün kaçınılmazlığı ve Azrayil konularından söz edilir. Yirmi birinci bölümden yirmi altıncı bölüme kadar dünyanın faniliği, iyiliğin fazileti, Hz. Muhammet ve dört halife konuları anlatılırken şair, bu konuları destekleyici hikâyelere yer verir. yirmi yedinci bölümden yirmi dokuzuncu bölüme kadar bilginin yüceliği evliya ve evliyaların kerametleri konuları; otuzuncu bölümden otuz üçüncü bölüme kadar dört imam konuları; otuz dördüncü bölümden otuz yedinci bölüme kadar nefis ve nefsin çeşitleri konuları; otuz sekizinci bölümden kırk üçüncü bölüme kadar gönlün parlaklığı, Gazâlî ve kardeşi ile aşk ve Tanrı'dan af dileme konuları; son olarak kırk dördüncü bölümde hatime ve II. Bayezit'e övgü konuları yer alır. ²

² Ayrıntılı bilgi için Prof. Dr. İsmail ÜNVER'in doçentlik tezine bakabilirsiniz.

METİNDE YER ALAN DEYİMLER :

Alaylar bağlamak(632)³	: savaş durumuna geçmek
Aşına agu katılmak(1530)	:
Ayağı yere dokunmamak(600)	: çok sevinmek, sevinçten hoplayıp zıplamak
Azı çoğa geçmek(173)	:
Azını çoğ eylemek(173)	:
Bâda vermek(546)	: yok etmek
Balını belâsız yemek(1653)	:
Baş eğmek(1407)	: güçlünün buyruğuna uymayı kabul etmek
Baş üstüne(1029)	: Buyurduğunuzu yaparım, emredersiniz, peki efendim
Bil basmak(115)	: eşkiyalık etmek, yol kesmek
Boynuna vebâl olmak(690)	:
Boynunu urmak = boynunu vurmak	: başını keserek öldürmek
Canına kasdeylemek(1130)	: öldürmeye niyet etmek
Canına korku düşmek(1162)	:
Can vermek(965)	: ölmek
Ciğerler yakmak(717, 807)	: Birilerini büyük bir acı içine atmak
Çengine düşürmek(220)	: pençesine düşürmek
Demir derdin sürmek(1403)	:
Dili varmamak(984)	: Kötü bir şey söylemeyi doğru bulmamak, istememek
Dillere destan olmak(56)	: Aşırı niteliği her yerde anlatılır olmak.
Diz çökmek(1163)	: Dizlerini yere koyarak oturmak.
Dünyadan el çekmek(1151)	: Hiçbir şeye ilgi duymaz, kimseyle görüşmez, toplumla ilgilenmez olmak.
Düzen düzmek(1434)	: iş tanzim etmek, ev bark yapmak, kurmak
Ekmek hakkı(1130)	:
Gerden tutmak(112) = boyun tutmak	: Boyun eğmek, rıza göstermek

³ Deyimden hemen sonra gelen ve parantez içinde verilen sayı beyit numaralarını göstermektedir.

Göge külâh düğdürmek(374)	: çok sevinmek
Gönül yapmak(294)	: Bir kimsenin gücenikliğini ya da istemediği bir durumu uygun davranışlarla olumlu yola çevirmek.
Gözü dolmak(781)	: Üzülme ya da duygulanmadan gözleri yaşla dolmak.
Gözünü açmak(1683,1685)	: Dikkatli olmak
Gûş tutmak(328) = kulak tutmak	: İyi anlamak üzere dinlemek
Hora geçmek(578)	: Makbule geçmek, kendisine verilen kişinin çok işine yaramak
İçi yanmak(781)	: Çok büyük bir acı ve üzüntü duymak.
Kan dökmek(115, 647)	: Yaralamak ya da öldürmek
Kana girmek(112)	: Birini öldürmek ya da öldürtmek
Kaydını görmek(653)	: Hizmeti yerine getirmek
Kuru laf urmak(200)	: boş, gereksiz söz söylemek
Pula değmek(1407)	: paraya rağbet etmek
Riş yolmak(225)	:
Taş taş üstüne komak(923)	: varlığına varlık katmak
Varını yoğa satmak(1410)	:
Yol kesmek(109)	: Issız yollarda soygunculuk yapmak, yolcuları zor kullanarak durdurup soymak.
Yol urmak(468) = yol vurmak	: Issız yollarda soygunculuk yapmak, yolcuları zor kullanarak durdurup soymak.
Yoldan çıkmak(1668)	: Doğru bilinen gidişten ayrılmak, azgınlığa sapmak
Yüz sürmek(355, 358, 366, 435)	: Büyük sevgi, saygı gösterilen birinin katına çıkarken eşiğine, ayağına doğru, yüzünü yere sürercesine eğilmek.
Yüz urmak(1391)	: rağbet etmek
Yüzüne urmak(248, 1690) = yüzüne vurmak	: Kabahatini yüzüne karşı söyleyip kendisini ayıplamak

Yüzü suyuna(244)

: Birinin saygınlığının yarattığı havadan yararlanarak bu havanın yardımıyla ona saygı göstermiş olmak için.

ATASÖZLERİ:

Dünyanın belâsı balına değmez(614) :

Her ne eksen anı biçersin(299) = Ne ekersen onu biçersin : Bugün birisine iyilik yapan, yarın ondan iyilik; kötülük yapan da kötülük görür.

SONUÇ

Ahmed-i Rıdvân, altı mesnevi ve bir divan yazmış XV. yüzyılın velûd bir şairidir. Ahmed-i Rıdvân kaynaklardan edinilen ve eserlerinin incelenmesinden ortaya çıkan bilgilere göre XV. yüzyılın ikinci yarısıyla XVI. yüzyılın ilk yarısında yaşamış, devşirme olarak Anadolu'ya gelmiş, II. Bayezit döneminde çeşitli yerlerde sancakbeyliği görevinde bulunmuş, sadrazamlar, vezirler ve diğer devlet erkânıyla dostluklar kurmuş bir şairdir.

Ahmed-i Rıdvân, eserlerini Nizâmî'nin etkisinde kalarak yazmıştır. Nizâmî'nin hamsesindeki konuları işleyip edebiyatımıza kazandıran Türk şairlerinden, bütün mesnevileri elde bulunan ilk şairimizdir. Ahmed-i Rıdvân bütün şiirlerinde aruz vezni kullanmıştır. Vezin kafiye ve edebî sanatlar yönünden fazla bir başarı gösteremeyen şair, mesnevilerinde Nizâmî, Ahmedî ve Şeyhî'nin etkisindedir. Onun şiirlerindeki atasözleri, deyimler ve arkaik kelimeler ayrıca inceleme konusu olabilecek durumdadır.

Baştan sona dinî, tasavvufî ve ahlâkî konuların yer aldığı bu mesnevide şair, işlediği konulara uygun hikâyeler de vermiştir. Edebiyatımızda benzerini göremediğimiz bu eser hadis, evliya menkıbeleri vb. kaynaklardan yararlanılarak yazılmıştır. Çalışmamızı giriş, metin, dizin ve tıpkıbasım olmak üzere dört bölümden oluşturduk. Daha önce de belirttiğimiz gibi bizim bu çalışmamızdaki amaç eserin çevriyazı metnini ve dizinini oluşturmak idi. Çalışmamızın giriş kısmında bulunan Ahmed-i Rıdvân'ın hayatı ve eserleriyle ilgili bilgiler Prof. Dr. İsmail ÜNVER'den alınmıştır.

Aruzun fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün vezniyle kaleme alınan bu mesnevi 1723 beyittir. Eser kırk dört bölümden oluşmaktadır. Şair her bölümde öğütler verir ve arkasından da bu öğütleri destekleyen konuya uygun hikâyeler anlatır. Şair bölümleri verirken başlık koymamıştır. Biz her bölüm için konuya uygun birer başlık verdik.

Rıdvâniyye'nin bölümlerinde işlenen konu başlıkları şunlardır :

I. bölümden V. bölüme kadar gerçek aşk, Tanrı aşkı, âşık kime denir ve maşukun vasfı konuları; VI. bölümden VIII. bölüme kadar haram, tövbe ve nefis konuları; IX. bölümden XII. bölüme kadar padişahların adil olmaları, halkın padişaha karşı görevleri, vezirlerin padişaha karşı sadakati konuları; XIII. bölümden XVI. bölüme kadar kibir, gurur, edep, dünya nimetine düşkün olmamak ve günah konuları; XVII. bölümden XX. bölüme kadar cimrilik, ölümün kaçınılmazlığı ve Azrayil konuları; XXI. bölümden XXVI. bölüme kadar Hz. Muhammet ve dört halife konuları; XXVII. bölümden XXIX. bölüme kadar bilginin yüceliği, evliya ve evliyaların kerametleri konuları; XXX. bölümden XXXIII. bölüme kadar dört imam konuları; XXXIV. bölümden XXXVII. bölüme kadar nefis ve nefsin çeşitleri konuları; XXXVIII. bölümden XLIII. bölüme kadar gönlün parlaklığı, Gazalî ve kardeşi, aşk ve Tanrı'dan af dileme konuları; son olarak XLIV. bölümde hatime ve II. Bayezit'e övgü konuları yer alır.

ÖZET

AHMED-İ RIDVÂN VE RIDVÂNİYYESİ

YILMAZ, Nebi

Yüksek Lisans Tezi

Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı : Doç. Dr. İ. Hakkı AKSOYAK

Ağustos 2006, 452 sayfa

Çalışmamızın amacı, tek nüshası Süleymaniye Kütüphanesinde bulunan Ahmed-i Rıdvân'a ait "Rıdvâniyye" adındaki eserin çevriyazı metninin, dizininin hazırlanması ve eserin fotoğrafının eklenmesi ile incelenip değerlendirilmesidir.

Baştan sona dinî, tasavvufî ve ahlâkî konuların yer aldığı bu mesnevîde, konuları pekiştirmek amaçlı çeşitli hikâyeler anlatılmıştır. Bu çalışmada konuları ve hikâyeleri özetleyerek vermeye çalıştık. Mesnevîler genellikle ana kahramanı iki kişi ve konusu aşk olan eserlerdir. Ancak Rıdvâniyye bu bakımdan diğer mesnevîlerle farklılık arz eder. Çalışmamızda Rıdvâniyye'nin diğer mesnevîlerle olan farkını ortaya koymaya çalıştık. Aynı zamanda metnin tıpkıbasımını verdik.

Anahtar Sözcükler : Ahmed-i Rıdvân ve Rıdvâniyyesi, Ahmed-i Rıdvân, Ahmed-i Rıdvân'ın Rıdvâniyye'sinin Latin Alfabesine çevirimi, Rıdvâniyye'nin Çevirisi, Rıdvâniyye Üzerine Bir Çalışma.

ABSTRACT

AHMED-I RIDVAN AND HIS RIDVANIYYE

YILMAZ, Nebi

M.A. Thesis

Classical Turkish Literature

Thesis Supervisor : Doç. Dr. İ. Hakkı AKSOYAK

August, 2006, 452 pages

This study aimed at researching and evaluating the “Rıdvaniyye” of Ahmed-i Rıdvān and preparing the transliteration and the index of the work whose only edition is in Süleymaniye Library. The photographs of this work is attached to the study.

“Rıdvaniyye” of Ahmed-i Rıdvān contains religious, ethical and sufic stories that aims to consolidate the points which the writer thinks important. The researcher aimed at summarizing the stories and the themes of these stories in “Rıdvaniyye”. Mostly, Mesnevis are works of art with two main characters and with a theme of love, but Rıdvaniye has a different formation. The researcher aimed at reflecting this specialty of the work which is special to Rıdvaniye.

Key Words : Ahmed-i Rıdvān and His Rıdvaniyye, Ahmed-i Rıdvān, Transliteration of Ahmed-i Rıdvān’s Rıdvaniyye, Rıdvaniyye, Translation of Rıdvaniyye, A Study on Rıdvaniyye.

METNİ KURARKEN İZLENEN YOL

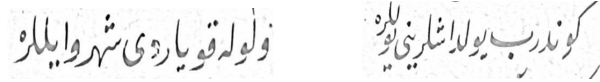
İnceleme konusu metin mesnevi nazım şekliyle yazılmıştır. Bu nedenle metnin numaralandırılması beyit esasına dayandırılmıştır. Metni kurarken izlenen yol aşağıda maddeler hâlinde verilmiştir. Her maddeye uygun en az birer örnek eklenmiştir.

- a) Metnin çevirisinde yazmadaki harfler tam karşılıklarıyla (ب = b, پ = p, ج = c, چ = ç gibi) gösterilmiştir. Ancak metinde "ب = b" ile yazılan zarf fiil eki yerine yaygın olarak kullanılan "-p" harfi tercih edilmiştir.

Nānuñ ile ac olanı toylağıl

Yoğ ise nānuñ eyü söz söylegil ⁴

Gönderü

yoldaşlarını yollara

Velvele koyardı şehr ü illere ⁵

- b) Aslı "ıyān" olan kelime, metinde bir sonraki dizeyle kafiye oluşturması amacıyla çevriyazıda "ayān" olarak yazılmıştır.

⁴ Rıdvâniyye, yk. 3a/4 (32. beyit)

⁵ Rıdvâniyye, yk. 6b/7 (110. beyit)

Hārdur meyden ribā bilgil ‘ayān
Hikmetini ideyin saña beyān⁶

- c) Bir tam hece gereken yerlerde medli okunuşlardaki ikiz seslerin biri düşürülerek yazıldı. Ancak medli okunuşlardan sonra izafet kesresi veya ünlü ile başlayan bir kelime bulunuyorsa kelimeye ulanacak bir şekilde ikiz sesiyle yani aslıyla çevrildi.

بندیه لازم و کلدرا انبساط
دیردی حق دیری بوازیه

Dir idi Hā**k**didi bu arza bisāt
Bendeye lāzım degüldür inbisāt⁷

ربنه تقدیر و تمجید ایلدی
آب-دستین طوردی تجرید ایلدی

Āb-destin tūrdı tecdīd eyledi
Rab**b**ina taqḏīs ü temcīd eyledi⁸

سبک یار بناسبل الرشاد
و متمازه چو قدر ررق عباد

Zimmetümde çok durur Hā**k**-ı ‘ibād
Heb *lenā yā Rabbenā sūbūlū’r-reṣād*⁹

- d) Yazmada okunmayan kelimeler, dizeler ve beyitlerin yerine, bunların eski yazı şekli yazmadan kopyalayarak yapıştırılıp eklendi.

⁶ Rıdvâniyye, yk. 5a/1 (71. beyit)

⁷ Rıdvâniyye, yk. 11a/11 (211. beyit)

⁸ Rıdvâniyye, yk. 10a/5 (183. beyit)

⁹ Rıdvâniyye, yk. 12a/2 (223. beyit)

Bilür idi hışşesinüñ issini

Yir idi dāyim Һarāmī ۱۰

- e) Müstensihin Arapça ve Farsça kelimelerdeki göstermediği aslı uzun ünlüler çeviride gösterildi.

پشہ سی دایم صلاتی زیام
عادتنی پیسری ذکر ندام

Pşesi dāyim şalāt idi şıyām

‘Ādeti tesbīh idi zıkr-i mūdām¹¹

- f) Dize sonlarında bulunan şeddeli kelimeler bir sonraki dizeyle kafiye oluşturması amacıyla şeddesiz biçimde gösterildi.

Didi kılmışdur baña bu hüsn-i za**n**

Göñlümi anuñla kıldı müfteten¹²

Ger olursa Һaşletüñ mezmüm u bed¹³

Bulasun merdān içinde tarḥ u re**d**

‘Ādet iden dāyimā hüsn-i edeb¹⁴

Olasun tā kim sezā-yı luṭf-ı Ra**b**

- g) İki kelimenin vezin gereği ünlü kaynaşması sonucu birleşmesi yoluyla meydana gelen "ne ola > n'ola, ki ola > k'ola" gibi kelimelerde ünlü kaynaşmasına işaret edecek kesme işareti kullanılmıştır.

¹⁰ Rıdvâniyye, yk. 7a/7 (120. beyit)

¹¹ Rıdvâniyye, yk. 7a/8 (121. beyit)

¹² Rıdvâniyye, yk. 8a/9 (144. beyit)

¹³ Rıdvâniyye, yk. 3b/5 (43. beyit)

¹⁴ Rıdvâniyye, yk. 11b/5 (216. beyit)

Ey Kādîr ü Kādîr ü Kudret-nümây
V'ey hîred baḥşende vü müşkil-güşây¹⁵

Şaldılar zindāna üçin de bile
‘ Āķibet n’olasını Allāh bile¹⁶

‘ Āşık oldur k’ola meftûn-ı cemāl
Olmaya āşûfte-i ruḥsār u ḥāl¹⁷

- h) Yazılmayan “vâv”lar (vâv-ı ma'dule - vâv- ı resmiyye) çeviride gösterilmedi, ancak yazılmayan “vâv”lara işaret etmek amacıyla yazılmayan “vâv”lardan hemen sonra gelen “elif” çeviride italik ve uzun “a” harfi (*ā*) ile gösterildi.

برکشی کلدی قیوہ ناکہ سان
فواجہ بنو سودا دیکیں اول زمان

Hāce bu sevdādayiken ol zamān
Bir kişi geldi ḳapuya nā-gehān¹⁸

چون صفا یلہ طویں نام آبد
اول ارالقدہ او یاندم فوالد

Çün şafāyile toyundum ābdan
Ol aralıkda uyandum ḥābdan¹⁹

- i) Müstensihce eksik yazıldığını düşündüğümüz beyitlere, metne uygun ekler ve kelimeler eklendi. Eklenen ek ve kelimeler köşeli parantez içinde gösterildi.

¹⁵ Rıdvâniyye, yk. 1b/1 (1. beyit)

¹⁶ Rıdvâniyye, yk. 14b/3 (278. beyit)

¹⁷ Rıdvâniyye, yk. 4a/3 (52. beyit)

¹⁸ Rıdvâniyye, yk. 34a/11 (706. beyit)

¹⁹ Rıdvâniyye, yk. 48b/11 (1017. beyit)

مردہ نی اولدرک اولماریوا

اولدر بڈر بڈر سہو ذلّا

Öldürüpdür bunları sehv [ū]ḥaṭā

Mürdeyi öldürmek olmaya revā²⁰

- j) Kelime sonunda sürekli ünsüz (b,c,d,g) ile biten kelimelerin yazımına müdahala edilmedi. Bu kelimeler metinde olduğu gibi verildi.

اہل علمک اندہ جوغ اہوالی

نفس انسانیک آنجہ خالی

Nefs-i insānünū anca ḥālī var

Ehl-i ‘ilmūn anda çoḡ aḡvālī var²¹

ایلدوم رۄشن ضمیرم تمجۄیج

توبہ لر قلدوم بواشہ چون نصۄج

Tevbeler kıldum bu işe çün naşūḥ

Eyledüm rüşen zāmīrüm hemçü yoḥ²²

- k) İçin, ile, gibi edatlarının yazımı beyitten beyte farklılık arz etmektedir. Bu nedenle bu kelimeler ayrı yazıldığı durumlarda ayrı; araya bir “y” harfî alarak kelimeye birleştirildiği durumlarda, vezin de göz önünde bulundurularak, kelimeye bitişik yazılmıştır.

کوہر اولور توبہ سیلہ خاکلر

توبہ سیلہ پاک اولر ناپاکلر

²⁰ Rıdvâniyye, yk. 21b/11 (438. beyit)

²¹ Rıdvâniyye, yk. 69a/5 (1455. beyit)

²² Rıdvâniyye, yk.8b/11 (157. beyit)

Tevbeyle pāk olur nā-pākler
Gevher olur tevbeyle hākler²³

- 1) Ahmed-i Rıdvân'ın, mesneviyi yazarken bölümler için başlık koymadığını söylemiştik. Rıdvâniyye kırk dört bölümden oluşmaktadır. Şair her bölümde öğütler verir ve arkasından bu öğütleri destekleyen konuya uygun hikâyeler anlatır. Her bölüm için konuya uygun birer başlık verilmiştir.

Bölümlerde işlenen konu başlıkları şunlardır:

- I. Bölüm: Tevhid
- II. Bölüm: Gerçek Aşk
- III. Bölüm: Tanrı Aşkı
- IV. Bölüm: Aşık Kime Denir
- V. Bölüm: Maşukun Vasfı
- VI. Bölüm: Fudayl'ın Harâmî İken Zahit olması
- VII. Bölüm: Beşr-i Hâfî
- VIII. Bölüm: Nefsin İnsana Yaptıkları
- IX. Bölüm: Zalim Padişah Dahhak-ı Tâzî
- X. Bölüm: Padişah Behram ve Köylü Kızı
- XI. Bölüm: Mahmud ve Ayaz
- XII. Bölüm: Vezirin Padişaha Gösterdiği Sadakat
- XIII. Bölüm: Kibir ve Gurur Sonrasında Gelen Felâket
- XIV. Bölüm: Edebi Terk Etmenin Cezası
- XV. Bölüm: İnsan Günahlarını Gözyaşıyla Yıkamalı
- XVI. Bölüm: Üç Arkadaş ve Bir Hazine
- XVII. Bölüm: Mağrur padişah ile Mü'min Kul ve Azrayil
- XVIII. Bölüm: Azrayil Aman Dinlemez
- XIX. Bölüm: Dünya Malı Dünyada Kalır
- XX. Bölüm: Ölüm Kaçınılmaz Bir Sondur

²³ Rıdvâniyye, yk. 27a/7 (552. beyit)

- XXI. Bölüm: Hz. Ebubekir ve Sadakati
- XXII. Bölüm: Hz. Ömer ve Adaleti
- XXIII. Bölüm: Dünyanın Faniliği
- XXIV. Bölüm: İyiliğin Fazileti
- XXV. Bölüm: Hz. Muhammet'in Soyuna ve Ashabına Saygı
- XXVI. Bölüm: Hz. Ali
- XXVII. Bölüm: Evliya ve Evliya Kerametleri
- XXVIII. Bölüm: Evliya Sırrı
- XXIX. Bölüm: Bilginin Yüceliği
- XXX. Bölüm: Ebu Hanife
- XXXI. Bölüm: İmam Şafî
- XXXII. Bölüm: İmam Malik
- XXXIII. Bölüm: İmam Ahmed-i Hanbel
- XXXIV. Bölüm: Nefs
- XXXV. Bölüm: Nefs-i Emmâre
- XXXVI. Bölüm: Nefs-i Levvâme
- XXXVII. Bölüm: Nefs-i Mutmainne
- XXXVIII. Bölüm: İki Nakkaş
- XXXIX. Bölüm: Gazzali ve Kardeşi
- XL. Bölüm: Aşkın Yüceliği
- XLI. Bölüm: Gerçek Aşkla Varlıkta Yok Olma
- XLII. Bölüm: İnsanın Büyüklüğü ve Aşkla Yücelmesi
- XLIII. Bölüm: Tanrı'dan Günahlar İçin Af Dileme
- XLIV. Bölüm: Hatime ve II. Bayezit'e Övgü

ESERİN NÜSHA ÖZELLİĞİ

Rıdvâniyye tek nüshadan oluşmaktadır. Tek nüshası Süleymaniye Kütüphanesi'nde bulunan eser, Hacı Mahmûd Ef. No: 3330'da kayıtlıdır. Nüshanın ölçüleri 24x16, 16x10 cm'dir. 81 yapraktan oluşan nüsha, 11 satır ve talik yazı ile yazılmıştır. Nüshanın başı tezhipli ve ilk sayfaları yaldız çerçvelidir. Nüshada başlıklar yazılmamış ve nüshanın tarihi ile müstensihi belli değildir.

Şair, eserin sonundaki :

Bu kitâb ebyâtı bunuñla tamâm
Oldı elfeynu şemânın ve's-selâm²⁴

beytindeki Arapça ibareyle beyit sayısını 2080 olarak bildirmiştir, ancak çalışmamızda beyit sayısı 1723'e ulaşabilmektedir. Bu da eserin yaklaşık 16 – 17 yaprağın kopmuş olduğunu gösterir.

Şair, eserini bitirirken, bu mesnevinin tamamlandığı tarihi :

Didi târîhe bu mışra' hûbdur
Bu kitâbum şamudan maḥbûbdur²⁵

beytiyle vermiştir. İkinci dizenin hesabıyla çıkan tarih, H.914/M. 1508 – 9 yılını karşılamaktadır.²⁶

²⁴ Rıdvâniyye yk. 81b/9 (1723. beyit)

²⁵ Rıdvâniyye yk. 81b/8 (1722. beyit)

²⁶ Yukarıdaki bilgilerin çoğu Hocamız Prof. Dr. İsmail ÜNVER'in doçentlik çalışmasından alınmıştır.

KAYNAKLAR

- ATEŞ, Ahmet: **"Mesnevî"**, İslâm Ansiklopedisi C. 8, s. 127 – 133
- ATEŞ, Ahmet: **"Nizâmî"**, İslâm Ansiklopedisi C. 9, s. 318 – 327
- AKSOY, Ömer Asım, **Deyimler ve Atasözleri Sözlüğü**, İnkilap Yayınevi, Ankara 1998
- AKSOYAK, İ. Hakkı: **Gelibolulu Mustafa Âlî ve Tuhfetü'l-uşşâk**, MEB Yayınları, İstanbul 2003.
- DEVELLİOĞLU, Ferit: **Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Ankara 2000.
- DİLÇİN, Cem: **Süheyl ü Nev-Bahar**, İnceleme – Metin – Sözlük, AKM Yayını, Ankara 1991.
- DİLÇİN, Cem: **Yeni Tarama Sözlüğü**, Ankara 1983.
- EREN, Hasan: **Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü**, Bizim Büro Basmevi, Ankara 1999.
- GABAIN, A. Von: **Eski Türkçenin Grameri**, Çeviren: Mehmet Akalın, Ankara 2000.
- GÜLSEVİN, Gürer: **Eski Anadolu Türkçesinde Ekler**, TDK Yayınları, Ankara 1997.
- İslâmî'nin Mesnevîsi: hzl. Hasan Yüksel, H. İbrahim Delice, İ. Hakkı Aksoyak, Sivas 1996
- ONAY, Ahmet Talat: **Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar**, MEB Yayınları, İstanbul 1996
- PALA, İskender: **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**, Ötüken Yayınları, İstanbul 1998.
- PAKALIN, Zeki: **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, 3 C. İstanbul 1946 – 1956.
- STEINGASS, F.: **Persian – English Dictionary**, Beirut 1975.
- ŞÜKÜN, Ziya: **Gencine-i Güftar Ferheng-i Ziya**, İstanbul 1944 – 1951.
- Şemseddin Sami: **Kâmûs-ı Türkî**, İstanbul 1996.
- TANYERİ, M. Ali: **Örnekleriyle Divan Şiirinde Deyimler**, Akçağ Yayınları, Ankara 1999.

- TİMURTAŞ, F. Kadri: **Osmanlı Türkçesi Grameri**, İstanbul 1997.
- TİMURTAŞ, F. Kadri: **Şeyhî'nin Harnâmesi**, İstanbul 1970.
- TDK: İmlâ Kılavuzu, Ankara 1996.
- ULUDAĞ, Süleyman: **Tasavvuf Terimleri Sözlüğü**, Marifet Yayınları, İstanbul 1977.
- ÜNVER, İsmail: **Ahmed-i Rıdvân Hayatı Eserleri ve Edebî Şahsiyeti**, Basılmamış doçentlik tezi, DTCF 1982.
- ÜNVER, İsmail: **"Ahmed-i Rıdvân"**, TTK Belleten, L/196 (1986)
- ÜNVER, İsmail: **"Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler"**, Türkoloji Dergisi XI. Cilt, S.1, s.51 – 89
- ÜNVER, İsmail: **"Mesnevî"**, Türk Dili Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri), TDK Yayınları, Ankara 1986.
- YILMAZ, Mehmet, **Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler**, Enderun Yayınları, İstanbul 1992.

METİN

HAZĀ KĪTĀB-I RIDVĀNĪYYE
MĪN-TE'LĪF-İ ŞUVER-İ ESLEMU'LLĀH

I

[TEVHĪD]

(1b)

- 1 Ey Qādir ü Qādir ü Qudret-nümāy
V'ey ħired bahşende vü müşkil-güşāy
- 2 Hālik-i mülk-i zemīn ü hem-zemān
Hāfız-ı yār-ı mekīn ü hem-mekān
- 3 Kāfir ü mü'min yoluñda yüğrişür
Vahdehū lā-nidde li'l-Ḥaḡ diyişür
- 4 Aña irmez 'aql u vehm ile kıyās
Yok durur zātından özge ḡaḡ-şinās
- 5 Ādemüñ cismin yaratdı ḡākden
Cānını ḡaḡ itdi nūr-ı pākden
- 6 Emr anuñdur fā' il-i muḡtārdur
Hāliḡ oldur Qādir ü Qahhār'dur
- 7 Bulmadı kimse anuñ künhine rāh
İdemez dīde cemāline nigāh
- 8 Cān u dil ḡayrān cemālinde anuñ
'Aql-ı kül nā-dān kemālinde anuñ

3a diyişür : -aynı metin- çağrışur

3b *Vahdehū lā-nidde li'l-Ḥaḡ* : Allāh tektir, gerçekte benzeri yoktur.

Sayfa 1b'de yaprağın kenar kısmında beyit olduğunu varsaydığımız kısım tam olarak okunamamıştır.

(2a)

- 9 Nārdan güller biter neyden nebāt
Hāk-i yābisden çıkar āb-ı hayāt
- 10 Yā İlāhī derdine sensün ṭabīb
Aḥmed-i Rıdvān'a ğufrān it naṣīb
- 11 Kuluñı maḥlūka muḥtāc eyleme
Luṭfuñ ile toylup ac eyleme
- II**
[GERÇEK AŞK]
- 12 Bülbül-i hoş-gü çü kavlin söyledi
Ol terāne cānuma kār eyledi
- 13 Ol şadāyı tıydu mürġān-ı çemen
Uyḥudan uyandı cümle encümen
- 14 Hāṭır-ı ġamġinümi şād eyledi
Dil-ḥarābın yabdı ābād eyledi
- 15 'Āqılı dīvāne kıldı ol şadā
Eyledi dānāyı dānişden cüdā
- 16 Şem'ine yandı gelüp pervāneler
Āšnā oldu kamu bī-gāneler
- 17 Aḥmed-i Rıdvān gel imdi kıl sücūd
Kim müyesser kıldı maḥşūduñ Vedūd
- 18 'Āşık iseñ göñlüñi cānāna vir
Terk-i ser kıl cānuñı şükrāna vir

III

[TANRI AŞKI]

(2b)

- 19 Göremezsün bu göz ile rūy-ı yār
Cān göziyle olursun bahtiyār
- 20 Cān gözi nūriyla ḥandān olasun
Cennetūñ bābında Rıdvān olasun
- 21 Şol gönül kim ḥāne-i tevḥid ola
‘ Ālem içre ṭālib-i tecrīd ola
- 22 Ṭālī‘ i şāhib-dilūñ pīrūz ola
Gicesi ḳadr ü günü neyrūz ola
- 23 Ger çekerseñ çeşm-i cāna tūtiyā
Ḥāk-i rāh-ı yārla ol rūšenā
- 24 İltimās it dāyimā Ḥaḳ’ dan edeb
Hem ‘ ināyet cezbesin eyle ṭaleb
- 25 Bī-edebler luṭf-ı Ḥaḳ’ dan dūrdur
Gözleri bīnā degüldür kūrdur
- 26 Kimsene olmaz edebsüz hem-demi
Āteş-i hışmıyla yaḳar ‘ ālemi
- 27 Kibre uyma sīret-i şeyṭānidür
Ḳıl tevāzu‘ k’ ol şıfat insānidür
- 28 Cismūñi ḥār-ı ḥasedden arı ḳıl
Bī-kes ü bī-yār olana yāri ḳıl

(3a)

- 29 ‘Ömrüñi cu’cu’ hisâb it her nefes
Cân kuşından hālî olmadan kafes
- 30 ‘Ömr-i fânî bir nefesdür bil yakîn
‘Ömrüñi zâyî’ geçürme key saķın
- 31 H̱ār baķma ‘āciz ü miskînlere
Kıl terahhüm ẖatırî ğamġînlere
- 32 Nānuñ ile ac olanı toylaġıl
Yoġ ise nānuñ eyü söz söylegil
- 33 Kimseyi qahruñla āzār eyleme
Ney bigi baġrın delüp zār eyleme
- 34 Gül ruķınıñ bülbül-i bî-bāki ol
Ehl-i diller ayaġınıñ ẖaki ol
- 35 Baķmaġıl vîrāna gence it nażar
Ejdehāsından velîkin kıl ẖazer
- 36 Ger severseñ verdi kaķma ẖardan
Ṯalib-i gencîne kaķmaz mārđan
- 37 Aķmed-i Rıđvān öküşdür bu kelām
Sözünü bu yirde ẖatm it ve’s-selām
- 38 Virmesün sāmî’ lere sözünü şudā’
Dimesünler şoķbetünden el-vidā’

IV

[ÂŞIK KİME DENİR]

(3b)

- 39 ‘ Işk içinde nâliş it ol kām-rān
Tā ki cismüñ bula ‘ ömr-i cāvidān
- 40 Şıdķı dāyim kendüzüñe pîşe kıl
Pür-ḥaṭardur bu sebîl endîşe kıl
- 41 Her nefes yād eyleyüp Ḥallāk’uñı
Dāyimā pākîze kıl aḥlāk’uñı
- 42 Ḥaşlet-i ḥoşdur çü faşl-ı nev-bahār
Bāğ-ı cānı zeyn ider cün lālezār
- 43 Ger olursa ḥaşletüñ mezmüm u bed
Bulasun merdān içinde tarḥ u red
- 44 Ger ḥişālüñ kılasun ‘ ışk’a ḳar’ın
Olasun dünyā belāsından emîn
- 45 Āḥiret mülkinde de şād olasun
Bāğ-ı dilde serv-i āzād olasun
- 46 Tālib-i ‘ ışk ol cihānda bî-cedel
Tā ki cānuñ müşkilâtı ola ḥal
- 47 Ger kılursañ genc-i ‘ ışk’ı ihtiyār
Olasun derdüñde şāh-ı baḥtiyār
- 48 Şol gönülden k’olmaya ‘ ışk-ı cemîl
Olisardur ‘ âlem içre ol zelîl

- 49 Minnet-i Hâk ‘ışk ile şādum bugün
Miḥnet-i gerdūndan āzādum bugün
(4a)
- 50 ‘Işk ile buldum cihānda ben reşād
Bende yokdur andan özge bir murād
- 51 Şol gönül kim zinde-i ‘ışk olmaya
Mürde kıla zindegānī bulmaya
- 52 ‘Āşık oldur k’ola meftūn-ı cemāl
Olmaya āşüfte-i ruḥsār u ḥāl
- 53 Hem gerekdür merd-i ‘āşık pāk-bāz
Söylene dilde çü Maḥmūd u Ayāz
- 54 İstedüm kim ‘ışkı pinhān eyleyem
Bu beden mülkini vīrān eyleyem
- 55 ‘Āleme ‘ışkuñ beni fāş eyledi
Gönlüm āteş gözlerüm yaş eyledi
- 56 Aḥmed-i Rıdvān baña nām ü nişān
Olmışam ḥalkuñ dilinde dāstān
- 57 Söylenür dillerde şimdi sözlerüm
‘Işkuñ ile açılupdur gözlerüm
V
[MAŞUKUN VASFI]
- 58 Ger götürseñ çü niķāb
Zerd ola ḥüzn ile rūy-ı āftāb

- (4b)
- 59 Leblerüñ ‘aksi düşerse ger meye
Nüş idenler nîş-i zaḥmet görmeye
- 60 Āb-ı la‘lün çeşmesi ‘aynü’l-ḥayāt
Görmeye nüş eyleyen hergiz memāt
- 61 Serv-i Ṭübā’dan nihālün müstaḳīm
Gözleründen nergis-i şehlā saḳīm
- 62 Ruḥlaruñ virür tarāvet güllere
Bū bağışlar perçemün sünbüllere
- 63 Dürredür nūr-ı ruḥundan mihr ü māh
Sāyesidür zülfüñün leyl-i siyāh
- 64 Ḥüsnuñün dīvānesidür māhtāb
Şem‘ünün pervānesidür āftāb
- 65 ‘Anber-i terdür saçuñ yā müşg-i nāb
Leblerüñ la‘l ü dişüñ dürr-i hoş-āb
- 66 Cān u dil buldı cemālünden cilā
Ḥāk-i rāhuñ çeşmüme virdi ziyā
- 67 ‘Işkuñ ile ḥurrem ü şād olmuşam
Şanki Ḥūrşid’e Feraḥşād olmuşam
- 68 Leblerüñ Şirīn’inün Ferhād’ıyam
Hem ezelden ‘ışkuñun hem-zādıyam
- 69 Şādıḳam ḳavlimde cānā ‘āşıḳam
Sen ruḥı ‘Azrā’ya dilden Vāmıḳ’am

- 70 ‘Andelîbem ruḡlaruñ gûlzârına
Dil-i sipend atdum ‘izâruñ nârına
[TÖVBEKÂR HABÎB-İ ACEMÎ]
- (5a)
- 71 Ḥârdur meyden ribâ bilgil ‘ayân
Ḥikmetini ideyin saña beyân
- 72 Bu mürüvvet ‘ırqını dâyim keser
Ol seḥâdan gösterür her dem eşer
- 73 Hem-nişîn olma ribâ-ḥâṛ erzele
Sifledür andan mürüvvet ne gele
- 74 Sifle olan redd idüp mihmânını
Nân yirine uşadur dendânını
- 75 Sifleden cûd u semâḥat gelmeye
Esfel ü dūn-perver âdem olmaya
- 76 Gerçi kim ümmü’l-ḥabâyişdür şarâb
‘Âḳıle vâcibdür andan ictinâb
- 77 Bu ribâ andan daḡı menkûrdur
Raḡmet-i Ḥaḡ’dan ribâ-ḥâṛ dūrdur
- 78 Var idi bir kişi dirlerdi Ḥabîb
Behremend idi ribâdan key ‘acîb
- 79 Pîşesi anuñ ribâyidi müdâm
Gice gündüz ‘âdeti ekl-i ḡarâm

- 80 Ger osa medyūnı apusında pā
Gitmez idi apudan bī-mūzd-i pā
- 81 Gider iken hırş ile hār u zelīl
İrdi bir medyūn derine ol baḥīl
- (5b)
- 82 Gördi baḡlu borclısınıñ apusın
Ėayrı yire eylemiş ol apusın
- 83 Didi ḡatunına andadur kişi
Buldı mı deynini nice oldu işi
- 84 Didi yokdur ḡānesinde ūt u zād
Cümle eṡfāli zelīl ü nā-murād
- 85 Ḥānemüzde yiniyor aşı bil yaḡīn
Bişmedük bir pāre gerden var hemīn
- 86 Didi ḡāli söylemesün nā-sezā
‘Ādetümdür gitmezem bī-mūzd-i pā
- 87 Baña elbette anı virmeñ gerek
Virmez iseñ söz uzar artar emek
- 88 Virdi ḡatun aña nā-ār ol eti
Kendü eṡfāliyle çekdi şiddeti
- 89 Aldı gerden pāresin oldu revān
Ḥānesine toḡru ‘azm itdi devān

- 90 ‘Avretine vardı verdi ol denî
Didi bişürmek gerek bu gerdeni
- 91 Didi ‘avret bişmege heyzüm gerek
Nân gerek hâvuc gerek çokdur emek
- 92 Didi her ne dir iseñ getüreyin
Ne olursa eksigüñ bitüreyin
- (6a)
- 93 Tevbesini Kirdgâr itdi kabûl
Oldı Mevlâ-yı qadimüñ hâşî kûl
- 94 Tevbeden soñra giderken ol Hâbîb
Gine ol şıbyâna tuş oldı ‘acîb
- 95 Didiler geldi Hâbîb-i tevbekâr
Cürmini bağısladı Perverdgâr
- 96 Şavulalum ol bize ulaşmasun
Tozumuza nâ-gehân bulaşmasun
- 97 Gidelüm bâşed vebâle girevüz
Añsuzın bir dürlü hâle irevüz
- 98 İşidüp bu sözleri ol tevbekâr
Hayretinden giryeyile kıldı zâr
- 99 Didi ey luţfî ‘adedsüz Kirdgâr
Raḥmeti çok Qâdir ü Perverdgâr
- 100 Bu nice luţf u ‘aţâ cûd u kerem
Kim beni kılduñ cihân içre ‘alem

- 101 Bir gice cūduñla kuluñ toyladuñ
Kullaruñ göñlünde maqbūl eyledüñ
- 102 Olmadı kapuñda zāhir kulluğum
Söylenür dillerde şimdi eylügüm
- 103 Tevbe kıl sen de ki hāşı olasun
Nice bir Mevlā ki ‘āşī olasun
- (6b)
- 104 Tevbe kılmakdan Hābīb-i tevbekār
Oldı pīrān içre merd-i nām-dār
- 105 Oldı merdān-ı tarīkat a‘lemi
Söylenür şimdi Hābīb-i A‘cemī

VI

[FUDAYL’IN HARAMÎYKEN ZAHİD OLMASI]

- 106 Tevbeye gel sen dağı ey ‘āşī kıl
Tevbeyile niçeler buldı qabūl
- 107 Hāq qabūl itdi hārāmī tevbeseñ
Hādīm-i mey-hāne ‘āmī tevbeseñ
- 108 Bir hārāmī var idi adı Fuḍayl
‘Āleme didürmiş idi vāy veyl
- 109 Kesmiş idi tağ u şahrālarda yol
Kim hārāmīler re’īsi idi ol
- 110 Gönderüp yoldaşlarını yollara
Velvele koyardı şehr ü illere

- 111 Kārbān alurlar idi her zamān
Ellerinden reh-rev eylerdi fiḡān
- 112 Varmaz idi kārbāna kendüsi
Girmez idi ḡayf u ḡana kendüsi
- 113 Ḥayme ḡurmuşdı ıszluḡ ṡaḡda
Kimsene yoḡ idi ṡolda ṡaḡda
- (7a)
- 114 Otururđı ḡaymesinde kendü ferd
İtmez idi kārbān ile neberd
- 115 Ḳan dōkerlerdi ḡamu yoldaṡları
Bil baṡarlardı ḡamu ḡardaṡları
- 116 Kārbān alurlar idi olḡaṡ
Getürürlerdi öñine çoḡ ḡumāṡ
- 117 Baḡṡ iderdi ol ḡumāṡı anlara
Virür idi ḡiṡṡesin yārenlere
- 118 Kendü de bir ḡiṡṡe alurđı hemān
Bilmek isterdi velī kimüñdigin
- 119 Var idi ḡalbinde istiḡlāl anuñ
Yoḡ idi fikrinde ḡic ihmāl anuñ
- 120 Bilür idi ḡiṡṡesinüñ issini
Yir idi dāyım ḡarāmī
- 121 Pīṡesi dāyım ṡalāt idi ṡıyām
‘ Ādeti tesbīḡ idi zıkr-i müdām

- 122 Kılur idi dāyimā tenhā namāz
 Kulle-i kūh üzre eylerdi niyāz
- 123 Hāzır olmazdı cemā‘ at katına
 Varmaz idi ins ü millet katına
- 124 Günler içinde meger kim ol yola
 Nā-gehān geldi bir ulu kāfile
- (7b)
- 125 İşidüp şavt-ı Fuḍayl’ı qorhuya
 Cānla düşmişler idi ürküye
- 126 Bunı fikr itdi re’is-i kārbān
 Kim kıla naqdini bir yirde nihān
- 127 Çıkuban yoldan tütünca bir kenār
 Gördi kim bir hayme oldu āşkār
- 128 Varuban ol haymeye kıldı nazar
 Gördi tenhā anda oturmuş bir er
- 129 Şūret-i sīmāsı beñzer zāhide
 Zāhiri olmuş mümāsil ‘ābide
- 130 Didi bu şahşuñ güzel sīmāsı var
 Lā-cerem bu şūretüñ ma‘nāsı var
- 131 Koyayın bunda emānet naqdümi
 İdeyin bunuñla muhkem ‘aqdümi

- 132 Didi bu yirde arāmi oğ imiş
Bu vilāyetde emānet yoğ imiş
- 133 Görinür sende emānet ün ‘ayan
Gösterür řeklüň sa‘ ādetden niřān
- 134 Göñlümüň irkini bu dem yuyayın
Nağdümi sende emānet oyayın
- 135 Didi ılma kimseye sırruň ‘ayān
Gūře-i āderde ıl naėdüň nihān
- (8a)
- 136 Eyledi tācir ü nağdini nihān
Sür‘at ile ıldı ‘azm-i kārbān
- 137 Vardı gördi kim urulmuş kārbān
Ėāret ü yağmaya gitmiş ĥānmān
- 138 Rāh-zenler kārbān ĥalkın revān
Sürdiler ol ādere toğru hemān
- 139 Didi tācir ben baňa neylemiřem
Naėdümi öñürdü ışmarlamışam
- 140 Kārbān ĥalkı ün irdi ādere
Gözi şuş oldu Fuğayl’un tācire
- 141 Didi yetür derdüñe dermānuñı
Al vedī‘at odıėuň hemyānuñı
- 142 Didi reh-zenler biz anı görmedük
Bunca kālā ire nağde irmedük

- 143 Sen neçün virdüñ bu naqdi issine
Bu ziyāndan kendüzüñe aşşı ne
- 144 Didi kılmışdur baña bu hüsn-i zan
Göñlümi anuñla kıldı müfteten
- 145 Ben dañı nīgū gümānam hem baña
Umaram yüz döndürem Hax' dan yaña
- 146 Hax müyesser eyleyüp tevfiķını
Tevbeyile göstere taħķiķini
- (8b)
- 147 Çün kim anuñ zannını itdüm qabül
Hātırını kılmadum lā-büd melül
- 148 Gitdi bunlar qalmadı dün ü bugün
Bu hisāb üstine geçdi niçe gün
- 149 Bir gice var idi ola nısf-ı leyl
Yol kenārında oturmışdı Fuḍayl
- 150 Gördi yol üzre gelür bir kārban
Güşına bir şavt irişdi nā-gehān
- 151 Kārban içre oқurdı bir 'abīd
Āyet-i pūr-va'z u tehdīd ü va'īd
- 152 Cānına Qurān anuñ kār eyledi
Pişesinden anı bīzār eyledi

- 153 Başladı cānını şaldı tevbeğe
Şıdķ ile ıoırıldı geldi tevbeğe
- 154 Kārbān ħalkı Fuğayl'ı bildiler
Kamusı efğān u zārī kıldılar
- 155 Bunlaruñ rāzını işidüp Fuđayl
Kārbān ħalkına raħm itdi Fuğayl
- 156 Didi şimden girü zārī eylemeñ
Sehv ile bī-hūde sözler söylemeñ
- 157 Tevbeler kıldum bu işe çün naşūħ
Eyledüm rüşen zāmīrüm hemçü yoħ
- (9a)
- 158 Şıdķ ile dilden inābet kılmışam
Tevbeyi bu cāna 'ādet kılmışam
- 159 İşidüp bu sözi ħalk-ı kārbān
Oldılar cān u dil ile şādmān
- 160 Tevbesini Kirdgār itdi qabūl
Oldı Mevlā'nuñ muqarrib ħāşı kul
- 161 İdemez bir kimse aña i' tirāz
Adına dinür Fuğayl u hem 'Iyāz
- VII**
- [BEŞR-İ HÂFÎ]**
- 162 Var idi bir kişi ġāyet mey-perest
Adı Beşr idi velikin rind ü mest

- 163 Gice gündüz şürb-ı hamr idi işi
‘ Ālem içinde mey olmuşdı işi
- 164 Nā-gehān bir gün giderdi Beşr-i mest
Şöyle kim uymazdı aña pā u dest
- 165 Gördi nā-geh seyr iderken merd-i Hāk
Kim yatur yol üzre bir pāre varak
- 166 Yazlu anda nām-ı raḥmānū’r-rahīm
Görüp anı okudı Beşr-i kerīm
- 167 Gördi çün kim anda Allāh adı var
Ḥażret-i Ma‘būd-pākūñ yādı var
- (9b)
- 168 Aldı kâğıd pāresin ol dem hemān
Yüridi bir mescide toĝru revān
- 169 Misk-i nāb ile mu‘atṭar eyledi
İçini ‘ūd ile ‘anber eyledi
- 170 Nāmını Ma‘būd-pākūñ yokladı
Mescidūñ dīvārı içre şakladı
- 171 Baḳmadı sehv ile şaĝ u şolına
Vardı gitdi gine ser-ḥoş yolına
- 172 Hāk katında buldı ol ḥidmet kabūl
Oldı Mevlā’sı katında yüzlü kıl
- 173 Çoĝa geçdi azı anuñ bī-riyā
Azını coĝ eyledi anuñ Ḥudā

- 174 Beşr-i Hâfî'nün buyıdı kayısı
Var idi Ma' rûf nâm bir tayısı
- 175 Şâlih idi muttakî hem nîk-nâm
Adına Ma' rûf-ı Kerhî dirdi ' amm
- 176 Bî-ḥuzûr idi be-gâyet Beşr'den
İncinürdi bî-nihâyet Beşr'den
- 177 Cânına bâr idi Beşr'ün zahmeti
Beşr'ün ucından çekerdî şiddeti
- 178 Ol gice ḥabında görür ol hümâm
Aña Beşr'i gösterür Rabbü'l-enâm
- (10a)
- 179 Didiler Beşr'e kıluñ bizden selâm
İdüñ aña ḥidmeti oldu tamâm
- 180 Tayyib itdi âdemüñ ol yâdını
İdeyin tayyib anuñ ben adını
- 181 Uyanup Ma' rûf girdi dir ' aceb
Kanda Beşr-i ' âşî kanda bu tarab
- 182 Didi bu düş vârid-i şeytândur
Yohsa bu ' izzet anuñ ne şândur
- 183 Âb-destin tırdı tecdîd eyledi
Rabb'ına takdîs ü temcîd eyledi

- 184 Niçe rek‘ at nāfile kıldı namāz
‘ Arza kıldı ol namāz içre niyāz
- 185 Gine vardı uyhuya merd-i güzīn
Gördi ol ḥābuñ mişālini hemīn
- 186 Gine şeytānī diyü redd eyledi
Ṭā‘ atı Rabb’ına bī-ḥadd eyledi
- 187 Ḥāba vardı gine Ma‘ rūf-ı zamān
Gine mişlin gördi ol ḥābuñ hemān
- 188 Didi bu ḥābum degüldür serserī
Ḥaḳ-te‘ ālā ‘ ayb u noḳşāndan berī
- 189 Yok durur fi‘ linde i‘ rāz u ‘ ilel
Virmeye gufrānına ‘ işyān ḥalel
- (10b)
- 190 Beşr’e toḡru yüridi ol merd-i pāk
İtmedi ḥaḳ-ı cihāndan şerm ü bāk
- 191 Vardı Beşr’e olmadı hüşyār tuş
Didiler ser-ḥoş yatur bī-‘ aḳl u hūş
- 192 Didi her neyse varayın yanına
Ṭutayın gerden Ḥaḳ’uñ fermānına
- 193 Diyeyin emrini Sübhān’uñ ‘ ayān
İdeyin fermānını Ḥaḳḳ’uñ beyān
- 194 Vardı Beşr’uñ ḳatına Ma‘ rūf Ḥāl
Uyarup Beşr’i didi her neyse ḥāl

- 195 Beşr-i ‘āşī işidüp zār ağladı
Cürmini yād itdi bisyār ağladı
- 196 Didi ben hōd kılmışam ‘ömrüm telef
Kanda Beşr-i ‘āşī kanda bu şeref
- 197 Var ise bu Muhsin’ün ihsānidur
Raḥmeti çok Rabb’ümün ğufrānidur
- 198 Didi ḥālī söyleme çok derd ü şāf
Bil ḥaḳīkat şanma sen anı güzāf
- 199 Kıl tefekkür bī-ğalaṭ efkār-ı ḥūb
Şādır olmuşdur özüñden kār-i ḥūb
- 200 Bī-bahāne olmaya bu iş güzāf
Urmaya merdān-ı ma‘ nā kuru lāf
- (11a)
- 201 Didi hergiz sezmezem bende şalāḥ
Kim anuñla bulayıdum ben felāḥ
- 202 Likin ol gün seyr iderken rāhda
Ser-ḥoş-ı şeydā giderken rāhda
- 203 Görmüşem yol üzre yatur bir varāḥ
Yazılı içinde nām-ı pāk-Ḥaḳ
- 204 Aluban anı mu‘ aṭṭar eyledüm
Gūşe-i mescidde iltüp şakladum

- 205 Didi hālī var ise budur sebeb
Kim saña andan yitişdi luţf-ı Rab
- 206 Şādlıkdan ağladı Beşr-i faķır
Kim kalīl-i hayrını gördi keşir
- 207 Hāl'inüñ tutdı elin ol dem hemān
Şıdk ile kıldı inābet ol zamān
- 208 Çıkdı dārından bu şevk ile 'ayān
Pā-bürehne Mekke'ye oldu revān
- 209 Bād-ı serd irince 'ömri bāğına
Kefş ü mûze giymedi ayağına
- 210 Anuñ içün didiler Hāfī aña
İşidenler anı kalurdı taña
- 211 Dir idi Haķ didi bu arza bisāt
Bendeye lāzım degüldür inbisāt
- (11b)
- 212 Şeh bisātında yürinmez keşş ile
Kimsene anda görünmez keşş ile
- 213 Kim yürürse idiser terk-i edeb
Bī-edebdür eyleyen keşşi taleb
- 214 İçi pāk ü taşs şāfī oldu ol
Bu edebden Beşr-i Hāfī oldu ol
- 215 Tevbeye gel sen dağs ihlāş ile
Tā kim ilte ol seni toğru yola

- 216 ‘Ādet iden dāyimā hüsn-i edeb
Olasun tā kim sezā-yı luṭf-ı Rab

VIII

[NEFSİN İNSANA YAPTIKLARI]

- 217 Nefs-i kāfir-kīş elinden dād dād
Kılmadı ‘ömrümde bir dem cānı şād
- 218 Eyledi meşgūl-ı lehv ü bāzīye
Süridi ṭağa meni geh yazıya
- 219 Gāh kıldı mübtelā-yı cām-ı mey
Mūnis-i tanbūr u berbaṭ çeng ü ney
- 220 Geh düşürdi dil-rübālar çengine
Boyadı bu cānumı her rengine
- 221 Eyledi cümle ‘ibādetden berī
Cismümi mecmū‘-ı ṭā‘ atdan berī
- (12a)
- 222 Ne şalāt u şavm u ne ḥacc u cihād
İşimüz fışk u fücūr ile fesād
- 223 Zimmetümde çok durur Ḥaḳḳ-ı ‘ibād
Heb *lenā yā Rabbenā sübülü’r-reşād*
- 224 Kārumuz taḳşirdür leyl ü nehār
Varumuz kılduḳ bu yolda tārumār

223b *lenā yā Rabbenā sübülü’r-reşād* : Her zaman bize doğru yollara eriştir.

- 225 İtmedüm hergiz günehten ğayrı iş
Bu hacāletden yolarsam n'ola rīş
- 226 Yoķ durur 'āşīlere ey pād-şāh
Raĥmetüñden ğayrı melce' ü penāh
- 227 Raĥmetüñden yañılup nevmīd olan
Kāfir olur şübhesüz dime yalan
- 228 Yā İlāhī tevbe vü tevfiķ vir
Göñlüme taşdıķ ile taĥķiķ vir
- 229 Bañā kuvvet vir ki tāt at eyleyem
Sañā envā'-ı 'ibādāt eyleyem
- 230 Niçe bir 'azm-i ĥarābāt eyleyem
Kıl hidāyet kim münācāt eyleyem
- 231 Şemme-i derdüñden eyle hem naşīb
Olmayam tā kim cihānda bī-naşīb
- 232 Āteş-i 'ışķuñla yandur cānumı
Raĥmetüñ ābıyla ĥandur cānumı
- (12b)
- 233 Virüp Eyyüb-i nebīnüñ derdini
Rūzī kıl hem şükriyle şabrını
- 234 Luţfuñ irse mermeri gevher kılur
Raĥmetüñ iksīri ĥāki zer kılur
- 235 Luţf ile ben ĥāke de eyle nazar
Ĥālīş ü şāfī olam gide keder

- 236 Yā İlāhî yaşumı eyle revān
Müşkil-i ʿışkı baña hem kıl beyān
- 237 Tevbe vü tevfiķı hem-rāh it baña
Dāyimā Haķ yolını rāh it baña
- 238 *Ḳāyilā tübtü ila 'llāhi Raḥīm*
Zenbüme estağfiru 'llāhe'l-ʿaẓīm
- 239 Yā Rab istiğfārumı eyle ḳabül
Bendeñi şād eyle ḥannāsı melül
- 240 Ḳılmağa ḳapuñda tevbe yok yüzüm
Hem ḳabūluñ semʿine lāyık sözüm
- 241 Tevbe ḳıldum niçe biñ gine şıdum
Lafzını yād eyleyüp tevbe didüm
- 242 Çok durur cürmüm günāhum bī-ʿaded
Ḥālūme raḥm it bağışla ḳıl meded
- 243 Ol Ḥabīb-i Haķ şefiʿü'l-müznibin
K'oldı şānı raḥmeten li'l-ʿālemīn
- (13a)
- 244 Cürmümi ʿafv eyle yüzi şuyına
Tā ki ten-i şevb güneḥden şoyına
- 245 Ḥürmetine ḳamu peygamberlerüñ
ʿİzzetine cümle-i mürsellerüñ

238a *tübtü ila 'llāhi Raḥīm* : Merhametli Allāh'a tövbe ettim.

238b *estağfiru 'llāhe'l-ʿaẓīm* : (günahım için) Büyük Allāh'a istiğfār ederim.

- 246 Kāmunuñ āli vü aşhābı için
Cümleñüñ etbā‘ u aḥbābı için
- 247 İtme fazluñdan beni maḥrūm sen
Ṭālī‘ üm sa‘d eyle kılma şüm sen
- 248 ‘Aybumı setr eyle urma yüzüme
Çek ‘ināyet tütüyāsın gözüme
- 249 Cānuma ırgür hidāyet cezbesin
Hem naşīb eyle şefā‘at şemmesin
- 250 Şoñ demümde eyle imānı refīk
Baña irşād eyle hem eslem tarīk
- 251 Göñlümi ‘ışkuñla pür kıl tolu nūr
Nefs ile şeyṭān şerinden eyle dūr
- 252 Yā İlāhī feth-i bāb eyle baña
Yüzümi döndür cenābuñdan yaña
- 253 Şaklı esrāruñ beyān it cānuma
Şübheye yol virme bu bürhānuma
- 254 Her nefes dūr it belādan göñlümi
Kıl mücerred mā-sivādan göñlümi
- (13b)
- 255 Kıl ḥaḳīkī bu mecāzī ‘ışkumı
Cānumı pāk idüp artur şevḳumı

256 Şun maḥabbet cür‘asın her dem cedīd
Bāḳī’si çün diyeyin *he’l-min mezīd*

257 Aḥmed-i Rıdḳvān niyāzāt Ḥālīk’a
Ḥācetūñ ‘arz eyle dāyim Rāzık’a

258 Ölmedi dünyāda hergiz kimse ac
Eyleme maḥlūḳa ‘arz-ı ihtiyāc

IX

[ZALİM PADİŞAH DAHHAK-I TÂZÎ]

259 Ey gönül cūş eyle bir dem ‘ışk ile
Merd iseñ meydāna gir gel şevḳ ile

260 Bülbüle dem-sāz idüp āvāzuñı
Nüh felekden kıl yüce pervāzuñı

261 Aḥmed-i Rıdḳvān ḥurūş u cūşa gel
‘Aḳluñı başdan yitürme hūşa gel

262 Çün naşāyiḥ-kāndur ṭab‘ uñ senūñ
Ṭoludur dürr ü cevāhir maḥzenūñ

263 Kıl naşīḥat dürlerin her dem nişār
Ola kim meyl ide gūş-ı şehr-yār

264 Ey şeh-i ‘ādil bugün dād eylegil
‘Adl ile bu mülki ābād eylegil

(14a)

265 Dād ile ma‘mūr olupdur bu cihān
Zulm ile vīrān olur kevn ü mekān

256b *he’l-min mezīd*: Daha var mı?

- 266 Var idi ̤aḥḥāk-i Tāzī adlu ṣāh
Yiryüzin zulmiyle kılmışdı siyāh
- 267 ‘Āḳıbet zulmi ucından iki mār
Oldı iki omuzunda āṣkār
- 268 Ol yılanlar ṣāhı kılmışdı zebūn
İdemezdi bir nefes ṣabr u sūkūn
- 269 Çekdiler gerçi eṭıbbālar ta‘ab
Kıldılar bu derde dārūlar ṭaleb
- 270 Tecribeyle ‘āḳıbet ehl-i mizāc
Mağz-ı ādem buldılar aña ‘ilāc
- 271 Mağz-ı ādemle giderdi zaḥmeti
Bulur idi Ṣāh-ı Tāzī rāḥatı
- 272 Bulmağ içün rāḥatı ṣāh-ı ‘alīl
Bī-nihāyet ādemī oldı ḳatīl
- 273 Ḥalka düşdi bu sebebdan ıztırāb
Bu cihān yaklaşdı kim ola ḥarāb
- 274 Zālīm-i saḥt idi yoğ idi ğamı
Ḳatlı derdi günde iki ādemi
- 275 Nevbet ile memleketden ḥāṣ u ‘ām
Yevmī iki ādem alurdu müdām
- (14b)
- 276 Var idi ol demde bir zen nā-murād
Dinür idi ol zene Henbūye ad

- 277 Aldılar Henbūye'nūñ üç hem-serin
Oğlını ardaşı ile hem erin
- 278 Şaldılar zindāna üçin de bile
‘ Āķıbet n’olasını Allāh bile
- 279 Ol zene şeh çünkü bī-dād eyledi
Varuban apuda feryād eyledi
- 280 Çünkü feryādın işitdi pād-şāh
Göñline kār eyledi efğān u āh
- 281 Didi virūñ birisini ol zene
Gelmesün bir dağı aşr ü revzene
- 282 Didiler şeh birini virdi saña
Eylegil sen de murāduñ bir yaña
- 283 anķısı maķsūduñ ise al anı
Bir dağı söyletmezüz şāha seni
- 284 Aldılar zindāna iltidiler anı
Didiler kıldıķ muhayyer biz seni
- 285 Her kimi göñlüñ dilerse anı al
Bizde yokdur bir dağı söze mecāl
- 286 Girüben Henbūye zindāna revān
Zevcine tuş oldu gözi ol zamān

(15a)

- 287 Zevcine meyl itmiş iken cān ile
Oğlına kıldı naẓar im‘ān ile
- 288 Meyl iderken oğluna yoldaşına
Nā-gehān itdi naẓar ẓardaşına
- 289 Gördi ẓardaşını ẓodı bunları
Göñlini kıldı bulardan ol berī
- 290 Didi zevce bulunur mişl-i bedel
Hem oğıl da eksük olmaz bi-cedel
- 291 Ẓardeşüñ līkin bulunmaz beñdeşi
Olmaya ẓardaş yirine bir kişi
- 292 Yapışup Henbūye destine hemān
Aluban ẓardaşını oldı revān
- 293 Gerçi biñ yıl ‘āleme hükm itdi şāh
Ẓulm ucından āhiri oldı tebāh
- 294 Halk-ı ‘ālem andan i‘rāz itdiler
Her biri bir yaña ẓaçup gitdiler
- 295 Buldılar āhir Ferīdūn’ı devā
Kıldılar iqlīme anı pād-şā
- 296 Yüriyüp cümle ḫalāyık gitdiler
Varuban Daḫḫāk’ı ol dem tutdılar

- 297 Her biri yimişdi çün kim yâresin
Kullıgınca kıldılar her pâresin
- (15b)
- 298 Sen dağı hayf eyleme yoğsuluña
Hem mazâlim tuğmın ekme ilüñe
- 299 Gel meḥâyifden ḥazer kıl bil yakîn
Her ne ekseñ anı biçersün hemîn
- 300 Zülmi çün Nemrüd’a oldu pîşe pîl
Ġarğa virdi zülmi çün Fir‘avn’ı Nîl
- 301 Gör Yezîd-i zâlimi ol nâ-be-kâr
Tâ kıyâmet zûlm ucından şermsâr
- 302 Zûlm-i kûr Ḥaccâc’a âḥir neyledi
Saltanatdan anı bîzâr eyledi
- 303 ‘Âleme zûlm itdügi içün Timur
Kadrini kıldı felek çün leng mûr
- 304 Zûlm ucından niçe kaşr oldu ḥarâb
Âşiyân idindiler bûm u ġurâb

X

[PADİŞAH BEHRAM VE KÖYLÜ KIZI]

- 305 Şâh-ı ‘âdil çünki zıllu’llâhdur
Dest-gîri ol şehûñ Allâh’dur
- 306 Enbiyâ-yı Ḥaqq’a anlardur bedel
Şer‘ini icrâ iderler bî-cedel

- 307 Anlaruñ ‘adlinden olur bu nizām
Anlaruñ ‘adliyle āsūde enām
(16a)
- 308 Şāh-ı ‘ādil şübhesüz olur velī
Menzili Mevlā’sı kıtında ‘alī
- 309 Ger re‘āyāya olursa gönli hoş
Olısar yohsullarınuñ hālī hoş
- 310 Arta rızkı bunlaruñ hem mälları
Çoğ ola hem kızları oğulları
- 311 Ger re‘āyāya kılsa bed-du‘ ā
Oñmaya bunlar olalar bī-nevā
- 312 Ola rızq u mälları pür-naqş u kem
Bula toğurduqları dağı ‘adem
- 313 Var idi māzīde bir şāh-ı cihān
Adı Behrām idi ‘ādil nev-cevān
- 314 ‘Adl ü dād idi müdāmī pīşesi
Halkı idi dāyimā endişesi
- 315 Nā-gehān bir gün kılp ‘azm-i şikār
Leşkeriyle şayda çıkdı āşkār
- 316 İttifāk ol gün yağar bārān-ı saht
‘Ālemi zulmāt iden Tūfān-ı saht
- 317 Şöyle olur kara gördi zemīn
Göremez bir kimse bir kimse yüzün

- 318 Yiryüzin zulmât idüp dūd-i siyāh
Leşkerinden ayrılır Behrām-ı şāh
- (16b)
- 319 Zülmet içinde giderken nā-gehān
İrişür bir kūye sulţān-ı cihān
- 320 Çün yitişdi dīhe Behrām-ı zamān
Oldı bir dihkān evinde mihmān
- 321 Bilmedi şāh idigin dihkān anı
Şandı bir kolayına mihmān anı
- 322 Olduğınca kıldı şāha hıdmeti
Göñline şāhuñ bu iş geldi katı
- 323 Nā-gehān geldi şabāh ile Şebān
Didi bugün kılmışuz südi ziyān
- 324 Olmadı bayağı bigi südümüz
Virmişüz bugün ziyāna südümüz
- 325 Var idi bir kıızı dihkānuñ çü māh
Dil-berān-ı ‘āleme olmışdı şāh
- 326 Bī-naẓīr-i ‘ālem ü şāhib-cemāl
Hem firāset ehli idi pūr-kemāl
- 327 Didi şeh göñline gelmişdür ğubār
Şāh olupdur halk elinden dil-figār

- 328 Anuñ içün geldi nokşān şağına
Gūşuñuz tutuñ kelāmuñ şağına
- 329 Şāh işidüp bu sözi qaldı taña
Bir dağı kıldı nażar kızdān yaña
- (17a)
- 330 Gördi hūsn ile cemālin duġterüñ
‘ Aqlını idrākini māh aġterüñ
- 331 Ol nażarda şāhı meftūn eyledi
Leylā bigi anı Mecnūn eyledi
- 332 Gitmedi ẓulmāt ‘ālem oldı bīm
Ol gün anda pād-şāh oldı muķīm
- 333 Çünki şām irişdi dihkān-ı faķīr
Şehr-yāra kıldı ħidmetler keşīr
- 334 Hāzır itdi naql ile şem‘ ü şarāb
Hem müheyyā kıldı envā‘ -ı kebāb
- 335 Şeh ħuẓūrına getürdi qamusın
Qomadı eksük yetürdi qamusın
- 336 Nūş idince şāh ile birqac qadeġ
Toldı şāhuñ qalbi ol meyden feraġ
- 337 Başladı gitdi ħicābı gōñlinüñ
Düşdi yüzinden niķābı gōñlinüñ
- 338 Didi şeh dihkāna al gel duġterüñ
Görelüm dīdārını māh aġterüñ

- 339 Hüsni tábından tecellî bulalum
Şoĥbetinden hem tesellî bulalum
- 340 Tırdı dihkân vardı duĥter yanına
Didi zayfuñ tıt boyun fermânına
- (17b)
- 341 Tır gidelüm kıldı dîdâruñ taleb
Ĥâtır-ı ġamġinine gelsün tarab
- 342 Tırdı dihkân ile duĥter bî-niġâb
Vardılar Behrâm’a ref’ idüp ĥicâb
- 343 Şâh ile duĥter otırdı bir zamân
Niçe sözler geçdi peydâ vü nihân
- 344 Şâha şıdı bir niçe sâġar şarâb
Göñlini şâhuñ aķıtdı hem çü âb
- 345 Şâh iver varmaġa taĥt ü şehrine
Kim şara dihkân kıızını baġrına
- 346 Göñli şâhuñ sevdi ġayet duĥteri
Buña niyyet kıldı k’ide hem-seri
- 347 Çün şabâĥ oldı gine geldi Şebân
Didi şîri ġüsfeñdũñ bî-kerân
- 348 Bayaġı bigi iki geldi südi
Taġlara şahrâlara tıldı südi

- 349 İşidüp duğter řebān' uñ sözini
Atasından yañā tıtdı yüzini
- 350 Didi řāhuñ göñli hoş olmış durur
Qalbine nūr-ı řafā tıolmış durur
- 351 Anuñ içün rızqımız oldu ziyād
Ĥātır-ı pür-ğam yiridür olsa řād
- (18a)
- 352 şeh bu sözi işidüp buldı neřāt
Göñline virdi bu sözler inbisāt
- 353 Yavı kıldılar çü leşker şehlerin
Görmediler burcı üzre mehlerin
- 354 Her biri tağıldılar hem çün nücūm
Qıldılar Behrām' ı bulmağa hüçūm
- 355 Geldiler dihqān evinde gördiler
Qamusı ayağına yüz sürdiler
- 356 Cümlesi bu şükre qurbān itdiler
Ĥāliq'e ĥamd-ı firāvān itdiler
- 357 Çünkü dihqān bildi zayıfı ĥān imiş
Kendüye miqmān olan sultān imiş
- 358 Pāyine yüz sürdi oldu ' özr-ĥāh
Didi řāhā bir faķirem pür-günāh
- 359 şehler erkānınca ' ādet itmedüm
şehlere lāyık ziyāfet itmedüm

- 360 Didi sulṭān göñlüñi tutma melül
Ḥidmetüñ yüz cān ile oldu qabül
- 361 Çünkü leşkerler dirildi pād-şāh
Ṭurdu ol dem kıldı ‘azm-i taḥtgāh
- 362 Çünkü geldi taḥtgāha pād-şāh
Kıldı fermān kim bezendi bārgāh
- (18b)
- 363 Ḥüsrevāne bezm ü erkān eyledi
Şehler āyīnince divān eyledi
- 364 Didi cümle ser-güzeştin beglere
Ferd ü tenhā seyr ü geştin beglere
- 365 Duḡteri dihqānı tafşıl eyledi
Göñlinüñ derdini bir bir söyledi
- 366 Çünkü begler şāhı böyle gördiler
Cümlesi ayağına yüz sürdiler
- 367 Didiler şāhā neden bunca melāl
Göñlüñe hergiz getürme infi‘āl
- 368 Emr iderseñ varalum getürelüm
Şeh ḥuzūrına bu dem yetürelüm
- 369 Didi sulṭān böyle getürmeñ anı
Ḥaqqı çokdur bende yitürmeñ anı
- 370 Ulu erkān ile āyīn eyleñüz
Şehlerüñ resmince kābīn eyleñüz

- 371 Didiler şāhā açılsun ʔolular
Şalalum dihkāna niçe ulular
- 372 Şaldılar dihkāna ol dem çok kişi
Ululardan bir niçe erkek dişi
- 373 Vardılar dihkāna hāli didiler
Söylenen cümle maḳālī didiler
- (19a)
- 374 Çünkü dihkāna yitişdi emr-i şāh
Ḥandesinden göge dügdürdi külāh
- 375 Didi bu duḡter kenīzidür şehūñ
İşiginde kefce-līzidür şehūñ
- 376 Ḳanı sultān ḳanda dihkān-ı faḳīr
Ḳandadur zerre ḳanı mihr-i münīr
- 377 Emri şāhuñ cān ile baş üstine
Her ne dirse göz ile ḳaş üstine
- 378 Çün bu sözi ulular gūş itdiler
Ṭuruban dihkān ḳatından gitdiler
- 379 Şeh ḥuzūrına o demde yitdiler
Mā-cerāyı şāha i‘ lām itdiler
- 380 Şeh buyurdi itdiler bir ulu ʔoy
Ser-be-ser cümle ʔoyundı il ü boy

- 381 Acdılar genc ü cevāhir apusın
Yıkdılar baqlu apular yapusın
- 382 Aldılar la‘l ü cevāhir bī-umār
Sīm ü zer kemhā aife bār bār
- 383 Ester ütūr ykledüp nie aār
Duhtere gönderdi ol dem şehir-yār
- 384 Kūyını dihqāna temlik eyledi
Andan ayru nie kūy baqlısladı
- (19b)
- 385 Şeh buyurdu yazdılar menūrını
Virdiler dihqāna şeh meūrını
- 386 Vardı leker duhteri getürdiler
aşrına āhuñ o dem yetürdiler
- 387 Şāh ile dihqān kıızı buluşdılar
Cān u cānān bir yire avuşdılar
- 388 Pād-şehirlerden velāyet añ degül
Şāh olandan bu kerāmet añ degül
- 389 Şehler içinde huşūşā āhumuz
utb-ı ‘ālemdür hüveydā āhumuz
- 390 Enbiyālar sırrı Sulān Bāyezīd
Evliyālar farı Sulān Bāyezīd
- 391 ‘Ārifin sulānı idi Bāyezīd
azretüñ bürhānı idi Bāyezīd

- 392 Şimdi devrânında Sulţân Bâyezîd
Bu cihānuñ kuţbıdur olsun mezîd
- 393 Buldı bu ‘ âlem du‘ âsından niţâm
Devlete irişdiler cümle enām
- 394 Kāmusı bay oldu yoĥsul kalmadı
Cümlesi āzādedür kul kalmadı
- 395 Himmet-i şāh ile olmışdur ziyād
‘ Ālemi rızkı bulupdur izdiyād
- (20a)
- 396 Taĥtgāhın ‘ adli ile kıldı pūr
Şāhn-ı Kōstantîn mişāl-i kāndur
- 397 Mişlini çeşm-i cihān görmiş degül
Nüh felek bünyādını urmış degül
- 398 Şāh ile ma‘ mūr olupdur mülk-i Rūm
Zīnet ü şevket bulupdur mülk-i Rūm
- 399 Halk idelden mülk-i Rūm’ı Kirdgār
Kişver-i ābād-ı şāh-ı kāmkar
- 400 Görmemişdi devr-i şeh bigi niţâm
Görmeyiser daĥı tā rüz-ı kıyām
- 401 Aĥmed-i Rıdvān budur derde devā
Devlet-i şāh-ı cihāna kıl du‘ ā

402 Dünya ¼urduęınca ¼ursun devleti
Şāh-ı Rūm' uñ dāyim olsun ni' meti

403 Dostı fevķa' l-āde ide kāmķār
Düşmeni tahte' s-şerāda ģār u zār

XI

[MAHMUD VE AYAZ]

404 Şehlerüñ mihr-i münevverdür yüzi
Şehlerüñ dürr ü cevāhirdür sözi

405 Şehler emrine gerekdür imtişāl
¼utmayan bī-dīnler olur pāy-māl

(20b)

406 Şehlerüñ sözi kelāmuñ şāhıdur
¼utmayanlar 'ālemüñ gümrāhıdur

407 Şāh-ı Ėazne Ėazret-i Maĥmūd-ı şāh
Otururđı cümle mīrān ü sipāh

408 Bir güher 'arz itdi bunlara 'ayān
Didi bunuñ kıymetin eyleñ beyān

409 Her birisi bildigin 'arz eyledi
¼udreti yitdükce kıymet söyledi

410 Kimisi didi buña yokdur bahā
Cevhere kıymet dimek olmaz revā

411 Kıymeti 'ālem ĥarācıdur bunuñ
Hem muĥallī şāh tācıdur bunuñ

- 412 Didi sulṭān şıyuñ uşbu gevheri
Kıymetini eyledüm dilden berī
- 413 Didiler şāhā degül bu iş revā
Buncılayın gevheri şımaḵ ḥaṭā
- 414 Bir güher kim aña mānend olmaya
Kıymetin kimse cihānda bilmeye
- 415 Aña kıymaḵ şehlere lāyık degül
Ser-ḥoş itmez bu işi ayık degül
- 416 Bu söz içinde çıka geldi Ayāz
Kıldılar bundan Ayāz’a keşf-i rāz
- (21a)
- 417 Didi lāzımdur şımaḵ bu gevheri
Cevherī olsa bilürdi cevheri
- 418 Siz şımıssız cevheri şarmaḵ gerek
Sözi şāhuñ yirine varmaḵ gerek
- 419 Şıdı ol dem gevheri Ayāz-ı Ḥāşş
İşini kıldı ta‘accüb ‘amm ü ḥāşş
- 420 Didi siz bir taşu gevher şanduñuz
Ḥāk-i zerdi görüben zer şanduñuz
- 421 Şeh kelāmıdur güher didükleri
Bī-güherdür sīm ü zer didükleri
- 422 Siz şehüñ gevher kelāmın şıduñuz
Gevherüñ neydüğini bilmedüñüz

- 423 Gūş idüp begler Ayāz’uñ sözlerin
Sürdiler toprağa ol dem yüzlerin
- 424 Didiler haḳdur Ayāz’uñ didügi
Tuṭanuñ dāyim şekerdür yidügi
- 425 Rāst-gūy idi Ayāz-i ḥurde-bīn
Didiler begler hezārān āferīn
- 426 Lafzını gördi Ayāz’uñ ma‘nevī
Āferīnler didi şāh-ı Ġaznevī
- 427 Hem-nişīni şehlerūñ ‘āḳıl gerek
Ḥurde-bīn ü ‘ālim ü kāmīl gerek
- (21b)
- 428 Hem gerekdür ‘iffet ü ḥüsn ü cemāl
Hem firāset hem diyānet hem kemāl
- 429 Hem gerek ṭab‘ u selīm-i ḥūy-ı ḥūb
Ḥasretü’l-‘uşşāḳ ü maḥbūbü’l-ḳulūb
- 430 Tā ki şehler eyleye anı ḳabūl
Ḥāşeki ola şehūñ ḳatında ḳul
- 431 Beglerinūñ çün ḳuşūrın bildi şāh
Yüzini döndürdi ol dem pād-şāh
- 432 Çağırup cellāda sultān ol zamān
Didi ur boynını bunlaruñ hemān

- 433 Kim bular adrüm benüm bilmediler
Gevherüñ aşlını fehm itmediler
- 434 ‘Āıl-i maħrem gerek sulānlara
Hem-dem olmaz şāh olan nā-dānlara
- 435 Emrini şāhuñ işitdi çün Ayāz
Pāyine yüz sürdi ol dem pür-niyāz
- 436 Taħt ayağında varup kıldı sücüd
Didi suçlarını ‘afv it eyle cüd
- 437 Ey mürüvvet kānı sulān-ı kerem
Pür-acāletdür bu ullar pür-nedem
- 438 Öldürüpdür bunları sehv [ü] aā
Mürdeyi öldürmek olmaya revā
- (22a)
- 439 Şeh Ayāz’uñ āırın gördi melül
Sözünü nā-ār anuñ itdi abül
- 440 Cümlesinüñ göñlini şād eyledi
Şuçlarından geçdi āzād eyledi
- XII**
- [VEZİRİN PADİŞAHA GÖSTERDİĞİ SADAKAT]**
- 441 Ol zamān kim gelmiş idi Hāş Ayāz
Āstān-ı şāha pür-‘ acz ü niyāz
- 442 Çarığıyla gelmiş idi ayağı
Hem serinde tāt peşmīn bayağı

- 443 Aña virmişdi Hudā ‘aql-ı ‘azîz
Hem firâset hem kiyâset hem temîz
- 444 Şaklamışdı çarığıyla tâcını
Fikr iderdi dâyimâ mi‘râcını
- 445 Anları kılmışdı bir yirde nihân
Görmez idi kimse anlardan nişân
- 446 ‘Aklı ile çün taḳarrüb buldı ol
Şeh ḳatında ḥâşeki ḳul oldu ol
- 447 Şâh Ayâz’ı sevmiş idi âşkâr
Şâhı ‘ışkı kılmış idi bî-ḳarâr
- 448 Pâyine olmuşdı şāhuñ ‘ışkı gil
Virmiş idi ‘ışḳına cân ile dil
- (22b)
- 449 Bulmuş idi devlet ü taḥt-ı sa‘îd
Kışver ü mühr-i ḥazâyin hem kilîd
- 450 Cümlesi anuñ elindeydi ḳamu
Bunlaruñ yâdı dilindeydi ḳamu
- 451 Maḥzen-i ḥâş içre çaruḡın Ayâz
Aşmış idi kimseye açmazdı râz
- 452 Varuban anı görürdi her şabâḥ
Ġuşşadan anuñla bulurdi felâḥ
- 453 Ḳoymaz idi kimseyi ol maḥzene
Ḳomamışdı anda ṭâḳ u revzene

- 454 Görüben bu hāleti ehl-i ḥased
Āteşine yaqdılar cān u cesed
- 455 Buldılar bir gün meger şāha zafer
Didiler niçe ḥasūdāne ḥaber
- 456 Maḥzenüñ esrārını kıldı beyān
Nice pinhān itdiler ol dem ‘ayān
- 457 Şāh işidüp bu sözi kıldı taña
Yüzini döndürdi anlardan yaña
- 458 Didi ben andan ḥıyānet ummazam
Ben Ayāz’umdan cehālet ummazam
- 459 Didiler şāhā tab‘-ı dünyāsıdur
Başumuzda dünyenüñ ğavġāsıdur
- (23a)
- 460 Her kişi dünyālige eyler tama‘
Degme kişi idemez zühd ü vera‘
- 461 Şeh buyurdi tîz açuñ ol maḥzeni
Tārumār eyleñ der ile revzeni
- 462 Her ne varsa ğāret ü yaġma kıluñ
İssini ‘ālemlere rüsvā kıluñ
- 463 Oldılar ta‘cıl ile bunlar revān
Maḥzene iriştiler ol dem hemān

- 464 Açdılar maḥzen apusın bī-mecāl
Fikr iderler kim bulalar anda māl
- 465 Gördiler aruĝ ile tāc u nemed
Yadı ḥāsid cānını nār-ı ḥased
- 466 Fāsid oldu bunca zann ile gümān
İtdiler yañlı taavvurdan ziyān
- 467 Tāc ile aruĝı ün kim buldılar
Aldılar sultān atına geldiler
- 468 Didi sultān ben bilürdüm ulumı
Urduñuz bir avt ile yolumı
- 469 Görmüş idüm ben ulumda toĝruluk
Ola mıydı toĝrularda uğruluk
- 470 Didi āh ol dem Ayāz’ı getürüñ
Tiz oluñ ‘ izz-i ḥuzūra yetürüñ
- (23b)
- 471 oralum andan bu işüñ sırrını
Bilelüm alıyla anuñ fikrini
- 472 İşidüp geldi Ayāz-ı ḥurde-bīn
Didi āha bu işüñ sırrın hemīn
- 473 Gelmişem bu arığ ile apuña
İrmişem bu üret ile apuña
- 474 Devletüñde şimdi rif‘ at bulmuşam
Bendeyem sen āha evket bulmuşam

- 475 Çarığum dāyim görürdüm her şabāḥ
Kendüme anuñla virürdüm şalāḥ
- 476 Kalmaz idi ḥāṭırumda ‘ ucb u kīn
Olur idüm kibr ü naḥvetden emīn
- 477 Şāh işidüp anı taḥsīn eyledi
Cūd ile gine Ayāz’ı toyladı
- 478 Oldı ḥāsıdler yüzi gine siyāḥ
Anlara ḥışm itdi ol dem pād-şāḥ
- 479 Oldı Ayāz’uñ gine ḳadri bülend
Menzilet bulur hemīşe ercmend
- 480 Kıldı ‘ aklı zātınuñ bürhānı Ḥaḳḳ
Ḳamudan öñdin yaratdı anı Ḥaḳḳ
- 481 ‘ Aklı kıldı bu beden şehrine ḥān
Anuñ ile ḳāyım oldı tende cān
- (24a)
- 482 ‘ Aql ile bulındı maşnū‘ āta yol
Buldılar andan şıfāt u zāta yol
- 483 ‘ Aql ile buldı nübüvvet enbiyā
‘ Aql ile buldı velāyet evliyā
- 484 ‘ Aql ile urıldı bünyād-ı cihān
‘ Aql ile geldi vücūda ins ü cān

- 485 ‘ Ākıl iseñ sen de divşir ‘ aklıñı
‘ Aklıña eyle muvāfık naqlüñi
- 486 Aḥmed-i Rıdván yitürme kendüñi
Menzil-i gūla getürme kendüñi
- 487 Ādemisin tıynetüñ raḥmānidür
Dīve uyma ḥilḳatī şeyṭānidür
- 488 Eyleme nār ile hergiz iḥtilāṭ
Dūzaḥīden eyle dāyım iḥtiyāṭ
- 489 Cānuñı ırgür melekler cavḳına
Ayağūñ irsün felekler fevḳıne
- 490 Yā ilāhī faḫluñı eyle refīḳ
‘ Aḳl ile ḳıl cāna irşād-ı ṭarīḳ
- 491 Cānı ḳurtar zulmet-i evhāmdan
Göñlümi dūr it ḥayāl-i ḥāmdan
- 492 ‘ Aḳlumi şem‘ -i çerāğ it cānuma
Nārlar daḥl itmesün imānuma
- (24b)
- 493 Bendeñi mīr it ḳanā‘ at mülkine
Şehr-yār eyle ferāğat mülkine
- 494 Nüh felekden ḳadrümi idüp bülend
Cānumı ‘ ıṣḳuñdan eyle behremend

XIII

[KİBİR VE GURUR SONRASINDA GELEN FELÂKET]

- 495 Kibri terk it meskenet kıl ihtiyâr
Kibr ile olmadı kimse bahtiyâr
- 496 Kibrün ehli dāyimā merdūd olur
Kibr ile Fir‘avn yā Nemrūd olur
- 497 Kibre uyma hemçü iblis-i la‘în
Olma tūṭî bigi ḥod-bîn key şaḫın
- 498 Var idi bir tūṭî-i zībā-cemāl
Pür-zebān idi velī ḥāmūş u lāl
- 499 Āyine konıldı öñinde ‘ayān
Gördi tūṭî kendüyi anda hemān
- 500 Āyine ardında tūrdı ūstād
Aña bunca sözleri itdürdi yād
- 501 Tūṭî şandı tūṭidür tefhīm iden
Kendüye bu sözleri ta‘līm iden
- 502 Bilmedi kimdür mu‘allim dest-gīr
Anuñ içün oldu ḥod-bîn ol faḫīr
- (25a)
- 503 Bir belādur bu cehālet kişiyē
Gösterür dāyim melālet kişiyē
- 504 Nefsüñi kırtar cehāletden şaḫın
Tā göresün pertevi ‘ilmü’l-yaḫīn

- 505 Kılmasun şeytān saña mekr ile rīv
Sineñe daħl itmesün siħr ile dīv
- 506 Cān u dilden sözlerüm eyle qabūl
Sözlerümden gönlüñi kılma melūl
- 507 Dimişem hezl ile bunda niçe söz
Hezl ile göstermişem çok dürlü yüz
- 508 Hāli şanmañ sözlerüm ta‘ limdür
Her biri bu beytümün iqlimdür
- 509 Sözlerüm görmeñ benüm kolayına
Kimse irmez güc ile kolayına
- 510 Lafz-ı dür-bārum çü faşl-ı nev-bahār
Sözlerüm güldür kılan sözler çü hār
- 511 Tāzedür çün gül kelāmum her zamān
Lāle-i terdür ya şāh-ı zaymurān
- 512 Sözümün kim nüş iderse şerbetin
Çāšnīsinden bula cān lezzetin
- 513 Rişte-i cān ile nazm idüp dürer
Dāmen-i āfākı kıldum pür-güher
- (25b)
- 514 Aḥmed-i Rıdvān sücūd it Hāliq’a
Hācetün ‘arz eyle dāyim Rāzıq’a
- 515 Kim saña kıldı ‘aṭiyye zihn-i pāk
Bed-gümān eyler ḥasedden cāme-çāk

516 Sözləründür çeşme-i ‘aynū’l-hayāt
Tā kıyāmet bulmaya aduñ memāt

517 Sözlərüñ qadrini bilmez ʔab‘-ı şüm
Nite kim hūrşīdi görmez çeşm-i büm

XIV

[EDEBİ TERK ETMENİN CEZASI]

518 Kişiyə ǵayret gerekdür hem edeb
Bī-edebler görmeye elʔāf-ı Rab

519 Didiler bir zāhid-i ehl-i huzūr
Bir zenī var idi ǵayetde ǵayūr

520 Bir kenīzi daḡı vardı zāhidüñ
Dil-rübā cānānı idi ‘ābidüñ

521 Zāhidi gözlerdi dāyim ‘avreti
Ol kenīze bulumazdı fūrşatı

522 Gözler idi vaḡt ü fūrşat niçe sāl
Bulumazdı bir nefes vaşla mecāl

523 Nā-gehān bir gün gider ḡammāma zen
Ḳalur evde boǵça ile pīrehen

(26a)

524 Varıcaḡ ḡammāma yād eyler anı
Dir kenīze var getür pīrāheni

525 Ḥāneye ʔoǵru kenīz olup revān
İrişür yügür dem ile ol zamān

- 526 Zāhid oturmuşdı evde bî-ḥuzūr
Ol kenîzi göricek buldı sürūr
- 527 Didi ne ḥoş koyuvirdi zen seni
Didi evde ḳomışuz pîrāheni
- 528 Gelmişem pîrāhen alup gitmege
Ḥāliyā ta‘ cîl ile iletmege
- 529 Didi zāhid iltesün pîrāheni
Şimdiki demde beni görgil beni
- 530 Niçe yıllar ölmüşem ‘ ıŝḳuñda ben
Bî-ḳarāram rûz u şeb şevḳuñde ben
- 531 Niçe demler gütmişem vaḳt-ı vişāl
Bu zamān ḳalmaz muḳadder zü’l-celāl
- 532 Zāhidüñ gidüp elinden iḥtiyār
Şöyle şarıldı kenîze şanki mār
- 533 Şöyle müştāḳ idi aña pārsā
Sürdi bî-ḥadd ol kenîz ile şafā
- 534 Gördi ‘ avret ḡāyet eglendi kenîz
Düşdi cānı micmerine nār-ı tîz
- (26b)
- 535 Başı pür-gil-mū perîşān bî-amān
Ḥānesine toḡru ‘ azm itdi revān
- 536 İşidüp āvāzını tıydu kenîz
Çıḳdı ḳacdı taşraya çün bād-ı tîz

- 537 Țuruban zāhid namāza başladı
Țavf-ı cānından niyāza başladı
- 538 Gördi zen bu vaż' ı hıc inanmadı
Zāhidüñ efsūnına aldanmadı
- 539 Baķmadı zen zāhidüñ tezvīrine
Varuban açdı yapışdı mīrine?
- 540 Gördüğüm yaş u mülevveş pūr-meni
Țacletinden āba müsteğraķ teni
- 541 Țaķıyup urdı serine tebsiler
Başına yağdurdı odlu egsiler
- 542 Țıışm idüp dīvāra ķaķdı kelleler
Eñsesine urdı muķkem stilleler
- 543 Didi ey zālim ķanı zūhd ü şalāķ
Ėanda bulursun bu fi' l ile felāķ
- 544 Ėb-destsüz hem cünüb-endām ter
Pūr-necāset cāme a' zā pūr-ķazar
- 545 Ola mı bu ķāl ile hergiz namāz
Ėīleñi bilmez mi ol dānā-yı rāz
- (27a)
- 546 Bāda virdüñ bunca zūhd-i ķā' atüñ
Nefsüñe uyduñ yitürdüñ ķāletüñ

- 547 Yoluña düşer mi bu efkār-ı zışt
 Zühdüñe lâyıķ mıdur bu kār-ı zışt
- 548 Nefse uyma sîret-i şeytānidür
 ‘Aķla uy kim vārid-i Raḥmānidur
- 549 Bî-ṭahāret yürüme ey bed-fi‘āl
 Ṭuru gel eyle ḥadeşden iġtisāl
- 550 Kendüñi pāk eyle kūy-ı yāra gel
 Tevbeyile ‘özü ü istiġfāra gel
- 551 Tevbedür derd künhüñe reh-i devā
 Tevbe virür rencine anuñ şifā
- 552 Tevbeyile pāk olur nā-pākler
 Gevher olur tevbeyile ḥākler
- 553 Dinmiş iken şânına anuñ ‘aşā
 Tevbeyile buldı ādem ictibā
- 554 Aḥmed-i Rıdvān gör imdi ol zeni
 Zāhidi rüsvāy idüp kıldı denī
- 555 Aña yol gösterdi irşād eyledi
 Tevbe virdi cānın āzād eyledi
- 556 Yoluñı sen daḥı arıt tevbe kııl
 Bu ṭarīķ içinde sıġmaz ķāl u ķıl
- (27b)
- 557 Tevbe kııl yā Rabb refīķ cānumı
 Şoñ demümde şaķlaġıl imānumı

XV

[İNSAN GÜNAHLARINI GÖZYAŞIYLA YIKAMALI]

- 558 Ey günehkâr âdemî eyle niyâz
Kim devâdur derdüñe sūz u güdâz
- 559 Ağlağıl her dem günāhuñ zār ile
Yitürürsün dīnūñi ısrār ile
- 560 Ağlayanlar gördiler rūy-ı felāḥ
Tevbeyile buldılar zūhd ü şalāḥ
- 561 Bir kimesne müftīden kıldı suāl
Ger namāz içre kişiye irse ḥāl
- 562 Ol sebebdan zārī ile ağlasa
Nevḥası cān u cigerler dağlasa
- 563 Bāṭıl olur mı bu giryeyle namāz
Yā qabūl eyler mi anı bī-niyāz
- 564 Didi müftī giryenüñ aşlı neden
Ağrıyan anda gönül mi yā beden
- 565 Ger gönülden kopar ise eşk ü sūz
Ṭā‘ atı cā’izdür anuñ şübhesüz
- 566 Ger bedenden oldı ise ol buña
Ol namāzı merd-i Ḥaḫ görmez revā
- (28a)
- 567 Bu ten-i pejmürdeye cāndur gönül
‘ Ālem-i ecsāda sulṭāndur gönül

- 568 Ger gönülden bir kişi āh eyleye
Ol ‘azīmüñ ‘arşına rāh eyleye
- 569 Ger günāhı çün kıla yaşın revān
Ol günehten qalmaya nām u nişān
- 570 Ādeme gözyaşı virdi şıḥḥati
Anuñ ile buldı ādem rif‘ati
- 571 ‘Āşiye eşk-i revāndur dest-gır
Ḳadrini gözyaşınuñ görme ḥaḳır
- 572 Defter-i ‘işyān ol eşk ile yunur
Nārı ḳahruñ anuñ ile söyünür
- 573 Ger dilerseñ artura Ḥaḳ yaşıñı
Aḥmed-i Rıdvān revān it yaşıñı
- 574 Rūz u şeb ağla günāhuñ zār ile
Varamazsun menzile bu bār ile
- 575 Menzil uzaḳdur gidilmez tūşesüz
‘Ömrüñüñ bāğı yirişmez ḥūşesüz
- 576 Düşdi ‘ömrüñ bāğına çün kim ḥazān
Berg-rizān faşlıdur olma cevān
- 577 Ölmedin sa‘y it günāhuñ yuyagör
Cismüñi şevb-i günehten şoyagör
- (28b)
- 578 Ḥora geçmez bu maḥalde kibr ü nāz
Cān u dilden şıdḳ ile eyle niyāz

579 alb-i m  mind  r    c  y-ı Kibriy  
Mesken  md  r didi ol albe H  d  

580 Key   akın ol albi v  r  n eyleme
B  rg  hu  n a  r-ı n  r  n eyleme

581 Lu  fu   ile   or bu h  aste-dilleri
Mer  amet ıl   ar   ikeste-dilleri

582 M   min  n g  nli     Beytu  ll  hdur
Gice g  nd  z n  z  rı All  h  dur

583 Anı v  r  n eylemekden ıl h  azer
H   nesinden    hibi kesmez n  zar

584 Y     l  h   lu  fu  nı eyle del  m
G  zler  m ya  ını dery   ıl    az  m

585 Cism  m   p  k eyles  n hem c  num  
  ar  a virs  n defter-i    i  y  num  

586 omasun lev  -i dil  mde nak   -ı bed
  am g  ninde c  numa   lsun meded

587 C  num   b  d-ı h   tardan bekles  n
Cism  m   n  r-ı sa  ardan   aklasun

XVI

[    ARKADA   VE B  R HAZ  NE]

(29a)

588 T  lib olma  n d  nyeye murd  rdur
G  l deg  ld  r t  ze verdi h  ardur

- 589 Ādemīyi mekri ile yıldurur
‘ Āķıbet maħrūm-ı ĥāsir oldurur
- 590 Devr-i ‘ Īṣā’da meger kim üç kişi
Oldı biri birile yol yoldaşı
- 591 Giderek bir gence irdi yolları
Ĥurrem oldı ol sebebden dilleri
- 592 Genci pinhān eyleyüp şaķladılar
Niçe günler oturup beklediler
- 593 Ara yirde gerçi geçdi çok kelām
İstedi ĥātırları āķır ta‘ām
- 594 Didiler evvel budur tedbīrümüz
Yimek içün şehre vara birümüz
- 595 Birini gönderdiler şehre revān
Gitdi ta‘cīl ile şan peyk-i devān
- 596 Varuban bāzāra buldı çok ta‘ām
Göñline düşdi velī sevdā-yı ĥām
- 597 K’eyleye alduğı nānı zehrāk
Yiyüben yoldaşları ola helāk
- 598 Başına tenhā kıla ol genc ü māl
Kendüsi ĥoş vaķt ola āsūde ĥāl

(29b)

- 599 Aluban nān u ta' āmı ol faķır
Zehr-i ķātil ķatdı ol nāna keşır
- 600 Yüridi ol gence toğru hemķü bād
Ayağı yire toķınmaz gōñli şād
- 601 Bu tarafda bunlaruñ fikrini gör
İkisinüñ rāy u tedbırini gör
- 602 İkişi birbirile tanışdılar
Her birisi şanasun şanışdılar
- 603 Bunı tedbır itdiler kim turalar
Gelicek ol yoldaşı öldüreler
- 604 İkisine ķala tenhā māl u genc
Yiyeler ol genci bī-teşvīş ü renc
- 605 Çünki dilde bu işi berkitdiler
Geldüği birle anı ķatl itdiler
- 606 Yidiler şoñra ta' āmı pür-neşāt
Anlara açıldı rüy-ı inbisāt
- 607 Geçmeden sā' at bular da buldı merg
Kıldılar ol genci bunlar dağı terk
- 608 Uğradı ol yire ' İşā Hāzreti
Gördi bu gencıneyi bu hey'eti

- 609 Üc kişi ölmüş yaturlar bî-zebân
Gelmemiş bu gence anlardan ziyân
- (30a)
- 610 Didi bu genc öldürüpdür bunları
Birbirine kırdurupdur bunları
- 611 Tâlib-i dünyāya bu hikmet yiter
‘ Ākıl olan kişiye ‘ ibret yiter
- 612 Dünyeye meyl eyleme ey bahtiyār
Ger ulü’l-ebşār iseñ kıl i‘ tibār
- 613 Kimsene bulmuş degül bundan vefā
Sürmemişdür bir kişi bunda şafā
- 614 Derdine irmez devāsı dünyenüñ
Balına degmez belāsı dünyenüñ
- 615 Dünyeye gelen gider kendü kalur
Virüben küdek bigi gine alur
- 616 Niçeler mülk-i cihānı tutdılar
‘ Ākıbet bundan tehī dest gitdiler

- 617 Bu serāda kimsene bulmaz sürür
Nefsüne dünyā içün virme ğurür

XVII

[MAĞRUR PADİŞAH İLE MÜ’MİN KUL VE AZRAYİL]

- 618 Devr içinde var idi bir ulu hân
Bende-fermānydı aña ins ü cān

- (30b)
- 619 Gelmemişdi mişli bir sultān daḥı
Yoğ idi manend aña bir ḥān daḥı
- 620 Fikr iderken seyrini mihr ü mehūñ
Göñline düşdi bu endişe şehūñ
- 621 K'eyleye cümle müzeyyen leşkerin
Göstere bu ḥalka zīb u zīverin
- 622 Giye leşker kamusı fāḥir libās
Ṭonanup pür-zīnet ola cümle nās
- 623 Ola leşker kellesi esbe süvār
Atların daḥı kıllalar pür-nigār
- 624 Çünkü bu tedbiri kıldı pād-şāh
Leşkerine fikrini emr itdi şāh
- 625 Kendüyi çün istedi zībā libās
Şöyle kim görmemiş ola çeşm-i nās
- 626 Buyruḡını yirine yetürdiler
Çok muraşşa^c cāmeler getürdiler
- 627 Eylemedi anları sultān pesend
Daḥı yigin istedi ol ser-bülend
- 628 Buldılar niçe libās-ı zer-nigār
Pür-zer ü zīver cevāhir bī-şümār
- 629 Aluban ḥil^c atleri ol dem hemān
Şeh ḥuzūrına yetürdiler revān

- 630 Şeh pesend idüp giyindi anları
Kullara virdi kalan kaftanları
- (31a)
- 631 Bes süvār oldı hemān dem pād-şāh
Der-peyince bendeler cümle sipāh
- 632 Çıkuban taşra alaylar bağladı
Ol mū bigi aqđı çağladı
- 633 Leşkeri içinde sultān-ı cihān
Seyr iderdi şevket ile şādmān
- 634 Dirdi kimdür baña şebēh ü nazīr
Ola mı ‘ālemde mānendüm emīr
- 635 Bu gurūr ile giderken nā-gehān
Tutdı bir kişi ‘inānını hemān
- 636 Bir ‘aceb kişi faķīr ü bī-libās
Arķasında giydügi köhne pelās
- 637 Didi sen kimsün ‘inānum tutasun
Yā sūtūrum ayağına yetesün
- 638 Didi çokdur tapuñ ile mā-cerā
Hācetüm vardur katuñda kıl revā
- 639 Didi şāh inem serāya gelesün
Her ne maķşūduñsa anda bulasun

- 640 Didi şimdi hâcetüm olmak gerek
Bu gönül maşşūdını bulmak gerek
- 641 Didi her neyse murāduñ söylegil
Gönlüñüñ maşşūdını şerh eylegil
- (31b)
- 642 Didi ol sırdur dinilmez çün ‘ayān
Diyeyin şāhuñ kulağına nihān
- 643 Didi şāhuñ gūşına ol pīr-i merd
İderin sanma benümle sen neberd
- 644 Ben ki ‘Azrāyil’em irişdüm hemān
Cānuñı almağa geldüm bu zamān
- 645 Didi mühlet vir evüme varayın
Ehlüm evlādum ‘ıyālum göreyin
- 646 Didi yokdur saña bir laḫza amān
Göremezsün anları sen bu zamān
- 647 Atuñ üstinde alurvan cānuñı
Dökmezem bir kaṭre yire kanuñı
- 648 Müddet-i ‘ömrüñ tamām olmış durur
Rūzgāruñ āḫirīn bulmış durur
- 649 Lā-cerem emr-i Ḥaḫ ile ol melek
Bir daḫı çekdürmedi şāha emek
- 650 Atınuñ üstinde aldı cānını
Yirine kodı Ḥaḫ’uñ fermānını

- 651 Düşdi atından çü bî-cân pād-şāh
Görüben atdan yıkıldılar sipāh
- 652 Kıldılar efğān u zārī bî-kıyās
Giydiler mātem libāsın cümle nās
- (32a)
- 653 Kaydını her neyse şāhuñ gördiler
Meyyitini şehre alup vardılar
- 654 Çün şeh işin itdi ‘Azrāyil tamām
Vardı bir mü’min kula virdi selām
- 655 Didüm ‘Azrā’ilem uş geldüm saña
Cānuñı almağa yol var mı baña
- 656 Didi ‘Azrāyil’e mü’min merḥabā
Cāna minnetler getürdüñ hem şafā
- 657 Ārzüyidi baña dīdar-ı yār
Çekmiş idi bu fenāda intizār
- 658 Minnet-i Ḥaqq irdi eyyām-ı vişāl
Şimdiden soñra naşib oldu cemāl
- 659 Didi ‘Azrāyil aña ey merdkār
Ḥaqq saña emr eylemişdür ihtiyār
- 660 Bî-icāzet almazam ben cānuñı
Baña bildür nicedür fermanuñı

- 661 Didi şabr it alayın dest-i namāz
İdeyin Ma‘būd’uma bir dem niyāz
- 662 Ben sücūd içindeyiken ol zamān
İdesün emr-i Hāk ile kabẓ-ı cān
- 663 Vardı ab-dest aluban kıldı namāz
Eyledi Ma‘būd-ı pāke çok niyāz
- (32b)
- 664 Secdeye vardukda ol merd-i Hudā
Eyledi cānını cisminden cūdā
- 665 Mürğ-i rūhı kıldı ‘azm-i lā-mekān
Eyledi ‘arş-ı Mecīd’i lā-mekān
- 666 Cennet oldu hem muķārin ol tene
Kabrine açıldı andan revzene
- 667 Gördi elṭāfını Rabb’uñ key ‘azīm
Mūnisi kabrinde havrā-yı na‘īm
- 668 Āhiret mülkinde oldu kāmķār
Raḥmete ġarķ eyledi Perverdgār
- 669 Aḥmed-i Rıdvān gel imdi kıl niyāz
Tā kabūl ide namāzuñ bī-niyāz
- 670 Kıl ‘ibādet bir nefes Ma‘būd’uñā
Tā irüre Hāk seni maķşūduñā
- 671 Göñlüñi iḥlāş ile cānāna vir
Vaşlı içün cānuñi şükrāna vir

- 672 Tā kim ola menzilüñ ħuld-ı berīn
Mūnis-i ħabrūn ola ħavrā-yı ‘ayn
- 673 Göresün vaşl u likā bāzārını
Ĥaḫ müyesser eyleye dīdārını
- 674 Gözüñi rūşen kıla nūr-ı Ĥudā
Süresün cennet şafāsın bī-cefā
- (33a)
- 675 Yā İlāhī rūzī kııl ‘ışķ-ı ħabīb
Cür‘ a-i şevķuñden itme bī-naşīb
- 676 Cānumı mest eyle ‘ışķuñ cām ile
Göñlümi bend it maḥabbet dām ile
- 677 Cismümi yandurma fūrķat nārına
Cānum irgür vuşlat-ı dil-dārına
- 678 Yā ġafūre’z-zenb ‘allāme’l-ġuyūb
Yā ħadīme’l-luṭf settāre’l-‘uyūb
- 679 Dilde muḥkem kııl ‘ināyet yapusın
Cānuma keşf it hidāyet ḫapusın
- 680 Yāduñı kııl bu ġarībüñ mūnisi
Kimyāñ ile zer eyle bu misi
- 681 Cismümi cānān yolında eyle ḫāk
Levh-i cānum mā-sivādan eyle pāk

- 682 Vir tesellî cānuma dīdār ile
Cismümi ḥaşr eylegil ebrār ile
- 683 Gerçi bende çok durur fi‘l-i şenî‘
Kıl nebîler serverin baña şefî‘
- 684 Aḥmed-i muḥtār imāmü’l-mürselîn
Şāḥib-i kevşer şefî‘ ü’l-müznibîn
- 685 Ol nebîler leşkeri sulṭanı çün
Aña menzil kılduğuñ furḳanı çün
- (33b)
- 686 Mūsā-ı ‘umrān ü hem Tevrāt’ı çün
Ol nebîye virdüğüñ āyâtı çün
- 687 Ḥazret-i Dāvūd’uñ elḥānı içün
Hem Zebūr’uñ rif‘at-ı şānı içün
- 688 ‘İsā rūḥü’l-ḳuddise İncîl’i çün
Dergehünde ‘izzet ü tebcîli çün
- 689 Ben za‘îfi ḥar u mehcūr eyleme
Raḥmetüñden bendeñi dūr eyleme
- XVIII**
- [AZRAYÎL AMAN DİLEMEZ]**
- 690 Nefsüñ içün eyler iseñ cem‘-i māl
Olisardur boynuña āḫır vebāl
- 691 Dünyeyi kim derdi koyup gitmedi
Māl ü gencin ğayra teslim itmedi

- 692 Var idi mǎẓide bir tācir kişi
Gice gündüz cem‘ -i mālıydı işi
- 693 Her ne kim halk itdi ise Kirdgār
Māl-ı nāṭık māl-ı şāmit bī-ķarār
- 694 ǰamusın cem‘ itmiş idi bī-ķuşūr
Gelmemişdi kendüye hergiz fütūr
- 695 Yabmış idi ķaşr-ı ‘ālī key ḥaşīn
İtmiş idi ķapusını āhenīn
- (34a)
- 696 Yatuban ķapuda derbānlar emīn
İtmiş idi mālını anda defīn
- 697 Bir gün eyler anda ‘ālī da‘veti
Bişürür bī-ḥadd ü pāyān ni‘meti
- 698 Aķribāsı dirilüp anda tamām
Da‘vetine ḥāẓır olur ḥāş u ‘ām
- 699 Çün murād-ı nefsinı virdi zamān
Oturur taḥt üzre kendü şādmān
- 700 Bu feraḥdan nefsinı idüp ḥiṭāb
Kendüyile söyleşür niçe cevāb
- 701 Kendüye vir mālūña yokdur şümār
Hem binā itdüm senüñ çün bir ḥişār
- 702 Māl ü gencüñ çok ḥişāruñ daḥı berk
İdemez mālūñ şümārın kimse derk

- 703 Bu ıřār-ı emn iinde ıl uzūr
Sūr řafālar řādmān u pūr-sūrūr
- 704 Genc ü māl ü ni‘ met ü ‘ōmr-i derāz
Şıhhat ü devr-i cevānī sūz u sāz
- 705 Dirliġūnde virilüp umak saña
Kamusın ıldı mūyesser Hāk saña
- 706 Hāce bu sevdādayiken ol zamān
Bir kişi geldi apuya nā-gehān
- (34b)
- 707 Gerdeninde tūbre eġninde pelās
Şūret-i sāyilde merd-i pūr-hirās
- 708 Hālķasını aġşadur ol apunūñ
Yanķulanur amusı ol yapunūñ
- 709 Ol řadādan ‘āleme yanķu dūřer
İřidenler cānına ķorķu dūřer
- 710 Varuban ķullar apuya bī-řumār
Bu kişiye didiler ey nā-be-kār
- 711 Bu edebsūzlūk nedūr kim eyledūñ
Bu der-i ‘ālīyi nice soyladuñ
- 712 Didi hāceyle sōzüm var diyeyin
Taşra gelsün sōzlerüm sōyleyeyin

- 713 Hâceye varup didiler bu sözi
Öykesinden âteşe döndi özi
- 714 Didi niçün kaçıyup sögmedüñüz
Ol edebsüz cāhili dögmedüñüz
- 715 Bir dahı çağşatdı andan qatırağ
Halkasını kapunuñ koparurak
- 716 Çağırup didi ki ‘ Azrāyil menem
Cān-sitānum tenlere māyil menem
- 717 Baş alup niçe cigerler yakmışam
Niçe biñ qaşr u serālar yıkmışam
- (35a)
- 718 Qarşu tırmaz cümle sultānlar baña
Māni‘ olmaz qamu derbānlar baña
- 719 Bu şadāyı eylediler cümle gūş
Gitdi hâce kullarından ‘ aql u hūş
- 720 Lerze düşdi qamunuñ endāmına
Hâce vardı ‘ömrinüñ encāmına
- 721 Didi hâce itmesün ceng ü cedel
Yirime bir kimsene olsun bedel
- 722 Didi yokdur buyruğ el-lāzım bedel
Kirdgār’uñ işine şıgmaz ‘ ilel
- 723 Çün işitdi hâce ‘ Azrāyil sözün
Māl ü emlākına döndürdi yüzün

- 724 Didi la‘ netler size ey mülk ü māl
Olduñuz baña haqīkatde vebāl
- 725 Aduñuz her dem dilümde söyledüm
‘Ömrümüñ varın size şarf eyledüm
- 726 Sizüñ içün Tañrı’dan düşdüm ırak
Gidecegüm yola görmedüm yırak
- 727 Hālik’ümden siz beni dūr itdüñüz
Göñlümi mekr ile mağrūr itdüñüz
- 728 Hācenüñ sözün işidüp mülk ü māl
Şāmit iken cāmid ü hāmūş u lāl
- (35b)
- 729 Haq-te‘ ālā bunlara virdi zebān
Didiler hāce elüñden el-amān
- 730 Şuçumuz ne la‘ net idersün bize
Bu kelāmı görmezüz lāyık size
- 731 Emrini Yezdān muḳadder eyledi
Cümlemüz saña musahḥar eyledi
- 732 K’ideyidüñ Haq yolına bizi şarf
İtmeyeydüñ sehv ile tağyīr-i ḥarf
- 733 Sen bizi gencīnelerde şakladuñ
Pāsbān olup ḳapumuz bekledüñ

- 734 Virmedüñ manķur bişürmedüñ simāt
Mescid ile yabmaduñ cısr ü ribāt
- 735 İtmedüñ cānuñ ğıdāsı zebh-i şāt
Ne cihād u ĥacc ü ne ĥayr ü zeķāt
- 736 Bilmedüñ şükrini çün kim ni‘ metüñ
Şek degül sensün sezāsı la‘ netüñ
- 737 Mülk ü mālun ĥaķ budur ĥaķdur sözi
Şübhemüz yoķdur muĥaķķaķdur sözi
- 738 Ĥaķ yolında her kişi yilmek gerek
Ni‘ metinüñ şükrini bilmek gerek
- 739 Tā kim ola ni‘ meti her dem ziyād
Āĥiret mülkinde bula hem murād
- (36a)
- 740 Aĥmed-i Rıdvān çün irdüñ devlete
Ĥaķ seni müstaĥrıķ itdi ni‘ mete
- 741 Ĥāṭıruñ kıldı cevāhir ma‘ deni
Sineñ olmişdur ma‘ ārif maḥzeni
- 742 Eyle her dem Rāzıķ’a şükr-i medīd
Tā kim ola ni‘ metüñ pāk ü mezīd
- 743 Fażluña virmez żarar ta‘ n-ı ĥasūd
Rāst güftend *el-ĥasūdu lā-yesūd*

743b *el-ĥasūdu lā-yesūd*: Hasetçi kiři seyyid, önde giden olamaz.

- 744 Cānını anuñ yaqar nār-ı Һased
Büte-i ğamda remād eyler cesed
- 745 Çoğ olur ehl-i fażāyil Һāsidi
Her şahīḥüñ eksük olmaz fāsidi
- 746 Süresün her dem fażāyil ‘işretin
Yiyesün dāyim ma‘ārif ni‘metin
- 747 Tasasından rence uğrasun Һasūd
İtmesün tıbb-ı Aristo aña sūd
- 748 Ey Һasūd itme iñende buğz u kīn
Buğz ile eglenmeye bir yerde dīn
- 749 ‘Ucb ile buḥlı ırağ it sīneden
Ḳalbüñi şāf eyle kibr ü kīneden

XIX

[DÜNYA MALI DÜNYADA KALIR]

(36b)

- 750 Lezzet-i dünyāya aldanma şaḳın
Āḥiret Һavmine dāyim ol yaḳīn
- 751 Dāyimā ‘uḳbā kelāmın söylegil
Her nefesde mergüñi yād eylegil
- 752 Devr iderken mülki Zü’l-ḳarneyn-i şāh
İrdi bir Һavme ki yirlerdi giyāh
- 753 Yoğ idi sīm ü zer ile mālları
Nān u süfre ni‘met ü işğālleri

- 754 apısı   inde ol  ury nlaru 
 azılı  ururdu abri anlaru 
- 755 El i g nderdi bulara  ehr-y r
 Didi gels n i lerinden n m-d r
- 756 Beglerini da vet itdi gelmedi
   h-ı Z 'l-arneyn kimd r bilmedi
- 757 Didi yokdur bizde anu  did gi
 Gice g nd z sa y id p isted gi
- 758 Gelmediler   n bular  skender'e
 L -cerem vardı Sikender bunlara
- 759 Didi ni  n d nyeyi terk itd   z
   hret yolunu  utup gitd   z
- 760 Didiler menzil   n oldur ey h m m
 Anu  i  n  utmu uz anda ma  m
- (37a)
- 761 D nyeye   n  oyuban gidiser z
  o  ucı elbette terk idiser z
- 762  oyuban gideceg m z nidel m
  lmedin b r   oyalum gidel m
- 763 Didi ni  n g  l   z  amlu yatur
 apu uzda g ru uz azlu yatur
- 764 Didiler t  kim  ur r itmeyev z
  l m m z bir dem unutmayavuz

- 765 Ḥubb-ı dünyā göñlümüzde tırmaya
 Tā‘at-ı Ḥaḳ’dan bizi ayırmaya
- 766 Didi niçün dāyima yirsiz giyāh
 Var mıdur sāyir ni‘amda iştibāh
- 767 Didiler dünyā-yı fānī ni‘meti
 Yoḳdur anuñ katımızda lezzeti
- 768 Ni‘met-i fānīyi ni‘met tutmazuz
 Ṭab‘umuz ol lezzete öğretmezüz
- 769 Çün Sikender sözini kıldı tamām
 Ḳavm-i ‘uryānuñ emīri ol hümām
- 770 Çāhuñ içinden çıkardı bir ḳafā
 Didi Zü’l-karneyn’e ey kân-ı vefā
- 771 İşbu kelle şāh-ı zālīm başıdur
 Uğrıdan bu ḥāle gözler yaşıdur
- (37b)
- 772 Zūlm iderdi ḥalka bī-ḥadd ü ḳıyās
 Cem‘ iderdi genc ü mālī bī-sipās
- 773 Ḥaḳ-te‘ālā itmedi zūlmin ḳabūl
 Virdi cānın miḥnet ile ol cehūl
- 774 Giderüp anı emīr-i nām-dār
 Bir ḳafā daḥı çıkardı āşkār

- 775 Didi şāh-ı ‘ādilüñdür işbu baş
‘Adlini ‘ālemlere kılmışdı fāş
- 776 Merḥamet kııurdı ḥalk-ı ‘āleme
İşi güci şevkat idi ādeme
- 777 Cennete gönderdi anı Kirdgār
Raḥmet itdi cānına Perverdgar
- 778 Tutdı andan soñra Zü’l-ḳarneyn elin
Şāh-ı Zü’l-ḳarneyn’e gösterdi yolın
- 779 Didi gördüñ şehlerüñ aḳsāmını
Her birinüñ añladuñ encāmını
- 780 Bu iki kelle ki gördüñ sen anı
Ḳanḳısından eyleye Yezdān seni
- 781 Şāh-ı Zü’l-ḳarneyn işitdi bu sözi
İçi yandı yaş ile tıldı gözi
- 782 Gözinüñ yaşını bārān eyledi
Yiryüzini cümle Tūfān eyledi
- (38a)
- 783 Didi andan soñra Zü’l-ḳarneyn aña
Gel vireyin mülkümüñ nışfın saña
- 784 Sen baña yār u müşir ol hem vezir
İşlerümde dest-gir ol hem zahir
- 785 Didi şāhā ger diler hem ben seni
‘Ālem ile düşmen eylersün beni

- 786 Kılmışam faqr ü řanā‘at ihtiyār
Halk-ı ‘ālem dostumdur cümle yār
- 787 Emrüne řāhā kılırsam imtişāl
Dünyeye lā-büd görünür iştiğāl
- 788 Dünyeyile oldum mehcūr ben
Tā‘at-ı Hāk’dan düşerven dūr ben
- 789 Āhiret hālīni eylerven tamām
Düşmen olur bu faķīre hāş u ‘ām
- 790 Aħmed-i Rıdvān dilerseñ ‘izzeti
Ölümünden öñdin öl bu rāhatı
- 791 Gūruñı kendü elüñle hāzır it
‘Adlūñi cümle umūra nāzır it
- 792 Eyleyüp faqr ü řanā‘at ihtiyār
‘Ālem içinde emīr ol bahtiyār
- 793 Ger gıdāñ olursa dünyāda giyāh
Bulasun dünyāda rif‘at ‘izz ü cāh
- (38b)
- 794 Şādık iseñ ‘ilmüñ ile kııl ‘amel
Eyleme vesvāsa uyup tūl-i emel
- 795 Yā İlāhī şıdk u tevfiķ it refiķ
Bendeñi ihsānuña eyle hākīķ

- 796 Raḥmetüñ feyzini olğaş it baña
Nūruñı qabrümde yoldaş it baña
- 797 Fazluñ ile çün didüñ *lā-taknatū*
Raḥmetünden eyleme bī-cüst u cū
- 798 Yoq durur luṭfuñdan özge çün penāh
Eyleme ‘āşiler aḥvālin tebāh
- 799 ‘Āşiler ḥākine ey Perverdgār
Raḥmetüñ bārānını eyle nişār

XX

[ÖLÜM KAÇINILMAZ BİR SONDUR]

- 800 ‘Āqıl olan perdesini açmasun
Ölüminden kimse hergiz kaçmasun
- 801 Bir kişinüñ da‘ vīsi varsa başa
Gölgeden anı iletmez güneşe
- 802 Rūzgārında Süleymān-ı zamān
Otururdu meclisinde nā-gehān
- 803 Cem‘ idi qatında aşḥābı kamu
Çevresinde yār u aḥbābı kamu
- (39a)
- 804 Geldi ‘Azrāyil aña virdi selām
Söylemedi kimsene hergiz kelām
- 805 Bir kişinüñ yüzine kıldı naẓar
Baqışından ol kişi itdi ḥazer

797a *lā-taknatū*: Allāh’ın rahmetinden ümit kesmeyiniz.

- 806 Gine çıkdı gitdi ‘ Azrāyil revān
Ol kişi didi Nebī’ye ol zamān
- 807 Kātı kōrkdum bākışından ben bunuñ
Hem cigerler yaķışından ben bunuñ
- 808 Bāda emr it kim beni işbu zamān
Mülk-i Hindistān’a iletsün revān
- 809 Bāda buyurdı Süleymān-ı cihān
Anı Hindistān’a yetürdi hemān
- 810 Geldi andan şöñra ‘ Azrāyil aña
Yüzini döndi Süleymān’dan yaña
- 811 Didi ‘ Azrā’il’e ol řāh-ı cihān
Ol kişiye bākduđuñ eyle beyān
- 812 Didi gūş it Kādir’üñ fermānını
Böyledür buyruk kim anuñ cānını
- 813 Mülk-i Hindistān içinde kabz idem
Buyruk olan menzile varam gidem
- 814 Didi ol kişi yitişdi yirine
Kādir’üñ fermānı vardı yirine
- (39b)
- 815 Çünkü tutdı ol melek fermānını
Aldı Hindistān içinde cānını
- 816 Rūzgārın her kiři gütmek gerek
Mergini her demde yād itmek gerek

- 817 Bu muḥaḳḳaḳ kim dimişler ulular
Ululardan naḳl olındı bu ḥaber
- 818 Ol kişi hem mergini yād eyleye
Dirliğinde ḳabrin ābād eyleye
- 819 Merġzārı cennet ola ġūrı anuñ
Olmaya baḥtında herġiz şūrı anuñ
- 820 Ol kişi kim ölümün yād itmeye
Ḳabrini ḳazmaġa būnyād itmeye
- 821 Gör ne ġūrı aña ġar-ı saḳar
Dūzaḥuñ nārına yaḳa bāl ü per
- 822 Hem buyurdı tāc-dār-ı enbiyā
Seyyid-i ‘ālem Resūl-i müctebā
- 823 Bir kişi yigirmi kerre mevtini
Ḥasret ile ġünde aña fevtini
- 824 Ol kişinüñ ġöñli rāḥatlar bula
Hem ġünāhına kefāretler bula
- 825 Serd ola ġöñline dünyā lezzeti
Āḥiret mülkinde bula ni‘ meti
- (40a)
- 826 Aḥmed-i Rıdvān oturma bir nefes
Mergüñi yād itmege eyle heves

827 Tā ki gūruñ ola firdevs-i berīn
Merķaduñda mūnisūñ havrā-yı ‘ayn

828 Nūr-ı pāk ide tecellī her zamān
Göresün Hakk’uñ cemālini ‘ayān

829 Olasun ğavvāş-ı baħr-ı raħmetüñ
Bulasun cevherlerini ni‘ metüñ

XXI

[HAZRET-İ EBUBEKİR VE SADAKATİ]

830 Ey muħibb-i Aħmed-i ħayrū’l-enām
Rūħına virgil şalāvāt ü selām

831 Kıl şenālar āline aşhābına
Hem du‘ ālar şādıķuñ aħbābına

832 Siyyemā şiddıķ-i ekber yār-ı ğār
Şıdkı ile ‘āleme virdi ķarār

833 Muştafā’dan soñra oldur muķtedā
Oldı aşhāb-ı Resūl’e pīşvā

834 Ğayret-i dīni ‘acāyib şoyladı
Dīn içün murtedleri ķatl eyledi

835 Çün müselleme oldı kezzāb u zanīn
Lā-cerem öldürdi Şiddıķ-i emīn

(40b)

836 Muştafā’ya yolda yoldaş oldı ol
Şıdkı ile ‘āleme fāş oldı ol

- 837 Hem namāz-ı farz için hayrū'l-enām
Dirliğinde anı naşb itdi imām
- 838 Bu işāret di hilāfet emrine
Hem beşāret di imāmet emrine
- 839 Niçeler bu sırrı fehmi itmediler
Muştafā'nuñ remzini gütmediler
- 840 Düşdiler lā-büd dālet çāhına
Gitmediler toğru Hakk'ıñ rāhına
- 841 Gitdiler baħr-ı dālāla ser-nigūn
Anları ğark eyledi deryā-yı hūn
- 842 Cehl ile mağrūr u mağbūn oldılar
Raħmetūñden Hālik'üñ dūr oldılar
- 843 Oldılar Tañrı katında rū-siyāh
Olmaya anlar gibi ehl-i günāh
- 844 Nefse uyup bozdılar āyınlerin
Vardılar yağmaya kış ü dīnlerin
- 845 Aħmed-i mürsel Resūl-i muħterem
Didi Bū Bekr için ol faħrū'l-ümem
- 846 Ol Kaħāfe oğlı yār-ı nīgumuz
Yarış atı bigi idük ikimüz
- (41a)
- 847 Ol beni gecseydi olurdu nebī
Aña uyardı zen ü merd ü şabī

- 848 Ben anı cün geçdüm ol uydı baña
Yüzini döndürdi emründen yaña
- 849 Ol baña imān getürdi oldı hūb
Ümmetüm içinde maḥbūbū'l-ḳulūb
- 850 Virdi bu derdā daḥı bir hoş haber
Seyr iderlermiş Resūl ile meger
- 851 Didi seyrān içreyiken nā-gehān
Uyhuya varmış bedende çeşm-i cān
- 852 Geçmişem sehv ile Bū Bekr öñine
Bu faḳīrūñ ḳalmış ol şeh soñına
- 853 Nā-gehān oldı Nebī'nūñ gözi tuş
Didi ey nā-dān u bī-idrāk ü hūş
- 854 Bir velī kişi öñince yüridūñ
Anı utanmaduñ arduñda ḳoduñ
- 855 Ol kişi senden ḥayırlu hem ulu
Dünye vü ' uḳbāda nīk ü baḥtlu
- 856 Ol Hudā Ḥaḳḳ'ı içün kim bu Resūl
Ḳulluḡını cāndan itmişdür ḳabūl
- 857 Olmadı bu dehr içinde dün u gün
Ṭoḡmadı ṭolunmadı bu ay ü gün

(41b)

- 858 Enbiyādan şöıra hergiz ey ahi
Bū Bekir'den efḍal üstine daḥı
- 859 Bir kişi kim Aḥmed'ün maḳbūli ola
Rabb'ınuñ böyle muḳarreb ḳulı ola
- 860 Buğz idenler aña mel'ünlar durur
Āḥiret mülkinde maḡbūnlar durur
- 861 Aḥmed-i Rıḍvān gel imdi ḳıl beyān
Yār-ı ḡāruñ şıḍḳını eyle 'ayān
- 862 Muştafā soyını muḥkem şoyladı
Varını dīn yolına şarf eyledi
- 863 Ḥarc idüp kırḳ biñ filoriyi tamām
Muştafā'nuñ yirine oldı imām
- 864 Mālını şarf eyleyüp oldı faḳīr
Şoñ deminde giydi āḥir bir ḥasīr
- 865 Vāḳıf oldı aḥiret aḥvāline
Baḳmadı bu dünya genc ü mālına
- 866 Dīde-i cānını açdı Kirdgār
Ḳomadı āyīne-i dilde ḡubār
- 867 Yāri idi Aḥmed'ün her bābda
Yoḡ idi mānendi şeyḡ ü şābbda

- 868 Maḥremiyidi(?) feżā-yı Vācid'e
Mūnis idi leyletü'l-mi' rācda
(42a)
- 869 Aḥmed aşḥābınuñ ulısı idi
Ḥazret-i Şıddıķ'a atası idi
- 870 Ḥazret-i Şıddıķ'a ümmü'l-mü'min'in
Anı sevmişdi şefi'ü'l-müznibin
- 871 Mehteriyidi Nebi ezvācınun
Dil-beriyidi nübüvvet tācınun
- 872 Ḥāk-i pāyin sürme idinmişdi hūr
İnmiş idi şānına āyāt-ı nūr
- 873 'İffetine oldu şāhid Kirdgār
Didi furķān içre ol Perverdgār
- 874 Añā bühtān eyleyen mel'ūnlar
Ḥaķ katında ḥāsir ü mağbūnlar
- 875 İsterem Ḥaķ'dan çürüsün dilleri
Tutmasun hergiz kırusun elleri
- 876 Günleri geçüp ğam u telbīs ile
Ḥaşr olalar 'aķıbet iblīs ile
- 877 Yā İlāhī ben kuluñı şaķlağıl
Göñlümi rāh kıymaya bağlağıl
- 878 Aḥmed'ün dīninden ayırma beni
Şābit-i dīn eyle kıyıma beni

- 879 Eyleme tevfiķuñı benden dirīġ
Rūḥ-ı pākūñ kılma bu tenden dirīġ
- (42b)
- 880 Cismümi ḥaşr eylegil şıddīķ ile
Kıl ‘ ināyet cānuma taḥķīķ ile
- 881 Ben kılı aşḥāba naḥcīr eylegil
Şoylarınca mişl-i kıtmīr eylegil
- 882 Eyleyüp bu ten missine ķimyā
Çeşm-i cāna kıl ġubārın tūtiyā
- 883 Kirdġārā baña irşād it sebīl
Kıl müyesser cānuma mürşid delīl
- 884 Ḥaķ ṭarīķin baña irşād eylesün
Kayġulardan cānum āzād eylesün
- 885 Cezbeñ ile cānuma keşf it ‘ ulüm
Ġül-ı nisyān itmesün dīne hücüm
- 886 Göñlümi ġarķ it ma‘ ārif baḥrine
Cānumuñ ġavvāşın ırgür қа‘ rına
- 887 Dīdem olmışdur çü lu’lu’ ma‘ deni
Sınemi eyle cevāhir maḥzeni
- 888 Gözlerüm deryāsı olsun la‘ l-bār
‘ Āleme cevherlerin kılsun nişār

889 Çün kelāmum cevher olmışdur ‘ayān
Sözlerüm dillerde söylensün revān

XXII

[HAZRET-İ ÖMER VE ADALETİ]

(43a)

890 Gice gündüz ‘adlle cehd it ey emīr
‘Adl ile mīr-i şağīr olur kebīr

891 Dāyimā ‘adl itdügi çün pīşesin
Çekdügi çün hālkınuñ endīşesin

892 İbni Hattāb oldı mīr-i mü’minīn
Anuñ ile buldı şevket işbu dīn

893 Söylenür dillerde ‘adliyle ‘Ömer
‘Ālemüñ sultānı bī-tāc u kemer

894 Böyle buyurdı Resūl-i müctebā
Ol nebiler pişvāsı Muştafā

895 Ger nebī göndermeseydi Hāk resūl
İtmeseydi hīdmete kılın kabūl

896 Yirüme olurdı peygamber ‘Ömer
İrişürdi aña kudretten zafer

897 Naql ider Zeyd bin Şabit ol velī
Didi gördüm İbni Hattāb’ı celī

898 ‘Āleme şāh u hālīfeyiken meger
Arkasına müşg-āb alup gider

- 899 Didüm ey dîn ulusı bu iş nedür
Kendüñe bu şıklet ü teşvîş nedür
- 900 Didi ilçi gelmiş idi Rûm'dan
Çok haberler virmiş idi Rûm'dan
- (43b)
- 901 Didiler Rûm içre ‘adl ü şefkatüñ
Söylenür dilde kemâl-ı hikmetüñ
- 902 Bu maḳālât-ı güzâf ü nâ-sezâ
Göñlüme düşürdi ‘ucb ile riyâ
- 903 Anuñ için bu yüki yüklenmişem
Bâr-ı ğamdan kurtulup diñlenmişem
- 904 Yumışam çirk-i riyâyı âb ile
Havz-ı dilde kıomamışam âbile
- 905 Aḥmed-i Rıdvân şeh-i devrânumuz
Bâyezîd Hân sâye-i Raḥmân’umuz
- 906 ‘Adl ile Fârûḳ-ı devrândur bugün
Kışver-i Rûm’a Süleymân’dur bugün
- 907 Devleti bula kemâl ü izdiyâd
Düşmeni maḥzûn ola aḥbâbı şâd
- 908 Eyleyüp aşl-ı aşilin üstüvâr
Eylesün fer‘ ü refi‘ in pây-dâr

XXIII

[DÜNYANIN FANİLİĞİ]

- 909 Dünyenüñ dârında olmaya direk
Âşiyân-ı fâhite bigi gerek
- 910 Yâ gerekdür mişl-i beyt-i ‘ankebût
Kim zübâb-ı mürde ola anda kıt
(44a)
- 911 Kıldı bu resme rivāyet ol kebîr
Ya‘ nî ‘Abdu’llāh bin Fārūḡ-ı Mîr
- 912 Tāma çıkmışduḡ atam u ben faḡîr
Eksüḡi var idi ol ṭamuñ keşîr
- 913 Ekşerî ol ṭamuñ olmışdı yebāb
Eyler iken anda ta‘ mîr-i ḡarāb
- 914 Nā-gehān geldi Resûl-i müctebā
Server-i sādāt-ı ‘ālem Muşṭafā
- 915 Çünki gördi işümüz bildi ‘ayān
Didi di ataña bilsün bî-gümān
- 916 Kim bu işlerden yaḡındur rüste-ḡîz
İtmesün bunuñ bigi ta‘ mîre ḡîz
- 917 Bir ḡikāyet kıldı bir merd-i Ḥudā
Ḥazret-i Yahyā şehîd-i enbiyā
- 918 Çekmemişdi mülk-i fānî çün emek
Yoḡ idi dünyāda mülki bir kesek

- 919 Nā-gehān irişdi ‘ Azrāyil aña
Gördi anuñ dirligin aldı aña
- 920 Didi geldüñ bu cihāna neyledüñ
Gülmedüñ ‘ ālemde dāyim aqladuñ
- 921 İtmedüñ bu fānī evde bir binā
Kim bulaydı eřm-i cānuñ rüřenā
- (44b)
- 922 Didi vay ol kişiye ey cān-sitān
Sen afāsında olasun dīde-bān
- 923 aşı aş üstine orsa ol kişi
‘ Āıbet anuñ nedāmetdür işi
- 924 Aħmed-i Rıdvan göñüller yapagör
Dünyenüñ egri yolından şapagör
- 925 Bu fenā ta‘ mīrine itme heves
‘ Āřıa zindān olupdur bu afes
- 926 Āħiret dārın ‘ imāret ıl müdām
Hem göñüller eksügin eyle tamām
- 927 alb-i mü‘mindür ü dergāh-ı Hudā
Münkesir-dildür nazargāh-ı Hudā
- 928 udretüñ yitdükce anı yapagör
Dāyimā Mevlā rızāsın şapagör

XXIV

[İYİLİĞİN FAZİLETİ]

- 929 Kudretüñ yitdükce iylük eylegil
 Her kişiye iylük ile söylegil
- 930 Cümle maḥlūkāta şefkat kıl müdām
 Tā ki şefkat bulasun rüz-ı kıyām
- 931 Bir kişiye uğrayup ḥāl-i ‘aceb
 Bādiye içre giderdi teşne-leb
- (45a)
- 932 Pür-‘ataş giderken ol merd-i velī
 Nā-gehān bir çāha tuş oldu yolu
- 933 Ol kimesne girdi çāha pür-ṭarab
 Şu içüp kandurdi cānın teşne-leb
- 934 Çıkduğı dem gördi bir seg pür-‘ataş
 Teşnelikden dil qararmış çün Habeş
- 935 Āb-ı ḥāliş bulmağa cānı iver
 Teşnelikden ḥāk-i nemnāki gever
- 936 Ol kişi gördi següñ ḥālin ‘ayān
 Gine indi kuyuya ol dem hemān
- 937 Mūzesin taldurdi aldı ağına
 Ol zamān şuyı çıkardı ağına
- 938 İçürüp kandurdi ol ‘aṣṣān segi
 Şuvarup dirgürdi ol bī-cān segi

- 939 Ol sebebden rahmet itdi bî-şümār
Ol kişinüñ cānına Perverdgār
- 940 Bu didügüm söz degüldür serserī
Bunı dimişdür nebiler serveri
- 941 Aḥmed-i mürsel bu sözi söyledi
Bū Hureyre işidüp naḳl eyledi
- (45b)
- 942 Her ki bir mūra mürüvvet eyleye
Bu cihānda aña şefḳat eyleye
- 943 Āḥiretde mūr ola aña şefī‘
Ḳadrini Yezdān ide anuñ refī‘
- 944 Bir ḥikāyet kıldı rāvīler beyān
Bu sözümde eyleme şekk ü gümān
- 945 Bir kişiyi rüz-ı maḥşerde ‘ayān
Dūzaḥa emr eyledi ol Müste‘ān
- 946 Aluban gitdi zebānīler anı
Heybetinden yandı cān ile teni
- 947 Yolları uğradı bir mūra ‘acīb
Ol kişiyi gördi bu mūr-ı ġarīb
- 948 Didi şabr eyleñ Ḥudā’ya varayın
Bu kişi çün Rabb’uma yalvarayın
- 949 Ṭurdı bunlar gitdi mūr-ı pūr-niyāz
Vardı dergāh-ı Ḥudā’ya açdı rāz

- 950 Didi ey rahmetleri çok Kirdgār
Kullara rahm idici Perverdgār
- 951 Ol kişi dünyāda rahm itdi baña
Yolını şabıtdı benden bir yaña
- 952 Uğramışdı üstüme gerçi yolu
Başmadı ayağı ile ben kulu
- 953 İsterem senden anı şād idesün
Bu belādan cānın āzād idesün
- (46a)
- 954 Hāk-te‘ālā hācetin kıldı qabūl
Şefqat-i mūr ile āzād oldu kul
- 955 Ādemīnūñ hāli olmuşken za‘īf
Cānını kurtardı bir mūr-ı naḥīf
- 956 Didi insāna degül mi neng ü ‘ār
Kim belādan qurtara mūr-ı nizār
- 957 Ādemūñ ola şefi‘i mūrce
İşleye emr-i Bedī‘i mūrçe
- 958 Aḥmed-i Rıdvān bu yoldur pür-ḥaṭar
Mūra da kıılma ḥaḳāretle nazār
- 959 Hāk katında vardur anuñ menzili
Ol za‘īfūñ toğrudur Hākḳ’a yolu

960 Anuñ içündür du‘āsı müstecāb
Hak naşib itmişdür aña feth-i bāb

XXV

[HZ. MUHAMMET’İN SOYUNA VE ASHABINA SAYGI]

961 Ger rızā-yı Hakk’ı eylerseñ taleb
Āhiretde bulmağ isterseñ țarab

962 Gel muhibb ol Muşafā aḥbābına
‘İzzet eyle āline aşḥābına

963 Kim bulara buğz iden merdūddur
Ol ḥalilüñ düşmeni Nemrūd’dur

(46b)

964 Muşafā devrinde nā-geh bir pelīd
Eylemiş cānını cisminden ba‘īd

965 Yesrib’üñ içinde virmiş cānını
Bāda virmiş cehl ile imānını

966 Kılmamış anuñ namāzını Resūl
İtmemiş imānın ol şahsuñ kabūl

967 Çün Nebī’nüñ bu işini gördiler
Sırrını ol dem Nebī’den şordılar

968 Didī bu seg düşmen-i ‘Oşmān’dur
Baña ‘āşī münkir-i Qurān’dur

969 Çün bu sözi söyledi ḥayrū’l-beşer
Döndi ‘Oşmān yüzine kıldı nazar

- 970 Didi Hâk’ dan rahmet ü gufrân saña
Dāyim ola luṭf ile iḥsân saña
- 971 Geçmişüñ hem k’ala çāküñi bile
Āşkārūñ gizle döğüñi bile
- 972 Tā kıyāmet Hâk seni yarlıgasun
Her zamānda zenbüñi ‘afv eylesün
- 973 Bu ḥadīši naḳl iden Cābir durur
Muṣṭafā aşḥābı içre bir durur
- 974 Bir kişi bir hoş ḥikāyet eyledi
Ululardan bu sözi naḳl eyledi
- (47a)
- 975 Evliyālardan birisi bī-ḥilāf
Eyler iken Ka‘be’yi bir gün ṭavāf
- 976 Didi gördüm bir kişi pür-süz u sâz
Āsmāna yüz tutup eyler niyāz
- 977 Dir ki yā Rab sen baña kıl mağfiret
Ḳorḳaram kim itmeyesün merḥamet
- 978 Didüm ey kişi neden nā-dīdesün
Raḥmet-i Hâk’ dan niçün nevmīdsün
- 979 Didi vardur bir günāhum key ‘azīm
Ḳorḳaram kim rahmet itmeye Raḥīm
- 980 İrmiş idi göñlüme ‘Oṣmān benüm
Ṭolmış idi cehl ile ṭuğyān tenüm

- 981 İncinüp and içmiş idüm sözine
Kim tabanča urayıdum yüzine
- 982 Çünkü ‘Oşmān’ı şehīd eylediler
Bu ḥalāyık heb namāza geldiler
- 983 Ol arada buluban furşat nihān
Yüzine urdum tabanča ol zamān
- 984 Ol sebebden gör kurumışdur elüm
Mağfiret istemege varmaz dilüm
- 985 Ol gören didi ki ḥuşk olmuş eli
Bir kuru ağac bigi şolmuş eli
- (47b)
- 986 Bī-edeblik eyledi ol nā-be-kār
Ol sebebden ḫaldı ḥāsīr ḥār u zār
- 987 Aḥmed-i Rıdṽān aç uçmaḵ bābını
Muştafa’nuñ sev ḵamu aşḥābını
- 988 Tā bulasun ḵurbet-i Perverdgār
Cānuña raḥmetler ide Kirdgār
- 989 Dünyede ola ziyāde devletüñ
Artura luṭf-ı İlāhī ni‘ metüñ
- 990 Göresün ‘uḵbāda dīdār-ı Hudā
Ḥāṭruñ bula tesellī vü rızā

XXVI

[HAZRET-İ ALİ]

- 991 Muştafâ buyurdi bir qavl-i faşih
Qıldı Bū Zer qavlini naql-i şahih
- 992 Didi fahr-ı enbiyā şah-ı rüsul
Kāşif-i esrār u hādī-i sübül
- 993 Her kim ister ādeme kıla nazār
‘İlmini añlaya fehmi ide hūner
- 994 Hem göre Nūh ile derk ü fehmini
Göre İbrāhīm’i göre hilmīni
- 995 Göre zühdiyile Yahyā ‘ayşını
Hem bile Mūsā’yı göre batşını
- (48a)
- 996 Görsün ol kişi ‘Alī’nūñ yüzini
Añlasun anuñ mu‘ammā sözini
- 997 Bu kemālâtı ‘Alī cāmī’ durur
Bunca fazl ile velī hāşī’ durur
- 998 Bir uyanuq gördi hābında yaqīn
Kim kıyāmet qopup oldı yevm-i dīn
- 999 Oturup tahtında şah-ı enbiyā
Tapusunda cümle qāyim aşfiyā
- 1000 Şuvarur halka Hüseyin ile Hāsen
Āb-ı kevşerle dirildür cān u ten

- 1001 Ben daḥı şı istedüm içmeklige
Teşnelikden cān u dil geçmeklige
- 1002 Didi peygamber şı virmeñ zīnhār
Kevşerümden içmesün bu nā-be-kār
- 1003 Didüm ey şāh-ı rūsül sālār-ı dīn
Ben saña īmān getürmişem yaḡīn
- 1004 N’oldı şuçum k’idesün ābum dirīğ
Cānuma ḥayf ola īmāna dirīğ
- 1005 Didi var ḳoñşuñda bir merd-i ḥasīs
Leşker-i ṭāğīlere oldur re’īs
- 1006 Kim kıılır dāyim ‘Alī’ye la‘net ol
Ḳurretü’l-‘aynum velīye la‘net ol
- (48b)
- 1007 Anuñ içün virmezem şuyı saña
Ḳorḳaram kim yapışa ḥūyı saña
- 1008 Didüm ey sulṭān u faḥr-ı enbiyā
Bende-fermānum ne emr itseñ revā
- 1009 Bir bıçaḳ virdi elüme ol Resül
Didi ger kılduñsa fermānum ḳabül
- 1010 Bu bıçağ ile anuñ başını kes
Eyleme hergiz tereddüd bir nefes
- 1011 Buyruğın ṭıtdum Resül’üñ ol zamān
Varuban ol müfsidi buldum ‘ayān

- 1012 Başını kesdüm hem-ân-dem bî-mecâl
‘Ömrine irişdi noķřân u zevâl
- 1013 Çünkü tıtdum yüzini fermânına
Geldüm andan Muştafâ’nuñ yanına
- 1014 Baķmadum daķı ol iřüñ řoñına
Ėodum ol ķanlı bıçaķı öñine
- 1015 Ol bıçaķı gördi baña söyledi
Ėferîñler ķıldı taķsîn eyledi
- 1016 Bes buyurdı baña da şu virdiler
Ol şuyile cānumı ŗoyurdılar
- 1017 Ėün řafāyile ŗoyundum ābdan
Ol aralıkda uyandum ĥābdan
- (49a)
- 1018 Nā-gehān irdi ķulaķuma řadā
Ol maķalle iķre iderler nidā
- 1019 Ėim ķurutmıřlar fülānuñ yaşını
Bu gice kesmişler anuñ başını
- 1020 Ol maķalle ĥalkını derbānlar
Baķlamıřlar ķamusın segbānlar
- 1021 Bî-günehler çağrışup iderler āh
Ol kiřinüñ ĥāķırını oldı siyāh

- 1022 Didi bu işi ben itdüm ḥod ‘ayān
Muşţafā fermānıyla bī-gümān
- 1023 Varayın bārī emīre diyeyin
Bu günehsüzler ğamını yiyeyin
- 1024 Varup ol kişi emīre söyledi
Gördügi ḥābını taḫrīr eyledi
- 1025 Didi bu işi ben itdüm ey emīr
Muşţafā fermānını görme ḥaḫīr
- 1026 Bī-günehdür bunlara itme ğāzab
Görmesünler bu iş ucından ta‘ab
- 1027 Ol kişinüñ ḥābın işitdi emīr
Muşţafā’nuñ buyruĝın tutdı emīr
- 1028 Didi ğamdan ḳurtara Yezdān seni
Kim ḥalāş itdüñ bu ğamlardan beni
- (49b)
- 1029 Muşţafā’nuñ buyruĝı baş üstine
Her kelāmı göz ile kaş üstine
- 1030 Sözinı tutdı Nebī’nüñ mīr-i ḥāş
Ol maḥalle ḥalḳını itdi ḥalāş
- 1031 Muşţafā’nuñ mu‘cizini Kirdĝār
Kendüden soñra da itdi āşkār
- 1032 Hem velī remzini peydā eyledi
Murtażā sırrın hüveydā eyledi

- 1033 Aḥmed-i Rıdḡān gör imdi mu‘cizi
‘Ālemi kıldı Nebi’nüñ ‘ācizi
- 1034 Gör kerāmātın daḡı aşḡābınuñ
Evliyādur ḡamusı aḡbābınuñ
- 1035 Bunlaruñla buldı şevket şer‘ ü dīn
Kim bulardur şādık u ehl-i yaḡīn
- 1036 Bunlara buḡz eyleyen yāḡūd ḡased
Yandurur nār-ı cehennemden cesed
- 1037 Keşf olupdur bunlara cümle ‘ulūm
Muştafā ḡulıdur aşḡābı nücūm
- 1038 Ger birisine idesiz iḡtidā
Şübhesüz anda bulasız ihtidā
- 1039 Muştafā aşḡābına idüp dūrūd
Ey muḡıbb-i āl-i Aḡmed ḡıl sücūd
- (50a)
- 1040 ḡıl maḡabbet Muştafā aḡbābına
Vir şalavāt āline aşḡābına
- 1041 Kim bulardur maḡrem-i ḡayrū’l-beşer
Kāşif-i esrār *mā zāḡe’l-başar*
- 1042 Cehdiyile bunlaruñ açıldı dīn
Bunlaruñla buldı nuşret Müslimīn

1041b *mā zāḡe’l-başar*: (Hz. Muhammet’in Miraḡta) göz(ü) şaşmadı.

- 1043 Kıldılar kāfirler ile çok kıtāl
İtdiler ehl-i ‘ inād ile cidāl
- 1044 Anuñ ile dīni iḥyā itdiler
Nāme-i İslām’ı inşā itdiler
- 1045 Mülk-i imān tahtına oturdılar
Cehl ü ṭuḡyān bid‘ atin göturdiler
- 1046 Kıldılar şer‘ -i Resūl’i āşkār
Gülşen-i İslām’ı sebz ü nev-bahār

XXVII

[EVLİYA VE EVLİYA KERAMETLERİ]

- 1047 İtdüñ ise evliyāya i‘ timād
Kıl kerāmāt-ı veliye i‘ tiḳād
- 1048 Çün işitdün Muştafā aşḫābını
Evliyā añla ḳamu aḥbābını
- 1049 Mu‘ cizātı çünki taşdıḳ eyledün
Enbiyā ḳavlini taḥḳīk eyledün
- (50b)
- 1050 Evliyāya daḥı iḳrār eylegil
Anlaruñ yolını izhār eylegil
- 1051 Evliyādur ol nebīlerden bedel
Bu sözümde eyleme şekk ü cedel

- 1052 İtdiler niçe kerāmetler ‘ayān
Kıldılar tayy-ı zamān u hem mekān
- 1053 Evliyā kim itdiler tayy-ı mekān
Aldılar deh sālelik yolu bir ān
- 1054 Anlara Aşhāb-ı Hāṭve didiler
Anlaruñ ismini böyle qodılar
- 1055 Şol velīler kim kılor tayy-ı zamān
On yıl olan anlara halka bir ān
- 1056 Anlara Aşhāb-ı Lahza didiler
Niçeler Aşhāb-ı Lemha didiler
- 1057 Var idi İbni Sekīne bir velī
Şeyh idi ‘ālī kerāmātı celī
- 1058 Ol ‘azizüñ çok mürīdi var idi
Her birisi şeyhe maḥrem yār idi
- 1059 İrmiş idi birisi irşādına
Şūfī-i Zerger dinürdi adına
- 1060 Yoğ idi gerçi ‘ayānda şübhesi
Var idi tayy-ı zamānda şübhesi
- (51a)
- 1061 Şübhesini şeyh idüp ḥall ü beyān
Şūfiye gösterdi bu işden nişān
- 1062 Rūz-ı āzīne meger kim şūfiler
Cāmi‘e varmağa qaşd eylediler

- 1063 Şūfiler seccādelar cem‘ itdiler
 Kamusını Zerger’e yükletdiler
- 1064 Didiler bizden öñürdü gör yırak
 Bunları yirlü yirine var bırak
- 1065 Zerger alup bunları oldı revān
 Dicle’ye irişdi yolu ol zamān
- 1066 Şehr-i Bağdād idi şeyhūñ meskeni
 Dicle’yidi āb-ı şāf u rüşeni
- 1067 Didi Zerger niçeye dek gideyin
 Şuya girüp cum‘ a guslin ideyin
- 1068 Vardı Zerger Dicle’ye itdi özin
 Çıkıcağ buldı Mısrır’da kendüzin
- 1069 Kendüyi gördi kenār-ı Nîl’de
 Havfa düşdi cânı bu tebdilde
- 1070 Vardı andan Mısr için geşt eyledi
 Geldi bir zerger katında işledi
- 1071 Cān u dilden sevdi zerger şūfiyi
 Kendüye kıldı musahhar şūfiyi
- (51b)
- 1072 Çünkü gördi şūfide zühd ü şalāh
 Duhterini şūfiye itdi nikāh

- 1073 Şūfinūñ çün hālî oldı müstakīm
Mısr içinde yidi yıl oldı muķīm
- 1074 Şūfinūñ evlādı oldı se ü çār
Mısr içinde şūfi oldı bahtiyār
- 1075 Şūfi bir gün Nîl'e vardı nā-gehān
Şuya girdi iğtisāl içün ol ān
- 1076 Çıkdı buldı kendüyi Bağdād'da
Hayrete vardı bu dîr-ābādda
- 1077 Gördi ol seccādelər baēlu durur
Mühriyle cāmesi daēı yatur
- 1078 Bu işin aşlın taşavvur eyledi
İbrete taldı tefekkür eyledi
- 1079 Fikr idüp kıldı ta' accüb niçe dem
İftirāk-ı Mısr çün çekdi nedem
- 1080 Sürdi andan hānķāha geldi tîz
Didi şūfîler aña ey kefçe-lîz
- 1081 Yüri tîz ol hîdmetüñ eyle tamām
Almasunlar şūfîler yirin ' avām
- 1082 Vardı şūfi hîdmetin itdi edā
İtmedi bir ferde ' arz-ı mā-cerā
- (52a)
- 1083 Şūfîler ķamu namāza geldiler
Cum' ayı anda edā eylediler

- 1084 Cum‘adan ıkup revāne oldılar
Gine cümle hānkāha geldiler
- 1085 Şūfī-i Zerger gelüp şeyhe ‘ayān
Ser-güzeştin ser-be-ser kıldı beyān
- 1086 Hālını gūyā ki taḥrīr eyledi
Mā-cerāyı şeyhe taḥrīr eyledi
- 1087 Didi şeyḫi Zerger’e gördün ‘ayān
Ḥaḫ saña ol şübheñi kıldı beyān
- 1088 Bir daḫı bu resme ısrār eyleme
Şūfiler yolına inkār eyleme
- 1089 Bes buyurdı şeyḫi ol dem Zerger’e
Kim gide Bağdād’dan Mısr’a vara
- 1090 Mısr içinden aluban evlādını
Getüre Bağdād’a dil-şayyādını
- 1091 Tırdı Zerger şeyḫün emriyle hemān
Ḳāhire şehrine dek oldu revān
- 1092 Varuban gördi biliş ü yādını
Anda olan ehl ile evlādını
- 1093 Aldı Bağdād’a getürdi şādmān
Gördiler anı ḫamu iller ‘ayān

(52b)

- 1094 İşidenler cümle taña kaldılar
Kudret işini ta‘accüb kıldılar
- 1095 Bu degül kamu ‘acebdür şun‘-ı Rab
Kudretini añlayan kılmaz ‘aceb
- 1096 Zerger’i kudret muhaqqıq eyledi
Niçe zindiki muşaddıq eyledi
- 1097 Kudretini kamu taşdıq itdiler
Haq yolını cümle taḥkik itdiler
- 1098 Evliyāya münkir olma key şaḡın
Evliyādur rāfi‘-i rāyāt-ı dīn
- 1099 Evliyādur söyleden mermerleri
Evliyādur hem şıyan leşkerleri
- 1100 Evliyādur maḡzen-i envār-ı Haqq
Evliyādur maḡhar-ı esrār-ı Haqq
- 1101 Evliyānuñ dāyim alup himmetin
Ellerinden key sa‘ādet ḡil‘atin
- XXVIII**
[EVLİYA SIRRI]
- 1102 Şeyḡ ‘İsā dirler idi bir ‘aziz
Şeyḡ idi şāḡib-kemāl ehl-i temiz
- 1103 Çok kerāmāt itmiş idi āşkār
Ferd idi devrinde şeyḡi nām-dār

(53a)

- 1104 Virdi idi muşhafuñ hatmin müdām
Günde yetmiş biñ kez okurdı tamām
- 1105 Bu söze itmezler idi i‘ timād
İşidenler eylemezdi i‘ tiķād
- 1106 Ululardan bir ‘azīz-i ehl ‘ayān
Bir hikāyet kıldı bī-şekk ü gümān
- 1107 Didi gördüm Şeyḫ ‘İsā’yı ‘ayān
Mekke’de tuş eyledi ol müste‘ān
- 1108 Ka‘betu’llāh’ı tavāf eyler iken
Ayağ üzre yürüyüp yiler iken
- 1109 Dörd adım yirde giderken bī-kuşūr
Muşhafı hatm eyledi ol pīr-ı nūr
- 1110 Ben anı gūş eyledüm ḥarfen be-ḥarf
Okumasında yoğ idi sehv-i şarf
- 1111 Lā-cerem ‘aynū’l-yaķīn bildüm tamām
Gerçek imiş ol didükleri kelām
- 1112 Münkir olma kıl bu söze iltifāt
Kim bunu naķl eylemişlerdür şikāt
- 1113 Şeyḫ Şadrü’ddīn bulışmış nākīle
Niçe müddet şeyḫ ile olmuş bile

- 1114 Şeyh anı ‘ālī rivāyet eyledi
Bir kitābında hikāyet eyledi
- (53b)
- 1115 Ol kitāb adı Kaşīde-Şerh’dür
Şāhid-i da‘vā-yı zūruñ cerh’dür
- 1116 Anda gördüm bu hikāyet aşlını
Añladum künh ile bāb u faşlını
- 1117 Andan itdüm bu kelāmı terceme
Kimsene daħl itmesün bu dercüme
- 1118 Evliyānuñ heb kerāmetdür işi
Aña inkār eylemez ‘āqıl kişi
- 1119 ‘Āqıl iseñ sen de inkār eyleme
Ĥabtuñ üzre dāyım ısrār eyleme
- 1120 Eyle ikrār evliyāya ĥālīş ol
Böyle inşāf ile gel muħallīş ol
- 1121 Ben bu yolda çok ‘alāmet görmişem
Bāṭın ehlinde kerāmet görmişem
- 1122 Evliyāda görmişemdür bī-şümār
Ĥārik-i ‘āde kerāmāt āşkār
- 1123 Dimezem gördüklerümüñ birini
Açmağ olmaz evliyānuñ sırrını
- 1124 Bī-edebdür kāşif-i esrār olan
Diye mi sırrını yāruñ yār olan

- 1125 Server olur şaklayan esrārını
Yār olan dünyāya virmez yārını
(54a)
- 1126 Aḥmed-i Rıdvān irürseñ hem-deme
Rāzuñı açma şakın nā-maḥreme
- 1127 Şimdiki demde bulunmaz bir emīn
Söyleyesün rāzuñ olasun yakīn
- 1128 Bil ḥaḳīḳat şimdi iḥvān-ı zamān
Yūsuf'ıñ iḥvānı bigidür hemān
- 1129 Kaşd iderler katlūne evvel senūñ
Kaḁa kaldı mülk ü mālūñ maḥzenūñ
- 1130 Ni' metūñ yiyenler eyler kaşd-ı cān
Zāyi' olmışdur bu demde ḥaḳḳ-ı nān
- 1131 Rāh-zendür yār-ı şādık didügūñ
Heb münāfıḳdur muvāfıḳ didügūñ
- 1132 Düşmenūñdür dostum didüklerūñ
Gice gündüz yiyüben içdüklerūñ
- 1133 Yārūñi aḡyār olandan eyle fark
Kendūñi deryā-yı ğamda itme ğarḳ
- 1134 Dostuñdan düşmenūñ eyle temīz
Kim bulunmaz ğavrda ṭa' am mūsuz

1135 Gice gündüz ıā' at idüp kıl namāz
Rabb' uña eyle münācāt u niyāz

1136 Tā ki Sübhān eyleye fazlın qarın
Olasun düşmen belāsından emīn

XXIX

[BİLGİNİN YÜCELİĞİ]

(54b)

1137 Her kim ister pāk ide a' mālını
Cān ile sevsün Nebī' nūñ ālini

1138 Āšnā olmaz gönülden yād olan
Fāsık olur düşmen-i evlād olan

1139 Aḥmed-i mürsel vaṣiyyet eyledi
Muṣḥaf ile ' izzetüm şaklañ didi

1140 Aḥmed'e imān getürdüñse nuḥust
' İzzetine sevgüñi eyle dürüst

1141 Gerçek iseñ şıdķuñı eyle ' ayān
Da' veya ma' nā getür ' ıřķa nişān

1142 Eyleyesün tā ki pinhānuñ şarīḥ
Da' vā-yı imānuñ ola hem şaḥīḥ

1143 Biri ālūñ Ca' fer-i Şādık durur
Evliyā dīdārına ' aşık durur

1144 Muḳtedāsıdur tarīkat ehlinūñ
Pişvāsıdur şerī' at ehlinūñ

- 1145 Ol zamānda bir gice Mañşūr anı
Halvetine istedür mağrūr anı
- 1146 Kaşdı ider katline anuñ bī-günāh
Korķar andan kim ħalīfe ola şāh
- (55a)
- 1147 Berkidüp qalbinde katl-i ‘amdını
Dir vezīrine ħalīfe kaşdını
- 1148 Dir vezīri aña ey şāh-ı cihān
Bī-güneh qanına kaşdı itme ‘ayān
- 1149 Bir kişidür Ca‘fer-i Şādık ‘azīz
Dirliği pākīze hem ehl-i temīz
- 1150 Dāyimā zıkr ü ‘ibādetdür işi
Gice gündüz vird ü tã‘atdur işi
- 1151 İstemez ‘ālemde mülk ü genc ü māl
El çeküpdür dünyādan āsūde-ħāl
- 1152 Özi toğru sözi yolu müstaķīm
Gūşe-i ‘uzletde olmışdur muķīm
- 1153 Ol kişiden saña görünmez zarar
Görinür likin bu işden çok ħaţar
- 1154 Şeh vezīrūñ pendini gördi ba‘īd
Ol naşāyiĥ hergiz olmadı müfid
- 1155 Bes vezīre kaķıyup didi getür
Şādık’ı bu demde dergāha yetür

- 1156 ȶomadı söze vezîrinde mecâl
Emrine itdürdi nâ-çâr imtişâl
- 1157 ȶādık'ı getürmege gitdi vezîr
ȶulların divşürdi ol demde emîr
- (55b)
- 1158 Bunlara muhkem naşîhat eyledi
Her birine ħandeyile söyledi
- 1159 Didi ol dem kim gele ȶādık 'ayân
Başumı ben daĥı açam ol zamân
- 1160 Bî-tevaĥkuf öldürün anı hemân
Bir nefes virmeñ mecâl ile amân
- 1161 ȶādık'ı varup getürdi ol vezîr
Görüp anı tûrdı yirinden emîr
- 1162 ȶorkular düşdi ħalîfe cânına
ȶādık'ı geçürdi üstün yanına
- 1163 Çün ħalîfe gördi ȶādık yüzini
ȶarşusunda çökdi iki dizini
- 1164 ȶādık'a biñ dürlü a'zâr eyledi
Dostâne niçe sözler söyledi
- 1165 ȶulları ħayet ta'accüb kıldılar
Görüben bu vaz'ı taña kıldılar

- 1166 Çün halife sözini itdi tamām
Didi Şādık aña ol dem ey hümām
- 1167 İsterem senden beni añmayasun
Bu kulu bir dağı incitmeyesün
- 1168 Halvetümde koyasun tenhā beni
İtmeyesün gāret ü yağma beni
(56a)
- 1169 Ehl-i dāniş ger harābātī ola
Şūfiden yeg ger münācātı ola
- 1170 Ger günāh ile olurlarsa haķır
‘İlm olur anlara gine dest-gır
- 1171 Bunlaruñ haķķında didi Muştafā
Ol mürüvvet ma‘deni kān-i vefā
- 1172 Düşmeni ‘ālimlerüñ mezmūmdur
Hem lühūmı bunlaruñ mesmūmdur
- 1173 Işıranlar haste olur etlerin
Hem yiyen kişiler ölür etlerin
- 1174 Ger günāh içre görürseñ ‘ālimi
Har bakma olma anuñ zālimi
- 1175 Görmeye ‘ālim günāhından haţar
Ol günehten ırmeye saña zarar
- 1176 Ger olursa ehl-i dāniş pür-fesād
Didügin tut ‘ālimüñ itme ‘inād

- 1177 ‘ Ālimüñ nūş eyle āb-ı şāfını
Kendüye қо дүрдүñüñ evşāfını
- 1178 ‘ Ālime ‘ ilmi çün eyle ihtirām
Eyleme dānāya qaşd-ı intikām
- 1179 Kim virüpdür bunlara Hāq menzilet
Āḥiretde hem kıılır çok mağfired
- (56b)
- 1180 Çün şıfātından birisi ‘ ilm ola
Hāq müyesser ide mi degme kııla
- 1181 Tañrı’nuñ ‘ ālim emānet-dārdur
‘ Ālim ü ‘ āmil Hāq’uñ muḥtārdur
- 1182 ‘ Ālim ü cāhil müsāvī olmaya
Cāhile bu söz mesāvī olmaya
- 1183 Bu sözi buyurdı furqānda Celīl
‘ Ālime virdi faẓilet ol cemīl
- 1184 Buldı ādem ‘ ilmi ile ictibā
Aldılar ‘ ilm ile menzil enbiyā
- 1185 ‘ İlm ucından buldı ādem faẓl u cūd
Kıldılar aña melekler heb sücūd
- 1186 Buldığı çün ‘ ilm ile kıalbi şafā
Rabbi zidnī dirdi her dem Muştafā

1187 Enbiyā vārişleridür ‘ālimîn
Anlaruñ evlāsı likîn ‘ālemîn

1188 Bū Ḥanīfe ‘ilm ile oldı ‘azîz
Fazlı ile Şāfi‘î buldı temîz

1189 Mālik oldı ‘ilmi ile muḳtedā
Aḥmed-i Ḥanbel imām u pîşvā

1190 ‘İlm-i şer‘î bunlar iḥyā itdiler
Hem tarîkat yolını gözetdiler

(57a)

1191 Düşdiler evvel bu zāhir ḳāline
İrdiler āḥir ḥaḳîkat ḥāline

1192 İçlerinden kobmadı nā-ḥaḳ cedel
Ḳıldılar iḥlāş ile ḥālîş ‘amel

XXX

[EBU HANİFE]

1193 Bū Ḥanīfe ol çerāğ u şer‘-i dîn
Ḥātırı baḥr-ı ḥaḳāyıḳdur yaḳîn

1194 ‘İlm ile buldı kemāl ü devleti
Muştafâ didi sirāc-i ümmeti

1195 ‘İlm ile oldı kebîri tâbi‘în
Fazlı ile muktedā-yı āḥirîn

1196 İrdi aşḫāb-ı kibāruñ ba‘zına
Kellesi birdür olaruñ ba‘zı ne

- 1197 Hem-dem oldu şādık ile niçe dem
Mūnisi idi şüyūh-ı muhterem
- 1198 ‘İlm-i şer’ içinde dānāyidi ol
Ulular üstādı bīnāyidi ol
- 1199 Muştafā’ya geldi bir gün Cebre’il
Sūre-i Loḳmān’ı göndermiş Celīl
- 1200 Cebre’il’e şordı Loḳmān’ı Resūl
Hāḳ katında nicesi buldı ḳabūl
(57b)
- 1201 Cebre’il aḥvāl-i Loḳmān’ı ‘ayān
Muştafā’ya ḳıldı aşlıyla beyān
- 1202 Ğıbṭa geldi göñline peygāmberūñ
Düşdi ğayret cānına ol serverūñ
- 1203 Didi n’olaydı olaydı bir kişi
Ümmetüm içinde anuñ beñdeşi
- 1204 Muştafā’ya didi Cebre’il emīn
Ümmetūñde ḳopısar bir şem’-i dīn
- 1205 Nām-ı pāki dinile Nu’ mān anuñ
Hikmetine ırmeye Loḳmān anuñ
- 1206 Dīnūñi iḥyā ide ol pāk-zād
Şer’ içinde eyleye çoğ ictihād
- 1207 Şer’ içinde niçe inşā eyleye
Tā ḳıyāmet şer’ūñ icrā eyleye

- 1208 Bu cihānuñ hamrını eyleye hall
‘ Ālemüñ müşkillerini ide hall
- 1209 Bū Hanīfe ola anuñ künyeti
‘ Ālemi ġarķ ide ‘ ilmi nefḥati
- 1210 Atası adına hem Şābit dine
Dīn içinde ḳayim ü şābit dine
- 1211 Kūfe ola mevlidi ol serverüñ
Ma‘ den-i pākī o zībā cevherüñ
- (58a)
- 1212 Cebrā‘ il itdi çün evşāfin beyān
Muşṭafā’nuñ göñli oldı şādmān
- 1213 Yirine yetürdi şükr-i ni‘ meti
Didi üç kerre sirāc ü ümmeti
- 1214 Cān u dilden şükr-i Yezdān eyledi
Ḥālīķ’a ḥamd-i firāvān eyledi
- 1215 Göñlini Nu‘ mān ile şād eyledi
Ümmeti ‘ ālimlere yād eyledi
- 1216 Cümlesine ḳıldı ḥayr ile du‘ ā
Eyledi Ma‘ būd’ına bī-ḥad şenā
- 1217 Didi yā Rabb ehl-i ‘ ilmi şaḳlağıl
Bunları fażluñla dāyım yoḳlağıl

- 1218 Bunları kılma çün icbār-ı Yehūd
Hem irürme bunlara ta‘ n-ı ḥasūd
- 1219 Çün baṭarīḳ-i naṣārā eyleme
Bunların ‘ aqlını yağma eyleme
- 1220 Bozmasunlar cehl ile Ḳurān’uñı
Şaḳla tenzīl itdügüñ furḳānuñı
- 1221 Nite kim Tevrīt ü İncil ü Zebūr
Anlara daḳl eylediler ehl-i zūr
- 1222 Ehl-i bāṭıl niçe tezvīr itdiler
Anları taḥrīf ü tağyīr itdiler
- (58b)
- 1223 Bu du‘ ā içinde geldi Cebre’ıl
Aḥmed’e didi selām itdi Celīl
- 1224 Didi ḥaḳ gönderdügümüz beklerüz
Her ḥaṭarlardan biz anı şaḳlaruz
- 1225 Kimsene ḳādir degüldür şarfına
Bir kişi barmaḳ başamaz ḥarfıne
- 1226 Bu kitābı kimse tağyīr idemez
Bāṭıl olan ḥaḳda tezvīr idemez
- 1227 Āyeti çün Muṣṭafā gūş eyledi
Anuñ ile göñlini ḥoş eyledi
- 1228 Rabb’ınuñ ḳavline ḳıldı i‘ timād
Ḥāṭırı buldı tesellī hem gūşād

1229 albine dūdı Nebī'nūñ ūn heves
Bildi kim anı griser dir Enes

1230 Mutafa ol dem getrdi anı bes
Didi Nu' mn'ı grrsn y Enes

1231 Bir emnet virdi aa Mutafa
Mazen-i esrr-ı Ha kn-ı afa

1232 Didi Nu' mn'a aan kim iresn
Armaanum aa ol dem viresn

1233 B Hnife kdek idi ol zamn
Atası bit anı aldı revn

(59a)

1234 Atasıyla Ka'be'ye 'azm itdiler
Mekke ehrine giderek yitdiler

1235 Mekke iinde oturmıdı Enes
Armaanı hem getrmıdı Enes

1236 Nal iderdi Mutafa avlini
Syler idi ser-be-ser avlini

1237 Hl iderlerdi kelmın istim
stine itmiler idi ictim

1238 bit  Nu' mn da anda vardılar
Ol emn-i Mutafa'yı grdiler

- 1239 Ol Һuzūra çok cemā' at geldiler
Her biri müşkillerini şordılar
- 1240 Bulmadılar bir söze anda cevāb
Düşdi bu Һalkuñ içine ıztırāb
- 1241 Bū Һanīfe didi bu dem bī-һicāb
Vireyin ben bu su'ale bir cevāb
- 1242 Didiler Nu' māl'a kūdeksün püser
Nicesi ola cevābuñ kārger
- 1243 Didi tevfiķ ile Һaķķ'uñ vireyin
Hem şavābına cevābuñ ireyin
- 1244 Didiler çün kim Һaķ'ı yād eyledüñ
Hem söze adıyla bünyād eyledüñ
- (59b)
- 1245 Bes icāzetdür cevābuñ di 'ayān
Her ne kim fikr itdüñ ise kıl beyān
- 1246 Bū Һanīfe virdi bir şāfi cevāb
Cümlesi teslīm idüp didi şavāb
- 1247 Bes Enes anı kığırdı yanına
Kūdeküñ taḥsīnler itdi cānına
- 1248 Şordı adın künyetin hem mevlidin
Şoñra teftiş itdi nām-ı vālidin
- 1249 Didi Nu' māl'dur aşıl da baña nām
Bū Һanīfe künyetümdür ey hümām

- 1250 Mevlidüm Kûfe atam Şābit durur
Dīn-i İslām içre key şābit durur
- 1251 Çün Enes gördi anı ‘ aynü’l-yakīn
Muştafā kavlini yād itdi hemīn
- 1252 Didi budur Muştafā’nuñ didügi
Armağanın baña teslim itdügi
- 1253 Bes Enes Nu‘mān’a ol dem söyledi
Muştafā kavlini tafşil eyledi
- 1254 Bu haberden geldi Nu‘mān’a neşāt
Hātır-ı ğamgīni buldı inbisāt
- 1255 Armağanın virdi Nu‘mān’a Enes
Yādigārın Muştafā’nuñ bī-denes
- (60a)
- 1256 İssini buldı emānet hem vuşul
Bū Hanīfe eyledi cāndan kabul
- 1257 Ol sebebden aña keşf oldu ulūm
Ol güneşdür mā‘ adāsı k’en-nücūm
- 1258 Ümmet içinde sirāc oldu münir
Şu‘lesinde hoş geçer mīr ü vezir
- 1259 A‘zam oldu kadri halk içre imām
Muḳtedādur tā kıyāmet ol hūmām

- 1260 Ol emānetde çoğ oldu ihtilāf
Eylediler rāvī olanlar hīlāf
- 1261 Ba‘zılar didi ki hurma nısfıdur
Muşafā yidügi anuñ nısfıdur
- 1262 Ba‘zılar didi ki ağız yarıdur
Virdügi yarını gerçek yarıdur
- 1263 Muşafā’nuñ faızlı ile ol imām
Şer‘ine virdi kemāl ile nizām
- 1264 Bir rivāyet dağı kıldı Cebra’ıl
Muşafā’ya didi gerçek şöyle bil
- 1265 Kim Nebī İsrayil’ün zāhidleri
Ol zamānuñ ‘ālim ü ‘ābidleri
- 1266 Ümmetün katında anlar bī-gümān
Ağ şıgırda bir kara beñdür hemān
- (60b)
- 1267 Cebre’ıl’e didi Aḥmed ey ‘aceb
Baña ḥod olmış durur ilhām-ı Rab
- 1268 Ümmetümden çokdur anlar bī-ḥisāb
Sen neden didün bu sözi bī-ḥicāb
- 1269 Muşafā’ya Cebre’ıl idüp ḥitāb
Didi ey muḥtār-ı Ḥaqq işit cevāb
- 1270 Ne kadar çoğ ise anlarda ‘aded
Ümmetün mānendi yokdur hic aḥad

- 1271 Ümmetüñüñ uşağı ger ayrısı
Yegdür anlaruñ biñinden birisi
- 1272 Ümmetüñ tafđıl idüpdür Hâk senüñ
Ümmetüñ sevmiş durur muṭlak senüñ
- 1273 Anuñ içün dimişem ben bu sözi
Görmişem Mevlâ katında ol yüzi
- 1274 Muştafa’nuñ ümmetinüñ kışşası
Anlaruñ faẓl u hünerden hişşesi
- 1275 Ümmeti ‘âlimlerinüñ rif’ati
Anlaruñ Bārî katında ‘izzeti
- 1276 Şerḥ olunmaz defter ü dīvân ile
Hem yazılmaz ḥāme-i bî-cân ile
- 1277 Bū Ḥanīfe Ḥazretinüñ bu zamân
İdeyin ba‘zı ḥikāyâtın beyân
- (61a)
- 1278 Didiler kırk yıl o faḥr-ı tâbi‘în
Ḥāmi-i şer‘ ü imāmü’l-Müslimîn
- 1279 Ol vuzūyile ki kılurdı ‘ışā
Anuñ ile şubḥı eylerdi edā
- 1280 Şāyimü’d-dehr idi dāyim ol imām
‘Ādeti şavm u şalāt idi müdām

- 1281 Muṣṭafā'ya eyleyüp çoğ iḥtirām
Ravżaya varduḳca virürdi selām
- 1282 Dir idi yā iftiḥārü'l-mürselîn
Es-selām 'aleyke şāh-ı Müslimîn
- 1283 Ravżadan Nu'mān'a olurdı ḥitāb
Redd olunurdı su'āline cevāb
- 1284 Dinür idi yā imāmü'l-Müslimîn
'İlmüñ ile ḳāyim olsun şer' ü dîn
- 1285 Bū Ḥanīfe gördi ḥābında meger
Ravżaya varup tururken bî-ḥaber
- 1286 Ravzası sengin ḳoparur Aḥmed'üñ
Heb kemiklerin ḳıḳarur Aḥmed'üñ
- 1287 Ol kemikleri niçe ḳarıṣdurur
Birbirine zamm ider ulaṣdurur
- 1288 Ol şadedde uyḳusından uyanur
Cānına derd ile ğamlar boyanur
- (61b)
- 1289 Göñline ḳorḫu düşer bu ḥābdan
Seçemez dürdi gülāb-ı nābdan
- 1290 Didi ben nice günāh itdüm 'aceb
Kim baña bu vech ile irdi ta' ab
- 1291 Ol zamānda bir mu'abbir var idi
Dāniş ehli vāḳıf-ı esrār idi

- 1292 Kādir idi bu yoluñ irşādına
İbni Sīrīn dinūr idi adına
- 1293 Bū Hanīfe tırdı bindi atına
Vardı ol dem İbni Sīrīn atına
- 1294 Hābını ser-cümle takrīr eyledi
İbni Sīrīn anı ta bir eyledi
- 1295 Didi korkma bu düşüñ maħbūbdur
Tālī üñ mes ūd u fāluñ ħūbdur
- 1296 Ha saña virmiş Nebī' nūñ  ilmini
Hem naşīb itmiş kemāl-i ħilmini
- 1297 Evvel  ilmde çok taşarruf idesün
Dīn içinde Ha-tarīa gidesün
- 1298 Şer içinde vāħid ü ferd olasun
Muştafā dīninde bir merd olasun
- 1299 Şer içinde bulasun nūr-ı hūdā
İdesün sağıñ saīminden cūdā
- (62a)
- 1300 Bū Hanīfe buldı bu sözden amān
İşidüp ta biri oldu şādmān
- 1301 Vardı andan soñra kıldı i tizāl
Mevzī inden itmedi hic intīāl

- 1302 Bir bucağda varuban oldı muķīm
Bir ‘abā giyüp oturdı müstaķīm
- 1303 Gūşe-i ‘uzletde oldı münzevī
Faķr içinde kıldı seyr-i ma‘nevī
- 1304 Bir gice Nu‘mān yaturken nā-gehān
Muştafa’yı gördi ḥābında ‘ayān
- 1305 Didi niçün ‘uzlet itdūn ihtiyār
Olımazsun ‘uzlet ile baḥtiyār
- 1306 Sen gerek kim şer‘üm icrā idesün
‘İlmūn ile dīnüm ihyā idesün
- 1307 İdesün neşr-i ‘ulūm-ı dīn-i Ḥaķ
Viresün fıkhuñ uşulinden sebaķ
- 1308 Ḥaķ yaratmışdur seni ta‘līm için
Bu ‘ulūm esrārını tefhīm için
- 1309 Çünkü Nu‘mān eyledi bu pendı gūş
Uyanup ḥābından eyledi ḥurūş
- 1310 ‘Uzleti terk eyleyüp itdi rücū‘
‘İlm-i dīnūñ dersine kıldı şürū‘
- (62b)
- 1311 ‘İlmi ile ‘āleme virdi nizām
Muştafa’nuñ şer‘i buldı intizām
- 1312 Geldi Aḥmed dīnine nazm u şebāt
Ölmiş iken virdi şer‘ine ḥayāt

XXXI

[İMAM ŞAFİİ]

- 1313 Dîn içinde muḳtedādur Şāfi‘î
İbni ‘amm-ı Muṣṭafā’dur Şāfi‘î
- 1314 Hem mürüvvet hem fütüvvet kânıdur
‘İlm-i dīnūñ hüccet ü bürhānıdur
- 1315 Hāzin-i genc-i rumūz-ı Muṣṭafā
Kāşif-i esrār-ı bâb-ı murtażā
- 1316 Ol durur ḳavm-i Ḳureyş’e hem ḫalef
Fazlını yād eylemişlerdür selef
- 1317 Sızdeh-sāle içinde ol velī
Ḳılımış idi ‘ilm ile dīni celī
- 1318 Oturup dirdi ḫaremde bī-melāl
Ṭālib olan eylesün benden su’āl
- 1319 Vireyin sāyillere şāfi cevāb
Ḳaṭı‘ ü şāfi kelām-ı pür-şavāb
- 1320 Aḫmed-i Ḥanbel ki olmuşdur imām
İtmiş idi ol velī ḫıfz-ı kelām
- (63a)
- 1321 Var idi ḫıfzında üç yüz biñ ḫadīs
Yoğ idi gāyib dilinde bir ḫadīs
- 1322 Bīst ü penç içindeyiken Şāfi‘î
Olmış idi Ḥanbel anuñ rāci‘i

- 1323 Aña şāgird idi bunca ‘ilm ile
Ġāşiye-dār idi anuñ ħilm ile
- 1324 Karşusunda otururdu diz çöküp
Bencereden ta‘n ile nükte çeküp
- 1325 Aḥmed’e kavmi dir idi ey hümām
Halk içinde muḳtedāsun hem imām
- 1326 Bir cevāna niçün olursun zebūn
Oturursun karşusunda pūr-sükūn
- 1327 Bunlara Aḥmed didi ey eblehān
Şanmañuz bu ben faḳīri siz muhān
- 1328 Bu benüm yitürdügimi ol bilür
Hem ḥadişüñ ma‘nāsın yaḥşı bilür
- 1329 Zātı mazhar kudretüñ envārına
Vāḳıf olmış ‘ilminüñ esrārına
- 1330 Zevraḳın şalmış ḥaḳāyık baḥrına
Hem musaḥḥir her daḳāyık fikrine
- 1331 Şāfi‘ī’dür ‘ālem içre āftāb
Sāyiri hem çün nücūm u māhtāb
- (63b)
- 1332 ‘İlm-i fiḳhuñ baḡluyıdı ḳapusu
Hem yıķılmışdı o bābuñ yapusu
- 1333 Şāfi‘ī’den ḥāşıl oldu fetḥ-i bāb
Eyledi ‘ilmiyle ta‘mīr-i ḥarāb

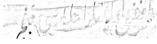
- 1334 Muştafā dimişdi opa her zamān
Her yüzüñ başında bir ‘ālī-nişān
- 1335 obdı evvel yüzde bir ehl-i hüner
Adıdur ‘Abdü’l‘aziz oğlu ‘Ömer
- 1336 Şāfi‘ī kıldı ikincide zuhūr
Ol ma‘ārif menba‘ı deryā-yı nūr
- 1337 Dāyimā işi şalāt idi şıyām
‘Ömri içinde yimemişdi arām
- 1338 Şāfi‘ī azretlerinden her zamān
Ders okurlardı nie pīr ü cevān
- 1339 Otururken ders içinde nā-gehān
Nie def‘a uru geldi bī-amān
- 1340 Şāfi‘ī’ye didiler ey nīk-nām
Ders ider iken nedendür bu kıyām
- 1341 Didi nesl-i Muştafā’dan bir püser
aşrada şıbyān ile bāzī ider
- 1342 Anı gördükce kılurvan ihtirām
Anuñ içündür baña ol dem kıyām
- (64a)
- 1343 Muştafā’nuñ āline ‘izzet gerek
Murtażā evlādına ürmet gerek

1344 Bî-edebdür ‘ izzeti terk eyleyen
Anlaruñ çün nâ-sezâ söz söyleyen

1345 Sözlerinde hem dimişdür ol imām
Fahır-ı ‘ âlem Şâfi‘ î kutbü’l-enām

1346 âl-i Muḥammed sevgüsi
 evlād-ı Aḥmed sevgüsi

1347 yir ü gök arz u semā
Yir ü gökde cümle maḥlūk-ı Ḥudā

1348

1349 Şâfi‘ î’nüñ ḥadsüz idi raġbeti
Ḥānedān-ı Muştafā’ya ‘ izzeti

1350 Bilür idi ḳadrin ol serverlerüñ
Añlar idi ‘ izzetin mihterlerüñ

1351 Anuñ içün mihter idi ümmetüñ
Muḳtedāsıydı hem bu milletüñ

1352 Ne yalan yirde ne gerçekte yaĳîn
İtmemişdi ‘ ömri içinde yemîn

1353 Gice gündüz işi ders idi hemîn
Fitnesinden dehrüñ olmuşdı emîn

(64b)

1354 Devr-i Hārünü’r-Reşîd idi zamān
Şâfi‘ î Bağdād’ı itmişdi mekân

- 1355 Çün Reşîd emrindeyidi taht ü tâc
Rûm'lar her yıl virürlerdi ħarâc
- 1356 Kayser'ün gönline düşdi bu ħayâl
İtmeye Hârûn ile ceng ü cidâl
- 1357 Açmaya Hârûn'a rûy-ı ihtiyâc
Bir daĥı göndermeye bâc u ħarâc
- 1358 Bu maĥalde çok tefekkür eyledi
‘Âķıbet bunı taşavvur eyledi
- 1359 Didi ol dînüñ de var monlaları
Bu bizüm dînüñ de var a‘lâları
- 1360 Varuban baĥş eylesünler bî-cidâl
Ara yirde olmasun ceng ü kıtâl
- 1361 Ġâlib olan şâhuñ olsun taht u tâc
Ķanķısı maĥlûb ise virsün ħarâc
- 1362 Olmadı bu cehdüñ üstinde çekiş
Geldiler bu şart ile üç yüz keşiş
- 1363 Bunları gördükde Hârûn oldu lâl
Şâfi‘î’ye didi nice ola ĥâl
- 1364 Şâfi‘î didi ki baĥş itmek gerek
Başı üzre kâfiri dögmek gerek

(65a)

- 1365 Didiler sözi ne yirde idelüm
Sizüñ ile bahşе қанда gidelüm
- 1366 Şeh didi Dicle kenārıdur mekân
Ol maḥalde bahşuñuz olsun ‘ayān
- 1367 Bir güne ol demde қavl eylediler
Mevzi‘ -i ma‘ hūda ol gün geldiler
- 1368 Şāfi‘ ī seccāde omzında revān
Sür‘ at ile geldi ol gün şādmān
- 1369 Şaldı şu üzre hemān seccādesin
Gördiler cümle ‘ayān seccādesin
- 1370 Giçüben oturdı ol seccādede
Olmadı ter pāyda seccādede
- 1371 Didi bu seccāde bahşüm taḥtdur
Bu kerāmet dīn-i Aḥmed baḥtdur
- 1372 Bunda gelsün ḥāṭırı bahş isteyen
Gelmesün bu mevzi‘ e ‘ahdin şıyan
- 1373 Ol keşişler zār u giryān oldılar
Görüben bu ḥālī ḥayrān қaldılar
- 1374 Sözlerine heb peşimān oldılar
Üc yüzi daḥı Müselmān oldılar

- 1375 Şāfi‘î’nüñ bildiler esrārını
Billerinüñ kesdiler zünnārını
(65b)
- 1376 Kayşer-i Rûm işidüp oldu hāzîn
Didi hayfâ kim harâb oldu bu dîn
- 1377 Görklydi mülk-i Rûm’a ol lebîb
Kalmayaydı Rûm içinde bir şalîb
- 1378 Şāfi‘î hakkında olma bed-gümân
Şāfi‘î’nüñ gör kerāmâtın ‘ayân
- 1379 Her kerāmât anda olmuşdur celî
İbni ‘amm-ı Muştafâ’dur ol velî
- 1380 Söylesem vaşfin dırâz olur kelâm
Tâ kıyâmet olmaya vaşfı tamâm
XXXII
[İMAM MALİK]
- 1381 Hāzret-i Mālîk imām-ı müttakî
Dîn içinde hem taķîdür hem naķî
- 1382 Çoğ idi gönlinde ‘uķbâ sevgüsi
Yoğ idi bir zerre dünyâ sevgüsi
- 1383 Zāhir ile bātının eylerdi şāf
‘Ālim idi ‘ilmi ile bî-ķilāf
- 1384 Zindeyidi ad ile şer‘-i kavîm
Olmış idi şehir-i Yeşrib’de muķîm

- 1385 Anda yazmışdı Muvattā'yı tamām
Ol kitābı okur idi ḥāss u 'ām
- (66a)
- 1386 Yeşrib'e vardukda Hārūn-ı Reşīd
Bulmuş idi devlet ü fāl-i sa'īd
- 1387 Mālik'e tuş oldu anda ol hümām
Didi varuñ var mı bunda yā imām
- 1388 Didi yokdur bağ u dārum ey emīr
Hem fenā dārında mülküm bir ḥasīr
- 1389 Mālik'e kıldı teraḥḥüm ol hümām
Eyledi elṭāfını ol gün tamām
- 1390 Didiler var idi üç biñ bī-ḥilāf
Mālik'e iḥsān olan dīnār-ı şāf
- 1391 Aldı dīnārı yüzine urmadı
Şakladı bir yirde ḥarca sürmedi
- 1392 Çün ḥalīfe gider oldu ol zamān
Mālik'i istetdi ol demde hemān
- 1393 Didi ḥayrı nice te'hīr idelüm
Gel bizümle taḥtgāha gidelüm
- 1394 Hem Muvattā'yı bile al ey imām
Okusun oğlanlarum senden tamām
- 1395 Didi yokdur bende ey şāh öyle bil
Bu didügüñ işlere hergiz sebīl

- 1396 ‘ Āleme tağıldı aşhāb-ı Resūl
Her şehirde kıldılar anlar nüzūl
(66b)
- 1397 ‘ Ālemi ‘ ilmiyle memlū kıldılar
Kūy u şehri ser-be-ser tıldurdılar
- 1398 Kıldılar anlar çü bu derde ‘ ilāc
Bu Muvattā’ya ne lāzım ihtiyāc
- 1399 Hem Medīne şehrini terk itmezem
İhtiyārumla koyuban gitmezem
- 1400 Hem baña sūd eylemez bu yolda cehd
İtmişem Ma‘būd’um ile şart u ‘ ahd
- 1401 Kim bu yirden gayrı yirde tırmayam
Yeşrib’ün ölince terkin urmayam
- 1402 Hem buyurmuşdur Resūl-i müctebā
Mefhār-ı sādāt-ı ‘ ālem Muştafā
- 1403 Bu Medīne ādemün derdin sürer
Nite kim kürük demür derdin sürer
- 1404 Gitmezem ben bu şehirden bil şahīḥ
Bu kelāmı söylerem her dem şarīḥ
- 1405 Şaklu yatur virdüğün dīnār-ı māl
Ḥāṭruḥdur uşda tırur gine al

1406 Mālik'ün gör zühd ile taqvāsını
Dīn içinde çekdügi ğavġāsını

1407 Bir nefes Hārūn'a başın egmedi
Şevketi kıatında pūla degmedi

(67a)

1408 Her taraftan Mālik'e bī-derd ü renc
Gelür idi bī-nihāyet māl ü genc

1409 Şaklamazdı halka eylerdi nişār
Akdurdu şu bigi leyl ü nehār

1410 Yoġa şatmışdı cihānuñ varını
Harc iderdi dīn yolına varını

XXXIII

[İMAM AHMED-İ HANBEL]

1411 Aḥmed-i Ḥanbel zamānında ferīd
‘ Ālim idi rūzgārında vaḥīd

1412 Zühd ü taqvā içre mişli yoġ idi
Ṭā‘at u şavm u şalātu çoġ idi

1413 Cān u dilden faḫrı itmişdi kıabūl
Faḫr iderdi faḫrı ile çün Resūl

1414 ‘ Ālī idi şānı şāfi meşrebi
Ezberindeydi eḫādīs-i Nebi

1415 Nūrdı rūşen-i cemālinde celī
Müstecābü'd-du‘a idi ol velī

- 1416 Hem firāset ehli idi hem zekī
Yoğ idi fazlında bir ferdüñ şeki
- 1417 Aḥmed-i Ḥanbel meger kim o ulu
Alur idi bir leb-i cūda vuzū
- (67b)
- 1418 Yuḡaru yanında urup şuya dest
Bir kimesne alur idi āb-dest
- 1419 Aşağa yanında gördi Ḥanbel’i
Ḥürmet idüp aña ol merd-i velī
- 1420 Tırdı aşağıya vardı ol kişi
Āb-destin anda aldı ol kişi
- 1421 Ol kişiye irişüp emr-i Ḥudā
Oldı cān-ı pāki cisminden cüdā
- 1422 Ol kişiyi gördiler düşde ‘ayān
Seyr ider firdevs içinde şādmān
- 1423 Didiler saña neden bu menzilet
Ne sebebden kıldı Bārī mağfıret
- 1424 Didi āb-dest alur idi ol imām
Aḥmed’e itmişdüm anda ihtirām
- 1425 Anuñ içün viridi Ḥaḡ bu menzili
Eyledi āsān baña her müşkili
- 1426 Ehl-i ‘ilme itdügi çün ‘izzeti
Ḥaḡ-te‘ālā kıldı aña rahmeti

- 1427 Sen daḥı bī-hūde sözler söyleme
Ehl-i ‘ilmüñ ‘izzetin terk eyleme
- 1428 ‘İzzet it kim sen de ‘izzet bulasun
Âḥiret mülkinde raḥmet bulasun
- (68a)
- 1429 Aḥmed-i Ḥanbel imām u pīšvā
Seyyidü’l-ḳavm idi ḥalka muḳtedā
- 1430 Sākin idi gerçi kim Baḡdād’da
Otururdu ol ḥarāb-ābādda
- 1431 Yimez idi līkin anuñ nānını
Ġayrı yirden getürürdi unını
- 1432 İder idi kim emīrū’l-mü’minīñ
İbni Ḥaṭṭāb ol ‘Ömer sulṭān-ı dīn
- 1433 Ol zamān kim bu yiri açmış idi
Ġāziler ḳavmine vaḳf itmiş idi
- 1434 Şimdi anuñ itdüğini bozdılar
Sifleler bir ḡayrı düzen düzdiler
- 1435 Ol sebebdan Aḥmed-i Ḥanbel ‘ayān
Nān-ı Baḡdād’ı yimezdi her zamān
- 1436 Zühd içinde gör nice a‘lā idi
‘Adl ü inşāfında bī-hemtā idi

- 1437 İtseler bir müşkili andan su'āl
Evvelā itmezdi anda kıl u kāl
- 1438 'İlm-i zāhirden olursa ol kelām
Eyler idi şübheyi ol dem tamām
- 1439 Ger haḳāyıḳdan olursa ol su'āl
Ol maḥalde söylemezdi şanki lāl
- (68b)
- 1440 Beşr-i Hāfi'ye şalardı anları
Dir idi bu müşkilüñ oldur eri
- 1441 Aḥmed-i Rıdvān işit bu merdleri
Çār mezheb isleri ol ferdleri
- 1442 Dīn içün gör nicesi sa'y itdiler
Her biri bir yola düşüp gıtdiler
- 1443 Her yolu bâṭıl taşavvur eylemeñ
Yañılup fāsıd tefekkür eylemeñ
- 1444 Bu ḥadışi mihter-i ümmet didi
İhtilāf-ı ümmetüm raḥmet didi
- 1445 Bunı zaḥmet şanma raḥmetdür ḥilāf
Mağfiretdür 'āleme bu ihtilāf
- 1446 'İlmini āfāḳa teşyî' itdiler
Aḥmed'üñ dīnini tevsî' itdiler
- 1447 Tā ki dīn içinde olmaya ḥarac
Ṭola imān ehlinüñ ḳalbi ferec

1448 Bu ħilāfı bil hedıyyedür bize
Cānib-i Hāḡ'dan 'aṭıyyedür bize

1449 Hāḡ bize faẓlından in'ām eyledi
Luṭf-i 'āmı ehl-i İslām eyledi

1450 Yā İlāhī baḡşıṣ eyle faẓluñı
Ḳullaruñdan eksük itme 'adlūñı

(69a)

1451 Çün getürdüñ evvelüm iḡsān ile
Āḡırüm de hem bitür imān ile

XXXIV

[NEFS]

1452 Ger dilerseñ kim bulasun Rabb'uñı
Nefsüñi bil tā bilesün Rabb'uñı

1453 Rabb'ımı nefsin bilenler bildiler
Bu yoluñ toḡrusın anlar buldılar

1454 Nefs-i şūmuñ mekr ü āli çok durur
Şerbeti bir nış ü balı yok durur

1455 Nefs-i insān'inüñ anca ḡālī var
Ehl-i 'ilmüñ anda çoḡ aḡvālī var

1456 Didiler āḡır ḡamusı bī-ḡalaṭ
Nefs-i insān ḡālını üçdür faḡat

XXXV

[NEFS-İ EMMARE]

1457 Evveli emmāredür evṣāfinuñ
Dürdidür ma'nāda nefsi ṣāfinüñ

1458 Ol maḥalde nef̣s uyur uyanamaz
Kendüyi ḥalḳ eyleyeni tanımaz

1459 ‘İbret ile ‘āleme kılmaz naẓar
Eylemez kendü hevāsından güzer

(69b)

1460 Şāni‘ ’üñ şun‘ ’ini görüp tañlamaz
‘Ākıbet aña rücū‘ ın añlamaz

1461 Ğark olur lezzāt-ı dünyā baḥrine
Kendüyi şarf eyler anuñ fikrine

1462 Lā-cerem ḳalur ḥicāb içre zelīl
Maḥlaş ister bulımaz rüşen delīl

XXXVI

[NEFS-İ LEVVAME]

1463 Birinüñ levvāme dirler ismine
Diyeyin vākıf degülseñ resmine

1464 Ol maḳāma iricek nef̣s uyanur
Āḥiret fikrine cānı boyanur

1465 Ḥālīḳ’ini fīkr ider hem ḳudretin
Şāni‘ ’inüñ bilmek ister ḥikmetin

1466 Lā-cerem a‘ māl-ı ḥayra meyl ider
Muştafā’nuñ yolına toḡru gider

1467 Çihresinden soyılır ebr-i niḳāb
Açılır çeşmīni ref̣ olur ḥicāb

1468 Bilmek ister ‘ālemüñ māhiyyetin
Hem Ẓadīr’üñ şun‘ ınuñ keyfiyyetin

1469 Kaşid ider envā‘ -ı tã‘ at itmege
Niyyet eyler çok ‘ ibādāt itmege

(70a)

1470 Gāh olur şehvāta meyl eyler çü dīv
Ġül-ı nefis ider aña mekr ile rīv

1471 Bu şıfat andan güneh merfū‘ olur
Şun‘ ı ile Şāri‘ ’üñ memnū‘ olur

1472 Nārdur emmāre aña ħarķını
Diyelüm levvāme ile farķını

1473 Kimsene emmāreyi men‘ idemez
Şerrini şer‘ -i Nebī def‘ idemez

1474 Bu olur gāhī şerīf ü geh vażi‘
Gāh ‘āşī Ĥālīķ’ine geh muṭi‘

1475 Ağlayup ħālī budur olur muṭi‘
Kendüyi şeyṭān bigi ṭutmaz refi‘

XXXVII

[NEFS-İ MUTMAİNNE]

1476 Muṭma’innedür üçünci mertebe
İrişen ol vaşfa bulur mertebe

1477 Haķ katında menzili a‘ lā olur
Serv bigi ķadri hem bālā olur

- 1478 Meyli qalmaz dūnyenūñ lezzātine
Ṭālib olmaz nefsinūñ şehvātına
- 1479 İrişür çeşmine kuhl-ı tūtiyā
Dīde-i cānı bulur andan ziyā
- (70b)
- 1480 Kīmyā irüp nuḥāsın zer kıtur
Mermerini ḳalbinūñ gevher kıtur
- 1481 Açılur gönlinde esrār-ı Hudā
Keşf olur sırrına ‘ilm-i enbiyā
- 1482 Didi Ḥaḳ yā muṭma’inne bī-ḥuṣū‘
Rabb’uñā rāzī vū merzī kıl rücū‘
- 1483 Çünkü bildūñ nefsūñūñ evṣāfını
Dürdini fikr eyledūñ hem ṣāfını
- 1484 Kendūñe emmāreyi eyle muṭī‘
İşlemesün yañılup fi‘l-i ṣenī‘
- 1485 Eylesün levvāme olup inḳıyād
İtmesün şer‘ine Yezdān’uñ ‘inād
- 1486 Muṭma’inne oluban bulsun sürūr
Eylesün dergāh-ı ‘ālīde ḥuzūr
- 1487 Rabb’ına kılsun rızāyile rücū‘
Eylesün dāyım ḥuzū‘ ile ḥuṣū‘
- 1488 Nefsūñi arıt ki cānuñ arına
Ni‘met-i ḡayb ile cismūñ barına

1489 Ğıll u ğışdan levhüñi pāk eylegil
Menzilüñ bālā-yı eflāk eylegil

1490 Ğıll u ğışdan āyine pāk olmasa
Pas ucından şāf u bī-pāk olmasa

(71a)

1491 Naķş-ı şūret olımaz anda ‘ayān
Ol gönülden gitmeye hergiz gümān

1492 Göñlüñi pāk ü mücellā idegör
Çeşme-i cānuñ muşaffā idegör

1493 ‘İbret ile ‘āleme idüp nazār
Hātıruñ levhinde kıomağıl keder

1494 Tā ki her nefes ola levhüñde ‘ayān
İresün ‘aynü’l-yaķine bī-gümān

XXXVIII

[İKİ NAKKAŞ]

1495 Devr içinde var idi bir pād-şā
Yabdı bir ‘ālī serāy-ı dil-güşā

1496 Kıaşrını naķş itmek içün şehir-yār
İstedi Mānī bigi bir nām-dār

1497 Var idi ol demde bir naķķāş-ı hūb
Kıomaz idi naķşı dillerde görüb

1498 Buluban anı getürdiler revān
Didiler naķş eyle bu kıaşrı hemān

- 1499 Bir daḥı var idi üstād-ı cihān
İrişi geldi bu şehre nā-gehān
- 1500 Bu ḥayāli işidüp ol dem hemān
Şeh ḥuzūrına yitişdi bī-amān
- (71b)
- 1501 İkisi çün bir yire irişdiler
Birbiriyle cidāle düşdiler
- 1502 Bunlara sulṭān niçe söz söyledi
‘Āķıbet işini taşīf eyledi
- 1503 Virdi her nısfı bularuñ birine
Giçüben oturdı yirlü yirine
- 1504 İki naķķāşuñ cidālin başdılar
Araya bir ‘ālī perde aşdılar
- 1505 Tā kim ola ara yirde ol ḥicāb
İdeler biri birinden ictināb
- 1506 Birisi başladı naķşuñ kārına
Birisi virdi cilā dīvārına
- 1507 Birisi naķşıyla virdi taḥliye
Birisi kıldı işini taşfiye
- 1508 Geçdi bu kār üzre niçe şeh ü ‘ām
Her birisi işini kıldı tamām
- 1509 İkisi de şādmān oturdılar
Ara yirden perdeyi götürdiler

1510 Her ne naķş itdi ise üstād-ı Çīn
‘ Aksi düşdi ol mücellāya hemīn

1511 Dahı yeg görindi ol naķş u nigār
Ol mücellāda nefis ü āb-dār

(72a)

1512 Sen dahı levhüñ mücellā eylegil
Şavbuñı pāk ü muşaffā eylegil

1513 Ma-sivā naķşından eyle cānı pāk
Naķş-ı aġyār ile olma derdnāk

1514 Tā ki her naķşı göresün bī-elem
Çekmeyesün zahmet-i reng ü kalem

XXXIX

[GAZZALÎ VE KARDEŞİ]

1515 Aḥmed-i Ġazzālī yazdı çok kitāb
Eyledi te’līf ü tedvīn bī-ḥisāb

1516 Buldı ‘ālem içre ‘ālī menzilet
Ḥıttā-i Ġazvīn’e irdi ‘ākıbet

1517 Halk-ı Kāzvīn aña ‘izzet kıldılar
Şehr ü dīhi cümle raġbet kıldılar

1518 Hürmeti günden güne oldı ziyād
Ḥüccetü’l-İslām okundı aña ad

1519 Var idi Ġazzālī’nüñ bir qardaşı
‘ Uzlet ü tecrīd idi anuñ işi

- 1520 Ol cevān-merde Muḥammed ismidi
Faqr u ḫalvet ol ‘azizūñ resmidi
- 1521 Qalbini arıtmış idi ol velī
Yoğ idi levḫinde bir naķř-ı celī
- (72b)
- 1522 Ol daḫı Qazvīn’i tıtmışdı mekān
Olur idi anda bī-nām ü niřān
- 1523 İrmemişdi pas anuñ mirātine
Varmaz idi qardařınıñ qatına
- 1524 Halk-ı ‘ālem aña dirlerdi müdām
Qardařuñdur şimdi devrinde imām
- 1525 Cümle ‘ālem aña qarşu vardılar
Qarşusunda dest-beste tırdılar
- 1526 Saña ḫod vācib durur raḫmuñ şıla
Varuban oturmaduñ bir dem bile
- 1527 Çünkü qādimdür ziyāret de gerek
Qalbini anuñ ‘imāret de gerek
- 1528 Bunlaruñ sözin işidüp ol hümām
Qardaşına toğru ‘azm itdi revān
- 1529 Qardaşı yirine varup ol ulu
Qardaşını görmedin döndi girü
- 1530 Bu ḫayāli didiler qardaşına
İşidüp ağu qatıldı aşına

- 1531 Didi aña yoq alem mecz bdur
ivesi ma' z r u hem merg bdur
- 1532 L kin ol d v neyi anma  g z f
Sırrı vardur bu iinde p k    f
- (73a)
- 1533 Amed-i azz l  ol demde hem n
ardaına ıldı bir  ıd rev n
- 1534 Didi ni n gitmed   d nd   gir 
Gelmed   bir dem bir aya  iler 
- 1535 Kend  ni ıldı  cih n ire zel l
Y z m z uyın yire ıldı  seb l
- 1536  id p bu s zi d v ne 'ay n
Didi ardaına ey fa r-ı zam n
- 1537 Ben sen   d yim aya   tozıyam
B -nev  ' ıqlar   p r-s zıyam
- 1538 Y z         ki d kem uyını
Virmezem d ny ya cedd m oyını
- 1539 T pu a geld m vel  yol bulmadum
Valu a hergiz sez -v r olmadum
- 1540 A ladum senden p r olmı her mek n
Varlı ıyla 'ilm     t lmı cih n

- 1541 Yokluğ ile qalmamışdı bende nām
Varluğ ile cem‘ olam mı ey hūmām
- 1542 Yağmış idüm kendü cānum hemcū ‘ūd
Qalmamışdı bende bu dile vücūd
- 1543 Nicesi şöhet kılam ben var ile
Yār olur mı hem-nefes ağıyār ile
- (73b)
- 1544 Didiler Ġazzālī’ye bu sözleri
İşiden halkuñ göyüñdi özleri
- 1545 Ağladı Ġazzālī ol dem zār zār
Didi hayfā ‘ömrümüz geçmiş feşār
- 1546 Bunca te’lif ü kitāblar yazmışam
Rište-i ‘ilme Güherler dizmişem
- 1547 Qamusın keşf eylemiş aña Hudā
Bī-kitābet bī-qālem kılmış ‘atā
- 1548 Oqumadın Haq nasīb itmiş aña
Oquyanlar ‘ilmi qalurlar taña
- 1549 Cānına ‘ilm-i ledün virmiş İlāh
Qalbine kılmış musahhar pād-şāh
- 1550 Aḥmed-i Rıdvān ölümden öñdin öl
Ravza-i Rıdvān’a budur togru yol
- 1551 Olmağ isterseñ cihānda bahtiyār
‘Uzlet ü tecrīd ü fıkırāt ihtiyār

1552 Tā ki Hāḳ’dan keşf ola ‘ilm-i ledün
Bula baḥtuñ ‘ar‘arı bencileyin

1553 Hāḳ müyesser eyleye ‘irfānını
Bī-nihāyet göresün iḥsānını

1554 Hātm ola āḥir demüñ imān ile
Gidesün İslām-ı bī-nokṣān ile

(74a)

1555 Maḳberüñde yatasun ḥoş-ḥāl ile
Haşr olasun ‘ākıbet ebdāl ile

1556 Bulasun naḳd-i şafā bāzārını
Ol cemīlūñ göresün dīdārını

1557 Göresün hem cennet içre mihteri
İçesün sāḳī elinden kevşeri

1558 Olasun firdevs içinde şādmān
Mūnisūñ ḡilmān ola ḥūr-i cinān

XL

[AŞKIN YÜCELİĞİ]

1559 Gel berü deryā-yı ‘ışḳa ṭalalum
Ma‘rifet baḥrinde ḡavvāş olalum

1560 ‘Ālem-i ‘ışḳuñ ṭalup ‘ummānına
Ṭuş olalum anda gevher kânına

1561 Ma‘rifet baḥrinde olup dūr-nişār
Olalum şayyād-ı dürr-i şāh-vār

- 1562 Bu fenāda olalum külli fenā
Tā bulavüz ol beḳā içre beḳā
- 1563 Yoḳluḡ olma nice bulunmaz vücūd
Yoḡ olanlar buldılar inʿām u cūd
- 1564 Mā u menden geçmeyince bir vücūd
Olmadı hergiz sezā-vār-ı sücūd
- (74b)
- 1565 Dimedi Ādem ene iblīs vār
Ol emānet bārını idindi yār
- 1566 Kendüyi ol bār ile yoḡ eyledi
Nevḫasını rüz u şeb çoḡ eyledi
- 1567 Anuñ içün oldu mescūd-ı melek
Pâyine giydürdi naʿleynin felek
- 1568 Başına urıldı tāk-ı ıştıfā
Egine giydi ḳabā-yı ictibā
- 1569 Çünkü bildüñ ḫāletini öteñüñ
Ādem oḒlıysañ yolın tut atañuñ
- 1570 Kim neyile buldı ol ʿizzetleri
Ne cihetden giydi ol ḫilʿatleri
- 1571 Sen daḫı şuyınca anuñ yıl yügür
Naʿreñi evc-i Şüreyyā'ya dügür
- 1572 Tā yiyesün ceddüñüñ mirāşını
Fehm idesün ʿilmini ebḫāşını

1573 Olasun kayim maḳāmı ādemüñ
Dirgüre cān mürdesin ‘İsā demüñ

XLI

[GERÇEK AŞKLA VARLIKTA YOK OLMA]

1574 Ger dilerseñ kim Süleymān olasun
İns ile cinni musahḥar kılasun

(75a)

1575 Zāhirüñde ‘adl ü ihsān bulasun
Bāṭınuñda genc-i pinhān bulasun

1576 Faẓl-ı Bārī’den umarsañ feth-i bāb
Kıl vücūduñ mülk-i ma‘mūrın ḥarāb

1577 Genc-i vīrān ol ki gence iresün
Gülşen-i cān güllerini diresün

1578 Kullarından Ḥalik’üñ bir ‘abd-i ḥāşş
Bir ḥikāyet kıldı maḳbül-i ḥavāşş

1579 Didi bu ehlüñ ‘adūsı rūzgār
Oldıḡı çün bu ḳula nā-sāz-kār

1580 Ol belādan ḡurbete ‘azm eyledüm
Gül recāsına dikenler yiyledüm

1581 Giderek bir kūye irişdi yolum
Ol maḳām oldı o gice menzilüm

1582 Ādemī yok anda ne cins-i tıyūr
Bir niçe vīrāne var pūr-mār u mūr

- 1583 Ol diyārı ser-be-ser geşt eyledüm
Yıl bigi esdüm cihānı soyladum
- 1584 Ol diyār içre mücāvır bulmadum
Bir müsāfir şahşā da tuş olmadum
- 1585 Yilden ayru bir devende görmedüm
Şudan özge hem revende görmedüm
- (75b)
- 1586 Yoğ iken ol yirde envā^ç -ı vuḥūş
Uça geldi nā-gehān bir baykuş
- 1587 Yārin āndı baķmadı aġyārına
Kondı bir vīrānenün dīvārına
- 1588 İtmedi raġbet biliş ü yādına
Başladı ney-veş gine feryādına
- 1589 Kātına vardum bunuñ ol dem ^çayān
Didüm ey ^çanķā-yı Kāf-ı lā-mekān
- 1590 Ey semā-yı vaḥdet ü tegrīd ü terk
V'ey hezār-ı ^çuzlet ü tefrīd ü derk
- 1591 Görmedin yüzünñ sır-ı ^çuşşāk idüm
Sözünñi işitmedin müştāk idüm
- 1592 Nicesi irem dir idüm ḥidmete
Nice yol bulam dir idüm şöḥbete
- 1593 Nā-gehān ol çıġda virdi Ḥaķ lisān
Bu za^ç ife söyledi açdı zebān

- 1594 Didi ey bî-hûş u aḥmaḵ bü'l-heves
Bu cihân olmış durur baña ḵafes
- 1595 Sen ḥod istersün ' imāret cāylar
Gülşen ü bāğ u sürür-efzāylar
- 1596 Maṭlabuñdur kim yirüñ ābād ola
Hem diler gönñlün kim ol bünyād ola
(76a)
- 1597 Ben ḥarāb içindeyem leyl ü nehār
Kim baña vîrān olupdur mergzār
- 1598 Ben nice olam senünñle hem-nefes
Ben ḥaḳîḳî ' aşîḳam sen bü'l-heves
- 1599 Bunı didi başladı nāz itmege
Menziline ṭoğru pervāz itmege
- 1600 Didüm Allāh'ı severseñ bir zamān
Eyleme ' azm-i mekân ü āşiyān
- 1601 Bir su'ālüm var saña virgil cevāb
Çekmesün bu gönñlüm andan ıztırāb
- 1602 Buyıdı sözüm didüm ey merdkār
Bu ḥarābı niçün itdün iḥtiyār
- 1603 Bu cihānuñ terkin āsān eyledün
Menzilün dünyāda vîrān eyledün

- 1604 Nefs tevsen olmadı rāmuñ senüñ
Kanda gitdi şabr u ārāmuñ senüñ
- 1605 Sırrını bunuñ bize eyle ‘ayān
Gönlümüzde kalmasun müşkil-nihān
- 1606 Çıgda işidüp bu sözümi kesdi rāh
Sūz-ı dilden eyledi derd ile āh
- 1607 Didi evvel derdüme budur sebeb
Başuma geldi benüm hāl-i ‘aceb
(76b)
- 1608 Haste oldum zaḥmet ulaşdı baña
Her taraftan guşşa tolaşdı baña
- 1609 Ol maraẓdan buldı ṭab‘um ihtilāl
Düşdi kalb-i cānuma fāsīd-ḥayāl
- 1610 ‘İllet-i māḥulyāya düşdi dil
Her kavī tedbīre oldı müştāḡil
- 1611 Gönlüme düşdi benüm sevdā-yı genc
Ol belādur çekdügüm bu derd ü renc
- 1612 Cānumuñ ‘ūdını yakdı nār-ı genc
Hem meyānum pür-ḥam itdi bār-ı genc
- 1613 Bu belādan çeşmüm oldı çār u penc
Çübce gelmez ‘aynuma kaşr-ı sipenc
- 1614 Āteşe urdum [sır idigüm] müdām
Çok bişürdüm cehl ile sevdā-yı ḥām

- 1615 Nā-gehān bir nāme buldum yazılı
Ḥālī gencüñ nāme içinde tolu
- 1616 Yazılı ol nāmede gördüm ‘ ayān
Kātib-i ğayb eylemiş anı beyān
- 1617 Dinmiş anda ol senüñ istedüğüñ
Genc-i pinhān diyü cānlar virdüğüñ
- 1618 Meskeni vīrānedür vīrānda olur
Cevher şanma ki degme kānda olur
- (77a)
- 1619 Ḥayme kırmaz menzil-i ābādda
Sākin olmaz Mısr’la Bağdād’da
- 1620 Hem-dem olmaz tālīb-i ma‘ mūr ile
Çün Süleymān’dur yirişmez mūr ile
- 1621 Anuñ içün sākin-i vīrāneyem
‘ Āqıl olanlar şanur dīvāneyem
- 1622 Görmezem hergiz ‘ imāret çevresin
Görmezem şehir ü velāyet çihresin
- 1623 Ḥacc u ‘ umre bilmişem vīrāneyi
Umaram kim şayd idem cānāneyi
- 1624 Bu ümīd ile tırurvan zinde ben
Yohsa kalurdu revānsuz bu beden

- 1625 Gine didüm çığda ey kân-ı beyân
Şorayın bu müşkilüm de kııl ‘ayân
- 1626 Dāyimā niçün kılursun zemzeme
Dem tutan bigi idersün demdeme
- 1627 Ol şadādan bilmedüñ maķşūduñı
Gel beyân it nükte-i ma‘hūduñı
- 1628 Didi istiğnāsı gencüñ her zamān
Bu gönül vîrānesin eyler mekân
- 1629 Görürem kendümde ‘acz u faķrumı
Kıomazam gönülümde neng ü faķrumı
(77b)
- 1630 Cānuma gönülüm muvāfiķ görmezem
Bu faķîri gence lāyık görmezem
- 1631 Anuñ içündür bu şavt u zemzemem
Bu ħarābāt içre her dem demdemem
- 1632 Gine şordum cığda bulduñ mı nişān
Kim saña yüz göstere genc-i nihān
- 1633 Sen ħarāba ide mi ‘arz-ı cemāl
Ola mı mehtābı burcuñ ol hilāl
- 1634 Didi gencüñ ben nişānın bilmezem
Müşkil-i cānuñ beyānuñ bilmezem
- 1635 Bilürüm genci velikin ol kıadar
Eylemez vîrāneden taşra güzer

- 1636 Dāyimā eyler ḥarāb içre qarār
Buḳ‘a-i ma‘mūreden ider fīrār
- 1637 Bir bu kim dirlerdi nişānı mārdir
Nite kim gülşen maḳām-ı ḥārdur
- 1638 Görürem vīrānelerde mārlar
Birbiriyle ḳocuşup oynarlar
- 1639 Bu yılan ol gence olmışdur nişān
Bekler anı rūz u şeb çün pāsban
- 1640 Böyledür rūz-ı ezelden aşl-ı kār
Verde hem-dem ḥār olupdur gence mār
- (78a)
- 1641 Nūş ile zenbūr nīşi hem-nefes
Lezzet-i ḳand ile ḡavḡā-yı meges
- 1642 Çünkü çıḡda itdi cevābını tamām
İtmedi daḡı benümle bir kelām
- 1643 Uçdı gitdi terk idüp dem-sāzını
Urdı yine çün hümā pervāzını
- 1644 Bu ḥikāyet cānuma kār eyledi
Hem bedenden cānı bīzār eyledi
- 1645 Vardur [cıḡ] واردرجوت senūñ de ḥānede
Āşiyānı ḡūşe-i vīrānede

1646 Sākin olmış sende genc idüp recā
Eylemiş vīrāneyi cismüñde cā

1647 Gerçi kim ol genci pinhān didiler
Bārgāha genc-i vīrān didiler

1648 Virdiler andan ḥarāb içre nişān
İsterem vīrānelerde her zamān

1649 Sen daḥı vīrānuñ ābād eyleme
Yıkılır bād üzre bünyād eyleme

1650 Saña yegdür bu mecāzī ḥānede
Kim kılasun menzilüñ vīrānede

1651 Saña lāzımdur taḥammül her zamān
Kim gide gencinden ol bekci yılan

(78b)

1652 İresün genc-i ‘ayāna mārsuz
Viresün ter güllerini ḥārsuz

1653 Yıyesün balın belāsuz bir nefes
Şekkerine tuş olasun bī-meges

XLII

[İNSANIN BÜYÜKLÜĞÜ VE AŞKLA YÜCELMESİ]

1654 Bu ne sevdādur ki oldı baña tuş
Bu ne āteşdür ki virdi cāna cūş

1655 Bu ne Tūfān’dur ki dökdi gözlerüm
‘Ālemi seylāba virdi gözlerüm

- 1656 Bu nice meydür ki cānum kıldı mest
Bilmezem kim nīstdür cānum ya hest
- 1657 Bu ne yildür kim tozıtdı ħirmenüm
Göklere şavurdı bāğ u gülşenüm
- 1658 Bu ne ğayretdür ki ehl-i āsmān
Cümle-i kerrübīler açup zebān
- 1659 Didiler insān çün mā li't-turāb
Kim buña oldı müyesser feth-i bāb
- 1660 Gerçi kim çoğ idi maḥlūk-ı Hudā
Ādem'i kıldı içinde müctebā
- 1661 Ādem'e keşf eyledi esrārını
Aña yükletdi emānet bārını
- (79a)
- 1662 Ādemī oldı yolında çün ḥamūl
Adına dindi zālüm ile cehūl
- 1663 Ādemīdür *künt ü kenz*ın mazḥarı
Bunca maḥlūkāt ayağdur ol seri
- 1664 Ādemi ʿışk itdi līkin ercmend
Şānını kıldı ʿalā ḳadrin bülend
- 1665 Menzili oldı feleklerden yüce
ʿİşk ile ḳadri meleklerden yüce

1663a *künt ü kenz* : Ben (gizli) bir hazineydim.

- 1666 İtdiler lâ-büd melāyik ğıbtalar
Atdılar biñ dürlü ħarf ü nükteler
- 1667 Düşmen oldu aña iblīs-i la‘ın
Başladı iğvāya ol demden hemīn
- 1668 Buldı fūrşat ‘āķıbet geldi demi
Azdurup yoldan çıkardı ādemi
- 1669 Çıkdı Ādem ħayret ile ravżadan
Gitdi derd ü ħasret ile ravżadan
- 1670 Baķmadı evvelki ‘izz ü cāhına
Düşdi bu dünyā-yı dūnuñ çāhına
- 1671 Ravżada öğrenmiş iken vaħdete
Dünyede ğarķ oldu baħr-ı keşrete
- 1672 Ehl ü evlād eyledi anı emīr
Ĥāceyiken oldu yoħsul u faķīr
- (79b)
- 1673 Göñlinüñ āyīnesine düşdi pas
Ağladı bu miħnet içün tutdı yas
- 1674 Gözleri yaşını bārān eyledi
‘Ālemi eşkiyle Tūfān eyledi
- 1675 Yaşını yaĝdurdı çün ebr-i bahār
Ağlayu gitdi cihāndan zār zār
- 1676 Ağlayu geldi gelenler bu eve
Gelmedi hergiz gülenler bu eve

- 1677 Gine bu evden giderler ağlayu
Dilleri ğamgîn ü başları kayu
- 1678 Bu ribât-ı köhnedür beytü'l-ḥazen
Tutmadı kimse bu fânide vaṭan
- 1679 Bu ḥarāb-ābāda ḳonanlar göçer
Bu güzergāha gelenler heb geçer
- 1680 Aḥmed-i Rıdṽān dilerseñ ger ḥużūr
Kendüzüñe key şaḳın virme ğurūr
- 1681 Niçeler bu evde maġrūr oldılar
‘Āfiyetden ‘āḳıbet dūr oldılar
- 1682 Oldılar emrāz-ı cehl ile ‘alil
Gıtdiler ḥırmān ile āḥir zelil
- 1683 Ḥisset itme varuñı eyle nişār
Ac gözüñ yummazdan öñdin rüzgār
- (80a)
- 1684 Ğül-ı ğaflet almasun imānuñı
Ğaflet uyḡusından uyar cānuñı
- 1685 Gözüñ ac gözle ulular menzilin
Göresün tā kim uyanıḳlar yolın
- 1686 Menzil alup bulasun maḳşūduñı
Gözleyesün ṭal‘at-ı Ma‘būd’uñı

- 1687 Yā İlāhî şaklağıl îmānumı
Şıdķ u taşdıķ ile ķabz it cānumı
- 1688 Göñlüme luţfuñla irşād it ʔarīķ
Cānuma tevfiķuñı eyle refiķ
- 1689 Reh-nümā kıl cāna şer‘ üñ yā ķadīm
Göñlüme göster şırāt-ı müstaķīm
- 1690 Kirdgārā urma ‘aybum yüzüme
Ķahr ile baķma ħaʔālu sözüme
- 1691 Çokdur cürmüm günāhum bî-‘aded
Yā İlāhî luţfuñ ile kıl meded
- 1692 Ma‘ şıyetdür dünyede işüm gücüm
Ol ma‘ aşî yükleri kesdi gücüm
- 1693 Kār-sāzā şaklayup îmānumı
Ķıl müberrā ma‘ şıyetden cānumı
- 1694 Yuy günāhum tevbe-i taḥķiķ ile
Ķıl hidāyet cānuma tevfiķ ile
- 1695 ‘Āķıbet îmāndan ayırma beni
Sīnemi kıl nūr-ı ‘irfān maḥzeni

XLIII

[TANRI’DAN GÜNAHLAR İÇİN AF DİLEME]

(80b)

- 1696 Aḥmed-i Rıdvān çü fāl oldu sa‘īd
Bu kūhende eyledüñ naẓm-ı cedīd

- 1697 Gerçi kim çekdüñ emekler bî-şümār
Şāh içün yabduñ serāy-ı zer-nigār
- 1698 Çevresi gülzār u bāğ u lālezār
Ser-be-ser serv-i şanevberdür çenār
- 1699 Yabduñ ol kaçır-ı bülendi bî-‘imād
Şöyle kim öykünmeye Şeddād u ‘Ād
- 1700 Bu serāyı işledüñ şāh adına
Adıyle başladıñ bünyādına
- 1701 Server-i şāhān-ı ‘ālem Bāyezīd
Devleti her māh u sāl olsun mezīd
- 1702 Virdi dünyā mülkine emn ü emān
Kıldı çarḡ-ı pīri ‘adliyle cevān
- 1703 ‘Adl ile köhne ribāṭı kıldı nev
Mehdī-i devrāna oldı pīş-rev
- 1704 Muşafā’nuñ kıldı ihyā dīnini
Kıomadı ehl-i ‘ināda kīnini
- (81a)
- 1705 ‘Ālemi ‘adliyle kıldı nev-bahār
Eyledi şahn-ı zemīni lālezār
- 1706 Yokdur evşāfına şāhuñ intihā
Devletine ḡayr ile eyle du‘ā
- 1707 Nite kim devr ide bu heft āsmān
Olalar anda melekler pāsbān

1708 Kıldığınca merkez-i ğabrā qarār
Toğduğınca ay u gün leyl ü nehār

1709 Şevketüñ olsun medīd ü pāy-dār
Devlet ü ‘ömrüñ mezīd ü bī-şümār

1710 Hātır-ı aḥbāb ola her demde şād
Düşmenüñ maḥhūr u ḥor u nā-murād

XLIV

[HATİME VE II. BAYEZİT'E ÖVGÜ]

1711 Minnet-i Hāḡ buldı bu nazm iḥtitām
Rūḡ-ı ḡudsī didi Rıdvāniyye nām

1712 Ger Nizāmī eyleye cehd-i tamām
Nazmına bu resme vormeye nizām

1713 Gerçi kim didi Nizāmī Penc-Genc
Her birinde çekdi yüz biñ dürlü renc

1714 Düşmedi anlar da bu nazma nazır
Oldılar anlar sipāhī bu emir

(81b)

1715 İrmeye elfāzuña Selmān senüñ
Nazmuña taḡsīn ide Hassān senüñ

1716 Nazmuñuñ sözine Hüsrev irmeye
Şivesin Sa‘ dī düşinde görmeye

1717 İrmedi çün kim ḡayāline kemāl
Dirler ise yaraşur siḡr-i ḡelāl

- 1718 Aḥmed-i Rıdvān ne hoş bezm eyledüñ
Sözlerüñ lu'lu'ların nazm eyledüñ
- 1719 Cehd-i la' b çekdüñ bu yolda derd ü renc
Söyledüñ devründe sen de niçe gene
- 1720 Her biri için didüñ tārīḫ-i ḥüb
Şehd-i şāfī bigi maṭlūbü'l-kulūb
- 1721 İste bu nazmuñ da tārīḫin 'ayān
Tā kim ide hātīf-i ḫudsī beyān
- 1722 Didi tārīḫe bu mıṣra' ḥūbdur
Bu kitābum ḫamudan maḥbūbdur
- 1723 Bu kitāb ebyātı bunuñla tamām
Oldı elfeynu ṣemānīn ve's-selām

DİZİN

— A —

āb (f.) : su 9, 344, 904

ā. -a 540

ā. -dan 1017

ā. -ıyla 232

ā. -um 1004

ā. -ı hālîş 935

ā. -ı hayât 9

ā. -ı kevşerle 1000

ā. -ı la' lûñ 60

ā. -ı şāfını 1177

ā. -ı sâf u rûşeni 1066

‘abā (a.) : aba, yünden yapılmış bol, geniş giyecek 1302

ābād (f.) : mamur, şen, bayındır 399

ā. -da 1076, 1430, 1619, 1679

ā. eyledi 14

ā. eylegil 264

ā. eyleme 1649

ā. eyleye 818

ā. ola 1596

‘abd (a.) : köle, kul 1578

‘a. -i hāşş

āb-dār (f.) : parlak; zarif, güzel 1511

ab-dest (f.) : abdest 663, 1418, 1424

ā. -in 1420

ā. -in tûrdı 183

āb-destsüz : abdestsiz 544

‘Abdu’līlāh bin Fārūḡ-ı Mīr (a.) :

Hazret-i Ebu Bekir 911

‘Abdü’l’aziz oğlu ‘Ömer : Hazret-i

Ömer’in torunu 1335

‘abīd (a.) : kullar, köleler 151

‘ābid (a.) : ibadet eden, tapınan

‘ā. -e 129

‘ā. -leri 1265

‘ā. -üñ 520

ābile (f.) : su kabarcığı 904

ac : aç 32, 258, 1683, 1685

a. eyleme 11

ac- : açmak

a. -dılar 381

‘acāyib (a.) < ‘acā’ib : şaşırtıcı 834

‘aceb (a.) : hayret, şaşma, şaşılacak şey 181, 636, 931, 1267, 1290, 1607

‘a. -dür 1095

‘a. kılmaz 1095

‘acīb (a.) : tuhaf 78, 94, 947

‘āciz (a.) : zayıf, güçsüz 31

‘ā. -i 1033

‘acz (a.) : beceriksizlik 1629

aç- : açmak 987

a. -am 1159

a. -dı 539, 866, 949, 1593

a. -dılar 464

a. -ma 1126

a. -masun 800

a. -maya 1357

a. -mazdı 451

a. -mış 1433

a. -uñ 461

a. -up 1658

açıl- : açılmak

a. -dı 606, 666, 1042

a. -sun 371
a. -ur 1467, 1481
a. -updur 57
açmağ : açmak 1123
ad : isim, ad 276, 1384, 1518
a. -ı 108, 162, 167, 313, 1115
a. -ıdur 1335
a. -in 1248
a. -ına 161, 175, 1059, 1210, 1292, 1662, 1700
a. -ını 180
a. -iyile 1700
a. -ıyla 1244
a. -uñ 516
a. -uñuz 725
a. -lu 266
‘**Ād** (a.) : Ād kavmi 1699
‘**āde** (a.) : âdet 1122
‘**aded** (a.) : sayı 1270
‘a. -süz 99
Ādem (a.) : Hz. Âdem 1565, 1669
Ā. -’e 1661
Ā. -’i 1660
ādem (a.) : insan, insanoğlu 270, 275, 553, 570, 1184, 1185
ā. -e 570, 776, 993
ā. -i 274, 1664, 1668
ā. -le 271
ā. -üñ 5, 180, 957, 1403, 1573
ā. olmaya 75
‘**adem** (a.) : yokluk
‘a. bula 312

ādemī (a.) : ademoğlu, insanoğlu 272, 558, 1582, 1662
ā. -dür 1663
ā. -nūñ 955
ā. -sin 487
ā. -yi 589
Ādemoğlu : insanoğlu
Ā. -ysañ 1569
‘**ādet** (a.) : tabiat, alışkanlık
‘ā. -i 79, 121, 1280
‘ā. -ümdür 86
‘ā. iden 216
‘ā. itmedüm 359
‘ā. kılmışam 158
adım : adım, hatve, kadem 1109
‘**ādil** (a.) : adil, doğru 305, 308, 313
‘ā. -üñdür 775
‘**adl** (a.) : adalet 264, 314, 890, 901, 906, 1436, 1575, 1703
‘a. -i 396
‘a. -inden 307
‘a. -ini 775
‘a. -iyle 307, 893, 1702, 1705
‘a. -le 890
‘a. -üñi 791, 1450
‘a. itdügi 891
‘**adū** (a.) : düşman, hasım
‘a. -sı 1579
āfāk (a.) : ufuklar
ā. -a 1446
ā. -ı 513

āferīn (f.) : beğenme, alkış, bravo 425

ā. -ler 426, 1015

‘**āfiyet** (a.) : sağlık, esenlik

‘ā. -den 1681

āftāb (f.) : güneş 58, 64, 1331

‘**afv** (a.) : suçunu bağışlama

‘a. eyle 244

‘a. eylesün 972

‘a. it 436

ağac : ağaç 985

ağla- : ağlamak 574

a. -dı 195, 195, 206, 1545, 1673

a. -duñ 920

a. -ğıl 559

a. -sa 562

a. -yanlar 560

a. -yu 1675, 1676, 1677

a. -yup 1475

ağrı- : acımak, ıstırap çekmek

a. -yan 564

ağu : zehir 1530

ağyār (a.) : gayrılar, başkalar,

yabancılar 1513, 1543

a. -ına 1587

a. olandan 1133

ağ(ı)z : ağız

a. -ı 1262

a. -ına 937, 937

āh : ah, yazık 280

ā. eyleye 568

ā. eyledi 1606

ā. iderler 1021

aḥad (a.) : bir; kişi, kimse 1270

aḥbāb (a.) : dost, bildik, tanıdık 1710

a. -ı 246, 803, 907

a. -ına 831, 962, 1040

a. -ını 1048

a. -inuñ 1034

‘**aḥd** (a.) : söz verme, yemin, ant

‘a. itmişem 1400

‘a. -in şıyan 1372

āhenīn (f.) : demirden 695

aḥi : bir kimsenin sevdiği, en yakını

858

āḥir (a.) : son, sonunda 295, 302, 593,

690, 864, 1191, 1456, 1554, 1682,

ā. -i 293

ā. -üm 1451

āḥiret (a.) : ahiret, öbür dünya 45, 668,

739, 750, 759, 789, 825, 860, 865,

926, 1428, 1464

ā. -de 1179, 943, 961

āḥirīn (a.) : sonrakiler; sonlar 1195

ā. bulmuş 648

aḥlāk (a.) : insanda bulunan zihnî ve

fikrî hâller

a. -uñı 41

aḥmak (a.) : pek asılsız, sersem, şaşkın

1594

Aḥmed (a.) : Hz. Muhammet 830, 869,

1039, 1267, 1312, 1346, 1371

A. -’e 1140, 1223

A. -’üñ 859, 867, 878, 1286, 1286,

1446,

A. -i mürsel 845, 941, 1139

A. -i muhtâr 684

Ahmed (a.) : Ahmed-i Hanbel, dört mezhepten birinin imamı olan zat 1327

A. -'e 1325, 1424

A. -i Hanbel 1189, 1320, 1411, 1417, 1429, 1435

Ahmed-i Gazzâlî (a.) : ünlü İslâm bilginlerinden, Gazâlî 1515, 1533

Ahmed-i Rıdvan (a.) : mesnevînin yazarı 17, 37, 56, 257, 261, 401, 486, 514, 554, 573, 669, 740, 790, 826, 861, 905, 924, 958, 987, 1033, 1126, 1441, 1550, 1680, 1696, 1718

A. -'a 10

ahter (f.) : yıldız

a. -üñ 330, 338

ahtvâl (a.) : hâller, durumlar

a. -in 798

a. -ine 865

a. -ini 1236

a. -i Loqmân'ı 1201

aķ : beyaz 1266

aķ- : akmak

a. -dı 632

aķdur- : aktırmak

a. -dı 1409

‘aķd (a.) : sözleşme, kararlaştırma

‘a. -ümi 131

‘aķibet (a.) : nihayet, son 267, 270, 278, 589, 616, 876, 923, 1358, 1460, 1502, 1516, 1555, 1668, 1681, 1695

‘aķıl (a.) : akıllı kimse 427, 485, 611, 800, 1118, 1119

‘ā. -e 76

‘ā. -i 15

‘ā. -i mahrem 434

‘ā. olanlar 1621

aķıt- : akıtmak

a. -dı 344

‘aķl (a.) : akıl 482, 483, 483, 484, 484, 490, 719

‘a. -ı 446, 480, 481

‘a. -ını 330, 1219

‘a. -umı 492

‘a. -uñ 485

‘a. -uñı 261

‘a. -a uy 548

‘a. -uñı divşir 485

‘a. irmez 4

‘a. -ı ‘aziz 443

‘a. -ı kül 8

aķribā (a.) : akraba

a. -sı 698

aķsām (a.) : bölümler

a. -ını 779

‘aks (a.) : çarpma, çarpıp geri dönme

‘a. -i 59, 1510

aķvāl (a.) : sözler, lakırdılar

a. -i 1455

a. -ini 1236

al- : almak 141, 283, 285, 338, 1394, 1405

a. -ayın 661

a. -dı 89, 168, 650, 815, 937, 1093, 1233, 1391, 1420

a. -dılar 277, 284, 382, 467, 1053, 1184

a. -duğı 597

a. -masun 1684

a. -masunlar 1081

a. -mazam 660

a. -uban 204, 292, 599, 629, 663, 946, 1090

a. -up 528, 653, 717, 898, 1065, 1101, 1686

a. -ur 615, 1417, 1418, 1424

a. -urdu 118, 275

a. -urlar 111, 116

a. -urvan 647

āl (a.) : aile; evlat; sülâle 1039

ā. -i 246

ā. -ine 831, 962, 1040, 1343

ā. -ini 1137

ā. -üñ 1143

ā. -i Muhammed 1346

āl (a.) : hile, düzen

ā. -i 1454

‘alā (a.) : büyüklük, şeref, şan

‘a. kıldı 1664

a‘lā (a.) : daha, en yüksek 1436, 1477

a. -ları 1359

‘alāmet (a.) : işaret, nişan 1121

alaylar bağla- : savaş düzenine girmek

a. -dı 632

aldan- : aldanmak 750

a. -ma 750

a. -madı 538

‘alem (a.) : nişan, alâmet

‘a. kılduñ 100

‘ālem (a.) : dünya, cihan 21, 48, 163, 294, 326, 332, 393, 411, 785, 786, 792, 822, 914, 1331, 1345, 1402, 1516, 1524, 1525, 1701

‘ā. -de 634, 920, 1151

‘ā. -dür 389

‘ā. -e 55, 108, 293, 303, 325, 709, 776, 832, 836, 888, 898, 1311, 1396, 1445, 1459, 1493

‘ā. -i 26, 316, 395, 1033, 1209, 1397, 1655, 1674, 1705

‘ā. -lere 462, 775

‘ā. -üñ 406, 893, 1208, 1468

‘ā. -i ecsāda 567

‘ā. -i ‘ışkuñ 1560

a‘lem (a.) : en bilgin, daha bilgin

a. -i 105

‘ālemīn (a.) : dünyalar 1187

‘aleyke (a.) : senin üzerine 1282

‘ālī (a.) : yüce, ulu 695, 697, 1057, 1114, 1414, 1495, 1504, 1516

‘ā. -de 1486

‘ā. -yi 711

‘ālī (a.) <‘ālī : yüce, ulu 308

‘**Alī** (a.) : Hzi Ali 997
‘A. -’nūñ 996
‘A. -’ye 1006
‘**alīl** (a.) : hasta 272, 1682
‘**ālim** (a.) : bilgin, âlim 427, 1175, 1181, 1181, 1182, 1265, 1383, 1411
‘ā. -e 1178, 1183
‘ā. -i 1174
‘ā. -lere 1215
‘ā. -lerinūñ 1275
‘ā. -lerūñ 1172
‘ā. -ūñ 1176, 1177
‘**ālimīn** (a.) : âlimler 1187
‘**ālī-niṣān** : yüce, yüksek (kişi) 1334
Allāh (a.) : Allāh 167, 278
A. -’dur 305
A. -’dur 582
A. -’ı 1600
‘**allāmū’l-guyūb** (a.) : görünmeyen şeyleri bilen, Allāh 678
almağ : almak
a. -a 644
a. -a 655
‘**ām** (a.) : sene, yıl 1508
‘**ām** (a.) <‘ āmm : umumî, genel, herkese ait 275, 698, 789, 1385
‘ā. -ı 1449
a‘māl (a.) : ameller, işler
a. -ini 1137
a. -ı hayra 1466
amān (a.) : bağış, bağışlama 646, 1160
a. buldı 1300

‘**amd** (a.) : kast, niyet, karar
‘a. -ını 1147
‘**amel** (a.) : iş; niyet 1192
‘a. kıl 794
‘**āmī** (a.) : avama mahsus 107
‘**āmil** (a.) : işleyen; tar. vali 1181
‘**amm** (a.) : amca 1313
‘**āmm** (a.) : umumî, genel 175, 419, 1379
‘**amm ü ḥāṣṣ** (af.) : herkes 419
ān (a.) : lahza, pek az bir zaman 1053, 1055, 1075
añ- : hatırlamak
a. -dı 1587
a. -sa 823
a. -mayasun 1167
aña : ona 4, 88, 161, 164, 178, 179, 210, 270, 414, 415, 443, 500, 533, 555, 618, 619, 659, 685, 747, 783, 804, 810, 821, 847, 860, 874, 896, 919, 942, 943, 960, 1080, 1118, 1148, 1166, 1185, 1231, 1232, 1257, 1323, 1419, 1426, 1460, 1470, 1517, 1518, 1524, 1525, 1531, 1547, 1548, 1661, 1667
‘**anber** (a.) : güzel koku
‘a. eyledi 169
‘a. -i terdür 65
anca : o kadar, öyle 1455
and : yemin
a. içmiş 981

anda : onda, orada 128, 166, 167, 212, 332, 453, 464, 499, 564, 639, 696, 697, 698, 760, 910, 913, 1038, 1083, 1092, 1116, 1238, 1240, 1379, 1385, 1387, 1420, 1424, 1437, 1455, 1491, 1522, 1560, 1582, 1617, 1707,

andan : ondan, ondan dolayı 50, 73, 76, 77, 205, 294, 384, 458, 471, 482, 666, 715, 778, 783, 810, 1013, 1070, 1080, 1117, 1146, 1301, 1437, 1471, 1479, 1601, 1648

‘**andelīb** (a.) : bülbül

‘a. -em 70

anı : onu 87, 142, 152, 166, 198, 204, 210, 283, 284, 285, 295, 299, 302, 321, 321, 331, 369, 369, 430, 452, 477, 480, 524, 563, 583, 605, 774, 777, 780, 801, 809, 837, 848, 854, 870, 928, 946, 953, 1093, 1110, 1114, 1145, 1145, 1160, 1161, 1224, 1229, 1230, 1233, 1247, 1251, 1294, 1342, 1498, 1616, 1639, 1672

‘**anḳā** (a.) : ismi olup cismi olmayan bir kuş

‘a. -yī ḳāf-ı lā-mekān 1589

‘**ankebūt** (a.) : örümcek 910

añla- : anlamak 1048, 1472

a. -dum 1116, 1540

a. -duñ 779

a. -maz 1460

a. -r 1350

a. -sun 996

a. -ya 993

a. -yan 1095

anlar : onlar 843, 1266, 1268, 1396, 1398, 1453, 1714, 1714

a. -a 117, 478, 606, 1054, 1055, 1056, 1170, 1221

a. -da 1270

a. -dan 445, 457, 609

a. -dur 306

a. -ı 445, 627, 630, 646, 841, 1222, 1440

a. -uñ 307, 307, 754, 1050, 1054, 1187, 1271, 1274, 1275, 1344

anuñ : onun 7, 8, 8, 79, 119, 119, 147, 152, 173, 173, 180, 182, 210, 328, 351, 439, 450, 471, 481, 502, 551, 553, 565, 570, 572, 744, 757, 760, 767, 812, 819, 819, 892, 903, 919, 923, 943, 959, 960, 966, 996, 1007, 1010, 1019, 1044, 1146, 1174, 1203, 1205, 1205, 1209, 1227, 1261, 1273, 1279, 1322, 1323, 1342, 1351, 1425, 1431, 1434, 1461, 1519, 1523, 1527, 1567, 1571, 1621, 1631

a. -dur 6

a. -la 144, 201, 452, 475

añsuzın : birdenbire 97

‘**ār** (a.) : utanma 956

ara : ara, arada 593, 1360, 1505, 1509

a. -da 983

a. -ya 1504

aralık : aralık

a. -da 1017

ārām (f.) : durma, dinlenme; karar
kılma

ā. -uñ : durma, dinlenme 1604

‘**ar‘arī** (a.) : dağ servisi 1552

ard : art, geri taraf, peş

a. -ında 500

a. -uñda qoduñ 854

arī : temiz, pak

a. kıl 28

arın- : temizlenmek

a. -a 1488

arīt- : arıtmak, temizlemek 556, 1488

a. -mış 1521

‘**ārīfīn** (a.) : arifler, bilgililer 391

Aristo (a.) : ünlü Yunan feylefozu 747

arqa : arka, geri taraf

a. -sına 898

a. -sında 636

armağan : armağan, hediye

a. -ı 1235

a. -ın 1252, 1255

a. -um 1232

‘**arş** (a.) : dokuzuncu gök; taht

‘a. -ına 568

‘a. -ı Mecīd’i 665

art- : artmak

a. -a 310

a. -ar 87

artur- : artırmak 255

a. -a 573, 989

‘**arż** (a.) : bir büyüğe sunma, bildirme,
önüne koyma

‘a. -a 184

‘a. eyle 257, 514

‘a. eyledi 409

‘a. itdi 408

‘a. -ı cemāl 1633

‘a. -ı ihtiyāc eyleme 258

‘a. -ı mā-cerā itmedi 1082

arż (a.) : yeryüzü

a. -a 211

ārżū (f.) : istek, heves

ā. yidi 657

aş- : asmak

a. -dılar 1504

a. -mış 451

‘**ařā** (a.) : deynek, sopa; dervişlerin
taşıdıkları sopa 553

āsān (f.) : kolay 1603

ā. eyledi 1425

ařfiyā (a.) : samimî dostlar, azizler 999

ařhāb (a.) : sahabeler

a. -a 881,

a. -ı 246, 803, 803, 973, 1037

a. -ına 831, 962, 1039, 1040

a. -ını 987, 1048

a. -ınuñ 869, 1034

a. -ı kibāruñ 1196

a. -ı Resūl 1396

a. -ı Resūl’e 833

Ařhāb-ı Haşve (a.) 1054

Ařhāb-ı Lahza (a.) 1056

Aşhâb-ı Lemha (a.) 1056

aşıl (a.) : asıl, temel

a. -da 1249

‘**āşī** (a.) : karşı gelen; günahkâr 106, 181, 195, 196, 968, 1474

‘**ā**. -ler 798, 799

‘**ā**. -lere 226

‘**ā**. -ye 571

‘**ā**. olusun 103

aşıl (a.) : sağlam; iyice kökleşmiş; edepli

a. -in 908

aşl (a.) : asıl, kök 85

a. -ı 85, 564

a. -ın 1078

a. -ını 433, 1116

a. -ıyla 471, 1201

a. -ı aşılın 908

aşl-ı kâr : işin aslı 1640

āsmān (f.) : gök, sema 1658, 1707

ā. -a 976

aşşı : yarar, çıkar, kazanç 143

āstān (f.) : dergah

ā. -ı şāha 441

āsūde (f.) : rahat, gâilesiz, dinç 307, 598

ā. -hāl 1151

aş : yemek

a. -ına 1530

aşağa 1419

a. -ya : aşağı 1420

‘**āşık** (a.) : birine, bir şeye tutkun, âşık 18, 52, 53, 1143

‘**ā**. -a 925

‘**ā**. -am 69, 1598

‘**ā**. -laruñ 1537

āşiyān (f.) : kuş yuvası; mesken ev 304, 1600

ā. -ı 1645

ā. -ı fāhite 909

āşkār (f.) : belli, açık, meydanda 315, 447, 774, 1046, 1103, 1122,

ā. -uñ 971

ā. itdi 1031

ā. oldı 127, 267

āşnā (f.) : bildik, tanıdık 1138

ā. oldı 16

āşüfte (f.) : çıldırırçasına seven

ā. -i ruhsār 52

ata : baba

a. -m 912, 1250

a. -ña 915

a. -ñuñ 1569

a. -sı 869, 1210, 1233

a. -sından 349

a. -sıyla 1234

at : at

a. -dan 651

a. -ı 846

a. -ına 1293

a. -ından 651

a. -ınuñ 650

a. -ların 623

a. -uñ 647

at- : atmak

a. -dılar 1666

a. -dum 70

‘**aṭā** (a.) : bahşış, bağışlama 100

‘a. kılmış 1547

‘**aṭaş** (a.) : susuzluk 932

āteş (f.) : od, hararet, kızgınlık

ā. -dür 1654

ā. -e 713, 1614

ā. -ine 454

ā. eyledi 55

ā. -i hışmıyla 26

ā. -i ‘ışkuñla 232

‘**aṭiyye** (a.) : hediye 515

‘a. -dür 1448

‘**aṭşān** (a.) : susuz, susamış 938

‘**avām** (a.) : herkes, kaba ve cahil halk
1081

āvāz (f.) : ses, seda

ā. -ını 536

ā. -uñı 260

‘**avret** (a.) : kadın; zevce 91, 534

‘a. -i 521

‘a. -ine 90

ay : ay 857, 1708

ayağ : ayak; basamak 1108, 1534

a. -ı 600, 952, 442

a. -ına 355, 637, 209

a. -ında 436

a. -inuñ 34

a. -uñ 489, 1537

a. -ına yüz sürdiler 366

ayağ : ayak

a. -dur 1663

‘**ayān** (a.) : belli, açık, açıkça 71, 133,
193, 208, 408, 456, 499, 642, 828,
889, 915, 936, 945, 1011, 1022, 1085,
1087, 1093, 1106, 1107, 1148, 1159,
1201, 1245, 1304, 1369, 1378, 1422,
1589, 1616, 1721, 1435, 1536

‘a. -a 1652

‘a. -da 1060

‘a. eyle 861, 1141, 1605

‘a. itdiler 1052

‘a. kıl 1625

‘a. kılma 135

‘a. ola 1494

‘a. olımaz 1491

‘a. olsun 1366

āyāt (a.) : ayetlar, Kuran’ın cümleleri

ā. -ı 686

ā. -ı nūr 872

Ayāz : Gazneli Mahmut’un kölesi,
mahbubu ve müşaviri 53, 416, 435,
441, 451

A. -’a 416

A. -’ı 447, 470, 477

A. -’umdan 458

A. -’uñ 423, 424, 426, 439, 479

A. -ı Hāşş 419

A. -ı ḥurde-bīn 425, 472

‘**ayb** (a.) : ayıp, kusur, utanılacak şey,
leke 188

‘a. -um 1690

‘a. -umı 248

āyet : Kuran’ın herhangi bir cümlesi

ā. -i 1227

ā. -i pür-va‘z 151

ayık : akıllı başında, uyanık

a. - degül 415

ayır- : ayırmak, uzaklaştırmak

a. -ma 878, 1695

a. -maya 765

āyîn (f.) : merasim, tören, âdet, kanun,
usûl

ā. -ince 363

ā. -lerin 844

ā. eyleñüz 370

āyine (f.) : ayna 499, 500, 1490

ā. -sine 1673

ā. -i dilde 866

‘**ayn** (a.) : göz; aslı, kendisi 672, 827

‘a. -um 1006

‘a. -uma 1613

‘**aynü’l-ḥayāt** (a.) : kaynak, pınar 60,
516

‘**aynü’l-yakīn** (a.): gözüyle görmüş
gibi, kat’i 1111, 1251

‘a. -e 1494

ayrı : ayrı

a. -sı 1271

ayrıl- : ayrılmak, uzaklaşmak

a. -ur 318

ayru : ayrı 384, 1585

‘**ayş** (a.) : yaşama

‘a. -ını 995

az : az

a. -ı 173

a. -ını 173

a‘zā (a.) : organlar 544

āzād (f.) : kurtulmuş, serbest olan 45

ā. -um 49

ā. eyledi 440, 555

ā. eylesün 884

ā. idesün 953

ā. oldu 954

āzāde (f.) : hür, serbest

ā. -dür 394

a‘zam (a.) : çok büyük

a. oldu 1259

a‘zār (a.) : bahaneler, engeller, özürler

a. eyledi 1164

āzār (f.) : incitme

ā. eyleme 33

azdur- : azdırmak, yoldan çıkarmak

a. -up 1668

‘**aẓīm** (a.) : büyük, ulu, iri 584, 667,
979

‘a. -üñ 568

āẓīne (f.) : cuma günü 1062

‘**azīz** (a.): muhterem, sayın; sevgili
443, 1102, 1149

‘a. -üñ 1058, 1520

‘a. -i ehl 1106

‘a. oldu 1188

‘**azm** (a.) : kasıt, niyet, karar

‘a. eyledüm 1580

‘a. itdi 89, 535, 1528

‘a. -i mekân 1600

‘a. -i ħarābāt eyleyem 230

‘a. -i kārban kıldı 136

‘a. -i lā-mekân kıldı 665

‘a. itdiler 1234

‘a. -i şikār kılp 315

‘a. -i taĥtgāh kıldı 361

‘**Azrā** (a.) : Vâmık ile Azrâ adlı

hikâyenin kadın kahramanı

‘A. -’ya 69

‘**Azrā’il** (a.) : ölüm meleği, Azrayil

‘A. -’e 811

‘A. -em 655

‘**Azrāyil** (a.) : ölüm meleği, Azrayil

654, 659, 716, 723, 804, 806, 810, 919

‘A. -’e 656

‘A. -’em 644

— B —

bāb (a.) : kapı 252, 960, 1116, 1315,

1333, 1576, 1659

b. -da 867

b. -ında 20

b. -ını 987

b. -uñ 1332

bāc (f.) : vergi, harç 1357

bād (f.) : yel, rüzgar 600, 1649

b. -a 808, 809

b. -a virdüñ 546

b. -a virmiş 965

b. -ı ħaṭardan 587

b. -ı serd 209

b. -ı tîz 536

bādiye (a.) : çöl, kır 931

bāġ (f.) : bağ, bahçe 1388, 1595, 1657, 1698

b. -ı 575

b. -ına 209, 576

b. -ı cānı 42

b. -ı dilde 45

Baġdād (f.) : Bağdat şehri 1066

B. -’a 1090, 1093

B. -’da 1076, 1430, 1619

B. -’dan 1089

B. -’ı 1354, 1435

baġışla- : baġışlamak, affetmek 242

b. -dı 95, 384

b. -r 62

baġla- : bağlamak, kapamak

b. -dı 632

b. -ġıl 877

b. -mıslar 1020

baġlu : kapalı, baġlı 82, 381, 1077

b. -yıldı 1332

baġ(ı)r : ciğer, yürek, göğüs

b. -ın 33

b. -ına 345

bahā (f.) : kıymet, bedel, değer 410

bahār (f.) : bahar 1675

baĥıl (a.) : hasis, cimri, tamahkâr 81

baĥr (a.) : deniz 829

b. -ına 1330

b. -inde 1559, 1561
b. -ine 886, 1461
b. -ı dālāla 841
b. -ı ḥaḳāyıkdur 1193
b. -ı keşrete 1671
baḥş (a.) : iddialaşma
b. -e 1365
b. -uñuz 1366
b. -üm 1371
b. eylesünler 1360
b. isteyen 1372
b. itmek 1364
baḥş (f.) : bağış, ihsan
b. iderdi 117
baḥşiş (f.) : bahşiş
b. - eyle 1450
baḥt (f.) : kader, kismet; cet
b. -dur 1371
b. -ında 819
b. -lu 855
b. -uñ 1552
baḥtiyār (f.) : mutlu, bahtlı 47, 612, 792
b. oldu 1074
b. olımsun 1305
b. olmadı 495
b. olmağ 1551
b. olursun 19
baʿīd (a.) : uzak, irak 1154
b. eylemiş 964
bāk (f.) : korku, sakınma
b. itmedi 190

baḳ- : bakmak
b. -duğñ 811
b. -ma 31, 1174, 1690
b. -madı 171, 539, 865, 1587, 1670
b. -madum 1014
b. -mağıl 35
baḳış- : bakış
b. -ından 805, 807
Bāḳī (a.) : daima, kalıcı; Allāh
B. -'si 256
bāl (f.) : kanat 821
bal : bal
b. -ı 1454
b. -ın 1653
b. -ına 614
bālā (f.) : yüksek, yüce
b. olur 1477
b. -yı eflāk eylegil 1489
baña : bana 56, 87, 139, 144, 145, 229, 236, 237, 237, 250, 252, 634, 655, 657, 660, 683, 718, 718, 724, 784, 796, 796, 848, 849, 883, 884, 951, 968, 977, 1015, 1016, 1249, 1252, 1267, 1290, 1342, 1400, 1425, 1594, 1597, 1608, 1608, 1654
bār (f.) : yağdıran
b. -um 510
bār (f.) : yük 177, 382, 574, 888, 1566
b. -ını 1565, 1661
b. -ı ğamdan 903
b. -ı genc 1612
bār bār (f.) : yük yük 382

bārān (f.) : yağmur

b. -ını 799

b. eyledi 782, 1674

b. -ı saht 316

bārgāh (f.) : girmek için izin almak
lâzım gelen yer, çadır, yüksek divan
362

b. -a 1647

b. -uñ 580

barın- : barınmak, geçinmek, kendini
yaşatmak

b. -a 1488

Bārī (a.) : yaratan, yaratıcı, Allāh
1275, 1423

B. -'den 1576

bārī (f.) : hiç olmazsa, bir kere; hasılı
762, 1023

barmağ : parmak

b. başamaz 1225

baş- : basmak, bastırmak, kapatmak

b. -amaz 1225

b. -arlardı 115

b. -dılar 1504

b. -madı 952

baş : kafa, baş; ilk, ön 717, 775

b. -dan 261

b. -ı 535, 1364

b. -ıdur 771

b. -uma 1607

b. -ına 541, 598, 1568

b. -ında 1334

b. -ını 1010, 1012, 1019

b. -ları 1677

b. -umı 1159

b. -umuzda 459

b. a varsa 801

b. üstine 377, 1029

b. -ın egmedi 1407

bāşed (f.) : olur 97

başla- : başlamak

b. -dı 153, 337, 537, 537, 1506, 1588,
1599, 1667

b. -duñ 1700

baṭarık (a.) < baṭarika : patrikler

b. -i naşārā 1219

bāṭıl (a.) : boş, beyhude, yalan, çürük
1222, 1443

b. olan 1226

b. olur 563

bāṭın (a.) : gizli, görünmeyen şey 1121

b. -ın 1383

b. -uñda 1575

baṭş (a.) : zor ve şiddetle yakalayış,
sertlikle tutuş

b. -ını 995

bay : zengin

b. oldu 394

bayāğı : eski, önceki; eskisi gibi 324,
348, 442

Bāyezīd : II. Bayezit 390, 390, 391,
391, 392, 1701

B. Ḥān 905

baykuş : baykuş 1586

bāz (f.) : oynayan 53

bāzār (f.) : pazar, çarşı

b. -a 596

b. -ını 673, 1556

ba‘zı (a.) : birası, kimi 1196, 1277

b. -lar 1261, 1262

b. -na : birkaç, bir kısım, bir takım
1196

bāzī (f.) : oyun, eğlence

b. -ye 218

b. ider 1341

bed (f.) : kötü, fena, çirkin 549, 586

b. olursa 43

bed-du‘ā : inkisar, ilenç, beddua

b. kılsa 311

bedel (a.) : karşılık; bir şeyin yerini
tutan, yerine verilen şey 290, 306, 722,
1051

b. olsun 721

beden (a.) : gövde, vücut 54, 481, 564,
1624

b. -de 851

b. -den 566, 1644

bed-fi‘āl : kötü işler işleyen kimse 549

bed-gümān (f.) : her şeyden şüphe
eden, şüpheli 515, 1378

Bedī‘ (a.) : eşi ve benzeri olmayan,
Allâh

B. -i 957

be-gāyet (a.) : çok, aşırı, son derece
176

beg : bey

b. -ler 366, 423, 425

b. -lere 364, 364

b. -lerini 756

b. -lerinüñ 431

Behrām (f.) : Sâsânîler soyundan İranlı
bir hükümdar 313

B. -‘a 342

B. -‘ı 354

B. -ı şāh 318

B. -ı zamān 320

Behremend (f.) : hisseli 78

b. eyle 494

beḳā (a.) : devam, bakîlik 1562

b. bulavüz 1562

bekci : bekçi 1651

bekle- : beklemek, saklamak,
gizlemek; korumak, esirgemek

b. -diler 592

b. -dün 733

b. -r 1639

b. -rüz 1224

b. -sün 587

belā (a.) : belâ, gam, keder

b. -dan 254, 953, 956, 1580, 1613

b. -dur 503, 1611

b. -sı 614

b. -sından 44, 1136

belāsuz : belâsız 1653

beñ : ben, leke

b. -dür 1266

ben : ben 50, 139, 145, 180, 196, 201,
235, 458, 458, 468, 469, 530, 530,
644, 660, 662, 689, 785, 788, 788,

807, 807, 848, 877, 881, 912, 952,
1001, 1003, 1022, 1025, 1110, 1121,
1159, 1241, 1273, 1290, 1327, 1404,
1537, 1543, 1597, 1598, 1598, 1624,
1634,
b. -cileyin 1552
b. -de 50, 201, 369, 683, 1395, 1541,
1542
b. -den 951, 879, 1318
b. -i 55, 100, 247, 529, 529, 727, 785,
808, 847, 878, 878, 1028, 1167, 1168,
1168, 1695
b. -üm 433, 509, 980, 1328, 1607,
1611
b. -ümle 643, 1642
bencere : pencere
b. -den 1324
bend (f.) : bağ
b. it 676
bende (f.) : kul, köle
b. -ye 211
b. -ler 631
b. -ñi 239, 493, 689, 795
b. -yem 474
bende-fermān (f.) : ferman kölesi, emir
kulu
b. -um 1008
b. -ıydı 618
beñdeş : eş, benzer, emsal
b. -i 291, 1203
beñzer : benzemek 129
berān (f.) : alanlar, götürenler 325

berbat : lâvuta denilen bir çalgı 219
berg-rizān (f.) : yaprak dökən, yaprak
dökümü, sonbahar 576
berī (a.) : salim, kurtulmuş 188, 221
b. eyledi 221
b. eyledüm 412
b. kıldı 289
berīn (f.) : pek yüksek 672, 827
berk : sağlam 702
berkid- : sağlamlaştırmak
b. -üp 1147
berkit- : sağlamlaştırmak
b. -diler 605
berū : beri 1559
bes (f.) : yeter, yetişir, kâfi, çok 631,
1016, 1089, 1155, 1230, 1245, 1247,
1253
beşāret (a.) : müjde, muştı
b. -di 838
beşer (a.) : insan 969
Beşr (a.) : Beşr-i Hâfî (öl. H. 277 / M.
841) 162
B. -'den 176, 176
B. -'e 179, 190, 191
B. -'i 178, 194
B. -'üñ 177, 177, 194
B. -i faķīr 206
B. -i Hâfî 214
B. -i Hâfî'nüñ 174
B. -i Hâfî'ye 1440
B. -i kerīm 166
B. -i mest 164

B. -i 'āṣī 181, 195, 196

beyān (a.) : anlatma, bildirme 1625, 1721

b. -uñ 1634

b. eyle 811

b. eylemiş 1616

b. eyleñ 408

b. ideyin 71, 193, 1277

b. idüp 1061

b. it 253, 1627

b. itdi 1212

b. kıl 236, 861, 1245

b. kıldı 456, 944, 1085, 1087, 1201

beyt (a.) : mesken, hane, ev 910

beyt (a.) : beyit

b. -ümün 508

beytü'l-ḥazen (a.) : gam ve keder 1678

Beytu'llāhdur (a.) : Allāh'ın evi, Kâbe 582

bezen- : süslenmek

b. -di 362

bezm (f.) : içkili eğlenceli meclis, dernek 363

b. eyledün 1718

bıçağ : bıçak 1010

b. -ı 1014, 1015

bıçağ : bıçak 1009

bırak- : bırakmak 1064

bī-'aded : hesapsız 242, 1691

bī-'akl : akılsız 191

bī-amān : amansız, acımasız, merhametsiz 535, 1339, 1500

bī-bahāne : sebepsiz 200

bī-bāk : korkusuz

b. -i 34

bī-cān (f.) : cansız, ruhsuz 651, 938, 1276

bī-cedel : kavgasız, tartışmasız 46, 290, 306

bī-cefā : cefasız 674

bī-cidāl : kavgasız 1360

bī-cüst u cū : arayıp sormayan 797

biç- : biçmek

b. -ersün 299

bī-dād : zulüm, işkence

b. eyledi 279

bid'at : peygamber zamanından sonra dinde meydana çıkan şey

b. -in 1045

bī-denes : passız, kirsiz 1255

bī-derd : dertsiz 1408

bī-dinler : dinsiz 405

bī-edeb : edepsiz, terbiyesiz

b. -dür 213, 1124, 1344

b. -ler 25, 518

b. -lik 986

bī-elem : elemsiz 1514

bī-ğalaṭ : yanlışsız 199, 1456

bī-ğāne : yabancı

b. -ler 16

bigi : gibi 33, 324, 331, 348, 400, 497, 615, 632, 846, 909, 916, 985, 1409, 1475, 1477, 1496, 1583, 1626, 1720

b. -dür 1128

bī-güher : değersiz taş

b. -dür 421

bī-gümān : şüphesiz 915, 1022, 1266, 1494

bī-günāh : günahsız 1146

bī-güneh : günahsız 1148

b. -dür 1026

b. -ler 1021

bī-ḥaber : habersiz 1285

bī-ḥad < bī-ḥadd : sınırsız 1216

bī-ḥadd : sınırsız 533, 772

b. eyledi 186

bī-ḥadd ü pāyān : sınırsız, uçsuz
bucaksız 697

bī-hemtā : benzersiz 1436

bī-ḥicāb : sıkılmadan; perdesiz 1241, 1268

bī-ḥilāf : yalansız, karşı olmaksızın
975, 1383, 1390

bī-ḥisāb : hesapsız 1515, 1268

bī-hūde : boşuna, boş yere, beyhude
156, 1427

bī-hūṣ : akılsız 1594

bī-ḥuṣū : nefisini hor görmeme,
nefsine düşkün 1482

bī-ḥuzūr : huzursuz 176, 526

bī-icāzet : izinsiz 660

bī-idrāk : idraksiz, anlayışsız 853

bī-‘imād : direksiz 1699

bī-ḳalem : kalemsiz, yazısız 1547

bī-ḳarār : kararsız, rahatsız 693

b. -am 530

b. kılmış 447

bī-kerān : sınırsız, sonsuz, uçsuz 347

bī-kes : kimsesiz 28

bī-ḳıyās : ölçüsüz 652

bī-kitābet : yazısız 1547

bī-ḳuṣūr : kusursuz 694, 1109

bil- : bilmek 30, 85, 115, 198, 299,
1128, 1264, 1395, 1404, 1448, 1452

b. -di 357, 431, 915, 1229

b. -digin 409

b. -diler 154, 1375, 1453

b. -düm 1111

b. -dün 1483, 1569

b. -e 278, 995

b. -elüm 471

b. -enler 1453

b. -esün 1452

b. -gil : bilmek 71

b. -medi 321, 502, 756

b. -mediler 433

b. -medün 736, 1627

b. -medünüz 422

b. -meye 414

b. -mez 517, 545

b. -mezem 1634, 1634, 1656

b. -mişem 1623

b. -sün 915

b. -ür 120, 1328, 1328, 1350

b. -ürdi 417

b. -ürdüm 468

b. -ürüm 1635

bildür- : bildirmek 660

bile : dahi, birlikte 278, 278, 971, 971, 1113, 1394, 1526
bī-libās : elbisesiz 636
biliş : bildik, tanıdık, dost 1092, 1588
bil : bel
b. -lerinüñ 1375
bilmek : bilmek 118, 1465, 1468
b. gerek 738
bīm (f.) : korku; tehlike
bīm oldu 332
bī-mecāl : güç kullanmadan 464, 1012
bī-meges : sineksiz 1653
bī-melāl : usanmadan, sıkılmadan 1318
bī-müzd-i pā : ayak parası olmadan 80, 86
bin- : binmek
b. -di 1293
biñ : bin 717, 241, 293, 863, 1104, 1164, 1321, 1390, 1666, 1713
b. -inden 1271
bīn (f.) : gören 425, 427, 472, 497
bīnā (f.) : gören, görücü 25, 701
b. itmedüñ 921
b. -yidi 1198
bī-nām (f.) : namsız 1522
bī-naşīb : nasipsiz 231, 675
bī-naẓīr : eşsiz, eşi bulunmayan
b. -i ‘ālem 326
bī-nevā : nasipsiz, çaresiz, zavallı, fakir 311, 1537

bī-nihāyet : sonsuz 176, 272, 1408, 1553
bī-nikāb : perdesiz 342
bī-niyāz : yalvarmasız, yakarmasız 563, 669
bī-noķşān : eksiksiz 1554
bī-pāk : temiz olmayan
b. olmasa 1490
bir : bir 30, 50, 78, 81, 85, 97, 101, 103, 108, 118, 124, 126, 127, 127, 128, 149, 150, 150, 151, 161, 162, 164, 165, 168, 174, 203, 217, 230, 259, 268, 276, 281, 282, 283, 285, 291, 294, 313, 315, 317, 317, 319, 320, 321, 325, 329, 343, 344, 358, 365, 372, 380, 387, 408, 414, 420, 445, 455, 468, 498, 503, 519, 519, 520, 522, 523, 561, 568, 591, 613, 618, 619, 619, 635, 636, 646, 647, 649, 654, 661, 670, 692, 697, 701, 706, 715, 721, 748, 752, 764, 770, 774, 801, 805, 823, 826, 850, 854, 859, 864, 917, 917, 918, 921, 931, 932, 934, 942, 944, 945, 947, 951, 955, 964, 973, 974, 974, 975, 976, 979, 985, 991, 998, 1005, 1009, 1010, 1053, 1055, 1057, 1070, 1075, 1082, 1088, 1102, 1106, 1106, 1114, 1127, 1145, 1149, 1160, 1167, 1199, 1203, 1204, 1225, 1231, 1241, 1246, 1264, 1266, 1291, 1298, 1302, 1302, 1304, 1321, 1326, 1334, 1335, 1341, 1357,

1367, 1377, 1382, 1388, 1391, 1407,
1416, 1417, 1418, 1434, 1437, 1442,
1495, 1495, 1496, 1497, 1499, 1501,
1504, 1519, 1521, 1526, 1533, 1534,
1534, 1564, 1578, 1578, 1581, 1582,
1584, 1585, 1586, 1587, 1600, 1601,
1615, 1637, 1642, 1653

b. -dür 1196

b. -ümüz 594

bir bir : tek tek 365

birbiri : birbiri, biri birine

b. -le 602

b. -ne 610, 1287

b. -yile 1501

b. -yle 1638

biri : biri 294, 297, 354, 508, 590,
1143, 1239, 1442, 1505, 1720

b. -le 590

b. -nde 1713

b. -nden 1505

b. -ne 1158, 1503

b. -ni 282, 595, 1123

b. -nün 779, 1463

b. -si 409, 602, 975, 1058, 1059,
1180, 1271, 1506, 1506, 1507, 1507,
1508

b. -sine 1038

b. -sini 281

bī-riyā : riyasız, yalansız 173

birkaç : birkaç 336

birle : ile 605

bisāṭ (a.) : kilim, minder, yaygı,
döşeme 211

b. -ında 212

bī-sipās : şükürsüz, şükretmeden 772

bīst (f.) : yirmi 1322

bīst ü penç (f.) : yirmi beş 1322

bisyār (f.) : çok 195

bī-şekk : şüphesiz 1106

biş- : pişmek

b. -medük 85

b. -mege 91

bişür- : pişirmek

b. -düm 1614

b. -medün 734

b. -ür 697

bişürmek : pişirmek 90

bī-şümār : hadsiz, sayısız, pek çok
628, 382, 710, 939, 1122, 1697, 1709

bī-tāc : taçsız 893

bit- : meydana gelmek, hasıl olmak

b. -er 9

bī-teşvīş : karışksız 604

bī-tevaḳḳuf : beklemeden,
eğlenmeden, durmadan 1160

bitür- : meydana getirmek, hasıl etmek
1451

b. -eyin 92

bī-ṭahāret : taharetsiz, kirli, pis 549

bī-yār (f.) : yârsız 28

biz : biz 142, 1224

b. -de 285, 757

b. -den 179, 1064

b. -e 96, 730, 1448, 1448, 1449, 1605
b. -i 732, 733, 765
b. -üm 1359
b. -ümle 1393
bizār (f.) : rahatsız, bıkmış, usanmış
b. eyledi 152, 302, 1644
bī-zebān (f.) : dilsiz 609
boğça : bohça, büyük çıkın 523
borc : borç
b. -lısınıñ 82
boy : bir aşiretin kollarından her biri
380
boya- : boyamak
b. -dı 220
boyan- : erişmek, ulaşmak, uzanmak
b. -ur 1288, 1464
boy(u)n : boyun
b. -uñ 690
b. tut 340
b. ını ur 432
boz- : bozmak
b. -dılar 844, 1434
b. -masunlar 1220
böyle 366, 369, 859, 894, 1054, 1120
b. -dür 812, 1640
bū (f.) : koku 62
bu : bu (sıfat) 19, 37, 37, 40, 54, 72,
77, 90, 98, 100, 130, 130, 132, 132,
134, 143, 143, 144, 148, 157, 158,
159, 181, 182, 182, 188, 196, 197,
200, 208, 211, 214, 220, 224, 225,
253, 255, 264, 265, 269, 273, 273,

307, 322, 329, 352, 352, 356, 368,
375, 378, 388, 392, 393, 413, 415,
416, 417, 437, 454, 457, 471, 472,
473, 473, 481, 501, 503, 508, 531,
538, 543, 545, 547, 547, 556, 563,
567, 574, 578, 581, 601, 605, 608,
608, 609, 610, 611, 617, 620, 621,
624, 635, 640, 644, 646, 657, 680,
680, 700, 703, 706, 710, 711, 711,
713, 719, 730, 771, 780, 781, 789,
790, 817, 817, 838, 839, 850, 852,
856, 857, 857, 865, 879, 882, 899,
899, 902, 903, 911, 916, 920, 921,
925, 925, 940, 941, 942, 944, 947,
948, 953, 958, 967, 968, 969, 973,
974, 982, 997, 1002, 1010, 1019,
1022, 1023, 1025, 1026, 1028, 1051,
1061, 1069, 1076, 1078, 1088, 1095,
1105, 1112, 1116, 1117, 1117, 1121,
1130, 1153, 1155, 1165, 1167, 1182,
1183, 1191, 1208, 1223, 1226, 1240,
1241, 1241, 1254, 1268, 1273, 1277,
1289, 1290, 1292, 1295, 1300, 1308,
1309, 1327, 1328, 1340, 1351, 1356,
1358, 1359, 1362, 1362, 1371, 1371,
1372, 1373, 1376, 1395, 1398, 1398,
1400, 1401, 1403, 1404, 1404, 1423,
1425, 1433, 1440, 1441, 1444, 1445,
1448, 1453, 1471, 1474, 1498, 1499,
1500, 1508, 1530, 1532, 1536, 1542,
1544, 1562, 1579, 1579, 1593, 1594,
1601, 1602, 1603, 1606, 1611, 1624,

1624, 1625, 1628, 1630, 1631, 1631,
1637, 1639, 1644, 1650, 1654, 1654,
1655, 1656, 1657, 1658, 1670, 1673,
1676, 1676, 1677, 1678, 1678, 1679,
1679, 1681, 1696, 1700, 1707, 1711,
1712, 1714, 1714, 1719, 1721, 1722,
1722, 1723
b. -dur 205, 401, 594, 737, 1252,
1475, 1550, 1607
b. -ña 346, 410, 1659
b. -nı 126, 603, 940, 1112, 1358, 1445,
1599
b. -nuñ 408, 411, 411, 807, 807, 916,
1589, 1605
b. -nuñla 131, 1723
b. -yıldı 174, 1602
Bū Bekr : Hazret-i Ebu Bekir 845, 852
B. -'den 858
Bū Ḥanīfe : dört mezhepten birinin
imamı olan zat 1188, 1193, 1209,
1233, 1241, 1246, 1249, 1256, 1285,
1293, 1300
B. Ḥazretinüñ 1277
Bū Hureyre : Hazret-i Muhammet'in
sahabelerinden 941
Bū Zer : Hazret-i Muhammet'in
sahabelerinden 991
bucaḵ : köşe
b. -da 1302
bugün : bugün 49, 49, 148, 264, 323,
324, 906, 906

buğz (a.) : kin, nefret, adavet 748, 748
b. eyleyen 1036
b. iden 963
b. idenler 860
buhl (a.) : cimrilik, pintilik
b. -ı 749
buk'a (a.) : ülke; büyük yapı
b. -i ma' mureden 1636
bul- : bulmak
b. -a 39, 312, 512, 739, 824, 824, 825,
907, 990, 1552
b. -alar 464
b. -alum 339, 339
b. -am 1592
b. -asız 1038
b. -asun 43, 639, 793, 829, 930, 988,
1299, 1428, 1428, 1452, 1556, 1575,
1575, 1686
b. -avüz 1562
b. -aydı 921
b. -ayıdum 201
b. -dı 66, 83, 106, 172, 352, 393, 446,
483, 483, 526, 553, 570, 596, 607,
892, 1035, 1042, 1068, 1076, 1184,
1185, 1188, 1194, 1200, 1228, 1254,
1256, 1300, 1311, 1516, 1570, 1609,
1668, 1711
b. -dığ 1186
b. -dılar 270, 295, 455, 467, 482, 560,
628, 1453, 1563
b. -dum 50, 1011, 1615
b. -duñ 1632

b. -ımaz 1462
b. -madı 7
b. -madılar 1240
b. -madum 1539, 1584
b. -maya 51, 516
b. -maz 617
b. -mış 449, 613, 648, 1386
b. -mışam 474, 474
b. -sun 1486
b. -uban 983, 1498
b. -umazdı 521, 522
b. -updur 395, 398
b. -ur 271, 479, 1476, 1479
b. -urđı 452
b. -ursun 543
bular : bunlar 433, 607, 758
b. -a 755, 963
b. -dan 289
b. -dur 1035, 1041
b. -uñ 1503
bulaş- : musallat, olmak; çatmak
b. -masun 96
bulın- : bulunmak
b. -dı 482
b. -maz 291, 1127, 1134, 1563
b. -ur 290
bulış- : buluşmak, karşılaşmak
b. -mış 1113
b. -dılar 387
bulmağ : bulmak 272, 961
b. -a 354, 935

bulmağ : bulmak
b. gerek 640
būm : baykuř 304, 517
bunca : bu kadar 142, 367, 466, 500, 546, 997, 1323, 1546, 1663
buncılayın : bunun gibi, böyle 413
bunda : burada 131, 507, 613, 1372, 1387
bundan : bundan, buradan 416, 613, 616
bunlar : bunlar 148, 311, 463, 607, 949, 1190
b. -a 408, 729, 758, 1026, 1036, 1037, 1158, 1179, 1218, 1327, 1502
b. -ı 289, 438, 610, 610, 1064, 1065, 1217, 1218, 1363
b. -uñ 155, 310, 432, 450, 601, 1042, 1171, 1172, 1219, 1528
b. -uñla 1035, 1042
buñ : gam, sıkıntı, kasavet
b. -a 566
burc (a.) : güneşin ayrıldıı on iki kısımdan her biri
b. -ı 353
b. -uñ 1633
būte (f.) : kuyumcu kalıbı, pota
b. -i ğamda 744
buyruğ : emir
b. -ı 1029
b. -ın 1011, 1027
b. -ını 626
buyruk : emir 722, 812, 813

buyur- : buyurmak, emretmek

b. -dı 380, 385, 461, 809, 822, 894,
991, 1016, 1089, 1183

b. -mıſdur 1402

bü'l-heves (f.) : aklına geleni yapmak
isteyen, keyfine buyruk, maymun
iştahlı 1594, 1598

bühtān (a.) : yalan, iftira

b. eyleyen 874

bülbül (a.) : bülbül

b. -e 260

b. -i bī-bāki 34

b. -i hoş-gū 12

bülend (f.) : yüksek, yüce 627, 1664

b. -i 1699

b. idüp 494

b. oldu 479

bünyād (f.) : yapı, temel; esas 1596

b. -ına 1700

b. eyledüñ 1244

b. eyleme 1649

b. itmeye 820

b. -ını urmış 397

b. -ı cihān urıldı 484

bürehne (f.) : açık, çıplak, yalın 208

bürhān (a.) : delil, ispat, tanık

b. -ıdur 1314

b. -uma 253

b. -ı 391

b. -ı kıldı 480

— C —

cā (f.) : yer, mevki, mekan

c. eylemiş 1646

Cābir (a.) 973

Ca' fer-i Şādık (a.) : Şiilerin on iki
imamından altıncısı 1143, 1149

cāh (a.) : itibar, makam, orun, mevki
793

c. -ına 1670

cāhil (a.) : cahil, bilgisiz 1182

c. -e 1182

c. -i 714

cā'iz (a.) : işlenmesinde cevaz olan,
olabilir, olur

c. -dür 565

cām (f.) : kadeh 219, 676

cāme (f.) : elbise 544

c. -ler 626

c. -si 1077

cāme-çāk (f.) : elbise yırtmak

c. eyler 515

cāmīd (a.) : donmuş, donuk, cansız
728

cāmi' (a.) : derleyen, toplayan; içine
alan 997

cāmi' (a.) : namaz kılınan ibadet yeri,
cami

c. -e 1062

cān (f.) : ruh, gönül; hayat 8, 19, 20,
29, 66, 159, 287, 360, 377, 387, 448,
454, 481, 484, 506, 512, 513, 562,
578, 618, 662, 851, 946, 1000, 1001,

1071, 1130, 1137, 1214, 1413, 1573,
1577,
c. -a 23, 69, 158, 490, 656, 882, 1654,
1689
c. -dan 856, 1256
c. -dur 567
c. -ı 42, 217, 491, 534, 935, 1069,
1479, 1513, 1644
c. -in 555, 933, 953
c. -ina 152, 177, 709, 777, 939, 1162,
1202, 1247, 1288, 1549
c. -ından 537
c. -ını 5, 153, 650, 664, 744, 812, 866,
955, 964
c. -la 125
c. -lar 1617
c. -um 677, 681, 884, 1542, 1656,
1656
c. -uma 12, 249, 253, 586, 679, 682,
880, 883, 885, 1004, 1609, 1630,
1644, 1688, 1694, 492
c. -umu 220, 232, 232, 255, 494, 557,
585, 587, 676, 1016, 1687, 1693
c. -umuñ 886, 1612
c. -uñ 46, 735, 921, 1488, 1492, 1634
c. -uña 988
c. -uñı 18, 489, 644, 647, 655, 660,
671, 1684
c. -ını aldı 815
c. -ı boyanur 1464
c. -in virdi 773
c. -ını virmiş 965

c. -ını yakdı 465
c. -ı pāki 1421
cānān (f.) : sevgili 387, 681
c. -a 18, 671
c. -ı 520
cānāne (f.) : sevgili
c. -eyi 1623
cānib (a.) : taraf, cihet, yan
c. -i Hāk'dan 1448
cān-sitān (f.) : ruh alıcı, can çıkarıcı
922
c. -um 716
cāvidān (f.) : ebedî 39
cavķ : küme, takım
c. -ina 489
cāy (f.) : yer
c. -lar 1595
c. -ı Kibriyā 579
Cebrā'il (a.) : dört büyük melekten
biri, Cebrayil 1212, 1264
Cebre'il (a.) : dört büyük melekten
biri, Cebrayil 1199, 1201, 1204, 1223,
1269
C. -'e 1200, 1267
cedd (a.) : dede, büyük baba
c. -üm 1538
c. -üñüñ 1572
cedel (a.) : tartışma; kavga 1192
c. eyleme 1051
c. itmesün 721
cedid (a.) : yeni 256, 1696

cehālet (a.) : cahillik, bilmezlik 458, 503

c. -den 504

cehd (a.) : çalışma, çabalama 1400, 1719

c. -iyile 1042

c. -üñ 1362

c. it 890

c. -i tamām 1712

cehd-i la‘b (a.) : eğlenceli gayret, uğraş

cehennem (a.) : cehennem

c. -den 1036

cehl (a.) : bilmezlik, cehalet 842, 965, 980, 1045, 1220, 1614, 1682

cehül (a.) : pek cahil 1662, 773

celī (a.) : âşikâr, meydanda, belli, cilâlı, parlak 897, 1057, 1415, 1521

c. kılmış 1317

c. olmuşdur 1379

Celīl (a.) : büyük, ulu; Allâh 1183, 1199, 1223

cellād (a.) : insanı kesen, asan kimse

c. -a 432

cem‘ (a.) : toplamak, toplanmak, yığmak 803

c. iderdi 772

c. itdiler 1063

c. itmiş 694

c. olam 1541

c. -i māl 690

c. -i mālhydı 692

cemāl (a.) : yüz güzelliği 52, 326, 428, 498, 658, 1633

c. -in 330

c. -inde 8, 1415

c. -ine 7

c. -ini 828

c. -üñden 66

cemā‘at (a.) : insan topluluğu 123, 1239

cemīl (a.) : güzel 48, 1183

c. -üñ 1556

cenāb (a.) : şeref; huzur

c. -uñdan 252

ceng (f.) : savaş 721, 1356, 1360

cennet (a.) : cennet 666, 674, 819, 1557

c. -e 777

c. -üñ 20

cerh (a.) : çürütme, kabul etmeme

c. -dür 1115

cesed (a.) : ölü vücut 454, 1036

c. eyler 744

cevāb (a.) : cevap, karşılık 700, 1240, 1269, 1283, 1319

c. -ını 1642

c. -uñ 1242, 1243, 1245

c. virdi 1246

c. vireyin 1241

c. virgil 1601

cevāhir (a.) : cevherler, kıymetli taşlar 262, 381, 382, 628, 741, 887

c. -dür 404

cevān (f.) : genç, taze delikanlı 313, 1338

c. -a 1326

c. kıldı 1702

c. olma 576

cevānī (f.) : gençlik 704

cevān-merd (f.): cömert, eliaçık

c. e 1520

cevher (a.) : maya, öz; elmas, değerli taş 889, 1618

c. -e 410

c. -i 417, 418

c. -lerin 888

c. -lerini 829

c. -üñ 1211

cevherī (a.) : kuyumcu 417

ceẓbe (a.) : ruhun heyecana gelmesi, kendinden geçme

c. -ñ 885

c. -sin 24, 249

cıġ <çığ : çadırlarda çubuklardan örülmüş paravana gibi bölme

c. -da 1632

cidāl (a.) : kavga, savaş; hararetli konuşma

c. -in 1504

c. itdiler 1043

c. itmeye 1356

c. -e düşdiler 1501

ciger (f.) : ciğer

c. -ler 562, 717, 807

cihād (a.) : din uğruna düşmanla savaşma 222, 735

cihān (f.): dünya 100, 265, 273, 313, 319, 397, 484, 616, 633, 809, 811, 1148, 1499, 1535, 1540, 1594

c. -a 401, 920

c. -da 46, 50, 231, 414, 942, 1551

c. -dan 190, 1675

c. -ı 1583

c. -uñ 392, 1208, 1410, 1603

cihet (a.) : yön, taraf

c. -den 1570

cilā (a.) : parlaklık

c. buldı 66

c. virdi 1506

cinān (a.) : cennetler, bahçeler 1558

cinn (a.) : gözle görünmez, latif cisimlerden ibaret bir yaratık

c. -i 1574

cins (a.) : türlü, çeşit

c. -i tıyūr 1582

cism (a.) : beden

c. -in 5

c. -inden 664, 964, 1421

c. -ümi 221, 585, 587, 677, 681, 682, 880

c. -üñ 39, 1488

c. -üñde 1646

c. -üñi 28, 577

cisr (a.) : köprü 734

coġ : çok

c. eyledi 173

cū (f.) : arama 797
cū (f.) : akarsu, ırmak, çay
c. -a 1417
cu'cu' (a.) : kuş yavası 29
cūd (a.) : cömertlik 75, 100, 477, 1185, 1563
c. -uñla 101
c. eyle 436
cum'a (a.) : cuma 1067
c. -dan 1084
c. -yı 1083
cūş (f.) : coşma; taşma 1654
c. -a 261
c. eyle : coşma 259
cūdā (f.) : ayrı, ayrılmış
c. eyledi 15, 664
c. idesün 1299
c. oldu 1421
cümle (a.) : bütün, hep 13, 84, 221, 296, 364, 373, 380, 393, 407, 621, 622, 631, 652, 718, 719, 782, 786, 791, 930, 999, 1037, 1084, 1094, 1097, 1294, 1347, 1369, 1517, 1525
c. -müz 731
c. -nüñ 246
c. -si 356, 366, 394, 450, 1246
c. -sine 1216
c. -sinüñ 440
c. -i kerrübiler 1658
c. -i mürsellersüñ 245
cūn (f.) : çün, gibi 42, 848

cünüb (a.) : şer'en yıkanmak zorunda kalma hâli; cenabet 544
cünüb-endām : cenabetli 544
cür'a (a.) : yudum, içim
c. -sın 256
c. -i şevkuñden 675
cürm (a.) : suç
c. -ini 95, 195
c. -üm 242, 1691
c. -ümi 244
cüst (f.) : arama, araştırma 797
cüst u cū (f.) : arayıp sorma, araştırma 797

— Ç —

çāder (f.) : çadır
ç. -de 135
ç. -e 138, 140
çağır- : çağırma
ç. -up 432, 716
çağla- : çağlamak
ç. -dı 632
çağırış- : çağırışmak
ç. -up 1021
çağşad <çağşat- : şangırdatmak, kapının halkasına vurarak ses çıkarmak
ç. -ur 708
çağşat- : şangırdatmak, kapının halkasına vurarak ses çıkarmak
ç. -dı 715
çāh (f.) : kuyu, çukur
ç. -a 932, 933

ç. -ina 840, 1670
ç. -uñ 770
çāk (f.) : yarık yırtık 515
ç. -üñi 971
çār (f.) : dört 1074, 1441, 1613
çarḥ (f.) : felek
ç. -ı pīri 1702
çarıġ : ayakkabı 473
ç. -ıyla : çarık 442, 444
ç. -um 475
çarug : ayakkabı 465
ç. -ı 467
ç. -in 451
çāšnī (f.) : çeşni, lezzet, tat
ç. -sinden 512
çek- : sürmek, çekmek 248
ç. -di 88, 1079, 1713
ç. -diler 269
ç. -dügi 891, 1406
ç. -dügüm 1611
ç. -düñ 1697, 1719
ç. -dürmedi 649
ç. -erdi 177
ç. -erseñ 23
ç. -iş 1362
ç. -memişdi 918
ç. -mesün 1601
ç. -meyesün 1514
ç. -miş 657
ç. -üp 1324
ç. -üpdür 1151

çemen (f.) : ağaç ve çiçeği olan yer, yeşillik 13
çenār (f.) : çınar, çınar ağacı 1698
çeng (f.) : kanuna benzer, bir çeşit saz 219
çeng (f.) : pençe
ç. -ine düşürdi 220
çerāġ (f.) : fıtıl, mum 492, 1193
çeşm (f.) : göz
ç. -ine 1479
ç. -üm 1613
ç. -üme 66
ç. -i büm 517
ç. -i cān 851
ç. -i cāna 23, 882
ç. -i cānuñ 921
ç. -i cihān 397
ç. -i nās 625
çeşme (f.) : çeşme
ç. -si 60
ç. -i ‘aynū’l-ḥayāt 516
ç. -i cānuñ 1492
çeşmīn : gözler
ç. -i 1467
çevre : çevre, etraf
ç. -si 1698
ç. -sin 1622
ç. -sinde 803
çığ : çadırlarda çubuklardan örülmüş paravana gibi bölme
ç. -da 1593, 1606, 1625, 1642

çık- : çıkmak

ç. -dı 208, 315, 536, 806, 1076, 1669

ç. -duğı 934

ç. -ıcağ 1068

ç. -mışduğ 912

ç. -uban 127, 632

ç. -up 1084

ç. -a geldi 416

çıkār- : erişmek, çıkarmak 9

ç. -dı 770, 774, 937, 1668

ç. -ur 1286

çihre (f.) : yüz

ç. -sin 1622

ç. -sinden 1467

Çin : Çin 1510

çirk (f.) : kir, pas

ç. -ini 134

ç. -i riyyāy 904

çoğ : çok 132, 745, 1206, 1260, 1270, 1281, 1382, 1412, 1455, 1660

ç. -a 173

ç. eyledi 1566

ç. ola 310

çok : çok 99, 116, 197, 198, 223, 242, 372, 507, 593, 596, 626, 663, 683, 702, 900, 950, 1043, 1058, 1103, 1121, 1153, 1179, 1239, 1297, 1358, 1454, 1469, 1515, 1614

ç. -dur 91, 369, 638, 1268, 1691

çök- : çökmek

ç. -di 1163

ç. -üp 1324

çüb (f.) : çöp

ç. -ce 1613

çü (f.) : gibi, çünkü 12, 42, 53, 58, 136, 325, 344, 353, 497, 510, 510, 579, 582, 651, 887, 927, 1398, 1470, 1696

çün (f.) : gibi, nice, nasıl 133, 140, 147, 157, 167, 256, 262, 297, 300, 300, 303, 320, 347, 354, 378, 431, 435, 446, 467, 511, 536, 569, 576, 625, 642, 654, 685, 685, 686, 686, 688, 688, 699, 701, 723, 736, 740, 758, 760, 761, 769, 797, 798, 835, 889, 891, 891, 918, 934, 948, 967, 969, 1017, 1048, 1073, 1079, 1163, 1166, 1178, 1180, 1186, 1212, 1218, 1219, 1227, 1229, 1244, 1251, 1331, 1344, 1355, 1392, 1413, 1426, 1451, 1501, 1579, 1620, 1639, 1643, 1659, 1662, 1675, 1717

çünkü (f.) : çünkü 279, 280, 305, 333, 357, 361, 362, 366, 374, 605, 624, 815, 915, 982, 1013, 1049, 1072, 1309, 1483, 1527, 1569, 1642

çürü- : çürümek

ç. -sün 875

— D —

da : da 290, 607, 958, 1016, 1031, 1238, 1584, 1714, 1721

dād (f.) : adalet, doğruluk; ihsan 265, 217, 314

d. eylegil 264

dād dād (f.) : aman aman, imdat 217

dağla- : dağlamak

d. -sa 562

Ḍaḥḥāk (f.) : Cemşid yerini almış

İran'ın zalim ve gaddar bir hükümdarı

Ḍ. -'ı 296

Ḍ. -i Tāzī 266

daḥı : da / de, daha 77, 106, 145, 215, 281, 283, 285, 298, 312, 329, 400, 520, 556, 607, 619, 619, 623, 627, 649, 702, 715, 774, 850, 858, 1001, 1014, 1034, 1050, 1077, 1088, 1159, 1167, 1264, 1357, 1374, 1427, 1499, 1511, 1512, 1522, 1571, 1642, 1649

daḥl (a.) : girme; tesir, nüfus, niyet

d. eylediler 1221

d. itmesün 492, 505, 1117

daḡāyık (a.) : ince ve anlaşılması güç ve dikkate muhtaç olan şeyler 1330

ḡalāl (a.) : doğru yoldan sapma, sapıklık

ḡ. -a 841

ḡalālet (a.) : doğru yoldan sapma 840

dām (f.) : tuzak 676

dāmen (f.) : etek

d. -i āfāḡı 513

dānā (f.) : dānā: bilen, bilgiç

d. -ya 1178

d. -yı 15

d. -yidi 1198

d. -yı rāz 545

dāniş (f.) : bilgi, ilim 1169, 1176, 1291

d. -den 15

dār (f.) : tutan; sahip 822, 1323

d. -dur 1181

dār (a.) : kapı; ev, yurt

d. -in 926

d. -ında 909, 1388

d. -ından 208

d. -um 1388

dārū (f.) : ilaç

d. -lar 269

dāstān (f.) : destan

d. olmuşam 56

da'vā (a.) : dava 1115

d. -yı imānuñ 1142

da'va (a.) : dava 1415

d. -ya 1141

da'vet (a.) : çağırma; ziyafet

d. -i 697

d. -ine 698

d. itdi 756

da'vī (a.) : bir kişinin hakkını araması

d. -si 801

Dāvūd (a.) : Hz. Davut

Ḍ. -'uñ 687

dāyim <dā'im (a.) : sürekli, devamlı 40, 72, 120, 121, 257, 424, 475, 488, 503, 514, 521, 746, 750, 920, 1006, 1101, 1119, 1217, 1280, 1487, 1537

d. ola 970

d. olsun 402

dāyimā <dā'imā (a.) : devamlı, her vakit 24, 41, 122, 216, 237, 314, 444,

496, 751, 766, 891, 928, 1150, 1337,
1626, 1636

de : bağlaç 45, 103, 118, 235, 278,
282, 485, 1119, 1359, 1359, 1428,
1451, 1509, 1527, 1527, 1625, 1645,
1719

def (a.) : öteye itme, savma
d. idemez 1473

def a (a.) : kez, kere 1339

defin (a.) : gömme, gömülme
d. itmiş 696

defter (a.) : dikilmiş kâğıt mecmuası
1276

d. -i ' işyân 572

d. -i ' işyânımı 585

deg- : dokunmak

d. -medi 1407

d. -mez 614

degme : gelişigüzel; her, her bir 460,
1180, 1618

degül : değil 388, 388, 397, 415, 415,
613, 736, 397, 413, 956, 1095

d. -dür 25, 188, 211, 588, 940, 1225

d. -señ 1463

deh sâlelik (f.) : on yıllık 1053

dehr (a.) : dünya, zaman, devir 857,
1280

d. -üñ 1353

dek : kadar 1067, 1091

delil (a.) : kılavuz : belge, tanık 883,
1462

delim (f.) : çok

d. eyle 584

del- : delmek

d. -üp 33

dem (f.) : nefes; an, zaman 72, 134,
168, 207, 217, 256, 259, 263, 296,
358, 361, 368, 372, 383, 386, 419,
423, 431, 435, 456, 463, 470, 478,
525, 559, 629, 631, 661, 725, 739,
742, 746, 764, 934, 936, 967, 1089,
1159, 1166, 1186, 1197, 1230, 1232,
1241, 1253, 1293, 1342, 1404, 1438,
1500, 1526, 1534, 1545, 1589, 1631

d. -de 276, 379, 529, 816, 1127, 1130,
1155, 1157, 1367, 1392, 1497, 1533,
1710

d. -den 1667

d. -i 26, 1668

d. -inde 864

d. -ler 531

d. -ümde 250, 557

d. -üñ 1554, 1573

d. tutan 1626

demdeme (a.) : hiddet, öfke; azarlama

d. -üm 1631

d. idersün 1626

dem-sâz (f.) : arkadaş, dost, sırdaş 260

d. -sâzını 1643

demür : demir 1403

dendân (f.) : diş

d. -ını 74

denī (a.) : alçak, rezil 90
d. kıldı 554
der (f.) : kapı 461
d. -ine 81
d. -i ‘āliyi 711
derāz (f.) : uzun 704
derbān (f.) : kapıcı, kapıya bakan
d. -lar 696, 718, 1020
derc (a.) : yazı
d. -üme 1117
derd (f.) : gam, keder, sıkıntı, hastalık
198, 551, 1288, 1606, 1611, 1669,
1719
d. -e 269, 401, 1398
d. -i 691
d. -ine 10, 614
d. -ini 233, 365
d. -üme 1607
d. -üñde 47
d. -üñden 231
d. -üñe 141, 558
d. -in sürer 1403, 1403
derdā (f.) : yazık, vah vah 850
derdnāk (f.) : dertli 1513
dergāh (f.) : tekke, dergāh; kapı önü
d. -a 1155
d. -ı ‘ālīde 1486
d. -ı Hūdā 927
d. -ı Hūdā’ya 949
dergeh (f.) : tekke, dergāh; kapı önü
d. -üñde 688

derk (a.) : anlama, kavrama, idrak
994,1590
d. idemez 702
dermān (f.) : ilaç; çare
d. -uñı 141
der-peyince (f.) : ardı sıra 631
ders (a.) : ders 1338, 1339, 1353
d. -ine 1310
d. ider 1340
deryā (f.) : deniz 584
d. -sı 888
d. -yı ğamda 1133
d. -yı hūn 841
d. -yı ‘ışka 1559
d. -yı nūr 1336
dest (f.) : el 164, 616
d. -ine 292
d. urup 1418
dest-beste (f.) : eli bağlı
d. tūrdılar 1525
dest-gīr (f.) : elinden tutan, yardımcı
502, 571, 784, 1170
d. -i : elinden tutan 305
dest-i namāz (f.) : abdest 661
devā (a.) : ilaç; çare 401, 551
d. -dur 558
d. buldılar 295
d. -sı irmez 614
devān (f.) : koşan, hızlı yürüyen;
koşarak 89, 595
devende (f.) : gezen, dönüp dolaşan
1585

devlet (a.) : büyük saadet, zenginlik;
talih; mevki 449, 1386, 1709

d. -i 402, 907, 1194, 1701

d. -ine 1706

d. -üñ 989

d. -ünde 474

d. -e irişdiler 393

d. -e irdün 740

d. -i řāh-ı cihāna 401

devr (a.) : dönme, dönüp dolaşma;
zaman, çağ 618, 1495

d. -inde 964, 1103, 1524

d. -ünde 1719

d. ide 1707

d. iderken 752

d. -i cevānī 704

d. -i Hārūnū'r-Reřid : Harun Reřit
1354

d. -i ' İřā'da 590

d. -i şeh 400

devrān (a.) : zaman, devir

d. -a 1703

d. -dur 906

d. -ında 392

d. -umuz 905

deyn (a.) : borç

d. -ini 83

dırāz (f.) : uzun

d. olur 1380

di- : söylemek 915, 124

d. -di 83, 84, 86, 90, 91, 92, 99, 130,
132, 135, 139, 141, 142, 144, 156,

182, 188, 192, 194, 196, 198, 201,
205, 211, 281, 290, 323, 327, 338,
340, 347, 350, 358, 360, 364, 369,
375, 408, 410, 412, 417, 420, 426,
432, 436, 458, 468, 470, 472, 527,
527, 529, 543, 564, 579, 610, 637,
638, 639, 640, 641, 642, 643, 645,
646, 656, 659, 661, 712, 714, 716,
721, 722, 724, 755, 757, 759, 763,
766, 770, 775, 779, 783, 785, 806,
811, 812, 814, 845, 851, 853, 873,
897, 900, 915, 920, 922, 948, 950,
956, 968, 970, 976, 979, 985, 992,
1002, 1005, 1009, 1022, 1025, 1028,
1067, 1080, 1087, 1107, 1139, 1155,
1159, 1166, 1171, 1194, 1203, 1204,
1213, 1217, 1223, 1224, 1230, 1232,
1241, 1243, 1246, 1249, 1252, 1261,
1262, 1264, 1267, 1269, 1290, 1295,
1305, 1327, 1341, 1359, 1363, 1364,
1366, 1371, 1376, 1387, 1388, 1393,
1395, 1424, 1444, 1444, 1482, 1531,
1534, 1536, 1545, 1579, 1594, 1599,
1607, 1628, 1634, 1711, 1713, 1722
d. -diler 95, 179, 191, 210, 282, 284,
367, 371, 373, 373, 413, 424, 425,
455, 459, 519, 594, 710, 713, 729,
760, 764, 767, 901, 1054, 1056, 1056,
1064, 1242, 1244, 1278, 1340, 1365,
1390, 1423, 1456, 1498, 1530, 1544,
1647, 1647, 1659
d. -dügi 424, 757, 1252

d. -dügin 1176
d. -dügüm 940
d. -dügüñ 1131, 1131, 1395
d. -dükleri 421, 421, 1111
d. -düklerüñ 1132
d. -düm 241, 655, 899, 978, 1003, 1008, 1589, 1600, 1602, 1625
d. -düñ 797, 1268, 1720
d. -me 227
d. -medi 1565
d. -mesünler 38
d. -mezem 1123
d. -mişdi 1334
d. -mişdür 940, 1345
d. -mişem 507, 1273
d. -mişler 817
d. -r 92, 181, 211, 524, 977, 1147, 1148, 1229, 1282, 1325, 1440, 1592, 1592
d. -rdi 175, 634, 1186, 1318
d. -rler 1102, 1463, 1717
d. -rlerdi 78, 1524, 1637
d. -rse 377
d. -ye 1124
d. -yelüm 1472
d. -yeyin 193, 256, 642, 712, 1023, 1463
d. -yü 186, 1617
Dicle : Dicle nehri 1366
D. -'ye 1065, 1068
D. -'yidi 1066

dīdār (f.) : yüz, çehre 682
d. -ına 1143
d. -ını 338, 673, 1556
d. -uñ 341
d. -ı Hudā 990
d. -ı yār 657
dīde (f.) : göz 7
d. -m 887
d. -i cānı 1479
d. -i cānını 866
dide -bān (f.) : gözcü, gözleyici, bekçi 922
didür- : söyletmek
d. -miş 108
dīh (f.) : köy, karye
d. -e 320
d. -i 1517
dihkān (f.) : çiftçi, köylü 320, 321, 340, 342, 345, 355, 357, 378, 387
d. -a 338, 371, 372, 373, 374, 384, 385
d. -uñ 325
d. -ı 365
d. -ı faķīr 333, 376
diken : diken
d. -ler 1580
dil : dil, , lisan, tatma organı 934
d. -de 53, 901
d. -inde 56, 1321
d. -indeydi 450
d. -lerde 57, 102, 893
d. -üm 984
d. -ümde 725

d. -lerde söylensün 889

dil (f.) : gönül, yürek, kalp 1001, 8, 66, 159, 1610, 220

d. -de 45, 605, 679, 866, 904

d. -den 69, 158, 412, 506, 578, 927, 1071, 1214, 1413, 1606

d. -e 1542

d. -ler 34

d. -lerde 1497

d. -leri 581, 581, 591, 875, 1677

d. -ümde 586

d. -üñ 22

d. vermiş 448

d. -i sipend 70

dil-ber (f.) : güzel, gönlü alıp götüren

d. -iyidi 871

dil-berān (f.) : dilberler, güzeller

d. -ı 'āleme 325

dil-dār (f.) : sevgili

d. -ına 677

dile- : istemek

d. -r 785, 1596

d. -rse 285

d. -rseñ 573, 790, 1452, 1574, 1680

dil-figār (f.) : gönlü yaralı olan; âşık

d. olupdur 327

dil-güşā (f.) : gönül açan 1495

dil-ḥarāb : yıkık gönül

d. -ın 14

dil-rübā (f.) : gönül kapan, gönül alan 520

d. -lar 220

dil-şayyād : gönül avcısı

d. -ını 1090

dimek : söylemek 410

dīn (a.) : din 748, 834, 862, 878, 892, 899, 998, 1003, 1035, 1042, 1098, 1193, 1204, 1210, 1284, 1297, 1307, 1313, 1376, 1381, 1406, 1410, 1432, 1442, 1447

d. -e 885

d. -i 834, 1044, 1317

d. -inde 1298

d. -inden 878

d. -ine 1312

d. -ini 1446, 1704

d. -lerin 844

d. -üm 1306

d. -üñ 1310, 1314, 1359, 1359

d. -üñi 559, 1206

d. -i Aḥmed 1371

d. -i İslām 1250

din- : söylenmek

d. -di 1662

d. -e : söylene 1210, 1210

d. -ile 1205

d. -ilmez 642

d. -miş 553, 1617

d. -ür 161, 276, 1284, 1292

d. -ürdi 1059

dīnār (a.) : altın para

d. -ı 1391

d. -ı māl 1405

d. -ı şāf 1390

diñlen- : dinlenmek

d. -mişem 903

dir- : toplamak, biriktirmek

d. -esün 1577

dir-ābād : eski, önceki

d. -da 1076

direk : direk 909

dirgür- : diriltmek, ihya etmek

d. -di 938

d. -e 1573

dirġ (f.) : eyvah, aman, yazık;
esirgeme; men etme 1004, 1004

d. eyleme 879

d. kıılma 879

diril- : toplanmak

d. -di 361

d. -dür 1000

d. -üp 698

dirlig/k : yaşayış, hayat

d. -i 1149

d. -in 919

d. -inde 818, 837

d. -üñde 705

diş : diş

d. -üñ 65

dişi : kadın, dişi 372

dīv (f.) : dev; cin 505, 1470

d. -e 487

divān (a.) : büyük meclis 363, 1276

dīvāne (f.) : deli; budala 1536

d. -sidür 64

d. -yem 1621

d. -yi 1532

d. kııldı 15

dīvār (f.) : duvar

d. -a 542

d. -ı 170

d. -ına 1506, 1587

divşir- : derlemek, toplamak, bir araya
getirmek 485

d. -di 1157

diyānet (a.) : din; din duygusu 428

diyār (a.) : memleket 1584

d. -ı 1583

diyiş- : söyleşmek

d. -ür 3

diz : diz

d. -ini 1163

d. çöküp 1324

diz- : dizmek, sıralamak

d. -mişem 1546

dost (f.) : dost

d. -ı 403

d. -um 1132

d. -umdur 786

d. -uñdan 1134

dostāne (f.) : dostça 1164

dög- : baskın yapmak, döğmek

d. -medüñüz 714

dögmek : baskın yapmak, döğmek
1364

dögdür : yukarı doğru fırlatmak

d. -di 374

dögün <dögün : yakı, dağlamakla
açılan yara

d. -i 971

dök- : dökmek

d. -di 1655

d. -em 1538

d. -erlerdi 115

d. -mezem 647

dön- : dönmek, yönelmek

d. -di 713, 810, 969, 1529

d. -dün 1534

döndür- : döndermek, çevirmek 252

d. -di 431, 457, 723, 848

d. -em 145

dörd : dört 1109

du‘ā (a.) : dua 1223

d. -lar 831

d. -sı 960

d. -sından 393

d. eyle 1706

d. kıl 401

d. kıldı 1216

dūd (f.) : duman, tütün

d. -i siyāh 318

duḡter (f.) : kız, kerime 340, 342, 343,
349

d. -e 383

d. -i 346, 365, 386

d. -ini 1072

d. -ün 330, 338

dün (a.) : alçak, soysuz

d. -uñ 1670

dün-perver : kötü, alçak kişileri
koruyan 75

dūr (f.) : uzak 788

d. -dur 25, 77

d. eyle 251

d. eyleme 689

d. it 254, 491

d. itdünüz 727

d. oldılar 842, 1681

durur : -dır/-dir 4, 189, 223, 226, 242,
350, 350, 648, 648, 798, 683, 860,
860, 973, 973, 997, 997, 1077, 1143,
1143, 1250, 1250, 1267, 1272, 1316,
1454, 1454, 1526, 1594

dūzaḡ (f.) : cehennem

d. -a 945

d. -uñ 821

dūzaḡī (f.) : cehenneme mensup,
zebanî

d. -den 488

düg- : yükselmek, fırlayıp yukarı
çıkma

d. -ür 1571

dün : dün 148, 857

dünyā (a.) : dünya 44, 617, 765, 825,
1382, 1461, 1702

d. -da 258, 793, 793, 918, 951, 1603

d. -dan 1151

d. -lige 460

d. -sıdur 459

d. -ya 611, 750, 1125, 1538

d. -yı dünüñ 1670

d. -yī fānī 767
dünye (a.) : dünya 402, 855, 865
d. -de 989, 1671, 1692
d. -nüñ 459, 614, 614, 909, 924, 1478
d. -ye 588, 612, 615, 761, 787
d. -yi 691, 759
d. -yile 788
dür (a.) <dürr : inci 510
d. -lerin 263
dür-bār : inci yağdıran
d. -um 510
dürd (f.) : tortu, çöküntü
d. -i 1289
d. -idür 1457
d. -ini 1483
d. -üñüñ 1177
dürer (a.) : büyük inci taneleri 513
dürlü : türlü 97, 507, 1164, 1666, 1713
dür-nişār : inci saçan 1561
dürr (a.) : inci 262, 404, 1561
d. -i hoş-āb 65
dürre (a.) : büyük inci
d. -dür 63
dürūd (f.) : dua; selām 1039
dürüst (f.) : doğru, düzgün, sağlam;
bütün, tam 1140
düş : rüya 182
d. -de 1422
düş- : düşmek
d. -di 273, 337, 534, 576, 596, 620,
651, 720, 1069, 1162, 1202, 1229,

1240, 1356, 1510, 1609, 1610, 1611,
1670, 1673
d. -diler 840, 1191, 1501
d. -düm 726
d. -er 547, 709, 709, 1289
d. -erse 59
d. -erven 788
d. -inde 1716
d. -medi 1714
d. -mişler 125
d. -üñ 1295
d. -üp 1442
düşmen (f.) : düşman 785, 789, 1136,
1667
d. -i 403, 907, 963, 1172
d. -üñ 1134, 1710
d. -üñdür 1132
d. -i evlād 1138
d. -i ‘Osmān’dur 968
düşür- : düşürmek
d. -di 220, 902
düz- : düzmek, kurmak
d. -diler 1434
düzen : düzen
d. düzdiler 1434

— E —

ebdāl (a.) : dünya ile ilgisini kesip
Tanrı’ya bağlanmış olan derviş 1555
ebhās (a.) : bahisler, konuşulan sözler
e. -ını 1572
eblehān (a.) : akılsızlar 1327

ebr (f.) : bulut

ebr-i bahār 1675

ebr-i nikāb 1467

ebrār (a.) : hayır sahipleri, iyiler,
dindarlar 682

ebşār (a.) : gözler 612

ebyāt (a.) : iki dizeden oluşan manzum
sözler

e. -ı 1723

ecsād (a.) : vücutlar, tenler, gövdeler
e. -a 567

edā (a.) : yerine getirme

e. eylediler 1083

e. eylerdi 1279

e. itdi 1082

edeb (a.) : iyi terbiye, naziklik 24, 216,
518

e. -den 214

e. -süz 26, 714

e. -süzlük 711

efḍal (a.) : daha faziletli; en âlâ 858

efḡān (f.) : ıstırap ile haykırma,
bağırıp, çağırma; inleme 280, 652

e. kıldılar 154

efkār (a.) : fikirler

e. -ı ḡūb 199

e. -ı zışt 547

eflāk (a.) : gökler 1489

efsūn (f.) : afsun, büyü, sihir

e. -ına 538

efzā (f.) : artıran, çoğaltan

e. -ylar 1595

eg- : eğmek

e. -medi 1407

eglen- : vakit geçirmek, kalmak,
oyalanmak

e. -di 534

e. -meye 748

eg(i)n : sırt, arka

e. -inde 707

e. -ine 1568

egri : eğri 924

egsi : ucu yanmış odun; ateş
karıştıracak aygıt

e. -ler 541

ehādīs (a.) : hadisler

e. -i Nebi 1414

ehl (a.) : sahip; maharetli; bir yerde
oturan karı kocadan her biri, 326, 519,
1106, 1672

e. -i 496, 1092, 1291, 1416

e. -inde 1121

e. -inüñ 1447, 1144, 1144

e. -üm 645

e. -ünñ 1579

e. -i āsmān 1658

e. -i bātıl 1222

e. -i dāniş 1169

e. -i dāniş 1176

e. -i diller 34

e. -i fazāyıl 745

e. -i günāh 843

e. -i ḡased 454

e. -i hüner 1335

- e. -i ‘ilme 1426
- e. -i ‘ilmi 1217
- e. -i ‘ilmüñ 1427, 1455
- e. -i ‘inād 1043
- e. -i ‘ināda 1704
- e. -i İslām eyledi 1449
- e. -i mizāc 270
- e. -i temīz 1102, 1149
- e. -i yakīn 1035
- e. -i zūr 1221
- ejdehā** (f.) : büyük, yılan
- e. -sından 35
- ek-** : ekmek
- e -me 298
- e. -señ 299
- ekber** (a.) : daha, en büyük 832
- ekl** (a.) : bir şey yemek 79
- e. -i harām 79
- ekşerī** (a.) : çok defa, çoğu 913
- eksig/k** : eksik
- e. -i 912
- e. -in 926
- e. -üñ 92
- eksük** : eksik 335
- e. itme 1450
- e. olmaz 290, 745
- el** : el
- e. -i 985, 985
- e. -in 207, 778
- e. -inden 217, 327, 532, 1557
- e. -indeydi 450
- e. -leri 875
- e. -lerinden 111, 1101
- e. -üm 984
- e. -üme 1009
- e. -üñden 729
- e. -üñle 791
- e. çeküpdür 1151
- el-amān** (a.) : illallāh, bıktım artık anlamında 729
- elbette** (a.) : mutlaka 87, 761
- elçi** : elçi 755
- elfāz** (a.) : kelimeler, sözler
- e. -uña 1715
- elhān** (a.) : nağmeler, ezgiler
- e. -ı 687
- el-lāzım** (a.) : lâzım 722
- elṭāf** (a.) : daha latif, güzel, hoş
- e. -ını 667, 1389
- e. -ı Rab : iyi muameleler, iyilikler 518
- el-vidā‘** (a.) : Allāh’a ismarladık, esen kalın 38
- emān** (a.) : emniyet 1702
- emānet** (a.) : emanet 132, 133, 1231, 1256, 1565, 1661
- e. -de 1260
- e. koyayın 131, 134
- emānet-dār** : kendisine emanet edilen, emanetçi
- e. dur 1181
- emek** : emek 87, 91
- e. -ler 1697
- e. çekdürmedi 649
- e. çekmemişdi 918

emel (a.) : ümit, umma, arzu, hırs 794

emîn (a.) : emniyet sahibi, korkusuz;
emniyetli, korkusuz yer 696, 835,
1127, 1204

e. olasun 44, 1136

e. olmuşdı 1353

e. olur 476

e. -i Muşafâ'yı 1238

emîr (a.) : bir kavmin, bir şehrin başı,
beyi 634, 792, 890, 1025, 1027, 1027,
1157, 1161, 1388, 1672, 1714

e. -e 1023, 1024

e. -i 769

e. -i nām-dār 774

e. -ü'l-mü'minîñ 1432

emlāk (a.) : mülkler

e. -ına 723

emmāre (a.) : emreden, emredici,
cebreden 1472

e. -dür 1457

e. -yi 1473, 1484

emn (a.) : eminlik, korkusuzluk 703,
1702

emn ü emān (a.) : korkusuzluk,
güvenlik 1702

emr (a.) : emir, buyruk 6

e. -i 377

e. -indeydi 1355

e. -ine 405, 838, 838, 1156

e. -ini 193, 435, 731

e. -iyle 1091

e. -ümden 848

e. -üñe 787

e. eyledi 945

e. eylemişdür 659

e. iderseñ 368

e. it 808

e. itdi 624

e. itseñ 1008

e. -i bedî' i 957

e. -i Hâk 649, 662

e. -i Hūdā 1421

e. -i şāh 374

emrāz (a.) : hastalıklar

e. -ı cehl 1682

enām (a.) : bütün mahluklar; halk,
insanlar 307, 393, 830, 837, 1345

enbiyā (a.) : nebiler, peygamberler
483, 822, 917, 992, 999, 1008, 1049,
1184, 1187, 1481

e. -dan 858

e. -lar 390

e. -yı Hâk' a 306

encām (a.) : nihayet, son

e. -ına 720

e. -ını 779

encümen (f.) : meclis, cemiyet 13

endām (f.) : vücut, beden 544

e. -ına 720

endişe (f.) : düşünce 620

e. -si 314

e. kıl 40

e. -sin çekdügi 891

ene (a.) : ben 1565

Enes : Hz. Muhammet döneminde yaşamış bir sahabe

1229,1230,1235,1235,1247,
1251,1253,1255

envāʿ (a.) : çeşitler, türölüler

e. -i ʿibādāt eyleyem 229

e. -i kebāb 334

e. -i t̄āʿ at itmege 1469

e. -i vuḥūṣ 1586

envār (a.): aydınlıklar, ışıklar 1100

e. -ina 1329

eñse : ense

e. -sine 542

er : erkek, kişi, koca 128

e. -i 1440

e. -in 277

ercmend (f.) : muhterem, şerefli, itibarlı, seçkin 479

e. itdi 1664

erkān (a.): esaslar 370

e. -inca 359

e. eyledi 363

erkek : erkek 372

erzele (a.): alçak, soysuz 73

es- : esmek

e. -düm 1583

esb (f.) : at

e. -e 623

eşer (a.) : iz, nişan 72

esfel (a.) : pek aşığı 75

eslem (a.) : emin, doğru, en sağlam
250

esrār (a.): sırlar, aklın eremeyeceğı işler 992, 1041, 1100, 1124, 1231,

1291, 1315

e. -ina 1329

e. -ını 456, 1125, 1308, 1375, 1661

e. -uñ 253

e. -i Ḥudā 1481

es-selām ʿaleyke (a.) : selamlar, dualar olsun 1282

ester : (f.) katır 383

eşk (f.) : gözyaşı 565, 572

e. -iyle 1674

e. -i revāndur 571

et : et

e. -i 88

e. -lerin 1173, 1173

etbāʿ (a.) : hizmetçiler, uşaklar 246

eṭfāl (a.) : çocuklar

e. -i 84

e. -iyle 88

eṭibbā (a.) : tabipler

e. -lar 269

ev : ev

e. -de 523, 526, 527, 921, 1681

e. -den 1677

e. -e 1676, 1676

e. -inde 320, 355

e. -üme 645

evc (a.) : yüce, yüksek; bir şeyin en yüksek noktası

e. -i Şüreyyā'ya 1571

evhām (a.) : kuşkular, kuruntular

e. -dan 491

evlā (a.) : daha iyi, üstün

e. -sı 1187

evlād (a.) : çocuklar; sülâle, nesil

1672, 1138

e. -ı 1074

e. -ına 1343

e. -ını 1090, 1092

e. -um 645

e. -ı Ahmed 1346

evliyā (a.) : keramet sahibi olanlar,

erenler 483, 1048, 1053, 1143

e. -da 1122

e. -dur 1034, 1051, 1098, 1099, 1099,

1100, 1100

e. -lar 390

e. -lardan 975

e. -nuñ 1101, 1118, 1123

e. -ya 1047, 1050, 1098, 1120

evşāf (a.) : sıfatlar, kaliteler

e. -in 1212

e. -ına 1706

e. -ını 1177, 1483

e. -inuñ 1457

evvel (a.) : önce, ilk, birinci 594, 1129,

1191, 1297, 1335, 1607

e. -i 1457

e. -ki 1670

e. -üm 1451

evvelā (a.) : birinci olarak, her şeyden

önce 1437

ey : ey 1, 99, 106, 226, 259, 264, 437,

543, 549, 558, 612, 659, 710, 724,

748, 760, 770, 799, 830, 853, 858,

890, 899, 922, 950, 978, 1003, 1008,

1025, 1039, 1080, 1148, 1166, 1249,

1267, 1269, 1325, 1327, 1340, 1388,

1394, 1395, 1536, 1541, 1589, 1590,

1594, 1602, 1625

eyle- : eylemek 24, 231, 235, 236, 239,

239, 244, 247, 248, 249, 250, 250,

251, 252, 257, 259, 436, 485, 488,

490, 493, 494, 506, 514, 549, 558,

578, 584, 680, 681, 681, 742, 749,

795, 799, 811, 826, 861, 878, 887,

926, 962, 1081, 1120, 1133, 1134,

1135, 1140, 1141, 1177, 1178, 1450,

1484, 1498, 1513, 1605, 1683, 1688,

1706

e. -di 12, 14, 14, 15, 55, 55, 136, 152,

152, 169, 169, 173, 183, 183, 186,

186, 218, 221, 279, 279, 302, 331,

363, 363, 365, 384, 409, 440, 440,

477, 555, 555, 663, 664, 665, 668,

731, 731, 782, 782, 834, 841, 862,

941, 945, 974, 974, 986, 1015, 1024,

1032, 1032, 1070, 1078, 1078, 1086,

1086, 1096, 1096, 1107, 1109, 1114,

1114, 1139, 1158, 1164, 1214, 1214,

1215, 1215, 1216, 1227, 1227, 1253,

1256, 1294, 1294, 1309, 1309, 1333,

1358, 1358, 1389, 1425, 1449, 1449,

1502, 1515, 1566, 1566, 1606, 1644,
1644, 1661, 1672, 1674, 1674, 1705
e. -diler 719, 982, 1062, 1083, 1221,
1260, 1367,
e. -düm 157, 204, 412, 725, 1110,
1580, 1583
e. -dün 101, 711, 1049, 1049, 1244,
1244, 1483, 1603, 1603, 1696, 1718,
1718
e. -gil 264, 264, 282, 641, 682, 880,
881, 881, 929, 1050, 1050, 1489,
1489, 1512, 1512
e. -me 11, 11, 33, 33, 258, 298, 488,
580, 612, 689, 689, 794, 797, 798,
879, 944, 1010, 1051, 1088, 1088,
1119, 1119, 1178, 1219, 1219, 1427,
1600, 1649, 1649
e. -medi 627
e. -mekden 583
e. -meñ 156, 1443, 1443
e. -mez 1118, 1400, 1459, 1635
e. -mezdi 1105
e. -miş 82, 964, 1616, 1646
e. -mişdür 659
e. -mişlerdür 1112, 1316
e. -ñ 408, 461, 948
e. -ñüz 370, 370
e. -r 460, 515, 524, 563, 690, 697,
744, 913, 975, 976, 1108, 1130, 1438,
1461, 1469, 1470, 1628, 1636
e. -rdi 111, 122, 1279, 1383, 1409
e. -rseñ 961, 785, 789

e. -sün 585, 884, 884, 908, 972, 1318,
1485, 1486, 1487
e. -sünler 1360
e. -ye 430, 568, 568, 673, 780, 818,
818, 942, 942, 1136, 1206, 1207,
1207, 1208, 1553, 1712
e. -yem 54, 54, 229, 229, 230, 230
e. -yen 60, 213, 874, 1036, 1344
e. -yeni 1458
e. -yesün 1142
e. -yüp 146, 241, 592, 792, 864, 882,
908, 1281, 1310
eylüg/k : iyilik
e. -üm 102
eyü : iyi 32
eyyām (a.) : günler
e. -ı vişāl 658
Eyyüb (a.) : Eyüp peygamber
E. -i nebīnūñ 233
ezber (f.) : zihinde tutma
e. -indeydi 1414
ezel (a.) : başlangıcı olmayan geçmiş
zaman, öncesizlik
e. -den 68, 1640
ezvāc (a.) : eşler, kocanın eşleri
e. -inuñ 871

— F —

fāḥir (a.) : kıymetli, değerli 622
fāḥite (a.) : yabanî güvercin, üveyik
909
fāḥr (a.) : övünme, övünç
f. -ı 390

f. -umı 1629
f. iderdi 1413
f. -ı 'ālem 1345
f. -ı enbiyā 992, 1008
f. -ı tābi' in 1278
f. -ı zamān 1536
f. -ü'l-ümem 845
fā'il (a.) : işleyen, yapan
f. -i muhtardur 6
faḳat (a.) : ama, lâkin 1456
faḳîr (a.) : yoksul, zavallı, aciz 206, 333, 376, 502, 599, 636, 912, 1672
f. -e 789
f. -em 358
f. -i 1327, 1630
f. -ün 852
f. oldu 864
faḳr (a.) : fakirlik, yoksulluk, mutaḳlık 786, 792, 1303, 1520
f. -ı 1413, 1413
f. -umı 1629
fāl (a.) : uğur, talih deneme 1696
f. -uñ 1295
f. -i sa' id 1386
fānî (a.) : ölümlü, geçici 30, 767, 918, 921
f. -de 1678
farḳ (a.) : ayırma, ayrılma
f. -ını 1472
f. eyle 1133

Fārûḳ-ı devrân : Hz. Ömer'in lâkabı; haklıyı haksızdan ayırmada pek mahir olan
F. -dur 906
farz (a.) : terki günah olan emirler; zarûrî, gerekli 837
fāsık (a.) : Allâh'ın emirlerini tanımayan, sapkın 1138
fāsîd (a.) : kötü, fena; münafık, fesat çıkaran 1443
f. -i : kötü, fena; münafık, fesat çıkaran 745
f. oldu 466
f. -ḫayāl 1609
faşîḥ (a.) : açık, düzgün (söz) 991
faşl (a.) : dört mevsimden her biri
f. -ını 1116
f. -ı nev-bahār 42, 510
f. ıdur 576
fāş (f.) : meydana çıkma, duyulma
f. eyledi 55
f. kılmışdı 775
f. oldu 836
fażāyil (a.) <fażā'il : güzel vasıflar, erdemler 745, 746
fażilet (a.) : güzel vasıf, iyi huy, erdem 1183
fażl (a.) : fazla; iyilik, erdem 997, 1185, 1274
f. -ı 1188, 1195, 1263
f. -ın 1136
f. -ında 1416

f. -ından 1449

f. -ını 1316

f. -uñ 797

f. -uña 743

f. -uñdan 247

f. -uñı 490, 1450

f. -uñla 1217

f. -ı Bārī'den 1576

feh̄m (a.) : anlama, anlayış

f. -ini 994

f. ide 993

f. idesün 1572

f. itmediler 433, 839

felāḥ (a.) : kurtuluş, selâmet; mutluluk
543, 560

f. bulayıdum 201

f. bulurdı 452

felek (a.) : gökyüzü, sema 303, 397,
1567

f. -den 260

f. -ler 489

f. -lerden 1665

fenā (a.) : yok olma, yokluk; kötü
1388, 925

f. -da 657, 1562

f. olalum 1562

ferāḡat (a.) : vazgeçme, el çekme 493

ferah̄ (a.) : gönül açıklığı, sevinç,
sevilme

f. -dan 700

f. ıoldı 336

Ferahşād : Hûrşîd ü Ferahşād adlı
hikâyenin erkek kahramanı 67

ferd (a.) : tek, yalnız 114, 364, 1103

f. -e 1082

f. -leri 1441

f. -üñ 1416

f. olasun 1298

ferec (a.) : sıkıntıdan kurtulma,
darlıktan sonra gelen sevinç 1447

Ferhād (f.) : Ferhād ile Şîrîn adlı
hikâyenin erkek kahramanı

F. -'ıyam 68

ferîd (f.) : tek, eşsiz 1411

Ferîdûn (f.) : Dahhak'ın yerine geçen
İranlı meşhur padişah

F. -'ı 295

fermān (f.) : emir, buyruk

f. -am 1008

f. -ı 814

f. -ına 192, 340, 1013

f. -ını 193, 650, 812, 815, 1025

f. -ıydı 618

f. -ıyıla 1022

f. -um 1009

f. -uñı 660

f. kıldı 362

fer' (a.) : dal, budak 908

feryād (f.) : bağışma, yaygara

f. -ın 280

f. -ına 1588

f. eyledi 279

fesād (a.) : bozukluk; fenalık; fitne 222

feṣār (f.) : sıkıcı, sıkın [1545](#)

feth (f.): açma

f. -i bāb [960](#), [1333](#), [1576](#), [1659](#)

f. -i bāb eyle [252](#)

fevk (a.) : üst

f. -ine [489](#)

fevka'l-āde (a.) : olağanüstü, âdetin üstünde, görülmedik [403](#)

fevt (a.) : ölüm

f. -ini [823](#)

feyz (a.) : çoğalma, ilim, irfan [1346](#)

f. -ini [796](#)

fezā (a.) : ucu bucağı bulunmayan boşluk

f. -yı Vācid'e [868](#)

fıkh (a.) : şeriat ilmi

f. uñ [1307](#), [1332](#)

fıkrāt [1551](#)

fısk (a.) : Hak yolundan çıkmak;
Allâh'a isyan; dinsizlik [222](#)

fiğān (f.) : inleme

f. eylerdi [111](#)

fıkr (a.) : düşünce; akıl

f. -inde [119](#)

f. -ine [1330](#), [1461](#), [1464](#)

f. -ini [471](#), [601](#), [624](#)

f. eyledüñ [1483](#)

f. ider [1465](#)

f. iderdi [444](#)

f. iderken [620](#)

f. iderler [464](#)

f. idüp [1079](#)

f. itdi [126](#)

f. itdüñ [1245](#)

filori<filorin : Avusturya'nın yaklaşık on kuruşluk bir sikkesi

f. -yi [863](#)

fi'āl (a.) : işler, ameller [549](#)

fi'l (a.): iş, kâr, amel [543](#)

f. -inde [189](#)

fi'l-i şeni' (a.) : ırza geçme, zina, kötü işler [683](#), [1484](#)

firār (a.) : kaçma

f. ider [1636](#)

firāset (a.) : anlayışlılık, çabuk seziş [326](#), [428](#), [443](#), [1416](#)

firāvān (f.) : çok, bol, aşırı, fazla [356](#), [1214](#)

firdevs (a.) : cennet [1422](#), [1558](#)

F. -i berīn [827](#)

Fir'avn (a.) : Mısır hükümdarlarına verilen ad [496](#)

F. -'ı Nıl [300](#)

fitne (a.) : belâ; azdırma; sıkıntı

f. -sinden [1353](#)

Fuḍayl (a.) : Fudayl / Fuzayl [108](#), [149](#), [155](#), [155](#), [161](#)

F. -'ı [125](#), [154](#)

F. -'un [140](#)

furkān (a.) : Kuran-ı Kerim [873](#)

f. -da [1183](#)

f. -ı [685](#)

f. -uñı [1220](#)

furşat (a.) : uygun zaman, elverişli durum

f. -ı 521

f. buldı 1668

f. buluban 983

f. gözler 522

fücür (a.) : işret, günahkârlık, ahlâka ayırıkırlık 222

fülân (a.) : herhangi bir şahıs, biri, filan

f. -uñ 1019

fürkat (a.) : ayrılık 677

fütür (a.) : zayıflık, gevşeklik; keder, ümitsizlik 694

fütüvvet (a.) : mertlik, cömertlik, soy temizliği 1314

— G —

ğabrâ (a.) : yer, yeryüzü, arz 1708

ğaflet (a.) : boş bolunma, ihmal 1684, 1684

ğafürü'z-zenb (a.) : günah bağışlayan, Allâh 678

gâh (f.) : gâh, bazı, arasıra 219, 1470, 1474

gâhî (f.) : bazen, arasıra 1474

gâlib (a.) : üstün gelen, yenen

ğ. olan 1361

gam (f.) : keder, tasa, kaygı, dert 586, 876

ğ. -da 744, 1133

ğ. -dan 903, 1028

ğ. -ı 274

ğ. -ını 1023

ğ. -lar 1288

ğ. -lardan 1028

ğ. -lu yatur 763

ğamgîn (f.) : gamlı 1677

ğ. -i 1254

ğ. -ine 341

ğ. -lere 31

ğ. -ümi 14

ğār (a.) : in, mağara, kahf 832

ğ. -uñ 861

ğ. -ı saķar 821

ğāret (a.) : çapul, yağma, akın 137, 462, 1168

ğarīb (a.) : kimsesiz, garip 947

ğ. -üñ 680

ğarķ (a.) : suya batma; boğma, boğulma

ğ. eyledi 668, 841

ğ. ide 1209

ğ. it 886

ğ. itme 1133

ğ. oldı 1671

ğ. olur 1461

ğ. virdi 300

ğ. virsün 585

ğāşiye (a.) : örtü, perde

ğāşiye-dār : haşa tutan, at uşagı, seyis 1323

ğavğā (f.) : kavga, döğüşme

ğ. -sıdur 459

ğ. -sını 1406

ğ. -yı meges 1641

ğavr (a.) : esas, hakikat

ğ. -da 1134

ğavvāş (a.) : dalgıç 1559

ğ. -ın : dalgıç 886

ğ. -ı baħr-ı raħmetüñ 829

ğayb (a.) : gizli olan, göze

görünmeyen şey 1488, 1616

ğāyet (a.) : çok ,fazla, son derece 162, 346, 534, 1165

ğ. -de 519

ğāyib (a.) < ġā'ib : görünmeyen, kayıp 1321

ğayr (a.) : başka, başkası

ğ. -a 691

ğ. -ı 82, 225, 226, 1401, 1431, 1434

ğayret (a.) : çalışma, çabalama 518, 1202

ğ. -dür 1658

ğ. -i dīni 834

ğayūr (a.) : kıskanç 519

ğazab (a.) : dargınlık, kızgınlık, darılma, kıзма, hiddet 1026

Ġazālī (a.) : ünlü İslâm bilginlerinden 1545

ğāzi (a.) < ġāzī : savaşı

ğ. -ler 1433

Ġaznevī (a.) : Gazneli Mahmut 426

Ġazvīn : Kazvin şehri

Ġ. -'e 1516

Ġazzālī (a.) : ünlü İslâm bilginlerinden

Ġ. -'nüñ 1519

Ġ. -'ye 1544

gec- : geçmek

g. -seydi 847

geç- : geçmek, vazgeçmek

g. -di 148, 173, 343, 440, 593, 1508

g. -düm 848

g. -er 1258, 1679

g. -meden 607

g. -meklige 1001

g. -meyince 1564

g. -mez 578

g. -miş 1545

g. -mişem 852

g. -üp 876

g. -ürdi 1162

g. -ürme 30

geçmiş : geçmiş, geçmiş zaman

g. -üñ 971

geh (a.) : bazı, arasıra 218, 220, 1474, 1474

gel- : gelmek 17, 106, 215, 259, 261, 261, 299, 338, 549, 550, 550, 669, 783, 861, 962, 1120, 1393, 1559, 1627

g. -di 95, 124, 153, 322, 323, 328, 347, 348, 362, 416, 472, 484, 706, 804, 810, 914, 1070, 1080, 1199, 1202, 1223, 1254, 1312, 1339, 1368, 1499, 1586, 1607, 1668, 1676

g. -diler 355, 467, 982, 1083, 1084, 1239, 1362, 1367

g. -dügi 605

g. -düm 644, 655, 1013, 1539

g. -dũñ 920
g. -e 73, 1159
g. -en 615
g. -enler 1676, 1679
g. -esün 639
g. -icek 603
g. -medi 756, 1676
g. -mediler 758
g. -medũñ 1534
g. -memiş 609
g. -memişdi 619, 694
g. -mesün 281, 1372
g. -meye 75
g. -mez 1613
g. -miş 441, 442, 900
g. -mişdür 327
g. -mişem 473, 528
g. -sün 341, 712, 755, 1372
g. -üp 16, 1085
g. -ür 150, 1408
genc (f.) : taze, yaşlı olmayan 1611
genc(f.) : hazine, define 381, 598, 604, 610, 704, 772, 865, 1151, 1315, 1408, 1612, 1612, 1646, 1719
g. -e 35, 591, 592, 600, 604, 607, 609, 1577, 1630, 1635, 1639, 1640, 1647
g. -in 691
g. -inden 1651
g. -ũñ 702, 1615, 1628, 1634
g. -i ' ayāna 1652
g. -i ' ışkı 47
g. -i nihān 1632

g. -i pinhān 1575, 1617
g. -i vīrān 1577, 1647
gencīne (f.) : hazine, define 36
g. -lerde 733
g. -neyi 608
ger (f.) : eğer 23, 36, 43, 44, 47, 58, 59, 80, 309, 311, 561, 565, 566, 568, 569, 573, 612, 785, 793, 895, 961, 1009, 1038, 1169, 1169, 1170, 1174, 1176, 1271, 1439, 1452, 1574, 1680, 1712
gerçek : gerçek 1111, 1141, 1262, 1264
g. -de 1352
gerçi (f.) : gerçi 76, 269, 293, 593, 683, 952, 1060, 1430, 1647, 1660, 1697, 1713
gerden (f.) : boyun 85, 89
g. -i 90
g. -inde 707
g. tutayın 192
gerdün (f.) : felek, dünya
g. -dan 49
gerek : gerek, lâzım 87, 90, 91, 91, 91, 418, 418, 427, 427, 427, 429, 434, 640, 640, 738, 738, 816, 816, 909, 1306, 1343, 1343, 1364, 1364, 1527, 1527
g. -dür 53, 405, 428, 518, 910
geşt (f.) : gezme, seyretme, dolaşma
g. -in 364
g. eyledi 1070

g. eyledüm 1583

getür- : getirmek 524, 1141, 1155

g. -di 335, 849, 1093, 1161, 1230

g. -diler 386, 626, 1498

g. -dün 656, 1451

g. -dünse 1140

g. -e 1090

g. -elüm 368

g. -eyin 92

g. -me 367, 486

g. -mege 1157

g. -meñ 369

g. -mişdi 1235

g. -mişem 1003

g. -ün 470

g. -ürdi 1431

g. -ürlerdi 116

gev- : gevelemek, geviş getirmek

g. -er 935

gevher (f.) : cevher, değerli taş, inci

420, 422, 1480, 1560

g. -i 413, 419, 412, 417

g. -ün 422, 433

g. kıılır 234

g. olur 552

ğibta (a.) : aynı hâli şiddetle arzu etme

1202

ğ. -lar itdiler 1666

gıdā (a.) : gıda, besin

g. -ñ 793

ğ. -sı 735

ğill (f.) : kin, nefret 1489, 1490

ğılmān (a.) : tüyü, bıyığı çıkmamış

delikanlılar, gençler; köleler, esirler

1558

ğış (a.) <ğış : karışıklık, hile

ğ. -dan 1489, 1490

gibi : gibi 843

gice (f.) : gece 79, 101, 149, 163, 178,

582, 692, 757, 890, 1019, 1132, 1135,

1145, 1150, 1304, 1353, 1581

g. -si 22

giç- : geçmek

g. -üben 1370, 1503

gid/t- : gitmek

g. -e 235, 1089, 1651

g. -ecegüm 726

g. -ecegümüz 762

g. -elüm 97, 341, 762, 1365, 1393

g. -em 813

g. -er 81, 523, 615, 898, 1392, 1466

g. -erdi 164, 271, 931

g. -erek 591, 1234, 1581

g. -erken 94, 202, 319, 635, 932, 1109

g. -erler 1677

g. -esün 1297, 1554

g. -eyin 1067

g. -ilmez 575

g. -iserüz 761

g. -üp 532

gider- : kaldırmak

g. -üp 774

gil (f.) : balçık, kil, su ile ıslanmış toprak

g. olmuşdı 448

gine : yine 94, 171, 185, 186, 187, 187, 241, 347, 477, 478, 479, 615, 806, 936, 1084, 1170, 1405, 1588, 1625, 1632, 1677

gır (f.) : tutan 502, 571

g. -i 305

gir- : girmek 259

g. -di 181, 933, 1075

g. -evüz

g. -mez 112

g. -üben 286

g. -üp 1067

girü : geri 156, 1529, 1534

giryān (f.) : ağlayan

g. oldılar 1373

girye (f.) : ağlama, ağlayış, gözyaşı

g. -nüñ 564

g. -yile 98

g. -yle 563

git- : gitmek

g. -di 148, 171, 337, 595, 719, 806, 946, 949, 1157, 1604, 1643, 1669, 1675

g. -diler 294, 296, 378, 616, 841, 1442, 1682

g. -dünüz 759

g. -medi 332, 691

g. -mediler 840

g. -medün 1534

g. -mege 528

g. -meye 1491

g. -mez 80

g. -mezem 86, 1399, 1404

g. -miş 137

giy- : giymek

g. -di 864, 1568, 1570

g. -diler 652

g. -dügi 636

g. -dürdi 1567

g. -e 622

g. -indi 630

g. -medi 209

g. -üp 1302

giyāh (f.) : nebat, bitki, taze ot 752, 766, 793

gizle- : gizlemek 971

göç- : göçmek

g. -er 1679

gög/k : gök 1347

g. -e 374

g. -de 1347

g. -lere 1657

gölge : gölge

g. -den 801

gönder- : göndermek

g. -di 383, 755, 777

g. -diler 595

g. -dügümüz 1224

g. -meseydi 895

g. -meye 1357

g. -miş 1199

- g. -üp 110
- göñ(ü)l** : gönül 21, 51, 259, 564, 567, 567, 640, 1628
- g. -i 309, 346, 350, 582, 600, 824, 1212
- g. -inde 1382, 1481
- g. -ine 280, 322, 327, 352, 596, 620, 825, 1202, 1289, 1356
- g. -ini 289, 344, 440, 1215, 1227
- g. -inüñ 337, 337, 365, 1673
- g. -üm 55, 1601, 1630
- g. -ümde 1629
- g. -üme 228, 902, 980, 1611, 1688, 1689
- g. -ümi 144, 251, 254, 254, 491, 676, 727, 877, 886
- g. -ümün 134
- g. -ümüzde 765, 1605
- g. -ün 285, 1596
- g. -ünde 101
- g. -üne 367
- g. -üñi 18, 360, 506, 671, 1492
- g. -ünñ 641
- g. -ünüz 763
- g. -de 48
- g. -den 565, 568, 1138, 1491
- g. -ler 926
- g. -ler yapagör 924
- gör-** : görmek 301, 554, 601, 601, 821, 984, 1033, 1034, 1064, 1378, 1406, 1436, 1442
- g. -di 82, 127, 128, 137, 150, 165, 167, 185, 187, 206, 289, 317, 330, 426, 439, 499, 534, 538, 608, 667, 915, 919, 934, 936, 947, 998, 1015, 1069, 1072, 1077, 1092, 1154, 1163, 1251, 1285, 1304, 1419
- g. -diler 355, 366, 465, 560, 653, 967, 1093, 1238, 1369, 1422
- g. -dügi 1024
- g. -dügüm 540
- g. -dükce 1342
- g. -dükde 1363
- g. -düklerümün 1123
- g. -düm 897, 976, 1107, 1116, 1616
- g. -dün 779, 780, 1087
- g. -e 994, 994, 994, 995, 995
- g. -elüm 338
- g. -emez 317
- g. -emezsün 19, 646
- g. -en 985
- g. -esün 504, 673, 828, 990, 1514, 1553, 1556, 1557, 1685
- g. -eyin 645
- g. -gil 529
- g. -icek 526
- g. -iser 1229
- g. -me 571, 1025
- g. -mediler 353
- g. -medin 1529, 1591
- g. -medük 142
- g. -medüm 726, 1585, 1585
- g. -memiş 625

g. -memişdi 400
g. -meñ 509
g. -mesünler 1026
g. -meye 59, 60, 518, 1175, 1716
g. -meyiser 400
g. -mez 445, 517, 566
g. -mezem 1622, 1622, 1630, 1630
g. -mezüz 730
g. -miş 397, 469
g. -mişem 203, 1121, 1121, 1273
g. -mişemdür 1122
g. -sün 996
g. -üb 1497
g. -üben 420, 454, 651, 1165, 1373
g. -üp 166, 1161, 1460
g. -ür 178
g. -ürdi 452
g. -ürdüm 475
g. -ürem 1629, 1638
g. -ürseñ 1174
g. -ürsün 1230
görin- : görünmek
g. -di 1511
g. -mez 212, 1153
g. -ür 133, 787, 1153
görkli : güzellik; süz, zinet
g. -ydi 1377
göster- : göstermek 1689
g. -di 555, 778, 1061
g. -e 146, 621, 1632
g. -mişem 507
g. -ür 72, 133, 178, 503

götür- : götürmek
g. -diler 1045, 1509
g. -señ 58
göyün- : yanmak
g. -di 1544
göz : göz 19, 377, 1029
g. -i 20, 140, 286, 853
g. -inüñ 782
g. -iyile 19
g. -ler 771
g. -leri 25, 1674
g. -lerüm 55, 57, 584, 888, 1655, 1655
g. -lerüñden 61
g. -üme 248
g. -üñi 674
g. -i toldı 781
g. -üñ ac 1683, 1685
gözle- : gözlemek 1685
g. -r 522,
g. -rdi 521
g. -yesün 1686
gözet- : gözetmek
g. -diler 1190
gözyaşı : gözyaşı 570
g. -nuñ 571
ğubār (a.) : toz, gerd; keder 327, 866
ğ. -ın 882
ğufrān (a.) : merhamet etme,
bağışlama 10, 970
ğ. -ıdur 197
ğ. -ına 189

ġūl (a.) : hortlak, şeytan, karakoncolos

ġ. a 486

ġ. -ı ġaflet 1684

ġ. -ı nefis 1470

ġ. -ı nisyān 885

ġurāb (a.) : karga 304

ġurbet (a.) : gariplik, yabancılık

ġ. -e 1580

ġūr (f.) : mezar, kabir

g. -ı 819, 821

g. -uñ 827

g. -uñı 791

g. -uñuz 763

ġurūr (a.) : gurur, kibir 617, 635

ġ. itmeyevüz 764

ġ. virme 1680

ġūsfend (f.) : koyun

g. -üñ 347

ġūsl (a.) : din gereğince yıkanma,
arınma

ġ. -in ideyin 1067

ġuşsa (a.) : keder, kaygı, tasa 1608

ġ. -dan 452

ġūş (f.) : kulak; işitme, dinleme

g. -ına 150, 643

g. -uñuz tutuñ 328

g. eyledi 1227, 1309

g. eylediler 719

g. eyledüm 1110

g. idüp 423

g. it 812

g. itdiler 378

g. -ı şehriyār 263

ġūşe (f.) : köşe

g. -i çāderde 135

g. -i mescidde 204

g. -i ‘uzletde 1152, 1303

g. -i vīrānede 1645

ġūy (f.) : söyleyen, diyen 425

ġūyā (f.) : sanki, diyelim ki 1086

ġūc : güç 509

g. -i 776

g. -üm 1692, 1692

ġūdāz (f.) : eriten, yakan, mahveden
558

ġūher (f.) <gevher : elmas, cevher;
inci, değerli taş 408, 414, 421

g. -ler 1546

ġül (f.) : gül 34, 511, 588, 1580

g. -dür 510

g. -ler 9

g. -lere 62

g. -lerini 1577, 1652

ġülāb (f.) : gül suyu

g. -ı nābdan 1289

ġül- : gülmek

g. -medüñ 920

ġülen : gülen

g. -ler 1676

ġülşen (f.) : gül bahçesi 1595, 1637

g. -üm 1657

g. -i cān 1577

g. -i İslām’ı 1046

gölzār (f.) : gül bahçesi 1698

g. -ına 70

gümān (f.) : şüphe; sanma, zan 466, 1106, 1491

g. -am 145

g. eyleme 944

gümrah (a.) : yolunu şaşırmış, doğru yoldan ayrılmış

g. -ıdur 406

gün : gün, gündüz 148, 164, 202, 315, 316, 332, 455, 523, 697, 857, 857, 975, 1075, 1199, 1367, 1368, 1389, 1708

g. -de 274, 823, 1104

g. -den 1518

g. -e 1367, 1518

g. -i 22

g. -inde 586

g. -ler 124, 592

g. -leri 876

günāh (f.) : günah 358, 843, 1170, 1174, 1290

g. -i 569

g. -ına 824

g. -ından 1175

g. -um 242, 979, 1691, 1694

g. -uñ 559, 574, 577

gündüz : gündüz 79, 163, 582, 692, 757, 890, 1132, 1135, 1150, 1353

güneh (f.) : günah 1471

g. -den 225, 244, 569, 577, 1175

günehsüz : günahsız

g. -ler 1023

günehkār (f.) : günah işleyen 558

güneş : güneş

g. -dür 1257

g. -e 801

güşād (f.) : açma

g. buldı 1228

güşāy (f.) : açan 1

güt- : izlemek, takip etmek, kollamak

g. -mediler 839

g. -mişem 531

gütmek : gütmek

g. gerek

güzāf (f.) : beyhude, boş 198, 902, 1532

g. olmaya 200

güzel : güzel 130

güzer (f.) : geçme, geçiş

g. eylemez 1459, 1635

güzergāh (f.) : güzergāh, geçilen yer
g. -a 1679

güzeşt (f.) : geçme, geçiş

g. -in 364

güzīn (f.) : seçilmiş, beğenilmiş 185

— H —

ḥāb (f.) : uyku

ḥ. -dan 1017, 1289

ḥ. -ın 1027

ḥ. -ında 178, 998, 1285, 1304

ḥ. -ından 1309

ḥ. -ını 1024, 1294

h. -um 188
h. -uñ 185, 187
h. -a vardı 187
ḥabāyis (a.) <ḥabā'is : kötülükler 76
ḥaber (a.) : haber 455, 817
h. -den 1254
h. -ler 900
h. virdi 850
Ḥabeş (a.) : Habeşli 934
ḥabīb (a.) : seven, dost 675
Ḥabīb (a.) : Basra'da yaşamış,
sonradan tövbe etmiş dönemin gaddar
tefecisi (öl. H. 115 / M. 733) 78, 94
Ḥ. -i A'cemī 105
Ḥ. -i tevbekār 95, 104
Ḥabīb-i Ḥaḳ (a.) : Hz. Muhammet 243
ḥabt (a.) : iptal etme, bozma
h. -uñ 1119
ḥacālet (a.) : utanma
h. -den 225
ḥacc (a.) : İslâm'ın beş şartından biri
222, 735, 1623
Ḥaccāc (a.) : Emevîler döneminde “
Zâlim ” lâkabıyla anılan bir komutan
Ḥ. -'a 302
ḥāce (f.) : hoca, efendi; tüccar 706,
719, 720, 721, 723, 729
h. -nüñ 728
h. -ye 713
h. -yiken 1672
h. -yle 712

ḥācet (a.) : ihtiyaç
h. -in 954
h. -üm 638, 640
h. -üñ 257, 514
ḥaclet (a.) : utanma, şaşırma
h. -inden 540
ḥadeş (a.) : abdest ve gusülün
tazelenmesini gerektiren hâl
h. -den 549
ḥādī-i sübül (a.) : hayır ve şer gösteren,
Hz. Muhammet 992
ḥādim (a.) : hizmet eden
h. -i mey-ḥāne 107
ḥadis (a.) : peygamberimizin kutsal
sözü 1321, 1321
h. -i 973, 1444
h. -üñ 1328
ḥadsüz <ḥadd: sınırsız 1349
ḥāfiz (a.) : saklayan, koruyan
h. -ı yār-ı mekîn 2
Ḥāfi (a.) : Bişr'in “yalınayak yürüyen,
koşan” anlamında lâkabı 210
ḥāh (f.) : isteyen, ister 358
Ḥaḳ (a.) < Ḥaḳḳ : Allâh 3, 49, 107,
146, 165, 172, 188, 203, 211, 237,
243, 566, 573, 649, 659, 670, 673,
705, 732, 738, 740, 874, 884, 895,
959, 960, 972, 1087, 1097, 1179,
1180, 1200, 1231, 1272, 1296, 1307,
1308, 1425, 1449, 1477, 1482, 1548,
1553, 1593, 1711

H. -'dan 24, 25, 77, 145, 765, 788,
875, 970, 978, 1448, 1552

H. -'ı 1244

H. -'uñ 192, 650, 1181

hāk (a.) <hāk : gerçek, doğru 4, 737,
1224

h. -da 1226

h. -dur 424, 737

hāk (f.) : toprak

h. -den 5

h. -e 235

h. -i 34, 234

h. -ine 799

h. -ler 552

h. eyle 681

h. -i nemnāki 935

h. -i pāyin 872

h. -i rāh-ı yārla 23

h. -i rāhuñ 66

h. -i yābisden 9

h. -i zerdı 420

hākāret (a.) : hakirlik, hor görme,
küçük düşürme

h. -le 958

hāk-şinās : hakka riayet eden, hakkı
taniyan 4

hākāyık (a.) < hākā'ık : hakikatler,
gerçekler 1330

h. -dan 1439

h. -dur 1193

hākık (a.) : haklı; lâyük

h. eyle 795

hākikat (a.) : gerçek, doğru 198, 1128,
1191

h. -de 724

hākikī (a.) : gerçek 1598

h. kıl 255

hākīr (a.) : itibarsız, değersiz, aşağı
1170

h. görme 571, 1025

Hākık (a.) : Allāh 480, 480, 658, 1100,
1100, 1269

H. -'a 306, 959

H. -'ı 856, 961

H. -'uñ 193, 828, 840, 1243

H. -ı 'ibād 223

hākık (a.) : doğruluk; pay, hisse; emek
h. -ı 369

h. -ında 1171, 1378

hākık-ı nān : ekmek hakkı; sadakat,
bağlılık 1130

Hāk-tarık (a.) : Allāh yolu

H. -a 1297

Hāk-te'ālā (a.) : yüce Allāh 188, 729,
773, 954, 1426

hāl (f.) : ben, nokta 52

hāl (a.) : hāl, oluş, suret, durum 194,
545, 598, 1151, 1363, 1555

h. -e 97, 771

h. -i 86, 198, 309, 373, 508, 955, 1073,
1373, 1455, 1475, 1615

h. -in 936

h. -ine 1191

h. -ini 1086, 1456

h. -üme 242
h. - irse 561
h. -i ‘aceb 931, 1607
hal (a.) <hall : çözme, çözülme 46
h. ola
Hāl
Hāl’inüñ 207
halāş (a.) : kurtulma, kurtuluş
h. - itdi 1030
h. - itdün 1028
halāyık (a.) < **halā’ık** : mahluklar,
insanlar 296, 982
halef (a.) : babadan sonra kalan oğul;
sonraki 1316
halel (a.) : bozma, bozukluk, eksiklik
h. virmeye
hālet (a.) : hāl, suret
h. -i 454
h. -ini 1569
h. -üñ 546
hālī (a.) : hāle mensup, şimdiki 205
h. -ni 789
hālī (a.) : تنها, boş
h. olmadan 29
halīfe (a.) : halife 1146, 1147, 1162,
1163, 1166, 1392
h. -yiken 898
Hālīk (a.) : yaratan, yoktan var eden,
Allāh 6
H. -’a 257, 514, 1214
H. -’e 356
H. -’ine 1474

H. -’ini 1465
H. -’ümden 727
H. -’üñ 842, 1578
H. -i mülk-i zemīn 2
halīl (a.) : samimī
h. -üñ 963
hālīş (a.) : safī, temiz 235, 935, 1192
h. ol 1120
hālīyā : şimdiki zamanda, şimdiki
hâlde 528
halık (a.) : halk, insanlar; yaratma,
yaratılma 327, 1237, 1259, 1325
h. -a 273, 621, 772, 1000, 1055, 1409,
1429
h. -ı 140, 154, 314
h. -in 138
h. -ina 155
h. -ını 1020, 1030
h. -inuñ 891
h. -uñ 56, 1240, 1544
h. eyleyeni 1458
h. idelden 399
h. itdi 5, 693
h. -ı ‘ālem 294, 786, 1524
h. -ı ‘āleme 776
h. -ı cihāndan 190
h. -ı kārban 159
h. -ı Kāzvīn 1517
halka : halka
h. -sını 708, 715
hall (a.) : çözme 1061
h. ide 1208

ḥall (a.) : sirke

ḥ. eyleye 1208

Ḥallāk (a.) : yaratıcı, yaratan

Ḥ. -'uñı 41

ḥalvet (a.) : yalnız, تنها kalmak 1520

ḥ. -ine : yalnız, تنها 1145

ḥ. -ümde 1168

ḥām (f.) : pişmemiş; terbiye görmemiş;
boş, nafi 596, 1614

ḥ. -dan 491

ḥamd (a.) : Allâh'a olan şükran
duygularını bildirme

ḥ. -ı firāvān itdiler 356

ḥ. -i firāvān eyledi 1214

ḥāme (f.) : kalem

ḥ. -i bī-cān 1276

ḥāmi (a.) <ḥāmī : himaye eden

ḥ. -i şer' 1278

ḥammām (a.) : hamam

ḥ. -a 523, 524

ḥamr (a.) : şarap 163

ḥ. -ını 1208

ḥamūl (a.) : tahammüllü, sabırlı,
dayanaklı

ḥ. oldu 1662

ḥāmūş (f.) : susmuş 498, 728

ḥān (f.) : hakan, hükümdar 357, 481,
618, 619

Ḥanbel (a.) : Ahmed-i Hanbel 1322

Ḥ. -'i 1419

ḥandān (f.) : gülen; sevinçli

ḥandān olusun 20

ḥande (f.) : gülme, gülüş

ḥ. -sinden 374

ḥ. -yile 1158

ḥānedān (f.) : kökten asil ve büyük aile
1349

ḥ. --ı Muştafā'ya

ḥāne (f.) : ev

ḥ. -de 1645, 1650

ḥ. -müzde 85

ḥ. -sinde 84

ḥ. -sinden 583

ḥ. -sine 89, 535

ḥ. -ye 525

ḥ. -i tevḥid ola 21

ḥānḳāh : tekke, dergāh, zaviye

ḥ. -a 1080, 1084

ḥānmān (f.) : ev, bark, ocak 137

ḥannās (a.) : şeytan

ḥ. -ı 239

ḥār (f.) : diken 510, 1640

ḥ. -dan 36

ḥ. -dur 588

ḥ. -ı ḥasedden 28

ḥārsuz : dikensiz 1652

ḥār (f.) : hor, hakir, aşağı 31, 73, 77,
81, 403, 689, 986

ḥ. -dur 71, 1637

ḥ. bakma 31, 1174

ḥār u zār (f.) : hor, zavallı 403, 986

ḥarāb (a.) : yıkık, viran 913, 1333,
1597, 1636, 1648

ḥ. -a 1633

h. -ı 1602
h. kıl 1576
h. oldu 304, 1376
h. ola 273
ḥarāb-ābād (f.) : haraplıkla dolu yer, tam harabe
h. -a 1679
h. -da 1430
ḥarābāt (f.) : viraneler 230, 1631
ḥarābātī (f.) : pejmürde: vaktini meyhanede geçiren
h. -ī ola 1169
ḥarac (a.) <ḥarāc : haraç, vaktiyle Müslüman olmayanlardan alınan vergi, kaybolmak, harcanmak 1357, 1447
h. -ıdur 411
h. virsün 1361
h. virürlerdi 1355
ḥarām (a.) : şeriata göre yapılması yasak olan 79, 1337
ḥarāmī (a.) : hırsız, haydut, yol kesen 107, 108, 120, 132
h. -ler 109
ḥarc (a.) : vergi; sarf, gider
h. -a sürmedi 1391
h. iderdi 1410
h. idüp 863
ḥarem (a.): harem
h. -de 1318
ḥarf (a.) : söz, lakırdı 732, 1666
h. -ine 1225

ḥarfen be-ḥarf (a.) : harfî harfine, tastamam, tıpatıp, olduğu gibi 1110
ḥārīk-i ‘āde (a.) : âdetin üstünde, haricinde 1122
ḥark (a.) : yakma
h. -ını 1472
Hārūn (a.) : Harun Reşit 1356, 1363
H. -’a 1357, 1407
H. -ı Reşid 1386
H. -ü’r-Reşid 1354
ḥāş (a.) <ḥāşş : mahsus, özel 275, 451, 698, 789, 1030
h. -ı 93, 103, 160
Ḥāş Ayāz : Ayaz 441
ḥased (a.) : kıskançlık, çekememezlik 454, 465, 744, 1036
h. -den 28, 515
ḥāşeki (a.) : Osmanlı sarayında karavaşlar arasında seçilen padişah gözdesi 430, 446
Ḥasen (a.) : Hz. Hasan 1000
ḥāşıl (a.) : peyda olan, çıkan 1333
ḥāsīd (a.) : haset eden, kıskanan, çekemeyen 465
h. -i 745
h. -ler 478
ḥaşīn (a.) : mustahkem, kuvvetli, sağlam 695
ḥasīr (a.) : ferî gitmiş, donuklaşmış göz; hasret çeken 864, 1388
ḥāsir (a.) : zarara, ziyana uğrayan 589, 874, 986

ḥasīs (a.) : alçak, değersiz 1005

ḥaşlet (a.) : insanın yaradılışındaki

huyu, mizacı

ḥ. -üñ 43

ḥ. -i hoşdur 42

ḥasret (a.) : hasret, özleyiş 823, 1669

ḥasretü'l-‘uṣṣāk (a.) : âşıkların hasreti
429

ḥāṣṣ (a.) : mahsus, özel 419, 1385,
1578

Hassān (a.) : Müslüman olmadan önce
şairleriyle tanınan ve sevilen bir şair
1715

ḥāss u ‘ām (a.) : herkes 1385

ḥaste (f.) : hasta

ḥ. oldum 1608

ḥ. olur 1173

ḥaste-dil (f.) : gönlü hasta; üzüntülü,
sıkıntılı

ḥ. -leri 581

ḥāṣ u ‘ām (a.) : herkes 275, 789, 698

ḥasūd (a.) : hasetçi, kıskanç,
çekemeyen 743, 747, 748, 1218

ḥasūdāne : hasetçilikle, kıskançlıkla
455

ḥāṣā (a.) : asla, hiçbir zaman, Allâh
göstermesin 1538

ḥāṣi‘ (a.) : alçakgönüllülük gösteren
997

ḥaṣr (a.) : toplama, toplanma, kıyamet

ḥ. eylegil 682, 880

ḥ. olalar 876

ḥ. olasun 1555

ḥaṭā (a.) : yanlış, kabahat; kusur 413,
438

ḥ. -lu 1690

ḥaṭar (a.) : tehlike 1153, 1175

ḥ. -dan 587

ḥ. -dur 40

ḥ. -lardan 1224

ḥāṭır (a.) : gönül, zihin

ḥ. -ı 31, 1021, 1193, 1228, 1372

ḥ. -ın 439

ḥ. -ını 147

ḥ. -ları 593

ḥ. -umda 476

ḥ. -uñ 741, 990, 1493

ḥ. -uñdur 1405

ḥ. -ı aḥbāb 1710

ḥ. -ı ğamgīni 1254

ḥ. -ı ğamgīnine 341

ḥ. -ı ğamgīnümi 14

ḥ. -ı pür-ğam 351

ḥāṭif (a.) : gaipten haber veren melek

ḥ. -i ḫudsī 1721

ḥatm (a.) : bitirme

ḥ. in 1104

ḥ. eyledi 1109

ḥ. it 37

ḥ. ola 1554

ḥatun (f.) <ḫatun : kadın 88

ḥ. -ına 83

ḥavāṣṣ (a.) : muhterem, saygın olanlar
1578

ḥavf (a.) : korku, korkma

ḥ. -a düşdi 1069

ḥ. -ı cānından 537

ḥavrā (a.) : ahu gözlü

ḥ. -yı ‘ ayn 672, 827

ḥ. -yı na‘īm 667

ḥāvuc : havuç 91

ḥavz (a.) : havuz

ḥ. -ı dilde 904

ḥayāl (a.) : kuruntu, hayal 1356, 1609

ḥ. -i 1500, 1530

ḥ. -ine 1717

ḥ. -i ḥāmdan 491

ḥayāt (a.) : hayat 60

ḥ. virdi 1312

ḥayf (a.) : haksızlık, zulüm: beddua
112

ḥ. eyleme 298

ḥ. ola 1004

ḥayfā (a.) : yazık ki, heyhat, vah 1376,
1545

ḥayır (a.) <ḥayr : iyi, faydalı, hayırlı

ḥ. -lu 855

ḥayme (a.) : çadır 127, 1619

ḥ. -sinde 114

ḥ. -ye 128

ḥ. kırmışdı 113

ḥayr (a.) : iyi, faydalı, hayırlı, iyilik
735, 1216, 1706

ḥ. -a 1466

ḥ. -ı 1393

ḥ. -ını 206

ḥayrān (a.) : şaşmış 8

ḥ. kıldılar 1373

ḥayret (a.) : şaşma, şaşırma 1669

ḥ. -inden 98

ḥ. -e vardı 1076

ḥayrū’l-beşer (a.) : insanların en
hayırlısı, Hz. Muhammet 969, 1041

ḥayrū’l-enām (a.) : yaratılmışların en
hayırlısı, Hz. Muhammet 830, 837

ḥazān (f.) : sonbahar, güz 576

ḥazāyin (a.) <ḥazā’in : hazineler 449

ḥazen (a.) : gam, keder, tasa 1678

ḥazer (a.) : sakınma, kaçınma,
korunma

ḥ. itdi 805

ḥ. kıl 35, 299, 583

ḥāzır (a.) : huzurda, göz önünde olan

ḥ. it 791

ḥ. itdi 334

ḥ. olmazdı 123

ḥ. olur 698

ḥazın (a.) : hüznü, mahzun

ḥ. oldı 1376

ḥāzin (a.) : hazinedar, bekçi

ḥ. -i genc-i rumūz-ı Muştafā 1315

ḥazret (a.) : büyüklere saygı için
söylenen ünvan

ḥ. -inüñ 1277

ḥ. -lerinden 1338

ḥ. -üñ 391

Ḥazret-i Dāvūd (a.) : Hz. Davut

Ḥ. -’uñ 687

Ḥazret-i Maḥmūd (a.) : Gazneli

Mahmut

Ḥ. -ı şāh 407

Ḥazret-i Mālīk (a.) : dört mezhepten

birinin imamı olan zat 1381

Ḥazret-i Ma‘būd (a.) : Allāh

Ḥ. -pākūn 167

Ḥazret-i Şiddīk (a.) : Hz. Ebubekir

Ḥ. -’a 869, 870

Ḥazret-i Yahyā (a.) : Hazret-i Yahya

917

heb : hep 223, 982, 1118, 1131, 1185,

1286, 1374, 1679

hediyye (a.) : hediye, armağan

h. -dür 1448

heft āsmān (f.) : yedi gök 1707

helāk (a.) : mahvolma; harcanma 597

hem (f.) : hem, hem de 2, 2, 24, 26,

53, 68, 73, 145, 161, 175, 231, 233,

236, 240, 249, 250, 277, 290, 298,

310, 310, 326, 334, 339, 344, 354,

411, 428, 428, 428, 428, 429, 442,

443, 443, 443, 449, 497, 518, 544,

585, 656, 666, 686, 687, 701, 739,

784, 784, 785, 807, 818, 822, 824,

831, 837, 838, 855, 926, 971, 994,

995, 1032, 1052, 1099, 1142, 1149,

1172, 1173, 1179, 1190, 1210, 1218,

1228, 1235, 1243, 1244, 1248, 1256,

1276, 1296, 1314, 1314, 1316, 1325,

1328, 1330, 1331, 1332, 1345, 1351,

1381, 1381, 1388, 1394, 1399, 1400,

1402, 1416, 1416, 1451, 1465, 1468,

1477, 1483, 1531, 1557, 1585, 1596,

1612, 1644

hemān (f.) : hemen, o anda 138, 168,

187, 207, 292, 432, 463, 499, 629,

631, 635, 644, 809, 936, 1091, 1128,

1160, 1266, 1369, 1392, 1498, 1500,

1533

hem-ān-dem (f.) : hemen, çabucak, o

anda 1012

hemcū (f.) : [onun] gibi 157, 600, 1542

hem-dem (f.) : sıkı fıkı, canciğer

arkadaş 434, 1197, 1620, 1640

h. -e 1126

h. -i 26

hemīn (f.) : hemen 85, 118, 185, 299,

472, 1251, 1353, 1510, 1667

hemīşe (f.) : daima, her vakit, her

zaman 479

hem-mekān : mekânları bir 2

hem-nefes : arkadaş 1543, 1598, 1641

hem-nişīn (f.) : beraber oturup kalkan,

teklifsiz arkadaş 73, 427

hem-rāh (f.) : yoldaş, yol arkadaşı

h. it 237

hem-ser (f.) : arkadaş; erkek ve kadın

eşlerden her biri

h. -i 346

h. -in 277

hemyān (f.) : yaşdaş, yaşı bir

h. -uñı 141

hem-zād (f.) : yaşdaş, yaşı bir

h. -ıyam 68

hem-zemān : çağdaş, aynı zamanda
işleyen 2

Henbūye : Dahhak-ı Tâzî zamanında
bir kadın 276, 286, 292

H. -'nüñ 277

her (f.) : her 29, 41, 72, 92, 111, 192,
194, 220, 254, 256, 263, 285, 294,
297, 297, 299, 354, 377, 409, 452,
460, 462, 475, 508, 511, 559, 602,
639, 641, 653, 693, 725, 738, 739,
742, 745, 746, 751, 779, 816, 816,
828, 867, 929, 942, 972, 993, 1029,
1058, 1137, 1158, 1186, 1224, 1239,
1245, 1330, 1334, 1334, 1338, 1355,
1379, 1396, 1404, 1408, 1425, 1435,
1442, 1443, 1494, 1503, 1508, 1510,
1514, 1540, 1608, 1610, 1628, 1631,
1648, 1651, 1701, 1710, 1713, 1720
hergiz (f.) : asla, hiçbir vakit 60, 201,
225, 258, 367, 488, 545, 694, 800,
804, 819, 858, 875, 1010, 1154, 1395,
1491, 1539, 1564, 1622, 1676

hest (f.) : varlık, vücut 1656

hevā (a.) : heves, istek, arzu

h. -sından 1459

heves (a.) : istek, arzu 1229

h. eyle 826

h. itme 925

hey'et (a.) : şekil, suret; hâl, durum

h. -i 608

heybet (a.) : heybet

h. -inden 946

heyzüm (f.) : kuru odun 91

hezārān (f.) : binler 425

hezār (f.) : bülbül

h. -i 'uzlet 1590

hezl (a.) : eğlence, alay, şaka 507, 507

hıfz (a.) : saklama, ezberleme

h. -ında 1321

h. -i kelām itmiş 1320

hıred-bağşende (f.) : akıl bağışlayan 1

hırmān (a.) : mahrumluk, ümitsizlik
1682

hırş (a.) : kızgınlık, sonu gelmeyen
istek 81

hışm (f.) : kızgınlık, öfke

h. -ıyla 26

h. idüp 542

h. itdi 478

hıtta (a.) : memleket, diyar, ülke

h. -i Ġazvīn'e 1516

hıyānet (a.) : hayinlik; vefasız, hain;
güveni kötüye kullanma 458

hic (f.) : hiç 119, 538, 1270, 1301

hicāb (a.) : utanma, sıkılma; perde 342,
1462, 1467, 1505

h. -i 337

hidāyet (a.) : doğru yol kılavuzlama
249, 679

h. kıl 230, 1694

hidmet (a.) : hizmet, vazife 172

h. -e 895, 1592

h. -i 179	himmət (a.) : gayret, yüksek irade
h. -in 1082	h. -in 1101
h. -üñ 360, 1081	h. -i şāh 395
h. -i kıldı 322	Hindistān : Hindistan 813, 815
h. -ler kıldı 333	H. -'a 808, 809
hikāyet (a.) : anlatma, olmuş bir hadise	hirmen (f.) : harman
917, 944, 974, 1116, 1578, 1644	h. -üm 1657
h. eyledi 1114	hisāb (a.) : hesap, sayma 148
h. kıldı 1106	h. it 29
hikāyāt (a.) : hikâyeler	hişāl (a.) : huylar, ahlâklar
h. -in 1277	h. -üñ 44
hikmet (a.) : sebep 611	hişār (f.) : kale 701
h. -in 1465	h. -uñ 702
h. -ine 1205	h. -ı emn 703
h. -ini 71	hişse (a.) : pay, nasip 118
h. -üñ 901	h. -si 1274
hilāf (a.) : karşı, zıt 1445	h. -sin 117
h. -ı 1448	h. -sinüñ 120
h. eylediler 1260	hisset (a.) : cimrilik, tamahkârlık
hilāfet (a.) : birinin yerini tutma,	h. itme 1683
halifelik 838	hitāb (a.) : ağızdan veya yazı ile
hilāl (a.) : yeni ay 1633	söyleme
hil'at (a.) : süslü elbise, kaftan	h. idüp 700, 1269
h. -in 1101	h. olurdu 1283
h. -leri 629, 1570	hiz (f.) : coşkunluk, dalgalanma 916
hile (a.) : oyun, aldatma, dubara	hod (f.) : kendi 196, 1022, 1267, 1526,
h. -ñi 545	1595
hilkatī (a.) : yaradılışla ilgili 487	hod-bīn (f.) : kendini beğenmiş, bencil
hilm (a.) : insanın tabiatında olan	h. oldu 502
yavaşlık 1323	h. olma 497
h. -ini 994, 1296	hor (f.) : değersiz, bayağı, adi 1710

h ra ge - : i ine yaramak, makbule ge mek

h. -mez 578

ho  (f.) : g zel, ho  415, 527, 598, 850, 974, 1258, 1718

h. -dur 42

h. eyledi 1227

h. olısar 309

h. olmu  350

h. olursa 309

ho - b (f.) : parlak, berrak 65

ho -g  (f.) : tatlı dilli 12

ho -h l : h li vakti yerinde 1555

h b (f.) : g zel 199, 429, 849, 1497

h. -dur 1295, 1722

h bb (a.) : sevgi 765

h. -ı d ny  765

H d  (f.) : All h 173, 443, 579, 664, 674, 856, 917, 927, 927, 990, 1347, 1421, 1481, 1547, 1660

H. -'ya 948, 949

h ld-ı ber n : kutsal cennet 672

h n (f.) : kan 841

h r (a.) : ahu g zl ler; cennet kızları, h r ler 872

h. -i cin n 1558

h rde (f.) : n kte 472

h rde-b n (f.) : ince, ufak  eyleri g ren 425, 427

h urma (a.) : hurma a acının yemi i 1261

h rrem (f.) :  en, sevin li 67

h. oldu 591

H r  d (f.) : H r  d   Fera   ad adlı hik yenin kadın kahramanı

H. -'e 67

h r  d (f.) : g ne 

h. -i 517

h r   (f.) :  o ma, tela  261

h. eyledi 1309

h      (a.) : ba kaca, ayrıca 389

h   (f.) : akıl, fikir, us,  uur 191, 719, 853

h. -a 261

h       : ba aksız; salkımsız 575

h  k (f.) : kuru, yabis

h. olmu  985

h   '  (a.) : g n l al aklı ı

h. eyles n 1487

h  y (f.) : tabiat, miza , ahl k,  det 429

h. -ı 1007

h   '  (a.) : al akg n ll l k, tevazu 1487

h    r (a.) : hazır bulunma, rahat 519

h. -a 470, 1239

h. -ına 335, 368, 379, 629, 1500

h. dilerse  1680

h. eyles n 1486

h. k l 703

h  c et (a.) : senet, delil 1314

H  c et 'l-    m (a.) :  mam-ı Gazal  1518

hücüm (a.) : saldırma

h. itmesün 885

h. kıldılar 354

hüdā (a.) : doğru yol gösterme; Kuran-ı Kerim 1299

hüküm (a.) : hüküm, emir

h. itdi 293

hümā (f.) : devlet kuşu 1643

hümām (a.) : himmetli, azimli 178, 760, 769, 1166, 1249, 1259, 1325, 1387, 1389, 1528, 1541

hüner (f.) : marifet, ustalık 993, 1335

h. -den 1274

hürmet (a.) : saygı 1343

h. -i 1518

h. -ine 245

h. idüp 1419

Hüseyn (a.) : Hz. Hüseyin 1000

hüsñ (a.) : iyi güzel, güzellik 330, 428

h. -i 339

h. -üñüñ 64

h. -i edeb 216

h. -i zann kılmışdur 144

Hüsrev (f.) : eserlerini Farsça yazmış bir Türk şairi 1716

hüsrevāne (f.) : hükümdara yakışır şekilde 363

hüşyār (f.) : aklı başında, akıllı, uslu 191

hüveydā (f.) : açık apaçık, belli, besbelli 389

h. eyledi 1032

hüzñ (a.) : gam, keder, sıkıntı 58

— I —

ırağ/k : uzak

1. düşdüm 726

1. it 749

‘**ırk** (a.) : kök; nesil

‘1. -ını 72

ısr- : ısırmak

1. -anlar 1173

ışmarla- : emanet etmek

1. -lamışam 139

ısrār (a.) : ayak direme 559

1. eyleme 1088, 1119

ıstıfā (a.) : seçme, seçkinlik 1568

ısuzluğ : ıssız, تنها 113

‘**ıśā** (a.) : akşam veya yatsı namazı

‘1. kıldı 1279

‘**ışk** (a.) : aşk 39, 46, 49, 50, 51, 259, 1664, 1665

‘1. -a 44, 1141, 1559

‘1. -ı 47, 54, 236, 447, 448

‘1. -ına 448

‘1. -umı 255

‘1. -uñ 55, 57, 67, 676, 1560

‘1. -uñda 530

‘1. -uñdan 494

‘1. -uñla 232, 251

‘1. -uñuñ 68

‘1. -ı cemīl 48

‘1. -ı habīb 675

‘**ıyāl** (a.) : kadın, eş, zevce

‘1. -um 645

‘**Iyāz** (a.) : Fazıl, Fuzayl 161

ıẓırāb (a.) : acı, elem, sıkıntı, vesvese
1240

1. - çekmesün 1601

1. - düşdi 273

— İ —

‘**ibād** (a.) : kullar; ibadet edenler 223

‘**ibādāt** (a.) : ibadetler 229

‘i. itmege 1469

‘**ibādet** (a.) : Allâh’ın emirlerini yerine
getirme

‘i. -dür 1150

‘i. -den 221

‘i. kıl 670

iblis (a.) : şeytan 876, 1565

i. -i la‘în 497, 1667

ibn (a.) : oğul

İ. -i ‘amm-ı Muşţafâ’dur 1313, 1379

İbni Ḥaṭṭāb (a.) : Hz. Ömer 892, 1432

İ. -’ı 897

İbni Sekīne 1057

İbni Şirīn : ünlü rüya tabircisi (öl. H.
110 / M. 729) 1292, 1293, 1294

İbrāhīm : Hz. İbrahim

İ. -’i 994

‘**ibret** (a.) : kötü bir hâdiseden alınan
ders 611, 1459, 1493

‘i. -e ṭaldı 1078

icāzet (a.) : izin

icāzetdür 1245

icbār (a.) : cebretme, zorlama

i. -ı Yehūd 1218

icrā (a.) : yapma, bir işi yürütme

i. eyleye 1207

i. iderler 306

i. idesün 1306

ictibā (a.) : seçme 1568

i. buldı 553, 1184

ictihād (a.) : gücü kuvveti yettiği kadar
çalışma

i. eyleye 1206

ictimā (a.) : toplama, toplanma

i. itmişler 1237

ictināb (a.) : sakınma, uzaklaşma 76

i. ideler 1505

iç- : içmek

i. -düklerüñ 1132

i. -esün 1557

i. -mesün 1002

i. -miş 981

i. -üp 933

iç : iç, içinde

i. -i 214, 781

i. -in 1070

i. -inde 39, 43, 124, 163, 203, 319,
389, 416, 556, 618, 633, 703, 792,
813, 815, 849, 857, 965, 1073, 1074,
1198, 1203, 1206, 1207, 1210, 1223,
1235, 1258, 1297, 1298, 1299, 1303,
1313, 1317, 1325, 1337, 1339, 1352,
1377, 1381, 1406, 1422, 1436, 1447,
1495, 1558, 1615, 1660

i. -inden 770, 1090

i. -indeyem 1597

i. -indeyiken 662, 1322

i. -ine 1240

i. -ini 169,

i. -lerinden 755, 1192

içmek : içmek

i. -lige 1001

içre : iç, içinde 21, 48, 100, 104, 142, 151, 170, 184, 451, 561, 873, 901, 931, 973, 1018, 1174, 1250, 1259, 1331, 1412, 1462, 1516, 1535, 1557, 1562, 1584, 1631, 1636, 1648

i. -yiken 851

içün 210, 246, 246, 272, 303, 328, 351, 502, 594, 617, 671, 687, 687, 690, 726, 760, 834, 837, 845, 856, 903, 1007, 1075, 1273, 1308, 1308, 1351, 1425, 1442, 1496, 1567, 1621, 1673, 1697, 1720

i. -dür 960, 1342, 1631

içür- : içirmek

i. -üp 938

id- : etmek

i. -e 263, 403, 669, 828, 943, 988, 993, 1137, 1180, 1206, 1208, 1209, 1633, 1707, 1715, 1721

i. -egör 1492, 1492

i. -elden 399

i. -eler 1505

i. -elüm 1365, 1393

i. -em 813, 1623

i. -emez 7, 161, 460, 702, 1226, 1226, 1473, 1473

i. -emezdi 268

i. -er 42, 897, 1146, 1287, 1340, 1341, 1422, 1432, 1465, 1466, 1469, 1470, 1636

i. -erdi 117, 274, 444, 633, 772, 772, 1236, 1410, 1413

i. -erin 643

i. -erken 165, 202, 752

i. -erler 306, 464, 1018, 1021, 1129

i. -erlerdi 1237

i. -erlermiş 850

i. -erse 512

i. -erseñ 368

i. -ersün 730, 1626

i. -esiz 1038

i. -esün 662, 953, 953, 1297, 1299, 1306, 1306, 1307, 1572

i. -eyin 71, 131, 180, 193, 661, 1067, 1277

i. -iser 213

i. -iserüz 761

i. -ün 179

i. -üp 42, 255, 260, 318, 423, 494, 513, 542, 554, 630, 700, 757, 863, 1039, 1061, 1079, 1135, 1246, 1269, 1419, 1493, 1643, 1646

i. -üpdür 1272

iden : eden 316, 216, 501, 501, 963, 973

i. -ler 59, 860

idi : -dı/-di 78, 78, 80, 108, 108, 109, 109, 111, 112, 112, 113, 114, 116,

117, 119, 119, 120, 120, 121, 121,
122, 123, 125, 149, 162, 162, 163,
174, 175, 176, 177, 211, 266, 271,
274, 274, 276, 276, 313, 313, 314,
314, 325, 326, 391, 391, 425, 441,
442, 445, 447, 447, 448, 449, 451,
453, 476, 498, 498, 519, 520, 522,
533, 618, 619, 657, 692, 694, 695,
695, 696, 753, 776, 803, 867, 867,
868, 869, 869, 872, 900, 900, 912,
918, 980, 980, 1057, 1057, 1058, 1058,
1059, 1060, 1060, 1066, 1102, 1102,
1103, 1103, 1104, 1105, 1110, 1197,
1233, 1236, 1237, 1280, 1280, 1282,
1284, 1291, 1291, 1292, 1292, 1317,
1320, 1321, 1321, 1322, 1323, 1323,
1325, 1337, 1349, 1350, 1350, 1351,
1353, 1354, 1382, 1382, 1383, 1384,
1385, 1386, 1390, 1408, 1411, 1412,
1412, 1414, 1415, 1416, 1416, 1417,
1418, 1424, 1429, 1430, 1431, 1432,
1433, 1433, 1436, 1436, 1438, 1440,
1495, 1497, 1497, 1499, 1519, 1519,
1521, 1521, 1522, 1523, 1660

i. -gin 321

idici : edici 950

idince : edince 336

idin- : edinmek

i. -di 1565

i. -diler 304

i. -mişdi 872

idrāk (a.) : anlayış, akıl erdirme; algı

i. -ini 330

idük : idik 846

idüm : idim 469, 476, 981, 1542, 1591,
1591, 1592, 1592

‘iffet (a.) : temizlik; namus 428

‘i. -ine 873

iftihār (a.) : öğünme; şeref, şan

i. -ü’l-mürselin 1282

iftirāk (a.) : ayrılma; ayrılık, hicran

i. -ı Mısr 1079

iğtisāl (a.) : gereğine uygun olarak
gusletme, yıkanma 1075

i. eyle 549

iğvā (a.) : azdima, baştan çıkarma,
ayartma

i. -ya 1667

iḥlāş (a.) : doğru; samimiyet, bağlılık
215, 671, 1192

iḥmāl (a.) : mühimsememe, boşlama,
savsaklama 119

iḥsān (a.) : bağış 970, 1390, 1451,
1575

i. -ıdur 197

i. -ını 1553

i. -uña 795

iḥtidā (a.) : doğru yola girme,

Müslüman olma

i. bulasız 1038

iḥtilāf (a.) : ayrılık, aykırılık 1445

i. oldu 1260

i. -ı ümmet 1444

iḥtilāl (a.) : bozukluk, bozulma

i. buldı 1609

iḥtilāṭ (a.) : karışma, katışma;

karşılaşıp görüşme

i. eyleme 488

iḥtirām (a.) : saygı, hürmet

i. eyle 1178

i. eyleyüp 1281

i. itmişdüm 1424

i. kılvurvan 1342

iḥtitām (a.) : bitme, sona erme

i. buldı 1711

iḥtiyāc (a.) : muhtaçlık; gereklilik

1357, 1398

iḥtiyār (a.) : seçme; kendi arzusıyla

hareket etme 659, 1551

i. -umla 1399

i. elinden gidüp 532

i. eyleyüp 792

i. itdün 1305, 1602

i. kııl 495

i. kıılursañ 47

i. kılmışam 786

iḥtiyāt (a.) : ilerisini düşünerek,

görerek davranma; sakınma, tedbirli

olma

i. eyle 488

iḥvān (a.) : sadık, samimî, candan

dostlar

i. -ı 1128

i. -ı zamān 1128

iḥyā (a.) : diriltme, canlandırma

i. ide 1206

i. idesün 1306

i. itdiler 1044, 1190

i. kıldı 1704

iken : iken 81, 287, 553, 728, 913,

975, 1108, 1108, 1312, 1340, 1586,

1671

iki : iki 267, 267, 274, 275, 348, 780,

1163, 1504

i. -müz 846

i. -si 602, 1501, 1509

i. -sine 604

i. -sinüñ 601

ikinci : ikinci

i. -de 1336

iklīm : memleket, diyar, ülke

i. -dür 508

i. -e 295

ikrār (a.) : saklamayıp söyleme, kabul

i. eyle 1120

i. eylegil 1050

iksīr (a.) : iksir

i. -i 234

iktidā (a.) : tabi olma, uyma

i. idesiz 1038

il : halk, ahali; il, memleket; akraba

380

i. -ler 1093

i. -lere 110

i. -üñe 298

‘ilāc (a.) : ilaç 270, 1398

İlâh (a.) : Allâh 1549

İlâhî (a.) : Allâh'a ait; ey Allâh'ım 10, 228, 236, 252, 490, 584, 675, 795, 877, 989, 1450, 1687, 1691

i' lām (a.) : bildirme; anlatma

i. itdiler 379

ilçi : elçi 900

ile : ile; birlikte 4, 11, 19, 32, 49, 50, 57, 58, 67, 81, 114, 136, 153, 156, 158, 159, 169, 169, 171, 207, 208, 212, 212, 215, 222, 228, 235, 251, 259, 259, 264, 265, 265, 275, 277, 287, 287, 323, 330, 334, 336, 342, 343, 360, 370, 377, 377, 387, 395, 396, 398, 446, 448, 461, 463, 465, 466, 467, 468, 473, 473, 477, 481, 482, 483, 483, 484, 484, 488, 490, 495, 496, 505, 505, 507, 507, 509, 513, 523, 525, 528, 533, 543, 545, 559, 559, 562, 570, 572, 572, 574, 574, 578, 581, 589, 595, 633, 635, 638, 649, 662, 671, 676, 676, 680, 682, 682, 727, 732, 734, 748, 749, 753, 773, 781, 785, 794, 797, 823, 832, 836, 842, 850, 852, 876, 876, 880, 880, 885, 890, 892, 902, 904, 906, 929, 946, 952, 954, 965, 970, 980, 994, 997, 1000, 1010, 1029, 1043, 1043, 1044, 1092, 1113, 1116, 1120, 1137, 1139, 1160, 1170, 1184, 1184, 1186, 1188, 1188, 1189, 1192, 1194, 1195, 1195, 1197, 1215, 1216,

1220, 1227, 1243, 1263, 1263, 1276, 1276, 1279, 1284, 1288, 1290, 1305, 1306, 1311, 1317, 1323, 1323, 1324, 1341, 1356, 1362, 1365, 1368, 1383, 1383, 1384, 1400, 1406, 1413, 1451, 1451, 1459, 1470, 1471, 1472, 1487, 1488, 1493, 1513, 1541, 1541, 1543, 1543, 1554, 1554, 1555, 1555, 1566, 1574, 1606, 1614, 1620, 1620, 1624, 1641, 1641, 1662, 1665, 1669, 1669, 1682, 1682, 1687, 1690, 1691, 1694, 1694, 1703, 1706,

'ilel (a.) : hastalık, sakatlık 189, 722

ilerü : ileri 1534

ilet- : iletmek, ulaştırmak

i. -mege 528

i. -mez 801

i. -sün 808

ilhām (a.) : peygamberlerin kalbine gelen İlâhî düşünceler

i. -ı Rab 1267

'illet (a.) : hastalık

'i. -i māḥulyāya 1610

'ilm (a.) : ilim, bilgi 1170, 1180, 1184, 1185, 1186, 1188, 1194, 1195, 1317, 1323

'i. -de 1297

'i. -e 1426, 1546

'i. -i 1178, 1184, 1189, 1209, 1217, 1311, 1383, 1548

'i. -ini 993, 1296, 1446, 1572

'i. -inüñ 1329

‘i. -iyle 1333, 1397
‘i. -ini 993, 1296, 1446, 1572
‘i. -inüñ 1329
‘i. -iyle 1333, 1397
‘i. -ün 794, 1284, 1306, 1427, 1455
‘i. -ünün 1540
‘i. -i dīnün 1310, 1314
‘i. -i enbiyā 1481
‘i. -i fikhūñ 1332
‘i. -i ledün 1549, 1552
‘i. -i şer‘ 1198
‘i. -i şer‘ i 1190
‘i. -i zāhirden 1438
‘ilmū’l-**yaķīn** (a.) : İlâhî âleme ilişkin,
şüphedeilmeyen bilgi 504
ilt- : iletmek
i. -diler 284
i. -e 215
i. -esün 529
i. -üp 204
iltifāt (a.) : yüzünü çevirip bakma;
gönül alma
i. kıl 1112
iltimās (a.) : yapılmasını isteme
i. it 24
imām (a.) : imam 837, 1189, 1259,
1263, 1280, 1320, 1325, 1345, 1387,
1394, 1424, 1429, 1524
i. oldı 863
i. -ı müttakī 1381
i. -ü’l-Müslimīn 1278, 1284
i. -ü’l-mürselīn 684

imāmet (a.) : imamlık 838
īmān (a.) : inanma, inanç 849, 1003,
1045, 1140, 1447, 1451, 1554
ī. -a 1004
ī. -dan 1695
ī. -ı 250
ī. -ın 966
ī. -ını 965
ī. -uma 492
ī. -umı 557, 1687, 1693
ī. -uñ 1142
ī. -uñı 1684
im‘ān (a.) : çok dikkatli olma; inceden
inceye araştırma 287
‘**imāret** (a.) : bayındırlık 1527, 1595,
1622
‘i. kıl 926
imdi : şimdi 17, 554, 669, 861, 1033
imiş : imiş 132, 132, 357, 357, 1111
imtişāl (a.) : gerekeni yapma, alınan
emre boyun eğme 405
i. itdürdi 1156
i. kılursam 787
inābet (a.) : günahlara tövbe edip Hak
yoluna dönme
i. kıldı 207
i. kılmışam 158
‘**inād** (a.) : ısrar, ayak direme,
dediğinden vazgeçmeme 1043
‘i. -a 1704
‘i. itme 1176
‘i. itmesün 1485

in‘ām (a.) : nimet verme, iyilik etme
1563

i. eyledi 1449

‘**inān** (a.) : dizgin

‘i. -ını 635

‘i. -um 637

inan- : inanmak

i. -madı 538

‘**ināyet** (a.) : lütuf, ihsan 24, 248, 679

‘i. kıl 880

inbisāṭ (a.) : yayılma, açılma; ferahlık
211, 606

i. virdi 352

i. buldı 1254

İncil (a.) : Dört mukaddes kitaptan Hz.

İsa’ya ineni 1221

İ. -’i 688

incin- : zahmet çekmek

i. -üp 981

i. -ürdi 176

incit- : incitmek

i. -meyesün 1167

in- : inmek

i. -di 936

i. -em 639

i. -miş 872

iñende : çok, pek çok, gayet 748

infi‘āl (a.) : gücenme, darılma 367

inkār (a.) : reddetme, tanımama

i. eyleme 1088, 1119

i. eylemez 1118

inkıyād (a.) : boyun eğme, kendini
teslim etme

i. eylesün 1485

ins (a.) : insan 123, 484, 618, 1574

inşāf (a.) : merhamet, ortalama
davranış 1120

i. -ında 1436

insān (a.) : insan 1456, 1659

i. -a 956

insāni (a.) <insānī : insanla ilgili,
insanca

i. -dür 27

insānī (a.) : insanla ilgili, insanca

i. -nün 1455

inşā (a.) : yapma, yapılma

i. eyleye 1207

i. itdiler 1044

intihā (a.) : nihayet bulma, sona erme
1706

intikāl (a.) : bir yerden başka bir yere
gitme, göçme

i. itmedi 1301

intikām (a.) : öd alma 1178

intizām (a.) : tertipli, düzgün olma

i. buldı 1311

intizār (a.) : bekleme; gözleme

i. çekmiş 657

ir- : ermek; ulaşmak

i. -di 81, 140, 591, 658, 752, 1018,
1196, 1290, 1516

i. -diler 1191

i. -dün 740

i. -em 1592
i. -esün 1232, 1494, 1577, 1652
i. -evüz 97
i. -eyin 1243
i. -icek 1464
i. -ince 209
i. -medi 1717
i. -medük 142
i. -memişdi 1523
i. -meye 1175, 1205, 1715, 1716
i. -mez 4, 509, 614
i. -miş 980, 1059
i. -mişem 473
i. -se 234, 561
i. -sün 489
i. -üp 1480
i' rāz (a.) : yüz çevirme; çekinme 189
i. itdiler 294
i' rfan (a.) : bilme, anlama; irfan 1695
i. -ını 1553
irgür- <irür- : ulaştırmak, eriştirmek
249, 489, 677, 886
iriş- : erişmek, ulaşmak, yetişmek
i. -di 150, 333, 919, 1012, 1065, 1581
i. -diler 393, 463, 1501
i. -düm 644
i. -en 1476
i. -üp 1421
i. -ür 319, 525, 1479
i. -ürdi 896
i. -i geldi 1499

irşād (a.) : doğru yolu gösterme, irfan
sahibi birinin tarikatı ve Tanrı yolunu
göstermesi
i. -ına 1292
i. eyle 250
i. eyledi 555
i. eylesün 884
i. it 883, 1688
i. -ı tarîk 490
i. -ına irmiş 1059
irür- : ulaştırmak, eriştirmek
i. -e 670
i. -me 1218
i. -señ 1126
i' sâ (a.) : Hz. İsa 688, 1573
i' . -'da 590
i' . Hâzreti 608
ise : ise 32, 197, 205, 283, 565, 566,
693, 1047, 1245, 1270, 1346, 1361,
1510, 1717
i. -ñ 18, 87, 92, 259, 485, 612, 690,
794, 1119, 1141
İskender : Büyük İskender
İ. -'e 758
İslām (a.) : İslâm dini 1250, 1449
İ. -'ı 1044, 1046
İ. -ı bî-nokşān 1554
is <issi : sahip, malik
i. -leri 1441
ism (a.) : isim, ad
i. -idi 1520
i. -ine 1463

i. -ini 1054
İsrayil (a.) <İsrā'il : Hz. Yakup'un lâkabı
İ. -'üñ 1265
issi : sahip, malik
i. -ne 143
i. -ni 120, 462, 1256
iste- : istemek 1721
i. -di 593, 625, 627, 1496
i. -dügi 757
i. -dügüñ 1617
i. -düm 54, 1001
i. -dür 1145
i. -mege 984
i. -mez 1151
i. -r 993, 1137, 1462, 1465, 1468
i. -rdi 118
i. -rem 875, 953, 1167, 1648
i. -rseñ 961, 1551
i. -rsün 1595
istet- : aratmak
i. -di 1392
isteyen : isteyen 1372
istiğfār (a.) : tövbe etme
i. -umı 239
i. -a gel 550
istiğnā (a.) : tokgözlülük
i. -sı 1628
istihlāl (a.) : helâl sayma; helâlleşme 119
istimā' (a.) : dinleme
i. iderlerdi 1237

'ișyān (a.) : itaatsizlik, emre boyun eğmeme 189, 572
'i. -umı 585
iş : iş 200, 322, 413, 899, 1026
i. -den 1061, 1153
i. -e 157
i. -i 83, 163, 163, 415, 605, 692, 776, 923, 1022, 1025, 1118, 1150, 1150, 1337, 1353, 1519
i. -imüz 222
i. -in 654, 1078
i. -inde 1532
i. -ine 722
i. -ini 419, 967, 1094, 1502, 1507, 1508
i. -lerden 916
i. -lere 1395
i. -lerümde 784
i. -üm 1692
i. -ümüz 915
i. -üñ 471, 472, 1014
i. itmedüm 225
ișāret (a.) : iz, nişan
i. -di 838
ișbu : işte bu 771, 775, 808, 892
ișgāl (a.) : meşgul etme, işle uğraştırma
i. -leri 753
ișid- : işitmek
i. -üp 98, 125, 155, 159, 195, 329, 349, 352, 457, 472, 477, 536, 728, 941,

1300, 1376, 1500, 1528, 1530, 1536,
1606

işiden : işiten

i. -en 1544

i. -enler 210, 709, 1094, 1105

işig/k : eşik

i. -inde 375

işit- : işitmek 1269, 1441

i. -di 102, 280, 435, 723, 781

i. -dün 1048

i. -medin 1591

işle- : çalışmak, yapmak

i. -di 1070

i. -dün 1700

i. -mesün 1484

i. -ye 957

‘işret (a.) : içki içme

‘i. -in süresün 746

iştibāh (a.) : şüphelenme, şüphe etme
766

iştigāl (a.) : meşgul olma 787

it- : etmek 10, 24, 29, 35, 37, 39, 237,
237, 242, 253, 254, 436, 491, 492,
493, 495, 514, 573, 577, 661, 676,
679, 749, 791, 791, 795, 796, 796,
808, 812, 883, 885, 886, 890, 1428,
1627, 1687, 1688

i. -di 5, 89, 93, 107, 160, 180, 195,
288, 293, 334, 408, 439, 478, 535,
624, 654, 693, 740, 756, 777, 805,
837, 939, 951, 1030, 1031, 1068,
1072, 1082, 1166, 1212, 1223, 1247,

1248, 1251, 1310, 1510, 1528, 1612,
1642, 1664

i. -diler 294, 356, 356, 378, 379, 380,
456, 466, 603, 605, 1043, 1044, 1044,
1052, 1053, 1063, 1097, 1097, 1190,
1222, 1222, 1234, 1442, 1446, 1446,
1666

i. -dügi 303, 891, 1252, 1426

i. -dügini 1434

i. -dügün 1220

i. -düm 147, 701, 1022, 1025, 1117,
1290

i. -dün 1602, 1047, 1305, 1028, 1245

i. -dünüz 727, 727

i. -me 247, 675, 691, 748, 925, 1026,
1133, 1148, 1176, 1450, 1683

i. -medi 190, 773, 1082, 1301, 1588,
1642

i. -mediler 433, 839

i. -medüm 225, 359, 359

i. -medün 735, 921

i. -mege 826, 1469, 1469, 1599, 1599

i. -memiş 966

i. -memişdi 1352

i. -meseydi 895

i. -mesün 492, 505, 721, 747, 885,
916, 1117, 1485

i. -meye 820, 820, 979, 1356

i. -meyesün 977, 1168

i. -meyevüz 764

i. -meyeydün 732

i. -mez 114, 415

i. -mezdi 1437
i. -mezem 1399
i. -mezler 1105
i. -miş 287, 694, 695, 696, 1103, 1296, 1320, 1433, 1548
i. -mişdi 1354, 1413
i. -mişdüm 1424
i. -mişdür 856, 960
i. -mişem 1400
i. -mişler 1237
i. -seler 1437
i. -señ 1008
itdür- : ettirmek
i. -di 500, 1156
i'tibār (a.) : saygı gösterme; şeref
i. kııl 612
i'tikād (a.) : inanma
i. eylemezdi 1105
i. kııl 1047
i'timād (a.) : güvenme
i. itdüñ 1047
i. itmezler 1105
i. kııldı 1228
i'tirāz (a.) : itiraz, kabul etmeme
i. idemez 161
i'tizāl (a.) : bir tarafa çekilme
i. kııldı 1301
itmek : etmek 1364, 1496
İttifāk (a.) : birleşme, uyuşma;
sözleşme 316
iv- : ivmek, acele etmek
i. -er 345, 935

iylik : iyilik 929, 929
'izār (a.) : yanak
'i. -uñ 70
izdiyād (a.) : çoğalma, artma
i. bula 907
i. bulupdur 395
izhār (a.) : gösterme, meydana
çıkarma; âşikâr etme
i. eylegil 1050
'izz (a.) : değer, kıymet; yücelik 793, 1670
'i. -i huzūra
'izzet (a.) : kıymet, yücelik; kudret;
hürmet 182, 688, 1343
'i. -i 790, 1275, 1344, 1349
'i. -in 1350, 1427
'i. -ine 245, 1140
'i. -leri 1570
'i. -üm 1139
'i. bulasun 1428
'i. eyle 962
'i. it 1428
'i. -i itdügi 1426
'i. kııldılar 1517

— K —

kabā (a.) : üste giyilen elbise
k. -yı ictibā 1568
Ka'be (a.) : Kabe
K. -'ye 1234
K. -'yi 975

Ka‘betu’llâh (a.) : Kabe’nin başka bir adı

K. -’ı 1108

kābīn (f.) : güveyinin geline verdiği ağırlık, para, eşya

k. eyleñüz 370

ķab(i)r (a.) : mezar

ķ. -i 754

ķ. -in 818

ķ. -inde 667

ķ. -ine 666

ķ. -ini 820

ķ. -ümde 796

ķabūl (a.) : kabul etme 147

ķ. -uñ 240

ķ. buldı 106, 172, 1200

ķ. eyle 239, 506

ķ. eyledi 1256

ķ. eyler 563

ķ. eyleye 430

ķ. ide 669

ķ. itdi 93, 107, 160, 439

ķ. itmedi 773

ķ. itmemiş 966

ķ. itmeseydi 895

ķ. itmişdi 1413

ķ. itmişdür 856

ķ. kıldı 954

ķ. kılduñsa 1009

ķ. oldı 360

ķabz (a.) : Azrayıl tarafından ruh teslim alınma, ölme

ķ. idem 813

ķ. it 1687

ķ. -ı cān 662

ķac- : kaçmak

ķ. -dı 536

ķaçan : ne zaman 1232

ķaç- : kaçmak

ķ. -ma 36

ķ. -masun 800

ķ. -maz 36

ķ. -up 294

ķadar : kadar 1270, 1635

ķadeh (a.) : kadeh 336

ķadīm (a.) : ayak basan, ulaşan 1689

ķ. -dür 1527

ķ. -üñ 93

ķadīmü’l-luṭf (a.) : lutfunun öncesi bilinmeyen, Allâh 678

ķādir (a.) : kudret sahibi 1225, 1292

Ķādir (a.) : tükenmez kudret sahibi olan Allâh 1, 1, 6, 99

Ķ. -’üñ 812, 814, 1468

ķadr (a.) : onur, şeref

ķ. -i 479, 1259, 1477, 1665

ķ. -in 1664

ķ. -ini 303, 517, 571, 943

ķ. -ümi 494

ķ. -in bilür 1350

ķ. -üm bilmediler 433

ķ. ola 22

Ḳāf (a.): Kaf dağı 1589	ķ. -dı 329, 919, 986, 1129
ḳafā (a.) : kafa, baş 770, 774	ķ. -dılar 1094, 1165, 1373
ķ. -sında 922	ķ. -madı 148, 394, 394
ḳafes (a.) : kafes 29, 925, 1594	ķ. -mamışdı 1541, 1542
ḳāfile (a.) : birlikte yolculuk eden topluluk 124	ķ. -masun 1605
kāfir (a.) : Allāh'ın varlığına ve birliğine inanmayan 3, 217	ķ. -maya 569
k. -i 1364	ķ. -mayaydı 1377
k. -ler 1043	ķ. -maz 476, 531, 1478
k. olur 227	ķ. -mış 852
kāfir-kīř : dinsiz, imansız, merhametsiz kimse 217	ķ. -ur 523, 615, 1462
ḳaftan : kaftan, elbise	ķ. -urdu 210, 1624
ķ. -ları 630	ķ. -urlar 1548
kāğıd : kâğıt 168	ķ. -dı taña 457
Ḳahāfe 846	k'ala : ki ala 971
Ḳahhār (a.) : ziyadesiyle kahreden, Allāh	kālā (f.) : kumaş 142
Ḳ. -'dur 6	ḳalan : kalan 630
Ḳāhire : Kahire şehri 1091	ḳāl u ḳīl (a.) : dedikodu 556
ḳahr (a.) : zorlama; ezme 1690	ḳalb (a.) : yürek; gönöl
ķ. -uñ 572	ķ. -e 579
ķ. -uñla 33	ķ. -i 336, 580, 1186, 1447
ḳaḳ- : itmek	ķ. -inde 119, 1147
ķ. -dı 542	ķ. -ine 350, 1229, 1549
ḳaḳı- : öfkelenmek, kızmak; azarlamak	ķ. -ini 1521, 1527
ķ. -yup 541, 714, 1155	ķ. -inüñ 1480
ḳāl (a.) : söz, laf 556, 1437	ķ. -üñi 749
ķ. -ine 1191	ķ. -i cānuma 1609
ḳal- : kalmak	k. -i mü'mindür 579, 927
ķ. -a 51, 604	ḳalem (a.) : kalem 1514, 1531
	ḳalīl (a.) : az, çok olmayan
	ķ. -i ḫayrını 206
	kāmīl (a.) : kemāle ermiş, olgun
	k. gerek 427

kāmkār (f.) : isteğine ulaşmış, nail,
mutlu 399

k. ide 403

k. oldu 668

kām-rān (f.) : mutlu 39

ḳamu : bütün, hep; herkes 16, 115,
115, 245, 450, 450, 718, 803, 803,
987, 1048, 1083, 1093, 1095, 1097

ḳ. -dan 480, 1722

ḳ. -nuñ 246, 720

ḳ. -sı 154, 355, 394, 622, 708, 1034,
1456

ḳ. -sın 335, 335, 694, 705, 1020, 1547,

ḳ. -sını 1063

ḳan : kan

ḳ. -ına 1148

ḳ. -lu 1014

ḳ. -uñı 647

ḳ. dökerlerdi 115

ḳ. -a girmez 112

kān (f.) : maden

k. -da 1618

k. -dur 262, 396

k. -ı 437

k. -ıdur 1314

k. -ına 1560

k. -ı beyān 1625

k. -ı şafā 1231

k. -ı vefā 770, 1171

ḳanā' at (a.) : kısımete razı olma; kanma
493, 786, 792

ḳand (a.) : şeker 1641

ḳanda : nerede, nereye 181, 181, 196,
196, 376, 543, 1129, 1365, 1604

ḳ. -dur 83, 376

ḳanı : hani, nerede 376, 376, 543

ḳandur- : kandırmak, suya doyurmak
232

ḳ. -dı 933, 938

ḳanḳı : hangi

ḳ. -sı 283, 1361

ḳ. -sından 780

ḳap- : kapmak, yakalamak

ḳ. -agör 928

ḳapu : kapı

ḳ. -da 279, 696

ḳ. -dan 80

ḳ. -lar 381

ḳ. -muz 733

ḳ. -nuñ 708, 715

ḳ. -ña 473

ḳ. -ñda 102, 240

ḳ. -ñuzda 763

ḳ. -sı 754, 1332

ḳ. -sın 82, 381, 464, 679

ḳ. -sında 80

ḳ. -sını 695

ḳ. -ya 706, 710

kār (f.) : işleme, tesir, iş, güç; kazanç
659, 1508, 1640

k. -ına 1506

k. -umuz 224

k. eyledi 12, 152, 280, 1644

k. -i ḥüb 199

k. -ı zışt 547

ka‘r (a.) : dip, çukur, nihayet 580

k. -ına 886

kara : yer, kara parçası 317

kara : siyah 1266

ka‘r-ı nīrān (a.) : cehennemin dibi 580

karar- : kararmak

ķ. -mış 934

karār (a.) : karar

ķ. eyler 1636

ķ. kılduğınca 1708

ķ. virdi 832

kārbān (f.) : kervan 111, 114, 116, 138, 140, 151, 154, 155, 126, 136, 137, 150, 159

k. -a 112

kardeş : kardeş 291

ķ. -ı 277, 1519, 1529

ķ. -ına 288, 1528, 1530, 1533, 1536

ķ. -ını 289, 292, 1529

ķ. -ınuñ 1523

ķ. -ları 115

ķ. -uñdur 1524

kardeş : kardeş

ķ. -üñ 291

kārger (f.) : tesirli, etkili 1242

karışdur- : karıştırmak

ķ. -ur 1287

karīn (a.) : yakın

ķ. eyleye 1136

ķ. kılasun 44

Kār-sāz (f.) : iş işleyen, becerikli, Allāh

K. -ā 1693

karşu : karşı 1525

ķ. -sında 1163, 1324, 1326, 1525

ķ. тұrmaz 718

kaşd (a.) : kasıt, niyet; dövme, öldürme, öldürme gibi işlere kalkışma

ķ. -ını 1147

ķ. eylediler 1062

ķ. ider 1146, 1469

ķ. iderler 1129

ķ. itme 1148

ķ. -ı cān eyler 1130

ķ. -ı intikām eyleme 1178

kāşıd : haberci, ulak

ķ. kıldı 1533

Kaşide Şerh (a.): eser adı

ķ. -’dür 1115

kaşr (a.) : köşk, kâşane, saray 281, 304, 717

ķ. -ı 1498

ķ. -ına 386

ķ. -ını 1496

ķ. -ı ‘ālī 695

ķ. -ı bülendi 1699

ķ. -ı sipenc 1613

kaş : kaş 377, 1029

kāşıf (a.) : keşfeden, bulan

k. -i esrār 992, 1041, 1124

k. -i esrār-ı bāb-ı murtażā 1315

kat : huzur, ön, yan

ķ. -ımızda 767

ķ. -ına 123, 123, 194, 467, 1293, 1523, 1589

ķ. -ında 172, 172, 308, 430, 446, 803, 843, 874, 959, 1070, 1200, 1266, 1273, 1275, 1407, 1477

ķ. -ından 378

ķ. -uñda 638

kat- : katmak

ķ. -dı 599

katār (a.) : birbiri ardınca sıralanmış hayvan sürüsü, dizisi 383

kaṭīfe (a.) : kadife 382

katı : pek, pek ziyade, çok 807

ķ. geldi 322

kaṭı' (a.) : kesen, durduran 1319

katıl- : katılmak

ķ. -dı 1530

katırak : daha hızlı, kuvvetlice 715

kātīb (a.) : kâtip, kitabet yazan

k. -i ğayb 1616

kātīl (a.) : katleden, öldüren 599

katīl (a.) : öldürölmüş, maktul

ķ. oldu 272

katl (a.) : öldürme

ķ. -ine 1146

ķ. -üñe 1129

ķ. eyledi 834

ķ. iderdi 274

ķ. itdiler 605

ķ. -i ' amdını 1147

kaṭre (a.) : damla 647

kaṭī (a.) : kuvvetli 1610

kaṭīm (a.) : doru, dürüst 1384

kaṭl (a.) : söz

ķ. -imde 69

ķ. -in 12

ķ. -ine 1228

ķ. -ini 991, 1049, 1251, 1253

ķ. eylediler 1367

ķ. -i faṣīḥ 991

kaṭm (a.) : kavim, peygamberin gönderdiği topluluk 1429

ķ. -e 752

ķ. -i 1325

ķ. -ine 750, 1433

ķ. -i Kureyş'e 1316

ķ. -i ' uryānuñ 769

kaṭuş- : kavuşmak, birleşmek

ķ. -dılar 387

kaṭd (a.) : bağlama, telaş

ķ. -ını gördiler 653

kaṭġu : kaygı

ķ. -lardan 884

kaṭır- : kayırmak

ķ. -ma 878

kaṭı : kaygı

ķ. -sı 174

kaṭīl (a.) <kaṭīl : söyleyen; razı olmuş

ķ. -ā 238

ķāyim (a.) <ķā'im : ayakta duran, ayakta bulunan 999, 1210, 1573

ķ. oldu 481

ķ. olsun 1284

ķayser (a.) : eski Roma ve Bizans imparatorlarının lākabı

ķ. -'ũñ 1356

ķ. -i Rũm 1376

ķayu : kaygı 1677

ķaz- : kazmak

ķ. -maġa 820

ķazar (a.) : pisenme, kirlenme 544

ķazılı : kazılı 754

ķazlu : kazılı

ķ. yatur 763

ķazvĩn : Kazvin şehri 1517

ķ. -'i 1522

kebāb (a.) : kebab 334

kebĩr (a.) : büyük, ulu; yaşıca büyük, yaşlı 890, 911

k. -i 1195

keder (a.) : keder 235, 1493

kefāret (a.) < keffāret : bir günaha karşı tutulmak üzere yapılan veya tutulan şey

k. -ler bula 824

kefçe-lĩz (a.) : kepe; küçük kepe; it balıġı 1080

k. -idür 375

kefş (f.) : ayakkabı 209, 212, 212

k. -i 213

kelām (a.) : söz; Kuran 37, 593, 1111, 1320, 1380, 1438

k. -ı 730, 1029, 1117, 1404

k. -ıdur 421

k. -ın 422, 751, 1237

k. -um 511, 889

k. -uñ 328, 406

k. itmedi 1642

k. söylemedi 804

k. -ı pür-şavāb 1319

kelle (f.) : baş, kafa, reis 771, 780

k. -ler 542

k. -si 623, 1196

kem (f.) : az, eksik; fena, kötü; bozuk

k. ola 312

kemāl (a.) : olgunluk 428, 907, 1102, 1194, 1263, 1717

k. -inde 8

k. -ı hikmetũñ 901

k. -i ġilmini 1296

kemālāt (a.) : insanın bilgi ve ahlāk güzelliġi bakımından olgunluġu

k. -ı 997

kemer (f.) : kemer 893

kemġā (f.) : bir nevi ipek kumaş 382

kemik : kemik

k. -leri 1287

k. -lerin 1286

kenār (f.) : uç, köşe

k. -ıdur 1366

k. -ında 149

k. tũtınca 127

k. -ı Nîl'de 1069
kendü : kendi, kendisi 88, 114, 118, 615, 699, 791, 1459, 1542
k. -den 1031
k. -mde 1629
k. -me 475
k. -ñe 899, 1484
k. -ñi 486, 486, 550, 1133, 1535
k. -si 112, 112, 598
k. -ye 357, 501, 694, 701, 1071, 1177
k. -yi 499, 625, 1069, 1076, 1458, 1461, 1475, 1566
k. -yile 700
kendüzi : kendisi, şahsı
k. -n 1068
k. -ñe 40, 143, 1680
keniz (f.) : cariye, halayık; evlenmemiş kız, bakire 525, 533, 534, 536
k. -e 521, 524, 532
k. -i 520, 526
k. -idür 375
k'en-nücüm (a.) : yıldız gibi 1257
kerāmāt (a.) : keremler, bağışlar 1122, 1379
k. -ı 1057
k. -ın 1034, 1378
k. -itmiş 1103
k. -ı veliye 1047
kerāmet (a.) : kerem, bağış, ikram; ermişcesine yapılan iş 388, 1121, 1371
k. -dür 1118
k. -ler 1052

kerem (a.) : cömertlik, bağış 100, 437
kerīm (a.) : kerem sahibi, cömert 166
kerre (a.) : defa, kez 823, 1213
kerrübī (a.) : meleklerin büyüğü, büyük melek
k. -ler 1658
kes- : kesmek 1010
k. -di 1606, 1692
k. -diler 1375
k. -düm 1012
k. -er 72
k. -mez 583
k. -miş 109
k. -mişler 1019
kesek : büyük toprak parçası 918
keşir (a.) : çok çok olan, bol 206, 333, 599, 912
keşret (a.) : çokluk; kalabalık
k. -e 1671
keşf (a.) : açma, bir sırrı öğrenme
k. eyledi 1661
k. eylemiş 1547
k. it 679, 885
k. ola 1552
k. oldu 1257
k. olupdur 1037
k. olur 1481
k. -i rāz kıldılar 416
keşiş (f.) <keşiş : Hıristiyan 1362
k. -ler 1373
kevn (a.) : olma, var olma; varlık 265

kevşer (a.) : cennette bir havuzun adı

k. -i 1557

k. -le 1000

k. -ümden 1002

key (f.) : çok; iyice; uygun 30, 78, 497, 580, 667, 695, 979, 1098, 1101, 1250, 1680

keyfiyyet (a.) : nitelik

k. -in 1468

k'eyleye : ki eyleye 597, 621

kez : defa, kere 1104

kezzāb (a.) : çok yalan söyleyen, pek yalancı 835

kıgır- : çağırarak, davet etmek, seslenmek

ķ. -dı 1247

kıl- : kılmak, yapmak, etmek, eylemek 17, 18, 27, 28, 28, 31, 35, 40, 40, 41, 103, 135, 199, 230, 236, 242, 251, 254, 255, 260, 263, 299, 401, 490, 495, 556, 583, 584, 612, 638, 669, 670, 675, 679, 680, 683, 703, 794, 831, 861, 880, 882, 883, 926, 930, 977, 1039, 1040, 1047, 1112, 1135, 1245, 1482, 1576, 1625, 1689, 1691, 1693, 1694, 1695

ķ. -a 126, 569, 598, 674, 993

ķ. -alar 623

ķ. -am 1543

ķ. -asun 44, 1574, 1650

ķ. -dı 15, 17, 98, 128, 136, 144, 184, 184, 207, 219, 287, 289, 303, 322,

329, 333, 334, 341, 346, 361, 362, 396, 419, 436, 456, 480, 481, 515, 554, 561, 624, 663, 665, 705, 741, 769, 805, 911, 917, 944, 954, 969, 991, 1015, 1033, 1071, 1079, 1085, 1087, 1106, 1201, 1216, 1228, 1264, 1301, 1303, 1310, 1336, 1389, 1423, 1426, 1507, 1508, 1533, 1578, 1656, 1660, 1664, 1702, 1703, 1704, 1705, ķ. -dılar 154, 269, 295, 297, 353, 354, 416, 607, 652, 1043, 1046, 1052, 1094, 1165, 1185, 1192, 1396, 1397, 1398, 1517, 1517

ķ. -duğınca 1708

ķ. -duğñ 685

ķ. -duķ 224, 284

ķ. -dum 157, 241, 513

ķ. -duñ 100, 1535, 1535

ķ. -duñsa 1009

ķ. -ma 135, 247, 506, 879, 958, 1218

ķ. -madı 217

ķ. -madum 147

ķ. -mamış 966

ķ. -masun 505

ķ. -maz 1095, 1459

ķ. -mış 447, 1317, 1547, 1549

ķ. -mışam 158, 158, 196, 786

ķ. -mışdı 266, 268, 445, 775

ķ. -mışdur 144

ķ. -mışsuz 323

ķ. -sun 586, 888, 1487

ķ. -uñ 179, 462, 462

ķ. -up 315
ķ. -ur 122, 234, 234, 1006, 1055,
1179, 1480, 1480
ķ. -urđı 776, 1279
ķ. -ursa 311
ķ. -ursam 787
ķ. -ursañ 47
ķ. -ursun 1626
ķ. -urvan 1342
ķılan : kılan, eden 510
ķılmağ/k : kılmak
ķ. -a 240
ķ. -dan 104
ķırdur- : öldürmek, yok etmek, imha etmek
k. -updur 610
ķırķ : kırk 1278
ķırķ biñ : kırk bin 863
ķıřsa (a.) : hikâye, rivayet
ķ. -sı 1274
ķıtāl (a.) : vuruşma, birbirini öldürme 1360
ķ. ķıldılar 1043
ķıtmır (a.) : Ashab-ı Kehf'in köpeğinin adı 881
ķıyām (a.) : kalkma; ölümden sonra dirilip ayağā kalkma 400, 1340, 1342
ķıyāmet (a.) : dünyanın sonu, mahşer zamanı 301, 516, 972, 1207, 1259, 1380
ķ. ķopup 998
ķıyās (a.) : karşılaştırma, kıyas 4, 772

ķıymak : kıymak 415
ķıymet (a.) : değır, bedel 409, 410
ķ. -i 411
ķ. -in 408, 414
ķ. -ini 412
ķız : kız
ķ. -dan 329
ķ. -ı 325, 387
ķ. -ını 345
ķ. -ları 310
ķi (a.) : bağlaç 39, 46, 103, 103, 229, 244, 430, 644, 716, 752, 780, 827, 930, 942, 977, 985, 1086, 1136, 1142, 1261, 1262, 1279, 1320, 1364, 1447, 1488, 1494, 1514, 1538, 1552, 1577, 1618, 1654, 1654, 1655, 1656, 1658
ķibār (a.) : büyükler, ulular
k. -uñ 1196
ķibr (a.) : büyüklük, ululuk; büyüklük taslama 476, 495, 496, 578, 749
k. -e 27
k. -i 495
k. -üñ 496
k. -e uyma 497
ķibriyā (a.) : büyüklük, ululuk; Allāh 579
ķ'ide : ki ide 346
k. -sün 1004
k. -yidüñ 732
ķıl (a.) : söz 556, 1437
ķilīd : kilit 449

ķīl u ķāl (a.) : dedikodu, çok konuşma
1437

ķim : kimse 691

k. -dür 502, 634, 756

k. -sün 637

k. -üñdigin 118

ķim : ki 17, 21, 51, 54, 76, 100, 109,
124, 126, 127, 137, 147, 164, 165,
167, 201, 205, 206, 213, 215, 216,
230, 231, 263, 273, 297, 345, 362,
414, 433, 441, 464, 467, 512, 515,
517, 548, 558, 576, 590, 603, 625,
672, 693, 711, 736, 739, 742, 764,
808, 812, 817, 820, 856, 859, 910,
916, 921, 956, 963, 977, 979, 981,
993, 998, 1006, 1007, 1019, 1028,
1035, 1041, 1053, 1055, 1062, 1089,
1112, 1134, 1137, 1146, 1159, 1179,
1221, 1229, 1232, 1244, 1245, 1265,
1290, 1306, 1376, 1401, 1403, 1417,
1428, 1430, 1432, 1433, 1452, 1505,
1570, 1574, 1596, 1596, 1597, 1623,
1632, 1637, 1637, 1647, 1650, 1651,
1656, 1657, 1659, 1660, 1685, 1697,
1699, 1707, 1713, 1717, 1721,

ķimesne : kimse 561, 933, 1418

ķimi : kimi 285

k. -si 410

ķimse : kimse 7, 161, 258, 317, 317,
414, 445, 495, 509, 702, 800, 1226,
1678

k. -ye 135, 451

k. -yi 33, 453

ķimsene : kimse 26, 113, 212, 613,
617, 721, 804, 1117, 1225, 1473

ķimyā (a.) : kimya 882, 1480

k. -ñ 680

ķīn (f.) : gizli düşmanlık, garaz 476

k. -ini 1704

k. itme 748

ķīne (f.) : gönülde gizlenen düşmanlık,
kin

k. -den 749

ķirdgār (f.) : Allāh 93, 99, 160, 399,
693, 777, 866, 873, 950, 988, 1031

K. -ā 883, 1690

K. -'uñ 722

ķīš (f.) : din, mezhep 217, 844

ķişi : kişi, kimse 78, 83, 162, 291, 372,
460, 460, 568, 590, 609, 613, 635,
636, 692, 706, 738, 805, 806, 814,
816, 818, 820, 823, 854, 855, 859,
923, 936, 948, 951, 974, 976, 978,
996, 1024, 1118, 1203, 1225, 1420,
1420

k. -den 1153

k. -dür 1149

k. -ler 1173

k. -nüñ 801, 805, 824, 939, 1021, 1027

k. -ye 503, 503, 518, 561, 611, 710,
811, 922, 929, 931, 1421

k. -yi 945, 947, 1422

ķišver (f.) : memleket 449

k. -i ābād-ı šāh-ı kāmķār 399

k. -i Rûm'a 906

kitāb (a.) : kitap 1115, 1723

k. -ı 1226, 1385

k. -ında 1114

k. -um 1722

k. yazdı 1515

k. -lar yazmışam 1546

kiyāset (a.) : zeyreklik, uyanıklık,
anlayışlılık 443

ko- : bırakmak; alıkoymak; salıvermek
1177

ķ. -dı 289, 650

ķ. -dığũ 141

ķ. -dılar 1054

ķ. -dum 1014

ķ. -duñ 854

ķ. -madı 335, 866, 1156, 1704

ķ. -mağıl 1493

ķ. -mamışam 904

ķ. -mamışdı 453

ķ. -masun 586

ķ. -maz 1497

ķ. -mazam 1629

ķ. -mışuz 527

ķ. -rsa 923

ķ. -sa 80

ķ. -yalum 762

ķ. -yardı 110

ķ. -yasun 1168

ķ. -yayın 131, 134

ķ. -ymaya 877

ķ. -ymaz 453

ķ. -yuban 761, 762, 1399

ķ. -yup 691

ķ. -yuvirdi 527

ķob- : meydana çıkmak, çıkmak

ķ. -dı 1335

k. -madı 1192

ķocuş- : kucaklaşmak, sarmaşmak

ķ. -up 1638

k'ol : ki ol 27

k. -a 52

k. -dı 243

k. -maya 48

ķolayına : gelişigüzel, rastgele, başı
boş 321, 509, 509

ķon- : konmak, konaklamak

ķ. -dı 1587

ķonan : konan

ķ. -lar 1679

ķonıl- : konulmak

ķonıldı 499

ķoñşu : komşu

ķ. -ñda 1005

ķop- : meydana çıkmak, zuhur etmek

ķ. -a 1334

ķ. -ar 565

ķ. -ısar 1204

ķ. -up

ķopar- : ayırmak, koparmak

ķ. -ur 1286

ķ. -urak 715

ķorñu : korku 1289

ķ. -ya 125

ķorķ- : korkmak

ķ. -ar 1146

ķ. -aram 977, 979, 1007

ķ. -dum 807

ķ. -ma 1295

ķorķu : ķorķu 709, 709

ķ. -lar 1162

Ķostantīn : İstanbul 396

köhne (f.) : eski 636, 1703

k. -dür 1678

ķuddise (a.) : “mukaddes, mübarek olsun” mânâsında kullanılan bir dua
688

kūdek (f.) : çocuk, tıfil, sabi 615, 1233

k. -sün 1242

k. -üñ 1247

ķudret (a.) : kuvvet; varlık, zenginlik
1, 1094, 1096

ķ. -den 896

ķ. -i 409

ķ. -in 1465

ķ. -ini 1095, 1097

ķ. -üñ 928, 929, 1329

ķudret-nümāy : Allâh’ın ezeli gücü 1

ķudsī (a.) : kutsal; Allâh’ a mensup
1711, 1721

Kūfe : Kūfe şehri 1211, 1250

kūh (f.) : dağ 122

kuhl (a.) : göze çekilen sürme

k. -ı tūtiyā 1479

ķul : kul 93, 106, 394, 430, 954

ķ. -a 654, 1180, 1579

ķ. -ı 859, 881, 952, 1167

ķ. -ıdur 1037

ķ. -ın 895

ķ. -lar 437, 710

ķ. -lara 630, 950

ķ. -ları 1165

ķ. -ların 1157

ķ. -larından 719, 1578

ķ. -laruñ 101

ķ. -laruñdan 1450

ķ. -umda 469

ķ. -umı 468

ķ. -uñ 101

ķ. -uñı 11, 877

ķ. oldı 160, 172, 446

ķullıg/ķ : kulluk

ķ. -ınca 297

ķ. -ını 856

ķ. -um 102

ķulağ/ķ : kulak

ķ. -ına 642

ķ. -uma 1018

ķulle (a.) : dağ tepesi; kule

ķ. -i kūh 122

ķulüb (a.) : kalpler, gönüller 849, 1720

ķumāş (a.) : kumaş 116

ķ. -ı 117

kūr (f.) : kör 302

k. -dur 25

Ķurān (a.) : Kuran 152

Ķ. -’dur 968

Ķ. -’uñı 1220

ķurbān (a.) : kurban
ķ. itdiler 356
ķurbet (a.) : yakınlık
ķ. -i Perverdgār 988
ķureys (a.) : Hz. Muhammet'in mensup olduğu Arap kabilesi
ķ. -'e 1316
ķur- : kurmak
ķ. -maz 1619
ķ. -mışdı 113
ķurre (a.) : parlak, nurlu 1006
ķurretü'l-‘ayn (a.) : göz nuru
ķ. -um 1006
ķurtar- : kurtarmak 491, 504
ķ. -a 956, 1028
k. -dı 955
kurtul- : kurtulmak
k. -up 903
ķuru : kuru; boş, faydasız 200, 985
ķ. lāf urmaya 200
ķuru- : kurumak
ķ. -mışdur 984
ķ. -sun 875
ķurut- : kurutmak
ķ. -mışlar 1019
ķuřūr (a.) : hata
ķ. -in 431
ķuř : kuş
ķ. -ından 29
ķūt (a.) : yiyecek 84, 910
ķutb (a.) : eksen
ķ. -ıdur 392

ķ. -ı ‘ālemdür 389
ķ. -ü'l-enām 1345
ķuvvet (a.) : güç, kudret
ķ. vir 229
ķūy (f.) : köy, mahalle 384, 1397
k. -e 319, 1581
k. -ını 384
k. -ı yāra 550
ķuyu : kuyu
ķ. -ya 936
ķūhen (f.) : eski, yıpranmıř
k. -de 1696
ķül (a.) <ķüll : hep, bütün, çok 8
ķulāh (f.) : ķulah, başa giyilen, ucu sivri başlık
k. dögđürdi 374
ķüllī (a.) : bütün 1562
ķūnh (a.) : bir şeyin aslı, hakikati; kök, dip; öz 1116
k. -ine 7
k. -üñe 551
ķūnyet (a.) : ķunye
k. -i 1209
k. -in 1248
k. -ümdür 1249
ķürük : boynuzsuz öküz 1403
— L —
la‘b (a.) : oyun, eğlence 1719
lā-büd (a.) < lā-büdd: lâzım, gerekli, gerek 147, 787, 840, 1666
lā-cerem (a.) : şüphesiz, besbelli 130, 649, 758, 835, 1111, 1462, 1466

lāf (f.) : söz 200

lafz (a.) : söz

l. -ını 241, 426

l. -ı dūr-bārem 510

lahza (a.) : an, çok kısa zaman 646

la‘īn (a.) : kovulmuş, nefret kazanan,
istenilmeyen 497, 1667

lāl (a.) : dilsiz 498, 728, 1439

l. oldı 1363

la‘l (a.) : kırmızı; değerli taş; dudak
65, 382

l. -üñ

la‘l-bār : lal yağıdıran 888

lāle (f.) : lâle

l. -i terdür 511

lālezār (f.) : lâle bahçesi 42, 1698,
1705

lā-mekān (a.) : mekânsız, yersiz 665,
1589

l. eyledi 665

la‘net (a.) : beddua; kötü, uğursuz
1006, 1006

l. -ler 724

l. -üñ 736

l. idersün 730

lāyık (a.) : yaraşır, yakışan 240, 359,
547

l. degül 415

l. görmezem 1630

l. görmezüz 730

lāzım (a.) : gerek, gerekli 211, 1398

l. -dur 417, 1651

leb (f.) : dudak 931

l. -lerüñ 59, 65, 68

l. -i cūda 1417

lebīb (a.) : akıllı 1377

ledün (a.) : Allâh yanı 1552

lehv (a.) : oyun, eğlence, faydasız iş
218

leng mūr (f.) : topal karınca 303

lerze (f.) : titreme, titreyiş

l. düşdi 720

leşker (f.) : asker 353, 386, 622, 623

l. -i 633, 685

l. -in 621

l. -inden 318

l. -ine 624

l. -iyle 315

l. -ler 361

l. -leri 1099

l. -i ṯāğīlere 1005

levh (a.) : resim, yazı gibi şeyler
yazılabilen nesne

l. -inde 1493, 1521

l. -üñ 1512

l. -üñde 1494

l. -üñi 1489

l. -i cānum 681

l. -i dilümde 586

levvāme (a.) : başa kakıcı, paylayıcı
1463, 1472, 1485

leyl (a.) : gece 149, 224, 1409, 1597,
1708

Leylā (a.) : Leylā ile Mecnun adlı hikâyenin kadın kahramanı 331
leyletü'l-mi'râc (a.) : miraç gecesi
l. da 868
leyl-i siyâh : karanlık gece 63
leyl ü nehâr (a.) : gece gündüz 1409, 1597, 1708
lezzât (a.) : tatlar, çeşniler
l. -ine 1478
l. -ı dünyâ 1461
lezzet (a.) : tat, çeşni
l. -e 768
l. -i 767, 825
l. -in 512
l. -i dünyâya 750
l. -i kıand 1641
libâs (a.) : elbise 622, 625
l. -ın 652
l. -ı zer-nigâr 628
likâ (a.) : görüşme, buluşma; yüz, çehre 673
likin (f.) : lâkin 202, 291, 1153, 1187, 1431, 1532, 1664
lisân (a.) : dil
l. virdi 1593
Loḡmān : adına bir süre de olan salih bir kişi 1205
L. -'ı 1200, 1201
lu'lu' (a.) : inci 887
l. -ların 1718

luṭf (a.) : güzellik, iyi muamele 100, 216, 235, 970
l. -ı 99
l. -uñ 11, 234, 581, 1691
l. -uñdan 798
l. -uñı 584
l. -uñla 1688
l. -i 'âmı 1449
l. -ı Hâḡ'dan 25
l. -ı İlâhî 989
l. -ı Rab 205
lüḡûm (a.) : etler
l. -ı 1172

— M —

mâ (a.) : o şey ki 1654
mâ'adâ (a.) : -den başka
m. -sı 1257
ma'ârif (a.) : marifetler, bilimler 741, 746, 886, 1336
ma'âşî (a.) : isyanlar, günahlar 1692
Ma'bûd (a.) : kendisine ibadet edilen, Allâh 167, 170
M. -'ına 1216
M. -'um 1400
M. -'uma 661
M. -'uñ 670
M. -'uñı 1686
M. -ı pâke 663
M. -pâküñ 170
mâ-cerâ (a.) : cereyan eden, geçen, olup geçen şey 638, 1082
m. -yı 379, 1086

ma‘den (a.) : maden

m. -i [741](#), [887](#), [1171](#)

m. -i pākī [1211](#)

maġbūn (a.) : şaşkın, şaşırılmış [842](#)

m. -lar [860](#), [874](#)

maġfīret (a.) : Allāh’ın, kullarının
günahlarını bağışlaması [984](#)

m. -dür [1445](#)

m. kıl [977](#)

m. kıldı [1423](#)

m. kıılır [1179](#)

maġlūb (a.) : yenilmiş, yenilen [1361](#)

maġrūr (a.) : gururlu [842](#), [1145](#)

m. itdüñüz [727](#)

m. oldılar [1681](#)

maġz (f.) : beyin, dimağ

m. -ı ādem [270](#)

m. -ı ādemle [271](#)

māh (f.) : ay; güzel [63](#), [325](#), [330](#), [338](#),
[1701](#)

maḥabbet (a.) : sevgi [256](#), [676](#)

m. kıl [1040](#)

maḥal (a.) < maḥall : yer

m. -de [578](#), [1358](#), [1366](#), [1439](#), [1458](#)

maḥalle (a.) : mahalle [1018](#), [1020](#),
[1030](#)

maḥbūb (a.) : sevilmiş, sevilen

m. -dur [1295](#), [1722](#)

m. -ü’l-kulūb [849](#)

maḥbūbū’l-kulūb (a.) : kalplerin
sevgilisi [429](#)

māhiyyet (a.) : bir şeyin aslı, esası,
içyüzü

m. -in [1468](#)

maḥlaş (a.) : kurtulacak yer [1462](#)

maḥlūk (a.) : yaratılmış, mahluk

m. -a [11](#), [258](#)

m. -ı Ḥudā [1347](#), [1660](#)

maḥlūkāt (a.) : canlılar, yaratıklar [1663](#)

m. -a [930](#)

Maḥmūd (a.) : Gazneli Mahmut [407](#)

Maḥmūd u Ayāz : Gazneli Mahmut ile
onun kölesi ve mahbubu Ayaz [53](#)

maḥrem (a.) : herkesçe bilinmemesi
icap eden, gizli olan [434](#), [1058](#)

m. -iyidi [868](#)

m. -i ḥayrū’l-beşer [1041](#)

maḥrūm (a.) : bahtsız, nasipsiz;
istediğini elde edemeyen

m. itme [247](#)

m. -ı ḥāsir [589](#)

maḥşer (a.) : kıyamette toplanılacak
yer

m. -de [945](#)

māhtāb (f.) : ay [64](#), [1331](#)

ma‘hūd (a.) : sözleşilen, ahd olunmuş
m. -a [1367](#)

m. -uñı [1627](#)

māḥulyā (f.) : karasevda; kuruntu;
melankoli

m. -ya [1610](#)

maḥzen (a.) : içinde eşya saklanacak yer, yer altı, bodrum, havasız, karanlık yer [464](#)

m. -e [463, 453](#)

m. -i [461, 741, 887, 1695](#)

m. -üñ [262, 456, 1129](#)

m. -i envār-ı Hakk [1100](#)

m. -i esrār-ı Hakk [1231](#)

m. -i ḥāş [451](#)

maḥzūn (a.) : hüzünlü, tasalı, kaygılı

m. ola [907](#)

maḳāl (a.) : söz, lakırdı; söyleme

m. -ı [373](#)

maḳālāt (a.) : sözler

m. -ı güzāf [902](#)

maḳām (a.) : durulacak yer [1581](#)

m. -a [1464](#)

m. -ı [1573](#)

m. tutmuşuz [760](#)

m. -ı ḥārdur [1637](#)

maḳber (a.) : mezar

m. -üñde [1555](#)

maḳbūl (a.) : kabul olunmuş;
beğenilen

m. -i [859](#)

m. eyledüñ [101](#)

m. -i ḥavāşş [1578](#)

maḳhūr (a.) : kahrolmuş [1710](#)

maḳşūd (a.) : kasdolunan, istenilen
şey, istek

m. -ını [640,641](#)

m. -uñ [17, 283](#)

m. -uña [670](#)

m. -uñı [1627, 1686](#)

m. -uñsa [639](#)

māl (a.) : mal, varlık, servet, para [464, 598, 604, 690, 691, 702, 704, 723, 724, 728, 1151, 1405, 1408](#)

m. -ı [772](#)

m. -ına [865](#)

m. -ını [696, 864](#)

m. -ıydı [692](#)

m. -ları [312, 310, 753](#)

m. -uñ [702, 737, 1129](#)

m. -uña [701](#)

māl-ı nātık (a.) : at, deve, katır gibi canlı mal [693](#)

māl-ı şāmit (a.) : cansız mal [693](#)

mā li't-turāb (a.) : toprak içindir, ölümlü [1659](#)

Mālik (a.) : dört mezhepten birinin imamı olan zat [1189, 1381](#)

M. -'e [1387, 1389, 1390, 1408](#)

M. -'i [1392](#)

M. -'üñ [1406](#)

ma'mūr (a.) : bayındır, şenlikli [1620](#)

m. -ın [1576](#)

m. olupdur [265, 398](#)

ma'mūre (a.) : bayındır yer, şehir, kasaba

m. -den [1636](#)

ma'nā (a.) : anlam, mânâ [200, 1141](#)

m. -da [1457](#)

m. -sı [130](#)

m. -sın 1328
manend (f.) : benzer, eş 619
m. -i 867, 1270
m. -üm 634
ma'nevî (a.) : mânâyâ ait; ruha ve içe ait olan 426, 1303
m. olmaya 414
Mānî (f.) : meşhur Çinli nakkaş 1496
mānî' (a.) : engel, özür
m. olmaz 718
manķur <mangır : para 734
Manşūr (a.) 1145
mār (f.) : yılan 267, 532, 1640
m. -dan 36
m. -dur 1637
m. -lar 1638
maraz (a.) : hastalık; dert, belâ
m. -dan 1609
ma'rifet (a.) : ustalık; bilme, biliş 1559, 1561
mārsuz : yılsız 1652
Ma'rūf (a.) : hikâyede geçen Bısr'ın dayısı 174, 181
M. Hāl 194
M. -ı Kerhî 175
M. -ı zamān 187
ma-sivā (a.) : Allâh'tan başka bütün varlıklar, dünya ile ilgili olan şeyler 1513
m. -dan 254, 681
ma'şiyet (a.) : asilik, günahkârlık
m. -den 1693

m. -dür 1692
maşnū'ât (a.) : sanatla yapılmış şeyler
m. -a 482
mātem (a.) : yas, yaslı, kederli 652
maṭlab (a.) : talep olunan, maksat
m. -uñdur 1596
maṭlūb (a.) : istenilen, aranılan şey
m. -ü'l-kulūb 1720
māyil (a.) <mā'il : istekli, hevesli 716
maṣālim (a.) : zulümler, haksızlıklar 298
maṣhar (a.) : nail olma, şereflenme 1329
m. -ı 1663
m. -ı esrār-ı Hākķ 1100
māzî (a.) : geçmiş zaman
m. -de 313, 692
ma'zūr (a.) : özürlü, özürü olan 1531
mecāl (a.) : güç, kuvvet, takat; fırsat, imkân 285, 522, 1160
m. kıomadı 1156
mecāzî (a.) : mecazla ilgili olan 255, 1650
Mecîd (a.) : Allâh adlarından
M. -'i 665
meclis (af.): toplanacak yer
m. -inde 802
mecmū' (a.) : cem olunmuş, top, tüm
m. -ı ṭā'atdan 221
Mecnūn (a.) : Leylâ ile Mecnun adlı hikâyenin erkek kahramanı
M. eyledi 331

meczûb (a.) : cezbolunmuş, kendinden geçmiş; deli, divane
m. -dur 1531
meded (a.) : yardım, imdat; aman, eyvah
m. kıl 242, 1691
m. kılsun 586
medîd (a.) : uzatılmış, uzun, çok uzun süren 742, 1709
Medîne (a.) : Medine şehri 1399, 1403
medyûn (a.) : borçlu, verecekli 81
m. -ı 80
mefḥar (a.) : övünmeye sebep olan, övünmeyi gerektiren
m. -ı sādāt-ı ʿ âlem 1402
mefṭûn (a.) : sihirlenmiş; tutkun; hayran olmuş
m. eyledi 331
m. -ı cemāl ola 52
meger (f.) : meğer, oysa ki, ancak 124, 455, 590, 850, 898, 1062, 1285, 1417
meges (f.) : sinek 1641
meh (f.) : ay
m. -lerin 353
m. -üñ 620
meḥâyifden :? 299
mehcûr (a.) : terk olunmuş; ayrılmış
m. eyleme 689
m. oldum 788
mehdî (a.) : doğru yolu tutan
m. -i devrāna 1703

mehtāb (f.) : ay ışığı
m. -ı 1633
mehter (a.) : yüksek rütbeli hizmetkâr
m. -iyidi 871
mekān (a.) : yer, mahal 2, 265, 1052, 1053, 1366, 1540, 1600
m. eyler 1628
m. itmişdi 1354
m. tutmuşdi 1522
mekîn (a.) : oturan, yerleşen 2
Mekke (a.) : Mekke şehri 1234, 1235
M. -'de 1107
M. -'ye 208
mekr (a.) : hile, düzen, dubara; hile ile aldatma 505, 727, 1454, 1470
m. -i 589
melāl (a.) : usanç, usanma; sıkılma 367
melālet (a.) : usanç, usanma; sıkılma, sıkıntı 503
melāyik (a.) <melā'ik : melekler 1666
melce' (a.) : iltica edilecek, sığınılacak yer 226
melek (a.) : melek 649, 815, 1567
m. -ler 489, 1185, 1707
m. -lerden 1665
melûl (a.) : usanmış, bıkmış; mahzun 239, 439
m. kılma 506
m. kılmadum 147
m. tütma 360
mel'ûn (a.) : lânetlenmiş
m. -lar 860, 874

memāt (a.) : ölüm

m. bulmaya 516

m. görmeye 60

memleket (a.) : memleket

m. -den 275

memlū (a.) : doldurulmuş, dolu

m. kıldılar 1397

memnū^ʿ (a.) : yasaklanmış, yasak

m. olur 1471

men (a.) : o kimse ki

m. -den 1654

men (f.) : ben

m. -em 716, 716

m. -i 218

men^ʿ (a.) : yasak etme

m. idemez 1473

menba^ʿ (a.) : kaynak; pınar

m. -ı 1336

meni (a.) : dölsuyu, belsuyu 540

menkūr (a.) : inkâr olunmuş

m. -dur 77

menşūr (a.) : padişahın verdiği

vezirlik, müşirlik gibi rütbelerin

tevcihini hâvî ferman

m. -ını 385

menzil (a.) : konak yeri; ev 575, 685, 760

m. -e 574, 813

m. -i 308, 959, 1425, 1477, 1665

m. -in 1685

m. -ine 1599

m. -üm 1581

m. -ün 672, 1489, 1603, 1650

m. alup 1686

m. aldılar 1184

m. -i ābādda 1619

m. -i ġūla 486

menzilet (a.) : derece, rütbe 479, 1179, 1423

m. buldı 1516

merd (f.) : yiğit, erkek, özü sözü doğru 259, 643, 847

m. -e 1520

m. -leri 1441

m. olasun 1298

m. -i güzīn 185

m. -i Hāk 165, 566

m. -i ḥasīs 1005

m. -i Hudā 664, 917

m. -i nām-dār 104

m. -i ʿāşık 53

m. -i pāk 190

m. -i pūr-hirās 707

m. -i velī 932, 1419

merdān (f.) : yiğitler 43

m. -ı ma^ʿ nā 200

m. -ı ṭarīkat 105

merdkār (f.) : cesur 659, 1602

merdūd (a.) : reddolunmuş, kovulmuş

m. -dur 963

m. olur 496

merfū^ʿ (a.) : kaldırılmış; hükümsüz bırakılmış

m. olur 1471

merg (f.) : ölüm, vefat

m. -ini 816, 818

m. -üñi 751, 826

m. buldı 607

merğüb (a.) : beğenilmiş; istenilen, sevilen

m. -dur 1531

merğzār (f.) : çimenlik, çayırılık 1597

m. -ı 819

merḥabā (a.) : genişlenin, rahat oturun
mânâsına bir selâmlaşma sözü 656

merḥamet (a.) : şefkat gösterme, acıma
776

m. itmeyesün 977

m. kııl 581

merḳad (a.) : mezar, kabir

m. -uñda 827

merkez (a.) : orta yer

m. -i ḡabrā 1708

mermer : mermer

m. -i 234

m. -ini 1480

m. -leri 1099

mertebe (a.) : derece, aşama; rütbe
1476,

merzī (a.) : razılık, hoşnutluk

m. kııl 1482

mesāvi (a.) : fenalıklar, kötülükler
1182

mescid (a.) : namaz kılınacak yer,
küçük cami 734

m. -de 204

m. -e 168

m. -üñ 170

mescūd (a.) : secde edilmiş

m. -ı melek 1567

mesken (a.) : oturulacak yer

m. -i 1066, 1618

m. -ümdür 579

meskenet (a.) : miskinlik; fakirlik,
yoksulluk 495

mesmūm (a.) : zehirlenmiş, zehirli
m. -dur 1172

mest (f.) : sarhoş 162, 164

m. eyle 676

m. kııldı 1656

mes‘ūd (a.) : bahtiyar, kutlu 1295

meštūr (a.) : satırlanmış, yazılmış,
çizilmiş

m. -ını 385

meşgūl (a.) : bir işle uğraşan, meşgul

m. -ı lehv 218

meşreb (a.) : yaradılış, tabiat

m. -i 1414

Mevlā (a.) : Allāh 103, 928, 1273

M. -‘nuñ 160

M. -‘sı 172, 308

M. -yı ḳadīmūñ 93

mevlid (a.) : insanın doğduğu yer

m. -i 1211

m. -in 1248

m. -üm 1250

mevt (a.) : ölüm

m. -ini 823

mevzi^ʿ (a.) : birşey konulacak yer, yer
m. -e 1372
m. -inden 1301
m. -i ma^ʿ hūda 1367
mey (f.) : şarap 162, 163, 219
m. -den 71, 336
m. -dür 1656
m. -e 59
meyān (f.) : bel
m. -um 1612
meydān (a.) : meydan, alan
m. -a 259
mey-ḥāne (f.) : içki içilen yer,
meyhane 107
meyl (a.) : eğilme, sevk, gönül akışı
m. eyleme 612
m. eyler 1470
m. ide 263
m. ider 1466
m. iderken 288
m. itmiş 287
m. -i kıalmaz 1478
mey-perest (f.) : sürekli şarap içen 162
meyyit (a.) : ölmüş
m. -ini 653
mezheb (a.) : bir dinin şubelerinden
her biri 1441
mezid (a.) : artırma, çoğalma; artmış;
büyümüş 256, 1709
m. ola 742
m. olsun 392, 1701

mezmūm (a.) : yerilmiş;
beğenilmemiş, ayıp
m. -dur 1172
m. olursa 43
mı : soru eki, mı 83, 545, 563, 634,
655, 1387, 1541, 1543, 1632, 1633
m. -dur 547, 766
m. -ydı 469
Mısır (a.) : Mısır şehri
M. -'da 1068
Mısr (a.) : Mısır şehri 1070, 1073,
1074, 1079, 1090
M. -'a 1089
M. -'la 1619
mıṣra^ʿ (a.) : dize 1722
mi : soru eki, mi 545, 547, 563, 564,
956, 1124, 1180, 1633
micmer (a.) : buhurdan, içinde tütsü
yakılan kap
m. -ine 534
mihmān (f.) : misafir, konuk 320,
mihmān (f.) : misafir, konuk 321, 357
m. -ını 74
mihnet (a.) : zahmet, eziyet 773, 1673
m. -i gerdündan 49
mihr (f.) : güneş 63, 620
m. -i münevverdür 404
m. -i münir 376
mihter (f.) : daha büyük 1351
m. -i 1557
m. -lerüñ 1350
m. -i ümmet 1444

millet (a.) : millet 123

m. -üñ 1351

minnet (a.) : bir iyiliğe karşı kendini
borçlu görme

m. -ler 656

m. -i Hâk 49, 1711

m. -i Hâk 658

mi' rāc (a.) : göğce çıkma

m. -da 868

m. -ını 444

mīr (f.) : amir, kumandan, bey 1258

m. -ine 539

m. it 493

m. -i hāş 1030

m. -i mü'min 892

m. -i şağır 890

mīrān (af.) : beyler 407

mirās (a.) : miras

m. -ını 1572

mirāt (a.) : ayna

m. -ine 1523

mis (f.) : bakır

m. -i 680

mişāl (a.) : örnek, benzer, andırır

m. -ini 185

m. -i kändur 396

misk (a.) : güzel koku

m. -i nāb 169

miskīn (a.) : aciz, zavallı

m. -lere 31

mişl (a.) : benzer

m. -in 187

m. -ini 397

m. -i 619, 1412

m. -i bedel 290

m. -i beyt-i 'ankebūt 910

m. -i kıtmīr 881

miss (f.) : bakır

m. -ine 882

mizāc (a.) : huy, tabiat 270

monlā (a.) : molla

m. -ları 1359

mū (f.) : saç 535

muḥakkak (a.) : doğru, gerçek 817

m. -dur 737

muḥakkık (a.) : tahkik eden, gerçeği
arayıp meydana çıkaran

m. eyledi 1096

muḥallī : ziynetli, süslü, donanmış 411

muḥalliş (a.) : tahlis eden, kurtaran

m. ol 1120

Muḥammed (a.) : Gazalî'nin kardeşi
1520

Muḥammed (a.) : Hz. Muhammet
1346

muhān (a.) : alçak kişi 1327

muḥayyer (a.) : istediğini seçmekte
serbest ve muhtar

m. - kılduk 284

muḥibb (af.) : sevecen, sevgi besleyen
dost 962

m. -i Aḥmed-i ḥayrū'l-enām 830

m. -i āl-i Aḥmed 1039

muḥkem (a.) : sağlam, metin, kâvî 542, 862, 1158

m. ideyin 131

m. kıl 679

Muḥsin (a.) : ihsan eden, iyilikte bulunan; Allâh

M. -'üñ 197

muḥtâc (a.) : ihtiyacı olan

m. eyleme 11

muḥtâr (a.) : istediğini yapmakta serbest olan

m. -dur 6, 1181

m. -ı Hakk 1269

muḥterem (a.) : saygıdeğer, sayın 845, 1197

muḥadder (a.) : takdir olunmuş; yazılı, alında yazılı 531

m. eyledi 731

muḥârin (a.) : bitişik, ulaşmış, erişmiş, yaklaşmış 666

muḥarreb (a.) : yaklaşmış, yakın 859

muḥarrib (a.) : yakınlaştıran, yaklaştıran 160

muḥîm (a.) : ikâmet eden, oturan 1073, 1384

m. oldu 332, 1302

m. olmuşdur 1152

muḥtedâ (a.) : uyulan, örnek tutulan; kendisine uyulan 833, 1189, 1429

m. -dur 1259, 1313

m. -sıdur 1144

m. -sıydı 1351

m. -sun 1325

m. -yı âḥirîn 1195

mûnis (a.) : ünsiyetli, alışılmış; sevimli, cana yakın 868

m. -i 667, 680, 1197

m. -üñ 827, 1558

m. -i ḳabrün 672

m. -i tanbûr 219

mu‘abbir (a.) : rüya tabir eden 1291

mu‘allim (a.) : talim eden, öğretene 502

mu‘ammâ (a.) : bilmece; gizli ve güç anlaşılır söz 996

mu‘aṭṭar (a.) : ıtırli, güzel kokulu

m. eyledi 169

m. eyledüm 204

mu‘ciz (a.) : acze düşüren, kimsenin yapamayacağı yolda olan

m. -i 1033

m. -ini 1031

mu‘cizât (a.) : mucizeler

m. -ı 1049

mûr (f.) : karınca 943, 954, 1582, 1620

m. -a 942, 947, 958,

m. -ı ġarîb 947

m. -ı naḥîf 955

m. -ı nizâr 956

m. -ı pûr-niyâz 949

murâd (a.) : arzu, istek; maksat 50

m. -uñ 641

m. bula 739

m. -ı nefsinî 699

m. -uñ eylegil 282

muraşsa‘ (a.) : kıymetli taşlarla bezenmiş [626](#)

mürce (f.) : karınca [957](#)

mürçe (f.) : karınca [957](#)

murdār (f.) : mundar, kirli, pis
m. -dur [588](#)

Murtażā (a.) : beğenilmiş, seçilmiş;
Hz. Ali [1032](#), [1343](#)

murtażā (a.) : beğenilmiş, seçilmiş
[1315](#)

murted (a.) <mürtedd : irtidad eden,
İslâm dininden dönen
m. -leri [834](#)

Mūsā (a.) : Hz. Musa
M. -’y1 [995](#)
M. -1 ‘umrān [686](#)

muşaddık (a.) : tasdik eden,
gerçekliğini resmî olarak yazı ile bildiren
m. eyledi [1096](#)

muşaffā (a.) : süzölmüş, yabancı
maddelerden ayrılmış
m. eylegil [1512](#)
m. idegör [1492](#)

musahhar (a.) : ele geçirilmiş,
zaptolunmuş
m. eyledi [731](#)
m. kılasun [1574](#)
m. kıldı [1071](#)
m. kılmış [1549](#)

musahhir (a.) : zapteden, boyun eğdiren [1330](#)

muşhaf (a.) : Kuran [1139](#)
m. -ı [1109](#)
m. -uñ [1104](#)

Muştafā (a.) : Hz. Muhammet [862](#),
[894](#), [914](#), [962](#), [964](#), [973](#), [991](#), [1022](#),
[1025](#), [1037](#), [1039](#), [1040](#), [1048](#), [1171](#),
[1186](#), [1194](#), [1227](#), [1230](#), [1231](#), [1236](#),
[1251](#), [1253](#), [1261](#), [1298](#), [1315](#), [1334](#),
[1402](#)
M. -’dan [833](#), [1341](#)
M. -’dur [1313](#), [1379](#)
M. -’nuñ [839](#), [863](#), [987](#), [1013](#), [1027](#),
[1029](#), [1031](#), [1212](#), [1252](#), [1255](#), [1263](#),
[1274](#), [1311](#), [1343](#), [1466](#), [1704](#)
M. -’ya [836](#), [1199](#), [1201](#), [1204](#), [1264](#),
[1269](#), [1281](#), [1349](#)
M. -’y1 [1238](#), [1304](#)

mūsuz : kılsız [1134](#)

muṭī‘ (a.) : itimat eden, boyun eğen
[1474](#), [1475](#)
m. eyle [1484](#)

muṭlak (a.) : kayıtsız, şartsız [1272](#)

muṭma’inne (a.) : gönlü kanmış, içi rahat [1482](#), [1486](#)
m. -dür [1476](#)

muttakī (a.) : sakınan; Allâh’tan korkan [175](#)

muvāfık (a.) : uygun, yerinde [1131](#),
[1630](#)
m. eyle [485](#)

Muvaṭṭā (a.) : İmam Mâlik'in yazdığı
dinî nitelikli esrinin adı

M. -'ya 1398

M. -'yı 1385, 1394

mûze (f.) : çizme 209

m. -sin : çizme 937

müberrā (a.) : temiz çıkmış, aklanmış

m. kıl 1693

mübtelā (a.) : düşkün; tutkun, tutulmuş

m. -yı cām-ı mey kıldı 219

mücāvir (a.) : komşu 1584

mücellā (a.) : cilâlı, parlak

m. -da 1511

m. -ya 1510

m. eylegil 1512

m. idegör 1492

mücerred (a.) : tek, yalnız, tecrit
edilmiş

m. kıl 254

müctebā (a.) : seçilmiş, seçkin 822,

894, 914, 1402, 1660

müddām (a.) : sürekli 79, 121, 275, 926,

930, 1104, 1280, 1524, 1614

müddāmī (a.) : sürekli 314

müddet (a.) : zaman; muayyen vakit
1113

m. -i ʿömrüñ 648

müfid (a.) : faydalı

m. olmadı 1154

müfsid (a.) : bozan; fesatlık eden, ara
açan

m. -i 1011

müfteten (f.) : bedava

m. kıldı 144

müftī (a.) : fetva veren, din işlerine
bakan 564

m. -den 561

müheyyā (a.) : âmâde, hazır,
hazırlanmış

m. kıldı 334

mühlet (a.) : mühlet 645

mühr (f.) : mühür, imza

m. -iyile 1077

m. -i ḥazāyin 449

mülevveş (a.) : kirli, pis ; karışık 540

mülk (a.) : memleket 2, 724, 728, 737,
1129, 1151

m. -i 264, 752, 918

m. -inde 45, 668, 739, 825, 860, 1428

m. -ine 493, 493, 1702

m. -ini 54

m. -üm 1388

m. -ümünü 783

m. -i cihānı 616

m. -i fānī 918

m. -i Hindistān 813

m. -i Hindistān'a 808

m. -i imān 1045

m. -i ma' mūrın 1576

m. -i Rūm 398, 398

m. -i Rūm'a 1377

m. -i Rūm'ı 399

mümāşil (a.) : benzeyen, andıran

mümāşil olmuş 129

mü'min (a.) : İslâm, Müslüman [3](#), [654](#), [656](#)

m. -dür [579](#), [927](#)

m. -üñ [582](#)

mü'minîn (a.) : Müslümanlar [892](#), [1432](#)

münâcât (a.) : Allâh'a dua etme, yalvarma [1135](#)

m. eyleyem [230](#)

m. -ı ola [1169](#)

münâfık (a.) : nifak sokan, ikiyüzlülük eden, iki yüzlü

m. -dur [1131](#)

münevver (a.) : ışıklı, aydın

m. -dür [404](#)

münîr (a.) : nurlandıran, ışık veren, parlak [376](#), [1258](#)

münkesir-dil : kırık, kırgın gönül
m. -dür [927](#)

münkir (a.) : inkâr eden [1112](#)

m. olma [1098](#)

m. -i Kurân'dur [968](#)

münzevî (a.) : inziva eden; köşesine çekilip kimseyle görüşmeyen

m. oldu [1303](#)

mürde (f.) : ölü, ölmüş [910](#)

m. -sin [1573](#)

m. -yi [438](#)

m. kıla [51](#)

mürğ (f.) : kuş

m. -i rûhı [665](#)

mürğân (f.) : kuşlar

m. -ı çemen [13](#)

mürîd (a.) : bir şeyhe bağlı olan kimse

m. -i [1058](#)

mürsel (a.) : gönderilmiş, yollanmış; peygamber [845](#), [941](#), [1139](#)

m. -lerüñ [245](#)

mürselîn (a.) : peygamberler [1282](#)

mürşid (a.) : kılavuz, doğru yolu gösteren [883](#)

mürüvvet (a.) : insaniyet, cömertlik, mertlik [72](#), [73](#), [437](#), [1171](#), [1314](#)

m. eyleye [942](#)

müsâfir (a.) : misafir [1584](#)

müsâvî (a.) : eşit, denk [1182](#)

müselleme (a.) : teslim edilmiş, verilmiş [835](#)

Müselmân (a.) : Müslüman

M. oldılar [1374](#)

Müslimîn (a.) : Müslümanlar [1042](#), [1278](#), [1282](#), [1284](#)

müstağırık (a.) : gark olmuş, daldırılmış, batmış

m. itdi [740](#)

müstaķim (a.) : doğru, düz, dik; temiz, namuslu [61](#), [1152](#), [1302](#), [1689](#)

m. oldu [1073](#)

müstecâb (a.) : kabul edilmiş [960](#)

müstecâbü'd-du'a (a.) : duası kabul olan [1415](#)

müsteğrak (a.) : dalmış, daldırılmış, batmış [540](#)

Müste‘ân (a.) : Allâh’ın sıfatlarından
945

müste‘ân (a.) : kendisinden yardım
beklenen, yardım istenen 1107

müşg-âb (f.) : misk suyu 898

müşg-i nâb (f.) : misk 65

müşîr (a.) : emir ve işaret eden;
mareşal 784

müşkil (a.) : güç, zor, çetin 1

m. -i 1425, 1437

m. -lerini 1208, 1239

m. -üm 1625

m. -üñ 1440

m. -i cānuñ 1634

m. -i ‘ışkı 236

müşkilât (a.) : güçlükler, zorluklar

m. -ı 46

müşkil-güşây : güç, çetin şeyleri
halleden 1

müşkil-nihân : çetin sır 1605

müştağil (a.) : bir işle meşgul olan

m. oldu 1610

müştağ (a.) : özleyen, göreceği gelen,
can atan 533, 1591

müttakî (a.) : Allâh’tan korkan 1381

müyesser (a.) : kolaylık olan, kolayı
bulunup yapılan

m. eyleye 673, 1553

m. eyleyüp 146

m. ide 1180

m. kıl 883

m. kıldı 17, 705

m. oldu 1659

müzd (f.) : ücret 80

müzd-i pâ (f.) : ayak parası 80, 86

müzeyyen (a.) : süslenmiş, süslü

m. eyleye 621

müzribin (a.) : günah işleyenler 243,
870

— N —

n’ola : ne ola 225

n. -sını 278

n. -ydı 1203

n. oldu 1004

nâb (f.) : halis, saf 65, 169

n. -dan 1289

nâ-be-kâr : işe yaramaz; yaramaz,
hayırsız 301, 710, 986, 1002

nâ-çâr (f.) : çaresiz, ister istemez;
mecbur; zavallı 88, 439, 1156

nâ-dân (f.) : bilmez, cahil; kaba,
terbiyesi kıt 8, 853

n. -lara 434

nâ-dîde (f.) : görülmemiş, çok değerli
n. -sün 978

nâfile (a.) : farzların dışında kılınan
namaz 184

nâ-geh (f.) : vakitsiz; ansızın,
birdenbire 165, 964

nâ-gehân (f.) : ansızın, birdenbire 96,
124, 150, 164, 288, 315, 319, 323,
523, 635, 706, 802, 851, 853, 914,
919, 932, 1018, 1075, 1304, 1339,
1499, 1586, 1593, 1615

nā-haḫ: haksız; beyhude 1192

naḥcīr (f.) : av

n. eylegil 881

naḥīf (a.) : zayıf, arık 955

naḥvet (a.) : kibir, gurur, kibirlenme

n. -den 476

na‘īm (a.) : bollukta yaşayış; cennetin bir kısmı 667

naḫd (a.) : akçe; peşin para

n. -e 142

n. -i 143

n. -ini 126, 136

n. -ümi 131, 134, 139

n. -üñ 135

n. -i şafā 1556

nāḫıl (a.) : işittiğini anlatan, çeviren

n. -e 1113

naḫī (a.) : temiz, pak 1381

naḫkās (a.) : süsleme sanatkarı, ressam

n. -uñ 1504

n. -ı ḥūb 1497

naḫl (a.) : taşıma; anlatma, söyleme 334

n. -üñi 485

n. eyledi 941, 974

n. eylemişlerdür 1112

n. iden 973

n. ider 897

n. iderdi 1236

n. olındı 817

n. -i şaḫīḥ 991

naḫş (a.) : noksan, eksiklik; eksiltme 312

naḫş (a.) : resim, süsleme sanatı 1511

n. -ı 1497, 1514

n. -ından 1513

n. -ıyla 1507

n. -uñ 1506

n. eyle 1498

n. itdi 1510

n. itmek 1496

n. -ı aḡyār 1513

n. -ı bed 586

n. -ı celī 1521

n. -ı şūret 1491

na‘leyn (a.) : bir çift ayakkabı

n. -in 1567

nāliş (f.) : inleme

n. it 39

nām (f.) : isim; ün 56, 174, 175, 569, 1249, 1541, 1711

n. -ını 170

n. -ı pāk-Haḫ 203

n. -ı pāki 1205

n. -ı raḥmānū’r-rahīm 166

n. -ı vālidin 1248

nā-maḥrem: mahrem olmayan

n. -e 1126

namāz (f.) : namaz 184, 545, 561, 563, 661, 663

n. -a 537, 982, 1083

n. -ı 566

n. -uñ 669

n. kıl 1135
n. kıldı 184
n. kıılır 122
n. -ını kıılmamış 966
n. -ı farz 837
nām-dār (f.) : namlı 755, 774, 1103, 1496
n. oldu 104
nāme (f.) : mektup, kitap mecmua 1615, 1615
n. -de 1616
n. -i İslām'ı 1044
nā-murād : muradına erişememiş 84, 276, 1710
nān (f.) : ekmek 74, 91, 599, 753, 1130
n. -a 599
n. -ı 597
n. -ını 1431
n. -uñ 32, 32
nā-pāk (f.) : pis, murdar
n. -ler 552
nār (a.) : ateş, od; cehennem 488
n. -dan 9
n. -dur 1472
n. -ı 572
n. -ına 70, 677, 821
n. -lar 492
n. -ı cehennemden 1036
n. -ı genc 1612
n. -ı ḥased 465, 744
n. -ı saḳardan 587
n. -ı tīz düşdi 534

na're (a.) : nara, yüksek sesle bağırma
n. -ñi 1571
nās (a.) : insanlar, halk, herkes 622, 625, 652
naşārā (a.) : Hıristiyanlar 1219
naşāyih (a.) : öğütler 1154
naşāyih-kān : nasihat madeni
n. -dur 262
nā-sāz-kār (f.) : muhalif: münasebetsiz işle uğraşan 1579
naşb (a.) : nasip
n. itdi 837
nā-sezā (f.) : yakışmaz 86, 902, 1344
naşib (a.) : pay, hisse, nasip 960
n. eyle 231, 249
n. it 10
n. itmiş 1296, 1548
n. oldu 658
naşihat (a.) : öğüt 263
n. eyledi 1158
naşūḥ (a.) : nasihatçı 157
nāṭıḳ (a.) : beyan eden, bidiren, konuşan 693
nāz (f.) : naz 578
n. itmege 1599
naẓar (a.) : bakma 583
n. -da 331
n. itdi 288
n. eyle 235
n. idüp 1493
n. it 35
n. kıla 993

n. kıldı 128, 329, 805, 969

n. kılma 958

n. kılmaz 1459

naẓargāh : nazar edilen, bakılan yer

n. -ı Hūdā 927

nāẓır (a.) : bakan, gözeten; bir tarafa yüzü dönük olan

n. -ı 582

n. it 791

naẓır (a.) : benzer, eş 634

n. düşmedi 1714

naẓm (a.) : vezinli, kâfiyeli söz 1312, 1711

n. -a 1714

n. -ına 1712

n. -uñ 1721

n. -uña 1715

n. -uñuñ 1716

n. eyledüñ 1718

n. idüp 513

n. -ı cedīd 1696

ne : ne 73, 92, 92, 143, 182, 222, 222, 299, 377, 462, 527, 639, 693, 730, 735, 735, 821, 1008, 1196, 1245, 1270, 1352, 1352, 1365, 1398, 1423, 1510, 1570, 1582, 1654, 1654, 1655, 1657, 1658, 1718

n. -ydiğini 422

n. -yile 1570

nebāt (a.) : bitki 9

neberd (f.) : savaş

n. iderin 643

n. itmez 114

Nebī (a.) : Hz. Muhammet 871, 1265, 1414, 1473

N. -'den 967

N. -'nüñ 853, 967, 1030, 1033, 1137, 1229, 1296

N. -'ye 806

nebi (a.) : peygamber 847, 895

n. -ler 683, 685, 894, 940

n. -lerden 1051

n. -nüñ 233

n. -ye 686

necāset (a.) : pislik, mundarlık 544

neçün : niçin 143

nedāmet (a.) : pişmanlık

n. -dür 923

nedem (a.) : pişman olma, pişmalık 437

n. çekdi 1079

neden : neden 367, 564, 978, 1268, 1423

n. -dür 1340

nedür : nedir 711, 899, 899

nefes (a.) : soluk; soluk alacak kadar geçen zaman, an 29, 41, 254, 268, 522, 670, 826, 1010, 1160, 1407, 1494, 1598, 1641, 1653

n. -de 751

n. -dür 30

neḫat (a.) : güzel koku

n. -i 1209

nefis (a.): nefis 1511

nefs (a.) : asıl, maya, cevher; can;
kendi 251, 1458, 1464, 1470, 1604
n. -e 844
n. -in 1453
n. -ine 700
n. -ini 699
n. -inüñ 1478
n. -üñ 690
n. -üñe 546, 617
n. -üñi 504, 1452, 1488
n. -üñüñ 1483
n. -e uyma 548
n. -i insān 1456
n. -i insānün 1455
n. -i kāfir-kīş 217
n. -i şāfinüñ 1457
n. -i şūmuñ 1454
nehār (a.) : gündüz 224, 1409, 1597, 1708
nemed (f.) : keçe, kaba 465
nemnāk (f.) : nemli, yaş
n. -i 935
Nemrūd (a.) : Babil ülkesinin
hükümdarı 496
N. -'a 300
N. -'dur 963
neng (f.) : ayıp, utanma; şöhet, ün
956, 1629
nergis (f.) : nergis
n. -i şehlā 61
nesl (a.) : nesil, kuşak; soy
n. -i Muştafā'dan 1341

neşāt (a.) : sevinç, neşe, şenlik
n. buldı 352
n. geldi 1254
neşr (a.) : yayma
n. -i 'ulūm-ı dīn-i Hāk 1307
nev (f.) : yeni; taze
n. kıldı 1703
nev-bahār (f.) : ilkbahar 42, 510, 1046, 1705
nevbet (a.) : sıra 275
nev-cevān (f.) : genç adam, delikanlı
313
nevha (a.) : ölüye sesle ağlama
n. -sı 562
n. -sını 1566
nevmīd (f.) : ümitsiz, ümidi kırık
n. -sün 978
n. olan 227
ney (f.) : ney 33, 219
n. -den 9
neyle- : ne eylemek
n. -di 302
n. -dün 920
n. -mişem 139
neyrūz (f.) : nevrüz, yeni gün
n. ola 22
neyse : neyse 192, 194, 641, 653
ney-veş (f.) : ney gibi 1588
nışf (a.) : yarım, yarı
n. -i 1503
n. -ıdur 1261, 1261
n. -ın 783

nısf-ı leyl (a.): gece yarısı 149

ni‘am (a.) : nimetler

n. -da 766

nice : nasıl, ne suretle 83, 100, 103, 456, 711, 1290, 1363, 1393, 1436, 1563, 1592, 1598, 1656

n. -dür 660

n. -si 1543, 1200, 1242, 1442, 1592

niçe : çok, çok kez 184, 148, 230, 241, 304, 343, 344, 371, 372, 383, 384, 455, 507, 522, 530, 531, 592, 628, 700, 717, 717, 1052, 1096, 1113, 1164, 1197, 1207, 1222, 1287, 1338, 1339, 1502, 1508, 1582, 1719

n. -ler 106, 616, 839, 1056, 1681

n. dem 1079

niçeye : ne vakte, ne zamana 1067

niçün : niçin 714, 759, 763, 766, 978, 1305, 1326, 1534, 1602, 1626

nidā (a.) : bağırma

n. iderler 1018

nidelüm : ne yapalım 762

nigāh (f.) : bakma

n. idemez 7

nigār (f.) : resim 623, 628, 1511

nīgū (f.) : iyi, hoş, güzel 145

nīgu (f.) <nīgū : güzel, iyi

n. -muz 846

nigūn (f.) : ters, aksi, uğursuz 841

nihāl (f.) : taze, düzgün fidan

n. -üñ 61

nihān (f.) : gizli, saklı 343, 642, 983, 1605, 1632

n. eyledi 136

n. kıl 135

n. kıla 126

n. kılmışdı 445

nīk (f.) : iyi, hoş, güzel 175, 855

niķāb (a.) : peçe, yüz örtüsü; perde 58, 1467

n. -ı 337

nikāh (a.) : kanunî evlenme töreni

n. itdi 1072

nīk-nām (f.) : (af.) iyi nam kazanmış 175, 1340

Nīl (a.) : Nil nehri 300

N. -’de 1069

N. -’e 1075

ni‘met (a.) : iyilik; ekmek; mutluluk 704, 753

n. -e 740

n. -i 402, 697, 739, 767, 825, 1213

n. -in 746

n. -inüñ 738

n. -üñ 736, 742, 829, 989, 1130

n. tutmazuz 768

n. -i fānīyi 768

n. -i ğayb 1488

nīrān (a.) : cehennem, tamu; ateş 580

nişār (a.) : saçma, dağıtma 1561

n. eyle 1683, 799

n. eylerdi 1409

n. kıl 263

n. kılsun 888
nīst (f.) : yok, değil
n. -dür 1656
nisyān (a.) : unutma 885
nīṣ (f.) : zehir, ağrı; arı, akrep gibi
böceklerde iğne 1454
n. -i 1641
n. -i zahmet 59
niṣān (f.) : iz, belirti 56, 445, 569,
1061, 1141, 1334, 1522, 1632
n. -i 1637
n. -in 1634
n. gösterür 133
n. olmuşdur 1639
n. virdiler 1648
niṣīn (f.) : oturan, oturmuş 73
n. -i 427
nite: nasıl 517, 1221, 1403, 1637, 1707
niyāz (f.) : yalvarma, yakarma; dua
441
n. eyle 558, 578, 1135
n. eyledi 663
n. eyler 976
n. eylerdi 122
n. ideyin 661
n. kıl 669
n. kıldı 184
n. -a başladı 537
niyāzāt (f.) : dua 257
niyyet (a.): niyet
n. eyler 1469
n. kıldı 346

nizām (a.): düzen, tertip 307, 400,
1712
n. buldı
n. virdi 1263, 1311
Nizāmī (a.) : İran'ın en büyük
şairlerinden 1712, 1713
nizār (f.) : arık, zayıf, lagar 956
noḡṣān (a.) : eksilme, azalma, kusurlu
328, 1012
n. -dan 188
Nūh (a.) : Hz. Nuh 994
nuḡās (a.) : bakır; bakır akçe
n. -in 1480
nuḡust (f.): ilk, birinci 1140
Nu‘mān (a.): Ebu Hanife 1205, 1215,
1238, 1304, 1309
N. -'a 1232, 1242, 1253, 1254, 1255,
1283
N. -'dur 1249
N. -'ı 1230
nūr (a.) : aydınlık, parıltı 251, 872,
1109, 1336
n. -dı 1415
n. -ıyla 20
n. -uñı 796
n. -ı Hudā 674
n. -ı hüdā 1299
n. -ı ‘irfān 1695
n. -ı pāk ide 828
n. -ı pākden 5
n. -ı ruḡuñdan 63
n. -ı şafā 350

nuşret (a.) : yardım; başarı, üstünlük

n. buldı 1042

nüş (f.): tatlı, bal; içki, iştret 1641

n. eyle 1177

n. eyleyen 60

n. idenler 59

n. iderse 512

n. idince 336

nübüvvet (af.) nebilik,
peygamberlik, Tanrı haberciliği 483,
871

nücüm (a.) : yıldızlar 354, 1037, 1257,
1331

nüh felek (f.) : dokuz kat gök 397

n. -den 260, 494

nükte (a.) : ince mânâlı, zarif ve şakalı
söz

n. çeküp 1324

n. -ler atdılar 1666

n. -i ma‘hūduñı 1627

nümāy (f.) : gösteren, bildiren 1

nüzül (a.) : konaklama

nüzül kıldılar 1396

— O —

o : o 379, 386, 1211, 1278, 1332,
1417, 1581

oğ(ı)l : erkek evlat 290

o. -ı 846

o. -ına 287, 288

o. -ını 277

oğlan: evlat

o. -larum 1394

oğul : erkek evlat

o. -ları 310

oku- : okumak

o. -dı 166

o. -madın 1548

o. -masında 1110

o. -r 1385

o. -dı 151, 1104

o -rlardı 1338

o. -sun 1394

okun- : okunmak

o. -dı 1518

okuyan : okuyan

o. -lar 1548

ol : o 12, 13, 15, 46, 48, 72, 81, 82, 88,
90, 94, 94, 96, 98, 109, 117, 124, 128,
138, 168, 172, 178, 178, 180, 184,
185, 187, 190, 202, 207, 207, 214,
214, 215, 243, 268, 276, 276, 279,
281, 286, 289, 296, 301, 305, 316,
331, 332, 336, 358, 361, 372, 383,
419, 423, 431, 432, 435, 441, 446,
446, 453, 456, 461, 463, 470, 478,
502, 521, 525, 526, 533, 545, 554,
562, 566, 566, 568, 569, 572, 579,
580, 591, 598, 599, 599, 600, 603,
604, 607, 608, 627, 629, 632, 642,
643, 649, 662, 664, 666, 685, 686,
706, 708, 708, 709, 714, 754, 768,
769, 773, 805, 806, 806, 811, 811,
814, 815, 818, 820, 824, 836, 836,
845, 846, 847, 848, 849, 852, 855,

856, 873, 894, 897, 911, 912, 913,
 922, 923, 932, 933, 936, 936, 937,
 938, 938, 939, 939, 945, 947, 951,
 959, 963, 966, 967, 983, 983, 984,
 985, 986, 986, 996, 1006, 1006, 1009,
 1011, 1011, 1014, 1014, 1015, 1016,
 1017, 1018, 1020, 1021, 1024, 1027,
 1030, 1051, 1058, 1065, 1075, 1077,
 1087, 1089, 1107, 1109, 1109, 1111,
 1115, 1145, 1153, 1154, 1157, 1159,
 1159, 1161, 1166, 1171, 1175, 1183,
 1193, 1198, 1198, 1202, 1206, 1211,
 1230, 1232, 1233, 1238, 1239, 1253,
 1257, 1257, 1259, 1260, 1263, 1265,
 1273, 1279, 1280, 1287, 1288, 1291,
 1293, 1316, 1317, 1320, 1328, 1336,
 1342, 1345, 1350, 1359, 1366, 1367,
 1367, 1368, 1370, 1373, 1377, 1379,
 1385, 1387, 1389, 1389, 1392, 1392,
 1415, 1419, 1420, 1420, 1421, 1422,
 1424, 1430, 1432, 1433, 1435, 1438,
 1438, 1439, 1439, 1441, 1458, 1464,
 1476, 1491, 1497, 1500, 1505, 1510,
 1511, 1511, 1520, 1520, 1521, 1522,
 1528, 1529, 1532, 1533, 1545, 1556,
 1562, 1565, 1566, 1570, 1570, 1580,
 1581, 1583, 1584, 1586, 1589, 1593,
 1596, 1609, 1611, 1616, 1617, 1627,
 1633, 1635, 1639, 1647, 1651, 1663,
 1667, 1692, 1699
 o. -dur 6, 52, 760, 833, 1005, 1440

ol- : olmak 23, 34, 34, 39, 750, 784,
 784, 792, 962, 1081, 1120, 1120,
 1577,
 o. -a 21, 21, 22, 22, 46, 58, 149, 263,
 273, 310, 312, 430, 469, 545, 597,
 598, 622, 623, 625, 634, 672, 672,
 739, 742, 819, 825, 827, 859, 859,
 907, 910, 943, 957, 970, 989, 1004,
 1142, 1146, 1169, 1169, 1180, 1209,
 1211, 1242, 1363, 1494, 1505, 1552,
 1554, 1558, 1596, 1596, 1633, 1710
 o. -alar 311, 876, 1707
 o. -alum 1559, 1560, 1561, 1562
 o. -am 1541, 1598
 o. -asun 20, 20, 44, 45, 45, 47, 103,
 103, 216, 829, 922, 1127, 1136, 1298,
 1298, 1555, 1558, 1573, 1574, 1653
 o. -aydı 1203
 o. -dı 83, 89, 93, 94, 104, 105, 127,
 140, 160, 172, 179, 208, 214, 214,
 267, 272, 286, 292, 293, 300, 304,
 320, 332, 332, 347, 351, 360, 394,
 466, 478, 479, 481, 502, 566, 590,
 591, 631, 658, 666, 668, 833, 835,
 836, 836, 849, 853, 863, 864, 865,
 873, 892, 932, 954, 998, 1021, 1065,
 1073, 1073, 1074, 1074, 1091, 1188,
 1189, 1195, 1197, 1212, 1257, 1258,
 1259, 1260, 1300, 1302, 1303, 1333,
 1363, 1376, 1376, 1387, 1392, 1421,
 1518, 1567, 1581, 1610, 1613, 1654,

- 1659, 1662, 1665, 1667, 1671, 1672,
1696, 1703, 1723
- o. -dığı 1579
- o. -duğınca 322
- o. -dılar 159, 463, 842, 842, 843,
1084, 1373, 1374, 1374, 1681, 1681,
1682, 1714
- o. -dum 788, 1608
- o. -duñuz 724
- o. -ımaz 1491
- o. -ımazsun 1305
- o. -ındı 817
- o. -ınmaz 1276
- o. -ısar 309
- o. -ısardur 48, 690
- o. -ma 73, 497, 576, 1098, 1112, 1174,
1378, 1513, 1563
- o. -madan 29
- o. -madı 102, 191, 324, 495, 857,
1154, 1362, 1370, 1564, 1604
- o. -madum 1539, 1584
- o. -mañ 588
- o. -masa 1490, 1490
- o. -masun 1360
- o. -maya 51, 52, 75, 200, 291, 414,
438, 819, 843, 1182, 1182, 1380, 1447
- o. -mayam 231
- o. -maz 26, 290, 410, 434, 718, 745,
1123, 1138, 1478, 1619, 1620
- o. -mazdı 123
- o. -mış 129, 350, 648, 985, 1113, 1267
1322, 1329, 1384, 1540, 1594 1646
- o. -mışam 56, 67, 67
- o. -mışdı 163, 325, 448, 913, 1353
- o. -mışdur 199, 395, 741, 887, 889,
1130, 1152, 1320, 1379, 1639
- o. -mışken 955
- o. -sa 351, 417
- o. -sun 392, 402, 721, 888, 1284,
1361, 1366, 1701, 1709
- o. -uban 1486
- o. -unurđı 1283
- o. -uñ 470
- o. -up 525, 733, 1485, 1561
- o. -updur 265, 327, 398, 925, 1037,
1597, 1640
- o. -ur 227, 265, 307, 308, 317, 405,
476, 496, 496, 552, 552, 563, 745,
789, 890, 1125, 1138, 1170, 1173,
1380, 1461, 1467, 1470, 1471, 1471,
1474, 1475, 1477, 1477, 1481, 1522,
1543, 1618, 1618
- o. -urđı 847, 896, 1283
- o. -urlarsa 1170
- o. -ursa 43, 92, 309, 793, 1176, 1438,
1439
- o. -ursun
- o. -ursun 1326
- olan** : olan 74, 227, 357, 434, 611,
800, 813, 1055, 1092, 1124, 1124,
1125, 1138, 1138, 1226, 1318, 1361,
1390
- o. -a 28
- o. -dan 388, 1133

o. -i 32
o. -lar 1260, 1563, 1621
olar : onlar
o. -uñ 1196
oldur- : oldurmak
o. -ur 589
olmağ/k : olmak 1551
o. gerek 640
olğaş : ganimet 116
o. it 796
om(u)z : omuz
o. -unda 267
o. -ında 1368
on : on 1055
oñ- : iyileşmek, şifa bulmak, bereket bulmak
o. -maya 311
‘Osmān (a.) : Hz. Osman 969, 980
‘O. -’dur 968
‘O. -’ı 982
otur- : oturmak
o. -dı 343, 1302, 1370, 1503
o. -dılar 1045, 1509
o. -ma 826
o. -maduñ 1526
o. -mı 128
o. -mı 149, 526, 1235
o. -up 592, 999, 1318
o. -ur 699
o. -urdu 114, 407, 802, 1324, 1430
o. -urken 1339
o. -ursun 1326

oyna- : oynamak
o. -lar 1638

— Ö —

‘Ömer (a.) : Hz. Ömer 893, 896, 1432
öğren- : öğrenmek
ö. -mı 1671
öğret- : öğretmek
ö. -mezüz 768
öküş : çok fazla
ö. -dür 37
öl- : ölmek 790, 1550
ö. -ince 1401
ö. -medi 258
ö. -medin 577, 762
ö. -mı 609, 1312
ö. -mısem 530
ö. -ümden 1550
ö. -ümin 820
ö. -üminden 800
ö. -ümümüz 764
ö. -ümüñden 790
ö. -ür 1173
öldür- : öldürmek
ö. -di 835
ö. -eler 603
ö. -mek 438
ö. -uñ 1160
ö. -üpdür 438, 610
‘ömr (a.) : ömür, yaşama, hayat
‘ö. -i 209, 1337, 1352
‘ö. -ine 1012
‘ö. -üñi 29, 30

‘ö. -üñ 575
‘ö. -inüñ 720
‘ö. -üm 196
‘ö. -ümde 217
‘ö. -ümün 725
‘ö. -ümüz 1545
‘ö. -ün 648, 1709
‘ö. -i cāvidān 39
‘ö. -i derāz 704
‘ö. -i fānī 30
‘ö. -ün bāğına ḥazān düşdi 576
ön : ön
ö. -inde 499, 754
ö. -ine 116, 852, 1014
öñdin : önce, ilk önce, önceden 480, 790, 1550, 1683
öñince : önünden, önü sıra 854
öñürdü : önce, ilk önce, daha önce 139, 1064
öte : sonra; öbür taraf
ö. -ñüñ 1569
öyke : öfke, hiddet, hışım
ö. -sinden 713
öykün- : taklit etmek, özenmek
ö. -meye 1699
öyle : öyle, öylece 1395
öz : zat, kendisi; bir şeyin iç yüzü
ö. -i 713, 1152
ö. -in 1068
ö. -leri 1544
ö. -üñden 199
özge : başka 4, 50, 798, 1585

‘**özr** (a.) : bir kusur veya suçun hoş görülmesini gerektiren sebep; engel; kusur 358, 550
‘**özr-ḥāh** : özür dileyen 358

— P —

pā (f.) : ayak 80, 86, 164, 208
p. ḳosa 80
pā-bürehne (f.) : yalın ayak 208
pād-ṣā (f.) : padişah 295, 1495
pād-ṣāh (f.) : padişah 226, 280, 332, 361, 362, 431, 478, 624, 631, 651, 1549
pād-ṣeh (f.) : padişah
p. -lerden 388
pāk (f.) : temiz, pak; hilesiz, kutsal 53, 190, 203, 214, 515, 742, 828, 1492, 1512, 1532
p. -den 5
p. -e 663
p. -i 1205, 1421
p. -ün 167, 170
p. eyle 550, 681, 1513
p. eylegil 1489
p. eylesün 585
p. ide 1137
p. idüp 255
p. olmasa 1490
p. olur 552
pāk-bāz (f.) : temiz oynayan, mec. Sadakatlı âşıklar 53
pākī (f.) : temizlik, arılık 1211

pākīze (f.) : temiz; saf 1149

p. kıl 41

pāk-zād (f.) : temiz asıllı 1206

pāre (f.) : parça 85, 165

p. -sin 89, 168, 297

pārsā (f.) : sofı, dine bağlı kimse;
zahid; iffetli, namuslu 533

pas : pas 1490, 1673

p. ırmemişdi 1523

pāsbān (f.) : gece bekçisi 733, 1639,
1707

pāyān (f.) : son, nihayet 697

pāy (f.): ayak

p. -da 1370

p. -in 872

p. -ine 358, 448, 1567

p. -ine yüz sürdi 435

pāy-dār (f.) : devamlı, sürekli

p. eylesün 908

p. olsun 1709

pāy-māl (f.) : ayak altında kalmış,
çiğnenmiş

p. olur 405

pejmürde (f.) : eski, püskü; dağınık,
perişan

p. -ye 567

pelās (f.) : aba, çul 636, 707

pelid (f.) : pis, murdar; alçak, rezil 964

penāh (f.) : sığınma, sığınılacak yer
226, 798

penc (f.): beş 1613

Penc-Genc (f.) : beş hazine, hamse
1713

penç (f.) : beş 1322

pend (f.) : nasihat, öğüt

p. -i 1309

p. -ini 1154

per (f.) : kanat 821

perçem (f.) : kâkül

p. -üñ 62

perde (f.) : perde 1504

p. -sini 800

p. -yi 1509

perest (f.) : tapan, taparcasına seven
162

perişān (f.) : dağınık 535

pertev (f.) : ışık, parlaklık, yalım

p. -i 504

pervāne (f.) : geceleri ışığın etrafında
dönen küçük kelebek

p. -ler 16

p. -sidür 64

pervāz (f.) : uçma, uçuş

p. -uñı 260

p. -ını urdı 1643

p. itmege 1599

perver (f.) : besleyen, besleyici 75

Perverdgār (f.) : besleyici,
rızklandırıcı; Allāh 95, 99, 668, 777,
799, 873, 939, 950, 988

pesend (f.) : beğenme

p. eylemedi 627

p. idüp 630

peşimān (f.) : pişman

p. oldılar 1374

peşmīn (f.) : yünden yapılmış süssüz
elbise 442

peydā (f.) : meydanda, aşikâr 343

p. eyledi 1032

peygamber (f.) : peygamber 896, 1002

p. -lerüñ 245

p. -üñ 1202

peyk-i devān (f.) : yanda koşan, at
uşağı 595

pīl (f.) : fil 300

pinhān (f.) : gizli 1575, 1617

p. -uñ 1142

p. didiler 1647

p. eyleyem 54

p. eyleyüp 592

p. itdiler 456

pīr (f.) : yaşlı, ihtiyar 1338

p. -ı nūr 1109

p. -i merd 643

pīrāhen (f.) : gömlek 524, 527, 528,
529

pīrān (f.) : ulu erenler, ermişler 104

pīrehen (f.) : gömlek 523

pīrūz (f.) : kutlu, uğurlu

p. ola 22

pīşe (f.) : meslek; huy, tabiat

p. -si 79, 121, 314

p. -sin 891

p. -sinden 152

p. kıl 40

p. oldı 300

pīş-rev (f.) : önden giden 1703

pīşvā (f.) : reis, başkan 833, 1189,
1429

p. -sı 894

p. -sıdur 1144

pūl (f.) : para

p. -a degmedi 1407

pūr (f.) : dolu 151

p. kıl 251

p. kıldı 396

p. olmuş 1540

pūr-‘acz : çok beceriksiz 441

pūr-‘ataş : çok susamış 932, 934

pūr-fesād : çok fesat 1176

pūr-gam : gamlı 351

pūr-gil : çamur 535

pūr-güher : mücevher dolu 513

pūr-günāh (f.) : çok günahkâr 358

pūr-ḥacālet : çok utangaç

p. -dür 437

pūr-ḥam : çok eğri, bükülmüş

p. itdi 1612

pūr-ḥaṭar : tehlike dolu, çok tehlikeli
958

p. dur 40

pūr-hirās : çok korkunç 707

pūr-ḳazar : pislik dolu, çok pis 544

pūr-kemāl : çok güzel 326

pūr-mār u mūr : karınca ve yılanla dolu
1582

pūr-meni : dölsuyu 540

pür-naķş : noksan dolu, çok eksik 312
pür-necāset : pislik dolu, çok pis 544
pür-nedem : çok pişman 437
pür-neşāt : neşe, sevinç dolu 606
pür-nigār : resimli 623
pür-niyāz : çok yalvarma 435, 949
pür-şavāb : çok doğru, dürüst 1319
pür-sūz (f.) : çok yanma
p. -iyam 1537
pür-sūz u sāz (f.) : çok yanıp yakınan
976
pür-sūkūn : çok sessiz 1326
pür-sūrūr : neşe, sevinç dolu 703
pür-ţarab : çok mutlu 933
pür-zebān : çok dilli 498
pür-zer : altın dolu 628
pür-zīnet : süslü
p. ola 622
pūser (a.) : oğul, erkek çocuk 1242,
1341

— R —

Rab (a.) <Rabb : Allāh 205, 216, 239,
518, 977, 1095, 1267
Rabb (a.) : Allāh 557, 1186, 1217
R. -'ına 183, 186, 1487
R. -'ını 1453
R. -'inuñ 859, 1228
R. -'uma 948
R. -'uñ 667
R. -'uñā 1135, 1482
R. -'uñı 1452, 1452
R. -'ümüñ 197

Rabbi zidnī (a.) : Rabbım beni ilimce
ziyade et, ilmimi artır 1186
Rabbū'l-enām (a.) : bütün varlıkların
tanrısı, Allāh 178
rāci' (a.) : ilgisi olan
r. -i olmuş 1322
rāfi' (a.) : kaldıran, yükselten
r. -i rāyāt-ı dīn 1098
rağbet (a.) : istekle karşılama; istek,
arzu
r. -i 1349
r. itmedi 1588
r. kıldılar 1517
rāh (f.) : yol 7, 23, 138, 237, 568
r. -da 202, 202
r. -ına 840
r. -uñ 66
r. it 237
r. kesdi 1606
r. kıymaya 877
rāhat (a.) : dinlenme, asudelik;
ıstırapsızlık
r. -ı 272, 790
r. -ı bulur 271
r. -lar bula 824
Rahīm(a.) : Allāh 979
rahm (a.) : acıma, esirgeme, koruma
r. -uñ 1526
r. idici 950
r. it 242
r. itdi 155, 951

Raḥmān (a.) : Allâh

R. -'umuz 905

Raḥmānidür < Raḥmānī: Allâh'a

mensup

R. -dür 487, 548

raḥmānū'r-rahīm (a.) : merhamet eden

Allâh 166

rahmet (a.) : esirgeme, koruma 970,

1444

r. -dür 1445

r. -e 668

r. -i 99, 197

r. -leri 950

r. -ün 232, 234, 796, 799, 829

r. -ünden 226, 227, 689, 797, 842

r. bulasun 1428

r. itdi 777, 939

r. itmeye 979

r. ide 988

r. -i Hâk'dan 77, 978

r. i kıldı 1426

rahmeten li'l-'âlemîn(a.) : âlemlere

rahmet

r. oldı243

râh-zen (f.) : yol vuran, eşkiya

r. -dür 1131

r. -ler 138

rām (f.) : itaat eden, boyun eğen

r. -uñ 1604

râst-güy (f.): doğru söyleyen 425

râst güftend (f.) : doğru söyleyen 743

rāvī (a.) : söyleyen, anlatan, hikâye eden 1260

r. -ler 944

ravza (a.) : cennet, ağacı, çayırı,

çimeni bol olan yer, bahçe

r. -da 1671

r. -dan 1283, 1669, 1669

r. -sı 1286

r. -ya 1281, 1285

r. -i Rıdvân'a 1550

rāy (a.) : fikir, rey 601

rāyât : sancaklar, bayraklar 1098

râz (f.) : sır, gizlenilen şey 416, 451, 545

r. -ını 155

r. -uñ 1127

r. açdı 949

r. -uñı açma 1126

râzî (a.) : rıza gösteren, kabul eden 1482

Râzık (a.) : rızık veren, Allâh

R. -'a 257, 514, 742

re'âyā (a.) : bütün halk

r. -ya 309, 311

recā (a.) : ümit, umma; istek, dilek

r. -sına 1580

r. idüp 1646

red (a.) <redd : geri çevirme;

tanımama 43

redd (a.) : geri çevirme; tanımama

r. eyledi 186

r. idüp 74

r. olunurdu 1283

ref^ʿ (a.) : kaldırma, hükümsüz bırakma

r. idüp 342

r. olur 1467

refi^ʿ (a.) : yüksek, yüce

r. -in 908

r. ide 943

r. tutmaz 1475

refik (a.) : arkadaş, yoldaş 557

r. eyle 250, 490, 1688

r. it 795

reh (f.) : yol 111, 142

r. -i devā 551

reh-nümā (f.) : yol gösteren 1689

reh-rev (f.) : yolcu 111

reh-zen (f.) : yol kesen, eşkiya

r. -ler 142

re'is (f.) : baş, başkan 1005

r. -i 109

r. -i kārban 126

rek^ʿat (a.) : rekat 184

remād (a.) : kül 744

remz (a.) : işaret

r. -ini 839, 1032

renc (f.) : ağır, sızı; zahmet, eziyet
604, 1408, 1719

r. -e 747

r. -ine 551

r. çekdi 1713

r. çekdügüm 1611

reng (f.) : renk 1514

r. -ine 220

resm (a.) : nişan; suret; tertip, plan

r. -e 911, 1088, 1712

r. -idi 1520

r. -ince 370

r. -ine 1463

Resül (a.) : elçi, peygamber, Hazret-i
Muhammet 850, 856, 895, 966, 1009,
1200, 1396, 1413

R. -'e 833

R. -'i 1046

R. -'ün 1011

R. -i muhterem 845

R. -i müctebā 822, 894, 914, 1402

reşād (a.) : Hak yolunda yürüme 50

Reşid (a.) : Harun Reşit 1355

rev (f.) : giden, yürüyen 111

revā (f.) : yakışır, uygun, yerinde 1008

r. degül 413

r. görmez 566

r. kıl 638

r. olmaya 438

r. olmaz 410

revān (f.) : hemen, derhal; yürüyen,
giden 138, 168, 286, 535, 595, 629,
806, 808, 889, 1233, 1368, 1498,
1528, 1533

r. -dur 571

r. eyle 236

r. it 573

r. kıla 569

r. oldu 89, 208, 292, 1065, 1091

r. oldılar 463

r. olup 525
revāne (f.) : giden, yürüyen
r. oldılar 1084
revānsuz : ruhsuz, cansız 1624
revende (f.) : gidici, giden, çok yürüyen 1585
revzen (f.) : pencere
r. -e 281, 453, 666
r. -i 461
Rıdvān (a.) : cennetin kapıcısı olan büyük melek 20
R. -'a 1550
Rıdvāniyye (a.) : eserin adı 1711
rızā (a.) : memnunluk, razı olma
r. -sın 928
r. -yile 1487
r. bula 990
r. -y1 Hakk'ı 961
rızķ (a.) : azık, yiyecek; Allāh'ın herkese bahşettiği nimet 312
r. -ı 310, 395
r. -ımız 351
ribā (a.) : tefecilikle alınan fahiş faiz 71, 73, 77, 77
r. -dan 78
r. -yidi 79
ribā-ḥār : faizci 73, 77
ribāt (a.) : konak, han, tekke 734
r. -ı 1703
r. -ı köhnedür 1678

rif'at (a.) : yükseklik, yücelik; yüksek rütbe 793
r. -i 570, 1275
r. bulmuşam 474
r. -ı şānı 687
rind (f.) : kalender, dünya işlerini hoş gören kimse 162
rış (f.) : sakal; tüy, kıl; iplik 225
r. -i cān 513
r. -i 'ilme 1546
rīv (f.) : dek, düzen, hile 1470
r. kılmassun 505
rivāyet (a.) : rivayet, söz, söylenti; Hikāye edilen bir haber
r. eyledi 1114
r. kıldı 911, 1264
riyā (a.) : özü sözü bir olmama, ikiyüzlülük 902
r. -y1 904
rızān (f.) : dökülen, akan 576
rūḥ (a.) : can, nefes; his, duygu
r. -ı 665
r. -ına 830
r. -ı kıdsi 1711
r. -ı pākūñ 879
ruḥ (f.) : yanak, yüz
r. -ı 69
r. -ınuñ 34
r. -ıaruñ 62, 70
r. -uñdan 63
ruḥsār (f.) : yanak; yüz 52

rūḥū'l-ḳuddise (a.) : İlâhî gerçeği
kavrayan ruh 688

Rûm (a.) : Romalı; Anadolu; Osmanlı
398, 398, 901, 1376, 1377

R. -'a 906, 1377

R. -'dan 900, 900

R. -'ı 399

R. -'lar 1355

R. -'uñ 402

rumûz (a.) : mânâsı gizli olan sözler,
işaretler 1315

rû-siyâh (f.): kara yüzlü, yüzü kara,
ayıbı olan 843

rûşen (f.) : aydın, parlak; belli 1462
r. -i 1066

r. -i cemâlinde 1415

r. eyledüm 157

r. kıla 674

rûşenâ (f.) : aydın, parlak; belli 921
r. ol 23

rûy (f.) : yüz, çehre

r. -ı âftâb 58

r. -ı felâh 560

r. -ı ihtiyâc 1357

r. -ı inbisât 606

r. -ı yâr 19

rûz (f.) : gün 400, 530, 574, 1566,
1639

r. -ı âzîne 1062

r. -ı ezelden 1640

r. -ı kıyâm 400, 930

r. -ı maḥşerde 945

rûzgār (f.) : zaman, devir 1579, 1683
r. -ın 816

r. -ında 802, 1411

r. -uñ 648

rûzî : nasip, kısmet, rızık 675

r. kıl 233

rûz u şeb (f.) : gece gündüz 530, 574,
1566, 1639

rübâ (f.) : kapan, kapıcı 520

r. -lar 220

rücû' (a.) : dönme, geri dönme; cayma
1482

r. -ın 1460

r. - itdi 1310

r. - kılsun 1487

rûste-ḥîz (f.) : kıyamet günü 916

rûsûl (a.) : peygamberler 992, 1003

rûsvâ (f.) : rezil, itibarsız, haysiyetsiz
r. kıluñ 462

rûsvây (f.) : rezil, itibarsız, haysiyetsiz
r. idüp 554

— S —

sa' âdet (a.) : mutluluk 1101

s. -den 133

sâ' at (a.) : saat; vakit, zaman 607

şabâh (a.) : sabah 323, 347, 452, 475

şabıt- : yolu bir yönden başka bir yöne
değiştirmek, çevirmek

ş. -dı 951

şabî (a.) : çocuk 847

Şābit (a.) : Ebu Hanife'nin babası
1210, 1233, 1238, 1250

şābit (a.) : yerinde duran; ispatlanmış
1210, 1250

ş. -i dīn 878

şabr (a.) : sabır 268, 1604

ş. -ını 233

ş. eyleñ 948

ş. it 661

şaç : saç

ş. -uñ 65

sa'd (a.) : kutluluk; uğur; kutlu

s. eyle 247

şadā (a.) : ses 15, 1018

ş. -y1 13, 719

ş. -dan 709, 1627

sādāt (a.) : seyyitler; Hz. Muhammet
soyundan olanlar 914, 1402

şaded (a.) : yakınlık; fikir, niyet

ş. -de 1288

Sa'dī (a.) : İran'ın büyük mutasavvuf
ve mütefekkir şairi (Şeyh Sa'dī) 1716

Şādık (a.) 1159, 1163, 1166

Ş. -'a 1164

Ş. -'ı 1155, 1157, 1161, 1162

şādık (a.) : doğru, gerçek; içten
bağlılığı olan 794, 1035, 1131, 1197

ş. -am 69

ş. -uñ 831

şādır (a.) : çıkan

ş. olmuşdur 199

şāf (a.) : temiz, saf 198, 1066, 1390,
1490, 1532

ş. -ını 1177, 1483

ş. eyle 749

ş. eylerdi 1383

şafā (a.) : gönül şenliği, neşe 350, 656,
1231, 1556

ş. -yile 1017

ş. buldığı 1186

ş. -lar sür 703

ş. sürdi 533

ş. -sın süresün 674

ş. sürmemişdür 613

şāfi (a.) : duru, temiz, saf 1319, 1414,
1720

ş. -nüñ 1457

ş. olam 235

ş. oldı 214

şag : sağ 171

ş. -da 113

sāgar (f.) : kadeh 344

sağın : sağlam, sağlıklı; temiz; doğru
1299

ş. -a 328, 328

şagır (a.) : küçük, ufak 890

şāhib (a.) : sahip 22

ş. -i 583

şāhib-cemāl (a.) : güzel, yakışıklı 326

şāhib-dil : gönül sahibi

ş. -üñ 22

şāhib-kemāl (a.) : kemāl sahibi, olgun
kimse 1102

şāhib-i kevser (a.) : kevser sahibi 684

şahih (a.) : gerçek, doğru 991, 1404

ş. -üñ 745

ş. ola 1142

şahn (a.) : orta, meydan, aralık

ş. -ı Kōstantīn 396

ş. -ı zemīni 1705

şahrā (a.) : kır, ova, çöl

ş. -lara 348

ş. -larda 109

saht (f.) : katı, sert, pek 274, 316

sa'id (a.) : mutlu, uğurlu 449, 1386

s. oldu 1696

saķar (a.) : cehennem, tamu 821

s. -dan : cehennem, tamu 587

şakın- : sakınmak, uzaklaşmak 30, 497, 504, 580, 750, 1098, 1126, 1680

sākī (a.) : saki, su dağıtan 1557

saķīm (a.) : hasta, hastalıklı 61

s. -inden : hasta, hastalıklı 1299

sākin (a.) : ikāmet eden 1430, 1619

s. olmuş 1646

s. -i vīrāneyem 1621

şakla- : muhafaza etmek, sakınmak, korumak 1220

ş. -dı 170, 1391

ş. -dılar 592

ş. -dum 204

ş. -duñ 733

ş. -ğıl 557, 877, 1217, 1687

ş. -mazdı 1409

ş. -mışdı 444

ş. -ñ 1139

ş. -ruz 1224

ş. -sun 587

ş. -yan 1125

ş. -yup 1693

şaklu : saklı 253, 1405

şal- : koymak, bırakmak, göndermek

ş. -alum 371

ş. -ardı 1440

ş. -dı 153, 1369

ş. -dılar 278, 372

ş. -mış 1330

sāl (f.) : yıl 522, 1701

şalāh (a.) : düzelme; dine olan bağlılık 201, 543, 1072

ş. buldılar 560

ş. virürdüm 475

sālār (f.) : baş, kumandan, en büyük amir

s. -ı dīn 1003

şalāt (a.) : namaz 121, 222, 1280, 1337

ş. -ı 1412

şalāvāt (a.) : Hz. Muhammet ve onun soyundan gelenlere okunan dua 830

ş. vir 1040

sālelik : yıllık 1053

şalīb (a.) : haç 1377

şālīh (a.) : dinin emrettiği şeylere uygun harekette bulunan 175

salţanat (a.) : hükümdarlık; şatafatlı hayat

s. -dan 302

sāmi' (a.) : işiten; dinleyen

s. -lere 38

şāmit (a.) : sesi çıkmayan, susan 693, 728

şan- : zannetmek, sanmak

ş. -asun 602

ş. -dı 321, 501

ş. -duñuz 420, 420

ş. -ma 198, 643, 1445, 1618

ş. -mañ 508, 1532

ş. -mañuz 1327

ş. -ur 1621

saña : sana 71, 205, 229, 282, 505, 515, 646, 655, 659, 705, 705, 731, 783, 970, 970, 1003, 1007, 1007, 1087, 1153, 1175, 1296, 1423, 1526, 1601, 1632, 1650, 1651

şanevber (a.) : çam fıstığı ağacı, sevgilinin boyu bosu

ş. -dür 1698

şaniş- : düşünmek, birlikte düşünmek

ş. -dılar 602

Şāni‘ (a.) : yaratan, Allāh

Ş. -’inüñ 1465

Ş. -’üñ 1460

şanki : sanki 67, 532, 1439

şap- : değiştirmek

ş. -agör 924

şar- : sarmak 581

ş. -a 345

şarf (a.) : harcama, masraf etme

ş. eyledi 862

ş. eyledüm 725

ş. eyler 1461

ş. eyleyüp 864

ş. ideyidüñ 732

şarf (a.) : dilbilgisi, gramer 1110

ş. -ına 1225

şarıl- : sarılmak

ş. -dı 532

şarīḥ (a.) : açık, meydanda 1404

ş. eyleyesün 1142

şarmak : sarmak

ş. gerek 418

şat- : satmak

ş. -mışdı 1410

şavāb (a.) : doğru, dürüst 1246

ş. -ına 1243

şavb (a.) : taraf, cihet, yön

ş. -uñı 1512

şavm (a.) : oruç 222, 1280, 1412

şavt (a.) : ses, sada; bağırma, çığlık 150, 468, 1631

ş. -ı Fazīl’i, Fuzayl’ı 125

şavul- : dağılmak, uzaklaşmak

ş. -alum 96

şavur- : savurmak

ş. -dı 1657

sa‘y (a.) : çalış, çabalama, gayret

s. idüp 757

s. it 577

s. itdiler 1442

şayd (a.) : av; avlama

ş. idem 1623

ş. -a çıkdı 315

sāye (f.) : gölge

s. -sidür 63

s. -i Raḥmān'umuz 905

sāyil (a.) <sā'il : dilenci

s. -de 707

sāyil (a.) <sā'il : soran, sual eden

s. -lere 1319

şāyim (a.) < şā'im : oruçlu

ş. -ü'd-dehr 1280

sāyir (a.) < sā'ir : diğer, başka, gayri
766

s. -i 1331

şayyād (a.) : avcı

ş. -ını 1090

ş. -ı dürr-i şāh-vār 1561

sāz (f.) : yapan 260, 704

se (f.) : üç 1074

sebak (a.) : ders

s. viresün 1307

şebāt (a.) : sözünden, kararından

vazgeçmeme 1312

sebeb (a.) : sebep 205, 1607

s. -den 273, 562, 591, 939, 984, 986,
1257, 1423, 1435

sebīl (a.) : yol; hayrat olarak, parasız
dağıtılan 40, 883, 1395

s. kılduñ 1535

sebz (f.) : yeşil 1046

seccāde (a.) : seccade 1368, 1371

s. -de 1370, 1370

s. -ler 1063, 1077

s. -sin 1369, 1369

secde (a.) : secde

s. -ye 664

seç- : seçmek

s. -emez 1289

seg (f.) : köpek, it 934, 968

s. -i 938, 938

s. -üñ 936

segbān (f.) : seymen, yeniçeri ocağına
bağlı bir sınıf asker

s. -lar 1020

seḥā : cömertlik

s. -dan 72

sehv (a.) : hata; yanlış, yanılma 156,
171, 438, 732, 852

s. -i şarf 1110

selām (a.) : selām, esenleme

s. idüñ 179

s. itdi 1223

s. virdi 654, 804

s. virgil 830

s. virürdi 1281

selef (a.) : bir yerde, bir vazifede başka
birinden önce bulunmuş olan kimse
1316

selīm (a.) : sağlam, kusursuz, doğru
s. -i ḥūy-ı ḥūb 429

Selmān 1715

semā (a.) : gökyüzü 1347

s. -yı vahdet 1590

semāḥat (a.) : cömertlik 75

sem' (a.) : işitme, dinleme

s. -ine 240

sen : sen 69, 103, 106, 143, 198, 215, 247, 247, 282, 298, 474, 485, 556, 637, 643, 646, 733, 780, 784, 922, 977, 1119, 1268, 1306, 1427, 1428, 1512, 1571, 1595, 1598, 1633, 1649, 1719

s. -de 133, 134, 1646

s. -den 855, 953, 1167, 1394, 1540

s. -i 215, 283, 527, 670, 740, 780, 785, 972, 1028, 1308

s. -sün 10, 736

s. -ün 262, 701, 1129, 1272, 1272, 1537, 1604, 1604, 1617, 1645, 1715, 1715

s. -ünle 1598

senā (a.) : övme, övüş

ş. eyledi 1216

ş. -lar kıl 831

sengīn (f.) : taş 1286

ser (f.) : baş, kafa 18

s. -i 1663

s. -in 277

s. -inde 442

s. -ine 541

serā (a.) : toprak

ş. -da 403

serā (f.) : saray

s. -da 617

s. -lar 717

serāy (f.) : saray

s. -a 639

s. -ı 1700

s. -ı dil-güşā 1495

s. -ı zer-nigār 1697

ser-be-ser (f.) : baştan başa, başbaşa 380, 1085, 1236, 1397, 1583, 1698

ser-bülend (f.) : başı yüksek, yüce 627

ser-cümle : bütün, hepsi 1294

serd (f.) : sert, haşın; sert, kaba 209, 825

ser-güzeşt (f.) : serüven, birinin başından gelip geçenler

s. -in 364, 1085

ser-ḥoş (f.) : sarhoş 171, 191, 415

s. -ı şeydā 202

ser-nigūn (f.) : başaşağı, ters dönmüş; talihsiz 841

serserī (f.) : boş, başı boş 188, 940

serv (f.) : selvi 1477

s. -i āzād olusun 45

s. -i şanevberdür 1698

s. -i Tūbā'dan 61

server (f.) : baş, başkan, reis, ulu

s. -i 940

s. -in 683

s. -lerün 1350

s. -ün 1202, 1211

s. olur 1125

s. -i sādāt-ı 'ālem 914

s. -i şāhān-ı 'ālem 1701

setr (a.) : örtme, kapama, gizleme

s. eyle 248

settārū'l-uyūb (a.) : ayıplar

(günahları) örten, bağışlayan 678

sev- : sevmek 987

s. -di 346, 1071

s. -erseñ 36, 1600

s. -miş 447, 1272

s. -mişdi 870

s. -sün 1137

sevb (a.) : bez; elbise 244

ş. -i günehten 577

sevdā (f.) : sevda

s. -dayiken 706

s. -dur 1654

s. -y1 genc 1611

s. -y1 hām 596, 1614

sevgü : sevgi

s. -ñi 1140

s. -si 1346, 1346, 1382, 1382

seylāb (f.) : sel, sel suyu

s. -a virdi 1655

seyr (a.) : gitme; gezme; yolculuk 364

s. -ini 620

s. ider 1422

s. iderdi 633

s. iderken 165, 202

s. iderlermiş 850

s. -i ma'nevī 1303

seyrān (a.) : gezinme 851

seyyid (a.) : efendi, bey; Hazret-i

Muhammet'in torunu Hz. Hasan

soyundan olan

s. -i 'ālem 822

s. ü'l-kavm 1429

sezā (f.) : münasip, uygun, yaraşır,
lâyık

s. -sı degül 736

s. -y1 luṭf-ı Rab 216

sez- : hissetmek, zannetmek

s. -mezem 201

şı- : kırmak

ş. -dı 419

ş. -dum 241

ş. -duñuz 422

ş. -mıssız 418

ş. -yuñ 412

şımak : kırmak 413

ş. lāzımdur 417

şıyan : kıran

ş. -yan 1099, 1372

şıbyān (a.) : çocuklar 1341

ş. -a 94

şiddik (a.) : pek doğru, asla hilaf
göstermez, Hz. Ebubekir 880

ş. -i ekber 832

Şiddik (a.) : Hz. Ebubekir

Ş. -'a 869, 870

Ş. -i emīn 835

şidk (a.) : doğruluk 153, 158, 207, 578,
795, 1687

ş. -ı 40, 832, 836

ş. -ını 861

ş. -uñı 1141

şifat (a.) : hâl, şekil 27, 1471

şifāt : (a.) sıfatlar, vasıflar 482

ş. -ından 1180

şığır : sığır
ş. -da 1266
sığ- : sığmak
s. -maz 556, 722
şıhhat (a.) : sağlamlık, sağlık 704
ş. -i 570
sıklet (a.) : ağırlık, yük; sıkıntı 899
şıla (a.) : memleketine gitme,
akrabasına ulaşma 1526
sır (a.) <sırr : gizli tutulan şey, sır
s. -dur 642
s. -ı 'uşşāk 1591
sır idigüm? 1614
sırāṭ-ı müstaḳīm (a.) : doğru yol 1689
sırr (a.) : gizli tutulan şey
s. -ı 390, 839, 1532
s. -ın 472, 1032
s. -ına 1481
s. -ını 471, 967, 1123, 1124, 1605
s. -uñ 135
şıyām (a.) : oruç 121, 1337
sifle (a.) : alçak, adi, terbiyesiz 74
s. -den 75
s. -dür 73
s. -ler 1434
sihr (a.) : büyü 505
sihr-i helāl (a.) : her iki tarafa
bağlanması mümkün olan bir ara
beytin ruha hoş gelmesi hâli 1717
şıḳāt (a.) : inanılır kimseler 1112
Sikender (f.) : Büyük İskender 758,
769

Sille : şamar, tokat
s. -ler 542
sīm (f.) : gümüş 382, 421, 753
sīmā (f.) : yüz, çehre
s. -sı 130
simāṭ (a.) : ziyafet 734
sīne (f.) : göğüs, yürek
s. -den 749
s. -mi 887, 1695
s. -ñ 741
s. -ñe 505
sipāh (f.) : asker; ordu 407, 631, 651
sipāhī (f.) : tımar sahibi süvari askeri
1714
sipenc (f.) : misafirhane, otel; dünya
1613
sipend (f.) : üzerlik tohumu 70
sirāc (a.) : ışık, kandil, mum 1213,
1258
s. -i ümmeti 1194
sīret (a.) : bir kimsenin içi, hâli, tavrı,
ahlâkı
s. -i şeyṭānidür 27, 548
sitān (f.) : alan, alıcı 922
s. -um 716
siyāh (f.) : siyah, kara 63, 318, 843
s. kılmışdı 266
s. oldu 478, 1021
siyyemā (a.) <siyemmā : hele,
hususiyile, her şeyden önce 832
siz : siz 418, 420, 422, 727, 1327
s. -e 724, 725, 730

s. -üñ 726, 1365

sızdeh-sâle (f.) : on üç yaş 1317

şohbet (a.) : görüşüp, konuşma;
arkadaşlık

ş. -e 1592

ş. -inden 339

ş. -üñden 38

ş. kılam 1543

şol : sol

ş. -da 113

ş. -ına 171

şol- : solmak

ş. -mı 985

şoñ : son, sonuç 250, 557, 761, 864

ş. -ına 852, 1014

ş. ucı 761

şoñra 94, 606, 658, 778, 783, 810,
833, 858, 1031, 1248, 1301

şor- : sormak 581

ş. -alum 471

ş. -ayın 1625

ş. -dı 1200, 1248

ş. -dılar 967, 1239

ş. -dum 1632

şoy : sülâle; söz, haber

ş. -ına 244

ş. -ını 862, 1538

ş. -larınca 881

şoy- : soymak

ş. -agör 577

s. -ılur 1467

şoyla- : soylu göstermek, ululamak;
araştırmak

ş. -dı 834, 862

s. -dum 1583

s. -duñ 711

sög- : sövmek

s. -medüñüz 714

söyle- : söylemek

s. -di 12, 365, 409, 941, 969, 1015,
1024, 1158, 1164, 1253, 1502, 1593

s. -düm 725

s. -düñ 1719

s. -gil 32, 641, 751, 929

s. -me 198, 1427

s. -medi 804

s. -meñ 156

s. -mesün 86

s. -mezdi 1439

s. -r 1236

s. -rem 1404

s. -sem 1380

s. -yen 1344

s. -yesün 1127

s. -yeyin 712

söyleden : söyleten, dile getiren 1099

söylen- : söylenmek

s. -ür 57, 102, 105, 893, 901

s. -e 53

s. -sün 889

söylenen : söylenen 373

söyleş- : söyleşmek

s. -ür 700

söylet- : söyletmek

s. -mezüz 283

söyün- : sönmek

s. -ür 572

söz : söz 32, 87, 416, 507, 940, 1182, 1502

s. -den 1300

s. -e 285, 1105, 1112, 1156, 1240, 1244

s. -i 159, 329, 352, 378, 404, 406, 418, 457, 713, 737, 737, 781, 941, 969, 974, 1152, 1183, 1268, 1273, 1365, 1536

s. -in 723, 728, 1528

s. -ine 981, 1716

s. -ini 349, 769, 996, 1030, 1166

s. -ler 156, 343, 352, 510, 1164, 1427

s. -leri 98, 500, 501, 1544

s. -lerin 423

s. -lerinde 1345

s. -lerine 1374

s. -lerüm 57, 506, 508, 509, 510, 712, 889

s. -lerümden 506

s. -lerüñ 517, 1718

s. -lerüñdür 516

s. -üm 240, 712, 1602

s. -ümde 944, 1051

s. -üme 1690

s. -ümi 1606

s. -ümün 512

s. -ün 38

s. -üñi 37, 439, 1591

s. söyleyen 1344

şu : su 933, 1001, 1002, 1016, 1369, 1409

ş. -dan 1585

ş. -ya 1067, 1075, 1418

ş. -yı 937, 1007

ş. -yın 1535

ş. -yına 244

ş. -yını 1538

ş. -yile 1016

su'âl (a.) : sorma; soru; sorulan şey 1439

s. -e 1241

s. -ine 1283

s. -üm 1601

s. eylesün 1318

s. itseler 1437

s. kıldı 561

şubḥ (a.) : sabah, sabah vakti

ş. -ı 1279

suç : suç

ş. -larından 440

ş. -larını 436

ş. -um 1004

ş. -umuz 730

sūd (f.) : fayda, kâr, yarar, kazanç

s. eylemez 1400

s. itmesün 747

şudā' (a.) : baş ağrısı, rahatsızlık

ş. virmesün 38

şūfi (a.) <şūfī : tasavvuf ehli, sofu 1074,
ş. -de 1072
ş. -den 1169
ş. -ler 1062, 1063, 1080, 1081, 1083, 1088
ş. -nüñ 1073, 1074
ş. -ye 1061, 1072
ş. -yi 1071, 1071
şūfi (a.) : tasavvuf ehli, sofu 1075, 1082
Şūfi-i Zerger 1059, 1085
sultān (a.) 357, 360, 369, 376, 390, 390, 412, 432, 467, 468, 619, 627, 1008, 1502
s. -dur 567
s. -ı 391, 685, 893
s. -lar 718
s. -lara 434
s. -ı cihān 319, 633
s. -ı dīn 1432
s. -ı kerem 437
Sultān Bāyezīd : II. Bayezit 390, 390, 392
şun- : sunmak 256
ş. -dı 344
şun' (a.) : yapış, yapma; tesir, kudret
ş. -ı 1471
ş. -inuñ 1468
ş. -ı Rab 1095
şun'ı (a.) : yapma
ş. -ni 1460

Sūre-i Loqmān (a.) : Lokman Süresi
S. -'ı 1199
şūret (a.) : biçim, görünüş; yüz, çehre 473, 1491
ş. -üñ 130
ş. -i sāyilde 707
ş. -i sīmāsı 129
şuvar- : sulamak, su vermek
ş. -up 938
ş. -ur 1000
şuyınca : ardından, izinden, peşi sıra; arzusu gibi 1571
sūz (f.) : yanma, tutuşma, ateş; dert, ızdırıp 565, 558, 704
s. -ı dilden 1606
sūz u güdāz (f.) : yanıp yakılma 558, 704, 976,
Sūbhān (a.) : Allāh 1136
S. -'uñ : Allāh 193
sübül (a.) : sebiller, yollar 992
sücūd (a.) : secde etme 662, 1564
s. it 514
s. kıl 17, 1039
s. kıldı 436
s. kıldılar 1185
sūd : süt
s. -i 323, 348, 348
s. -ümüz 324, 324
sūfre (a.) : sofrası 753
sūkūn (a.) : durma; kesilme, dinme
s. idemezdi 268

Süleymān : Hz. Süleyman 1574

S. -'dan 810

S. -'dur 906, 1620

S. -ı cihān 809

S. -ı zamān 802

sūnbūl (f.) : sūnbūl

s. -lere 62

sūr- : sürmek, yürümek, ilerlemek;

uzaklaştırmak; geçirmek 703

s. -di 358, 435 ,533, 1080

s. -diler 138, 355, 366, 423

s. -er 1403, 1403

s. -esün 674, 746

s. -medi 1391

s. -memişdür 613

sūr'at (a.) : çabukluk, hız 136, 1368

Şüreyyā (a.) : Ülker yıldızı

Ş. -'ya 1571

sūri- : sürmek; sürüklemek

s. -di 218

sürme : göze çekilen sürme

s. idinmişdi 872

sūrūr (a.) : mutluluk 617

s. buldı 526

s. bulsun 1486

sūrūr-efzāy : mutluluk artıran

s. -lar 1595

sūtūr (f.) : binek ve yük hayvanı

s. -um 637

sūvār (f.) : ata binmiş, binici 623, 631

— Ş —

şābb (a.) : genç, delikanlı, yiğit

ş. -da 867

şād (f.) : mutlu, sevinçli 600, 907

ş. -um 49

ş. eyle 239

ş. eyledi 14, 440, 1215

ş. idesün 953

ş. kılmadı 217

ş. olasun 45

ş. olmuşam 67

ş. ola 1710

ş. olsa 351

şādlık : mululuk

ş. -dan 206

şādmān (f.) 633, 699, 703, 1093, 1368, 1422, 1509,

ş. olasun 1558

ş. oldu 1212, 1300

ş. oldılar 159

şāfi (a.) : kifayet eden, yeter görünen 1246, 1319

Şāfi'ī (a.) : dört mezhepten birinin imamı olan zat 1188, 1313, 1313, 1322, 1336, 1345, 1354, 1364, 1368, 1378

Ş. -'nüñ 1349, 1375, 1378

Ş. -'ye 1340, 1363

Ş. -'den 1333

Ş. -'dür 1331

Ş. Hazretlerinden 1338

şāgird (f.) : talebe, öğrenci 1323

şāḥ (f.) : dal, budak

ş. -ı zaymurān 511

şāḥ (f.) : sultan, padişah 266, 293, 318, 321, 325, 327, 329, 336, 343, 345, 374, 387, 388, 395, 398, 399, 401, 407, 411, 431, 434, 447, 457, 470, 477, 624, 639, 752, 898, 1146, 1395, 1697, 1700

ş. -a 283, 322, 344, 379, 441, 455, 472, 474, 649

ş. -ı 268, 331, 366, 447

ş. -ıdur 406

ş. -umuz 389, 389

ş. -uñ 322, 336, 344, 346, 350, 377, 386, 418, 435, 448, 642, 643, 653, 1361, 1706

ş. -ı baḥtiyār olasun 47

ş. -ı cihān 313, 811, 1148

ş. -ı enbiyā 999

ş. -ı Ġazne 407

ş. -ı Ġaznevī 426

ş. -ı Müslimīn 1282

ş. -ı ‘ādil 305, 308

ş. -ı ‘ādilūñdür 775

ş. -ı ‘alil 272

ş. -ı Rūm’uñ 402

ş. -ı rūsūl 992, 1003

ş. -ı zālīm 771

ş. -ı Zū’l-ḳarneyn 756, 781

ş. -ı Zū’l-ḳarneyn’e 778

şāḥā : ey şah 358, 367, 371, 413, 459, 785, 787

şāḥān (f.) : şahlar, padişahlar 1701

Şāḥ-ı Tāzī : Dahhak-ı Tazi 271

şāhid (a.) : şahit, tanık 1347

ş. oldu 873

şāhid-i da‘vā-yı zūr (a.) : yalancı şahit
ş. -uñ 1115

şaḥş (a.) : kişi, kimse

ş. -a 1584

ş. -uñ 130, 966

şāḥ-vār (f.) : iyi ve iri cins inci 1561

şām (f.) : akşam

ş. irişdi 333

şān (a.) : şöhet, ün

ş. -dur 182

ş. -ı 243, 687, 1414

ş. -ına 553, 872

ş. -ını 1664

şarāb (a.) : şarap 76, 334, 344

Şāri‘ (a.) : şeriat koyan, Allāh; Hz. Muhammet

Ş. -’üñ 1471

şart (a.) : şart, koşul 1362, 1400

şāt (a.) : koyun 735

şeb (f.) : gece 530, 574, 1566, 1639

Şebān 323, 347

Ş. -’uñ 349

şebēh (a.) : benzer, benzeyiş 634

Şeddād (a.) : Âd kavminin hükümdarı
1699

şefā‘at (a.) : şefaath, bir suçun
bağışlanması için aracılık etmek 249

şefî' (a.) : şefa'at eden, bir suçun
bağışlanması için aracılık eden 243

ş. kıl 683

ş. ola 943

ş. -i ola 957

şefî' ü'l-müznibîn (a.) : günahların
bağışlatıcısı, şefa'atçi, Hz. Muhammet
243, 684, 870

şefkât (a.) : acıyarak ve esirgeyerek
sevme, şefkat 930, 930

ş. -üñ 901

ş. eyleye 942

ş. -i mür 954

şeh (f.) : sultan, padişah 212, 279, 282,
327, 335, 338, 352, 368, 379, 380,
385, 385, 400, 421, 439, 446, 461,
629, 630, 654, 852, 1154, 1366, 1500

ş. -ler 359, 363, 389, 405, 430

ş. -lere 359, 415

ş. -lerin 353

ş. -lerüñ 370, 404, 404, 406, 427, 779

ş. -üñ 305, 375, 375, 422, 430, 620

ş. -i 'âdil 264

ş. -i devrânumuz 905

şehd (a.) : bal; gümeç balı

ş. -i şâfi 1720

şehîd (a.) : şehit

ş. eylediler 982

ş. -i enbiyâ 917

şehir (f.) : şehir

ş. -de 1396

ş. -den 1404

şehlâ (a.) : tatlı şaşı 61

şehr (a.) : ay, otuz günlük zaman 1508

şehr (f.) : şehir 110, 1517, 1622

ş. -e 594, 595, 653, 1499

ş. -i 1397

ş. -ine 345, 481, 1091, 1234

ş. -ini 1399

ş. -i Bağdâd 1066

ş. -i Yesrib'de 1384

şehr-yâr (f.) : padişah, hükümdar 263,
383, 755, 1496

ş. -a 333

ş. eyle 493

şehvât (a.) : şehvetler

ş. -a 1470

ş. -ına 1478

şek (a.) <şekk : şüphe, zan, tereddüd
736, 1416

şeker (f.) : şeker

ş. -dür 424

şekk (a.) : şüphe, zan, tereddüd 944,
1051

şekker (f.) : şeker

ş. -ine 1653

şekl (a.) : şekil

ş. -üñ 133

şem' (a.) : mum, balmumu 334

ş. -ine 16

ş. -üñüñ 64

ş. -i çerâğ it 492

ş. -i dîn 1204

şemme (a.) : bir kere koklama; pek az şey
ş. -sin 249
ş. -i derdüñden 231
şeni' (a.) : fena, kötü, ayıp 683, 1484
şer (a.) <şerr : fena, fenalık eden; daha, en kötü
ş. -inden 251
şer' (a.) : Allâh'ın emri, ayet, hadis, din kaideleri 1035, 1198, 1206, 1207, 1278, 1284, 1298, 1299
ş. -i 1190, 1311
ş. -ine 1263, 1312, 1485
ş. -ini 306
ş. -üm 1306
ş. -üñ 1207, 1689
ş. -i dîn 1193
ş. -i kavîm 1384
ş. -i Nebî 1473
ş. -i Resûl'ı 1046
şerbet (a.) : içki, içilecek şey
ş. -i 1454
ş. -in 512
şeref (a.) : şeref 196
şerh (a.) : açma; açıklama; açık anlatma
ş. eylegil 641
ş. olunmaz 1276
şerî'at (a.) : doğru yol, Allâh'ın emri 1144
şerîf (a.) : şerefli; soylu, temiz 1474

şerm (f.) : utanma
ş. itmedi 190
şermsâr (f.) : utangaç, mahcup 301
şerr (a.) : fena, fenalık eden
ş. -ini 1473
şevk (a.) : şevk, şiddetli arzu 208, 259
ş. -umı 255
ş. -uñde 530
ş. -uñden 675
şevkat (a.) : şevkler 776
şevket (a.) : büyüklük, heybet 633, 1035
ş. -i 1407
ş. -üñ 1709
ş. bulmuşam 474
ş. bulupdur 398
ş. buldı 892
şeydâ (f.) : aşktan aklını kaybetmiş, deli 202
şeyh (a.) : ihtiyar 867, 1057, 1061, 1102, 1113, 1114
ş. -e 1058, 1085, 1086
ş. -i 1087, 1089, 1103
ş. -üñ 1066, 1091
Şeyh 'İsâ (a.) 1102
Ş. 'İsâ'yı 1107
Şeyh Şadrü'ddîn (a.) 1113
şeyh ü şabb (a.) : ihtiyar ve genç
ş. -da 867
şeytân (a.) : şeytan 251, 505, 1475
ş. -dur

şeytānī (a.) : şeytana ait, şeytanla ilgili
186

şeytānī (a.) <şeytānī : şeytana ait,
şeytanla ilgili

ş. -dür 27, 487, 548

şiddet (a.) : sertlik; sıkılık

ş. -i 88

ş. -i çekerdi 177

şifā (a.) : hastalıktan kurtulma, iyi
olma

ş. virür 551

şikār (f.) : av; avlama 315

şikeste-dil (f.) : gönlü kırık; kederli,
mahzun

ş. -leri 581

şimden girü : bundan sonra, bundan
böyle, artık 156

şimdi : şimdi 57, 102, 105, 392, 474,
640, 1128, 1434, 1524

ş. -den 658

şimdiki : şimdiki 529, 1127

şinās (f.) : anlayan, tanıyan, bilen 4

şir (f.) : süt

ş. -i 347

Şîrîn (f.) : Ferhâd ile Şîrîn adlı
hikâyenin kadın kahramanı

Ş. -'inüñ 68

şive (f.) : naz, eda; söyleyiş

ş. -si 1531

ş. -sin 1716

şol : şu 21, 48, 51, 1055

şöyle : şöyle 164, 317, 532, 533, 625,
1264, 1699

şüm (f.) : som, uğursuz 517

ş. -uñ 1454

ş. eyle 247

şu'le (a.) : alev

ş. -sinde 1258

şūr (f.) : tuzlu; kekremesi; şamata,
gürültü

ş. -ı 819

şübhe (a.) : şüphe

ş. -müz 737

ş. -ñi 1087

ş. -si 1060, 1060

ş. -sini 1061

ş. -ye 253

ş. -yi 1438

şübhesüz : şüphesiz 227, 308, 565,
1038

şükr (a.) : şükür, minnettarlık

ş. -e 356

ş. -ini 736, 738

ş. -iyile 233

ş. -i medid eyle 742

ş. -i ni' meti 1213

ş. -i Yezdān eyledi 1214

şükrān (a.) : iyilik bilme

ş. -a 18, 671

şümār (f.) : hesap, sayı 701

ş. -ın 702

şūrb (a.) : içme, içilme

ş. -ı hamr 163

şürû (a.) : başlama

şürû kıldı 1310

şüyüh (a.) : şeyhler; yaşlılar

ş. -ı muhterem 1197

— T —

tā (f.) : kadar, dek, değin 39, 46, 215,

216, 231, 244, 301, 400, 430, 504,

516, 669, 670, 672, 739, 742, 764,

827, 930, 972, 988, 1136, 1142, 1207,

1259, 1380, 1447, 1452, 1494, 1505,

1514, 1552, 1562, 1572, 1685, 1721

ta'ab (a.) : yorgunluk; sıkıntı, zahmet
1026

t. çekdiler 269

t. irdi 1290

ta'accüb (a.) : şaşakalma

t. kıldı 419, 1079

t. kıldılar 1094, 1165

ta'ām (a.) : yemek, aş 596, 593, 1134

t. -ı 599, 606

tā'at (a.) : ibadet 1412, 1469

ṭ. -dan 221

ṭ. -dur 1150

ṭ. -ı 186, 565

ṭ. -uñ 546

ṭ. eyleyem 229

ṭ. idüp 1135

ṭ. -ı Hâk'dan 765, 788

tabanča : tokat, şamar, sille

t. urdum 983

t. uraydum 981

tāb (f.) : güç, kuvvet; ışıık, parlaklık

t. -ından 339

ṭab' (a.) : tabiat, huy, yaradılış 429

ṭ. -um 1609

ṭ. -umuz 768

ṭ. -uñ 262

t. -ı dünyāsıdur 459

ṭ. -ı şüm 517

ṭabīb (a.) : doktor 10

tābi'in (a.) : Hz. Muhammet'i görmüş
olanlardan hadis dinlemiş olanlar

1195, 1278

ta'bīr : (a.) ifade, anlatma

t. -i 1300

t. eyledi 1294

tāc (a.) : hükümdar tacı 442, 465, 467,

1355, 1361

t. -ıdur 411

t. -ını 444

t. -ınuñ 871

t. -ı ıstıfā 1568

tāc-dār : taç giyen, padişah

t. -ı enbiyā 822

ta'cīl (a.) : acele ettirme,

çabuklaştırma 463, 528, 595

tācīr (a.) : tüccar, ticaretle uğraşan 136,

139, 692

t. -e 140

tafdīl (a.) : üstün tutma, üstünlük

t. idüpdür 1272

tafşıl (a.) : uzun uzadıya anlatma,
açıklama

t. eyledi 365,1253

tağ : dağ 109

ţ. -da 113

ţ. -lara 348

ţ. -a süridi 218

tağıl- : dağılmak

ţ. -dı 1396

ţ. -dılar 354

tāğī (a.) : azgın, isyan eden

ţ. -lere 1005

tağyır (a.) : başkalaştırma, değiştirme,
bozma

t. idemez 1226

t. itdiler 1222

t. -i harf 732

taḥammül (a.) : dayanma, katlanma
1651

taḥkik (a.) : doğru olup olmadığını
araştırma; doğru, gerçek 880, 1694

t. -ini 146

t. eyledüñ 1049

t. itdiler 1097

t. vir 228

taḥliye (a.) : süsleme, donatma, bezeme

t. virdi 1507

taḥrîf (a.) : harflerin yerini değiştirme,
bozma; bir ibarenin mânâsını
değiştirme 1222

taḥrîr (a.) : yazma, yazılma

t. eyledi 1086

taḥsîn (a.) : beğenme; güzelleştirme

t. eyledi 477, 1015

t. ide 1715

t. -ler itdi 1247

taht (a.) : alt, aşağı 403

tahte's-serā (a.) : toprak altı

t. -da 403

taht (f.) : hükümdarlık makamı

345,436,699,1355,1361,

t. -dur 1371

t. -ına 1045

t. -ında 999

t. -ı sa' id 449

tahtgāh (f.) : taht yeri; baş şehir 361

t. -a 362, 1393

t. -ın 396

tāk (a.) : bina kemeri; yarım daire
şeklinde kapı ve pencere üstü 453

taḥarrüb (a.) : yaklaşma, yanaşma

t. buldı 446

taḥdīs (a.) : kutsallaştırma; Allâh'a
şükretme; büyük saygı gösterme

t. eyledi 183

taḥī (a.) : dinine bağlı; iki imamdan
biri

t. -dür 1381

taḥrîr (a.) : anlatma

t. eyledi 1024, 1086, 1294

taḥşîr (a.) : kusur etme; kabahat, suç

t. -dür 224

taḳvā (a.) : Allâh'tan korkma, dinin
yasağından kaçınma 1412

t. -sını 1406

tal- : dalmak

t. -alum 1559

t. -dı 1078

t. -up 1560

tal'at (a.) : yüz, surat; güzellik

t. -ı Ma' bûd'uñı 1686

ṭaleb (a.) : isteme; istek 961

t. eyle 24

t. eyleyen 213

t. kıldı 341

t. kıldılar 269

ṭālī' (a.) : talih, kısmet, kader

t. -i 22

t. -üm 247

t. -üñ 1295

ṭālib (a.) : isteyen, istekli 588

t. olan 1318

t. olmaz 1478

t. -i dünyāya 611

t. -i gencine 36

t. -i ma' mūr 1620

t. -i tecdīd ola 21

t. -i ' ışk ol 46

ta'lim (a.) : öğrenme, öğretme 1308

t. -dür 508

t. iden 501

ṭam : dam

t. -a 912

t. -uñ 912, 913

ṭama' (a.) : doymazlık, açgözlülük

t. eyler 460

tamām (a.) : tamam, tam olma; bitme,

bitirme 179, 698, 863, 1081, 1104,

1111, 1385, 1394, 1712,

t. eyle 926

t. eyledi 1389

t. eyler 1438

t. eylerven 789

t. itdi 654, 1166, 1642

t. kıldı 769, 1508

t. oldı 1723

t. olmaya 1380

t. olmuş 648

ta'mīr (a.) : tamir

t. -e 916

t. -ine 925

t. -i ḥarāb 913, 1333

ṭañ : acayip, şaşma 388, 388

t. -a 457

t. -a ḳaldı 329, 919

t. -a ḳaldılar 1094, 1165

t. -a ḳalurdı 210

t. -a ḳalurlar 1548

ṭa'n (a.) : söğme, yerme, ayıplama

1324

t.-ı ḥasūd 743, 1218

tanbūr (a.) : tambur 219

tanı- : tanımak

t. -maz 1458

tanış- : tanışmak

t. -dılar 602

tanşif (a.) : yarı yarıya bölme

t. eyledi 1502

tañla- : şaşmak, haret etmek

t. -maz 1460

Tañrı : Tanrı 843

T. -'dan 726

T. -'nuñ 1181

tapu : makam, kat

ţ. -ñ 638

ţ. -ña 1539

ţ. -sın 82

ţ. -sında 999

ţ. -ña irmişem 473

tarab (a.) : sevinçlik, şenlik, ayş u safa
341, 181, 961

taraf (a.) : taraf, yön

ţ. -da 601

ţ. -dan 1408, 1608

tarāvet (a.) : tazelik

ţ. virür 62

tarḥ (a.) : atma, bırakma 43

tārīḥ (a.) : tarih

t. -e 1722

t. -in 1721

t. -i ḥūb 1720

tarīḥ (a.) : yol 250, 490, 556, 1688

t. -a 1297

ţ. -in 884

tarīḫat (a.) : tarikat 105, 884, 1190

tārumār (f.) : karmakarışık, dağınık,
perişan

t. eyleñ 461

t. kılduḥ 224

taşarruf (a.) : tasarruf

t. idesün 1297

tasa : kaygı, tasa

t. -sından 747

taşavvur (a.) : zihinde şekillendirme,
kurma; istek, arzu

t. -dan 466

t. eyledi 1078, 1358

t. eylemeñ 1443

taşdıḥ (a.) : doğrulama; onaylama 228,
1687

t. eyledün 1049

t. itdiler 1097

taşfiye (a.) : saflaştırma, temizleme

t. kıldı 1507

taş : taş 923

ţ. -ı 420

ţ. -ı taş üstine ḳorsa 923

taş : dış

ţ. -ı 214

taşra : dışarı 632, 712, 1635

ţ. -da 1341

ţ. -ya 536

tavāf (a.) : Kabe'nin etrafını dolaşma

ţ. eyler 975, 1108

ţayı : dayı

ţ. -sı 174

ţayy (a.) : kaldırma, lağvetme 1052

ţayy-ı mekân (a.) : mekânı, mesafeyi
atlatırcasına geçme 1053

ṭayy-ı zamān (a.) : zamanı atlatırcasına
geçme 1052, 1055
ṭ. -ı zamānda 1060
ṭayyib (a.) : iyi, güzel, hoş
ṭ. ideyin 180
ṭ. itdi 180
tāze (f.) : taze, körpe 588
t. -dür 511
te‘ālā (a.) : “yüksek olsun” mânâsına
gelen bir söz 188, 729, 954, 1426
tebāh (f.) : berbat, harap; yıkılmış,
yıkıntı
t. eyleme 798
t. oldu 293
tebcīl (a.) : ululama, ağırlama
t. -i 688
tebdīl (a.) : değiştirme, değiştirilme
t. -de 1069
tebsi : tepsi
t. -ler 541
tecdīd (a.) : yenileme, tazeleme
t. eyledi 183
tecellī (a.) : görünme, belirme 828
t. bulalum 339
tecribe (a.) : tecrübe, sınama
t. -yle 270
tecrīd (a.) : her şeyden el ayak çekip
Allāh’a yönelme 21, 1519, 1551, 1590
tedbīr (a.) : bir şeyi temin edecek veya
önleyecek yol, çare
t. -e 1610
t. -i 624

t. -ini 601
t. -ümüz 594
t. itdiler 603
tedvīn (a.) : divan sekline sokma,
kitap hâline getirme
t. eyledi 1515
tefek্কür (a.) : düşünme, zihin yorma
t. eyledi 1078, 1358
t. eylemeñ 1443
t. kıl 199
tefhīm (a.) : anlatma, bildirme 1308
t. iden 501
tefrīd (a.) : dünyadan geçip Allāh ile
meşgul olma, kendini Allāh’a adama
1590
teflūş (a.) : gereği gibi sorup araştırma
t. itdi 1248
tehdīd (a.) : birinin gözünü korkutma,
göz dağı 151
tehī dest (f.) : eli boş 616
te’ḥīr (a.) : geriye bırakma, geciktirme
t. idelüm 1393
telbīs (a.) : hile, oyun 876
telef (a.) : boş yere harcama
t. kılmışam 196
te’līf (a.) : kitap, eser yazma 1515,
1546
temcīd (a.) : ululama, ağırlama
t. eyledi 183
temīz : pak 443, 1102, 1149
t. buldı 1188
t. eyle 1134

temlik (a.) : mülk olarak verme

t. eyledi 384

ten (f.) : insan vücudunun dış yüzü;

vücut, beden 882, 1000

t. -de 481

t. -den 879

t. -e 666

t. -i 540, 946

t. -lere 716

t. -üm 980

t. -i pejmürdeye 567

t. -i şevb 244

tenhā (f.) : tek, yalnız 122, 128, 364,

598, 604, 1168

tenzīl (a.) : indirme

t. itdügün 1220

ter (f.) : yaş, ıslak, rütubetli, taze 544,

1370, 1652

t. -dür 65, 511

terahḥum (a.) : merhamet etme, acıma

t. kıl 31

t. kıldı 1389

terāne (f.) : nağme, ahenk, makam 12

terceme (a.) : tercüme, çevirme 1117

tereddüd (a.) : karasızlık, duraksama

t. eyleme 1010

terk (a.) : bırakma, vazgeçme 1590

t. eyleme 1427

t. eyleyen 1344

t. eyleyüp 1310

t. idiserüz 761

t. idüp 1643

t. it 495

t. itdünüz 759

t. itmezem 1399

t. kıldılar 607

t. -i edeb idiser 213

t. -i ser kıl 18

t. -in eyledün 1603

t. -in urmayam 1401

tesbīḥ (a.) : “sühânallah” kelimesini

söyleyerek Allâh’a tazim etme 121

tesellî (a.) : avutma, avundurma 682,

1228

t. bula 990

t. bulalum 339

teslīm (a.) : teslim

t. idüp 1246

t. itdügi 1252

t. itmedi 691

teşne-leb (f.) : dudağı kurumuş, çok

susamış, yanık 931, 933

teşnelik: susuzluk

t. -den 934, 935, 1001

teşvīş (a.) : karıştırma, karmakarışık

etme 899

teşyî‘ (a.) : selâmetleme, uğurlama

t. itdiler 1446

tevāzu‘ (a.) : alçakgönüllülük

gösterme

t. kıl 27

tevbe (a.) : tövbe 228, 237, 241, 551,

555

t. -den 94

t. -dür 551
t. -sin 107, 107
t. -sini 93, 160
t. -yi 158
t. -yile 106, 146, 550, 552, 553, 560
t. kıl 103, 556, 557
t. kıldum 241
t. kılmağa 240
t. kılmağdan 104
t. -i tahkik 1694
t. -ler kıldum 157
t. -ye gel 106, 215
t. -ye geldi 153
t. -ye şaldı 153
tevbekār : tövbe eden 98, 104
tevfik (a.) : Allâh'ın yardımına
kavuşma 795, 1243, 1694
t. -ı 237
t. -ını 146
t. -uñı 879, 1688
t. vir 228
tevhîd (a.) : Allâh'ı birleme 21
Tevrât (a.) : Dört mukaddes kitaptan
Hz. Musa'ya ineni
T. -'ı 686
Tevrît (a.) : Dört mukaddes kitaptan
Hz. Musa'ya ineni 1221
tevsen (f.) : başı sert at, dikbaşlı at
t. olmadı 1604
tevsî' (a.) : genişletme
t. itdiler 1446

tezvîr (a.) : yalan dolan
t. -ine 539
t. idemez 1226
t. itdiler 1222
tıbb (a.) : hekimlik, doktorluk
t. -ı Aristo 747
tıynet (a.) : yaradılış, mizaç, maya
t. -üñ 487
Timur : Türk Moğol soyundan bir
hükümdar 303
tîz (f.) : tez, çabuk; keskin 534, 461,
470, 536, 1080, 1081
toğ- : doğmak
t. -duğınca 1708
t. -madı 857
toğnl- : doğrulmak
t. -dı 153
toğru : doğru, gerçek 89, 138, 168,
190, 215, 525, 535, 600, 840, 1152,
1466, 1528, 1550, 1599
t. -dur 959
t. -larda 469
t. -sın 1453
toğruluk : doğruluk 469
toğur- : doğurmak
t. -dukları 312
tokın- : dokunmak
t. -maz 600
tol- : dolmak
t. -a 1447
t. -dı 336, 348, 781
t. -mış 350, 980, 1540

tolaş- : ilişmek, sataşmak

t. -dı 1608

toldur- : doldurmak

t. -dı 937

t. -dılar 1397

tolu : dolu 251, 1615

t. -dur 262

tolu : içkiyle doldurulmuş kadeh

t. -lar 371

tolun- : ay dolunay durumuna gelmek

t. -madı 857

tonan- : dananmak, giyinmek,

süslenmek

t. -up 622

toprağ/k : toprak

t. -a 423

toy : şenlik, şölen, ziyafet 380

toyıl- : doyulmak

t. -up 11

toyla- : yedirip içirmek

t. -dı 477

t. -duñ 101

t. -ğıl 32

toyur- : doyurmak

t. -dılar 1016

toyun- : kendini doyurmak

t. -dı 380

t. -dum 1017

toz : toz

t. -ıyam 1537

t. -umuza 96

tozit- : tozutmak

t. -dı 1657

Tübā (a.) : cenneti gölgeleyen ilâhî

ağaç

T. -'dan 61

Tūfān (a.) : bütün dünyayı kaplayan su

T. -'dur 1655

T. eyledi 782, 1674

T. -ı saht 316

tuğyān (a.) : taşma, taşkınlık, azgınlık,

çoşkunkluk 980, 1045

tuḥm (f.): tohum

t. -ın 298

tūl (a.) : uzunluk, uzun müddet

t. -i emel eyleme 794

tur- : beklemek, durmak 341

t. -alar 603

t. -dı 183, 340, 342, 361, 500, 949,

1091, 1161, 1293, 1420

t. -dılar 1525

t. -duğınca 402

t. -maya 765

t. -mayam 1401

t. -maz 718

t. -sun 402

t. -uban 378, 537

t. -ur 1405

t. -urdu 754

t. -urken 1285

t. -urvan 1624

tırur gel- : kıyam etmek, ayağa kalkmak 549
t. -di 1339
tuş : taraf, cihet, yön, yol
tuş eyle- : karşılaşmak, rast gelmek; erişmek
t. di 1107
tuş ol- : karşılaşmak, rast gelmek; erişmek
t. -alum 1560
t. -asun 1653
t. -dı 94, 140, 286, 853, 932, 1387, 1654
t. -madı 191
t. -madum 1584
tüşe (a.) : azık, ölmeyecek kadar yenecek şey
tüşesüz : azıksız 575
tut- : tutmak, yapmak, amel etmek 340, 1176, 1569
t. -asun 637
t. -ayın 192
t. -dı 207, 349, 635, 778, 815, 1027, 1030, 1673
t. -dılar 296, 616
t. -dum 1011, 1013
t. -ınca 127
t. -ma 360
t. -madı 1678
t. -masun 875
t. -mayan 405
t. -mayanlar 406

t. -maz 1475
t. -mazuz 768
t. -mışdı 1522
t. -mışuz 760
t. -uñ 328
t. -up 759, 976
tutan : tutan 1626
t. -uñ 424
tūṭī (f.) : dudu, papağan 497, 499, 501
t. -i zībā-cemāl 498
tūṭī (f.) < tūṭī : dudu, papağan
t. -dür 501
tūṭiyā (a.) : kadınların gözlerine çektikleri sürme 23, 1479
t. -sın 248
t. kıl 882
tuy- : duymak
t. -dı 13, 536
tuyūr (a.) : kuşlar 1582
tübre : torba 707

— U —

u : (ve) 4, 8, 43, 43, 52, 66, 75, 81, 84, 100, 100, 109, 112, 151, 154, 159, 161, 164, 171, 188, 189, 191, 219, 222, 222, 222, 222, 246, 261, 268, 275, 280, 304, 312, 312, 387, 403, 429, 453, 454, 465, 476, 482, 498, 506, 530, 540, 556, 558, 562, 569, 574, 578, 599, 601, 604, 621, 652, 673, 689, 698, 703, 704, 717, 719, 728, 735, 748, 753, 784, 789, 795, 797, 803, 835, 842, 853, 857, 876,

893, 898, 912, 986, 992, 1000, 1001, 1008, 1012, 1035, 1052, 1066, 1071, 1116, 1135, 1185, 1189, 1193, 1214, 1274, 1280, 1295, 1312, 1331, 1347, 1357, 1361, 1373, 1385, 1388, 1397, 1400, 1412, 1412, 1413, 1429, 1437, 1489, 1490, 1511, 1520, 1531, 1563, 1566, 1582, 1594, 1595, 1604, 1613, 1623, 1629, 1631, 1639, 1657, 1672, 1687, 1698, 1698, 1699, 1701, 1708, 1710, 1710

uc : uç

u. -ı 761

uc : sebeb, vesile

u. -ından 177, 267, 293, 301, 304, 1026, 1185, 1490

‘**ucb** (a.) : mağrurluk, kendini beğenmişlik 476, 749, 902

uç- : uçmak

u. -dı 1643

u. -a geldi 1586

uçmak : cennet 705, 987

‘**ūd** (a.) : ödağacı 169, 1542

‘**ū**. -ını 1612

uğra- : uğramak

u. -dı 608, 947

u. -mışdı 952

u. -sun 747

u. -yup 931

uğn : hırsız

u. -dan 771

uğruluk : hırsızlık 469

‘**uqbā** (a.) : ahiret, öbür dünya 751, 1382

‘u. -da 855, 990

ulaş- : kavuşmak; bulaşmak

u. -dı 1608

u. -masun 96

ulaşdur- : ulaştırmak

u. -ur 1287

ulı : ulu, zengin; ağır; şerefli, saygıdeğer

u. -sı 869

ulu : zengin; ağır; şerefli, saygıdeğer 124, 370, 380, 618, 855, 1417, 1529

u. -lar 371, 378, 817, 1198, 1685

u. -lardan 372, 817, 974, 1106

u. -sı 899

‘**ulūm** (a.) : ilimler, bilgiler 885, 1037, 1257, 1307, 1308

ulū’l-ebşār (a.) : görüş kabiliyetinde olan kimseler 612

um- : ummak

u. -aram 145, 1623

u. -arsañ 1576

u. -mazam 458, 458

‘**ummān** (a.) : engin deniz, okyanus

‘u. -ına 1560

‘**umrān** (a.) : mamurluk, bayındırlık; refah ve saadet 686

‘**umre** (a.) : hac mevsimi dışında

Kabe’yi ziyaret etme 1623

umūr (a.) : işler, hususlar

u. -a 791

un : un

u. -ını 1431

unut- : unutmak

u. -mayavuz 764

ur- : vurmak, çarpmak; ifade etmek, beyan etmek, bildirmek 432

u. -ayıdum 981

u. -dı 541, 542, 1643

u. -dum 983, 1614

u. -duñuz 468

u. -ma 248, 1690

u. -madı 1391

u. -maya 200

u. -mayam 1401

u. -mış 397

u. -up 1418

urıl- : giydirilmek, takılmak, konulmak

u. -dı 484, 1568

urul- : baskın yapmak, gasp ve yağma etmek

u. -muş 137

‘**uryān** (a.) : çıplak, bürehne

‘u. -laruñ 754

‘u. -uñ 769

üstād (f.) : muallim, usta, sanatkâr 500

uřūl (a.) : yol, yöntem, usūl

u. -inden 1307

uş : işte, şimdi 655

uşad- : parçalamak, ufaltmak

u. -ur 74

uşağ/k : çocuk, evlat

u. -ı 1271

uşbu : bu, işte bu 412

uşda : işte 1405

‘**uřřāk** (a.) : âşıklar 1591

utan- : utanmak

u. -maduñ 854

uy- : uymak 548

u. -dı 848

u. -duñ 546

u. -up 794, 844

u. -ma 27, 487, 497, 548

u. -mazdı 164

uyar- : uyandırmak 1684

u. -dı 847

u. -up 194

uyan- : uyanmak

u. -amaz 1458

u. -dı 13

u. -dum 1017

u. -up 181, 1309

u. -ur 1288, 1464

uyanuk : uyanık, bilgili, haberli 998

u. -lar 1685

uyhu : uyku

u. -dan 13

u. -sından 1684

u. -ya vardı 185

u. -ya varmış 851

uyku : uyku

u. -sından 1288

uyu- : uyumak

u. -ı 1458

uza- : uzamak

u. -r 87

uzak : uzak

u. -dur 575

‘**uzlet** (a.) : yalnızlık köşesine çekilme
1305, 1305, 1519, 1551, 1590

‘u. -de 1152, 1303

‘u. -i 1310

— Ü —

ü : ve 1, 1, 2, 2, 3, 6, 22, 28, 31, 56,
63, 65, 67, 75, 84, 110, 123, 137, 148,
151, 162, 183, 190, 198, 209, 214,
218, 219, 224, 226, 235, 262, 265,
281, 314, 326, 334, 345, 363, 364,
364, 380, 381, 382, 382, 398, 404,
407, 419, 421, 427, 427, 428, 428,
429, 438, 441, 449, 449, 460, 462,
476, 484, 522, 543, 550, 560, 565,
578, 598, 604, 618, 620, 628, 634,
636, 686, 688, 691, 697, 702, 704,
704, 704, 704, 721, 723, 724, 728,
728, 734, 735, 735, 737, 742, 749,
753, 753, 772, 772, 786, 792, 793,
821, 830, 847, 847, 853, 855, 857,
865, 867, 874, 899, 901, 902, 907,
908, 944, 956, 970, 994, 1035, 1045,
1046, 1051, 1061, 1072, 1074, 1092,
1106, 1129, 1150, 1150, 1151, 1151,
1168, 1181, 1182, 1194, 1210, 1213,
1221, 1221, 1222, 1238, 1258, 1265,
1276, 1278, 1284, 1298, 1314, 1319,
1322, 1338, 1347, 1347, 1355, 1356,

1360, 1386, 1408, 1408, 1409, 1412,
1436, 1454, 1454, 1474, 1492, 1508,
1511, 1512, 1514, 1515, 1517, 1519,
1522, 1532, 1546, 1551, 1551, 1575,
1588, 1590, 1590, 1590, 1590, 1595,
1597, 1600, 1611, 1622, 1629, 1666,
1669, 1670, 1672, 1677, 1702, 1708,
1709, 1709, 1709, 1719

üc : üç 277, 609, 1213, 1374, 1390

uç : üç 590, 1321, 1362

ü. -dür 1456

ü. -in 278

üçünci : üçüncü 1476

ümem (a.) : ümmetler 845

ümîd (f.) : umut, umma 1624

ümm (a.) : ana 76

ümme (a.) : ümmet, bir peygambere
bağlanan cemaat 1258, 1444, 1444

ü. -i 1194, 1213, 1215, 1275

ü. -inüñ 1274

ü. -üm 849, 1203

ü. -ümden 1268

ü. -üñ 1266, 1270, 1272, 1272, 1351

ü. -üñde 1204

ü. -üñüñ 1271

ümmü’l-ḥabāyis (a.) : kötülüklerin
anası

ü. -dür 76

ümmü’l-mü’minîn (a.) : Hz.

Muhammet’in zevceleri 870

ürkü : korku, panik

ü. -ye düşmüşler 125

üstād (f.) : usta, sanatkâr
ü. -ı 1198
ü. -ı cihân 1499
ü. -ı Çîn 1510
üst : üst, üst taraf
ü. -inde 647, 650, 1362
ü. -ine 148, 377, 377, 858, 923, 1029, 1029, 1237
ü. -üme 952
üstün : üst, üstteki 1162
üstüvār (f.) : sağlam, kuvvetli, dayanıklı; güvenilir
ü. eyleyüp 908
üştür (f.) : deve 383
üzre : üzere 122, 150, 165, 203, 353, 699, 1108, 1119, 1364, 1369, 1508, 1649

— V —

vācib (a.) : yapılması gerekli 1526
v. -dür 76
Vācid (a.) : vücuda getiren, Allâh'ın sıfatlarından
V. -'e 868
vaḥdet (a.) : birlik; Allâh'a ulaşmak 1590
v. -e 1671
vaḥid (a.) : yalnız, tek, bir 1298, 1411
vaḳf (a.) : vakıf 1433
vāḳıf (a.) : haberli 1463
v. oldı 865
v. olmuş 1329
v. -ı esrâr 1291

vaḳt (a.) : zaman 522, 598
v. -ı vişāl 531
vālid (a.) : baba
v. -in 1248
Vāmıḳ (a.) : Vâmık ile Azrâ adlı hikâyenin erkek kahramanı
V. -'am 69
va' id (a.) : birini iyiliğe sevk ve kötülükten uzaklaştırmak için korkutma, yıldırma 151
var : var; servet, mal, varlık 78, 85, 108, 119, 130, 130, 149, 162, 167, 167, 174, 197, 205, 266, 276, 313, 325, 498, 519, 618, 655, 692, 712, 766, 912, 1005, 1057, 1058, 1060, 1291, 1321, 1359, 1359, 1387, 1390, 1455, 1455, 1495, 1497, 1499, 1519, 1543, 1582, 1601,
v. -dı 520
v. -dur 638, 959, 979, 1532, 1645
v. -in 725
v. -ını 862, 1410, 1410
v. -sa 462, 801
v. -umuz 224
v. -uñ 1387
v. -uñı 1683
var- : varmak 524, 1064
v. -a 594, 1089
v. -ayın 192, 645, 948, 1023
v. -alum 368
v. -am 813
v. -amazsun 574

v. -dı 90, 137, 171, 185, 187, 191, 194,
340, 386, 654, 663, 720, 758, 814,
949, 1068, 1070, 1075, 1076, 1082,
1293, 1301, 1420,
v. -dılar 342, 373, 653, 844, 1238,
1525
v. -duḡca 1281
v. -duḡda 664, 1386
v. -dum 1589
v. -ıcaḡ 524
v. -maḡa 345, 1062
v. -maz 112, 123, 984, 1523
v. -mıṣ 851
v. -uban 128, 279, 296, 452, 539, 596,
710, 1011, 1092, 1302, 1360, 1526
v. -up 436, 713, 1024, 1161, 1285,
1529
varmak : varmak
v. gerek 418
vār (f.) : gibi 1539, 1564, 1565
varak (a.) : yaprak; yazılmış kâğıt 165,
203
vārid (a.) : gelen, vasıl olan, erişen
v. -i Raḥmānidur 548
v. -i şeytāndur 182
vāriṣ (a.) : mirasçı
v. -leridür 1187
varlıḡ/k : varlık 1541
v. -ıyla 1540
vaṣf (a.) : nitelik, sıfat
v. -a 1476
v. -ı 1380

v. -ın 1380
vaṣiyyet (a.) : vasiyet
v. eyledi 1139
vaṣl (a.) : kavuşma 673
v. -a 522
v. -ı 671
v. -uñ 1539
vaṭan (a.) : vatan, yurt
v. tutmadı 1678
vāy : vah, vah vah 108, 922
vāy veyl : vah vah 108
va‘z (a.) : dinî öğüt 151
vaż‘ (a.) : bir şeye ad koyma; kurma
v. -ı 538, 1165
vażi‘ (a.) : alçak, adı 1474
vebāl (a.) : şiddet, ağırlık, azap; günah
v. olduñuz 724
v. olısardur 690
v. -e girevüz 97
vech (a.) : yüz 1290
vedi‘at (a.) : emanet
v. ḡodıḡuñ 141
Vedūd (a.) : çok şevkatli, Allāh 17
vefā (a.) : sözünde durma 613, 770,
1171
vehm (a.) : kuruntu, yersiz korku;
şüphe 4
velāyet (a.) : velilik, ermişlik; dostluk,
sadakat; Tanrı dostluğu 388, 483, 1622
velī (f.) : amma, fakat 118, 498, 596,
997, 1539

velī (a.) : ermiş, evliya 854, 897, 932, 1032, 1057, 1317, 1320, 1379, 1415, 1419, 1521

v. -ler 1055

v. -ye 1006, 1047

v. olur 308

velīkin (f.) : fakat, lâkin 35, 162, 1635,

velvele : (a.) şaşkınlık; yaygara

v. koyardı 110

vera' (a.) : haramdan kaçınma

v. idemez 460

verd (a.) : gül

v. -e 1640

v. -i 36, 90, 588

ve's-selām (a.) : işte o kadar, son söz

budur 37

vesvās (a.) : şeytan

v. -a 794

v'ey : ve ey 1, 1590

veyl (a.) : vah, vah vah 108

vezīr (a.) : vezir 784, 1157, 1161, 1258

v. -e 1155

v. -i 1148

v. -inde 1156

v. -ine 1147

v. -üñ 1154

vilāyet (a.) : il

v. -de 132

vir- : vermek 18, 18, 228, 228, 229,

645, 671, 671, 682, 701, 1040

v. -di 66, 88, 282, 300, 352, 555, 570,

630, 654, 699, 729, 773, 804, 832,

850, 1009, 1104, 1183, 1231, 1246, 1255, 1263, 1311, 1312, 1425, 1503, 1506, 1507, 1593, 1654, 1655, 1702

v. -diler 385, 1016, 1648

v. -dügi 1262

v. -dügüñ 686, 1405, 1617

v. -düñ 143, 546

v. -esün 1232, 1307, 1652

v. -eyin 783, 1241, 1243, 1319

v. -gil 830, 1601

v. -ilüp 705

v. -me 253, 617, 1680

v. -medüñ 734

v. -meñ 87, 1002, 1160

v. -mesün 38

v. -meye 189, 1712

v. -mez 87, 743, 1125

v. -mezem 1007, 1538

v. -miş 448, 900, 965, 965, 1296, 1549

v. -mişdi 443

v. -mişüz 324

v. -sün 585, 1361

v. -üben 615

v. -üñ 281

v. -üp 233

v. -üpdür 1179

v. -ür 62, 117, 551

v. -ürdi 1281

v. -ürdüm 475

v. -ürlerdi 1355

vīrān (f.) : vīrān; yıkık; harap 1577, 1597, 1647

v. -a 35

v. -da 1618

v. -uñ 1649

v. eyledüñ 1603

v. eyleme 580

v. eylemekden 583

v. eyleyem 54

v. olur 265

vīrāne (f.) : yıkılmış, pek harap yer 1582

v. -de 1645, 1650

v. -den 1635

v. -dür 1618

v. -lerde 1638, 1648

v. -nüñ 1587

v. -sin 1628

v. -yem 1621

v. -yi 1623, 1646

vird (a.) : belli zamanlarda okunması âdet olan Kuran cüzleri, dua 1150

vişāl (a.) : kavuşma 531, 658

vuḥūṣ (a.) : vahşî, yabanî; ıssız, تنها yerler 1586

vuşlat (a.) : kavuşma

v. -ı dil-dārına 677

vuşūl (a.) : ulaşma, varma, erişme, yetişme 1256

vužū (a.) <vužū' : abdest alma, abdest 1417

v. -yile 1279

vü (f.) : ve 1, 228, 237, 246, 343, 855, 990, 1482

vücūd (a.) : vücut, gövde 1542, 1563, 1564

v. -a 484

v. -uñ 1576

— Y —

ya : ya 511

yā (a.) : ey, o hâlde, öyleyse 10, 65, 228, 236, 239, 252, 490, 496, 557, 563, 564, 584, 637, 675, 678, 678, 795, 877, 910, 977, 1217, 1230, 1282, 1284, 1387, 1450, 1482, 1656, 1687, 1689, 1691

yab- : yapmak

y. -dı 14, 1495

y. -duñ 1697, 1699

y. -maduñ 734

y. -mış 695

yābis (a.) : kuru

y. -den 9

yād (f.) : hatırlama, anma; hatır

y. -ı 167, 450

y. -ına 1588

y. -ını 180, 1092

y. -uñı kıl 680

y. eyledi 1215

y. eyledüñ 1244

y. eylegil 751

y. eylemişlerdür 1316

y. eyler 524

y. eyleye 818

y. eyleyüp 41, 241
y. itdi 195, 1251
y. itmege 820, 826
y. itmek gerek 816
y. itmeye
y. olan 1138
y. itdürdi 500
yādigār (f.) : yadigâr
y. -ın 1255
yağ- : yağmak
y. -ar 316
yağma (f.) : yağma, çapul
y. -ya 137, 844
y. - itmeyesün 1168
y. - eyleme 1219
y. - kılun 462
yağdur- : yağdırmak
y. -dı 541, 1675
yağşı : güzel 1328
yāḥūd (f.) : veya, isterseniz 1036
Yahyā : Hz. Yahya 995
yaq- : yakmak
y. -a 821
y. -ar 26, 744
y. -dı 465, 1612
y. -dılar 454
y. -mış 1542
y. -mışam 717
yakın : yakın
y. -dur 916
yakış : yakış
y. -ından 807

yakın (a.) : sağlam bilgi, iyi, kat'î olarak
bilme 30, 85, 299, 504, 998, 1003,
1035, 1111, 1193, 1251, 1352
y. -e 1494
y. ol 750
y. olasun 1127
yaklaş- : yaklaşmak
y. -dı 273
yalan : yalan 1352
y. dime 227
yalvar- : yalvarmak
y. -ayın 948
yan : yan, yan taraf
y. -ına 192, 340, 1013, 1162, 1247
y. -ında 1418, 1419
yan- : yanmak
y. -dı 781, 946
yaña : taraf, cihet, yön 145, 252, 282,
294, 329, 349, 457, 810, 848, 951
yandur- : yandırmak 232
y. -ma 677
y. -ur 1036
yanku : yankı, ses yansıması 709
yankulan- : yankılanmak
y. -ur 708
yañıl- : yanılmak
y. -up 227, 1443, 1484
yañlış : yanlış 466
ya' nī (a.) : yani, şu demek 911
yap- : yapmak
y. -agör 924, 928

yapış- : tutmak, bulaşmak, kirli bir şey sürülmek

y. -a 1007

y. -dı 539

y. -up 292

yapu : bina; biçim, şekil

y. -nuñ 708

y. -sı 1332

y. -sin 381, 679

yar : ağız suyu, tükürük

y. -ını 1262

y. -ıdur 1262, 1262

yār (f.) : sevgili, dost 2, 19, 657, 784, 786, 803, 1058, 1565

y. -a 550

y. -ını 1125

y. -i 867

y. -in 1587

y. -la 23

y. -uñ 1124

y. -üñi 1133

y. olan 1124, 1125

y. olur 1543

y. -ı ġāruñ 861

y. -i kııl 28

y. -ı nıgumuz 846

yār-ı şādık : sadık dost 1131

yār-ı ġār (a.) : mağara dostu, Hz.

Ebubekir 832

yaraş- : yaraşmak

y. -ur 1717

yarat- : yaratmak

y. -dı 5, 480

y. -mışdur 1308

yāren (f.) : dost

y. -lere 117

yāre : yara (t.)

y. -sin 297

yariş : yarış 846

yarlıġa- : suç bağışlamak, mağfiret etmek

y. -sun 972

yas : yas, matem

y. tutdı 1673

yaş : ıslak, yaş 540, 781

y. -ıdur 771

y. -in 569

y. -ını 584, 782, 1019, 1674, 1675

y. -umı 236

y. -uñı 573, 573

y. eyledi 55

yat- : yatmak

y. -asun 1555

y. -uban 696

y. -urken 1304

y. -urlar 609

yatur : bulunmak yatmak, yatan 191, 165, 203, 763, 763, 1077, 1405

yavı : zayı, yitik, kayıp

y. kıldılar 353

yaz- : yazmak

y. -dı 1515

y. -dılar 385

y. -ilmaz 1276
y. -mışam 1546
y. -mışdı 1385
yazılı : yazılmış, yazılı 203,1615, 1616
yazlu : yazılmış, yazılı 166
yazı : ova, sahra, ıssız yer
y. -ya sürüdi 218
yebāb (f.) : harap, yıkık, virane 913
yeg : daha iyi, üstün 1169, 1511
y. -dür 1271, 1650
Yehūd (a.) : Yahudî, İsrailoğulları 1218
yemîn (a.) : yemin
y. itmemişdi 1352
yer : yer
y. -de 748
Yeşrib (a.) : Yesrip şehri
Y. -'de 1384
Y. -'e 1386
Y. -'üñ 965, 1401
yetmiş : yetmiş 1104
yet- : ulaşmak, yetişmek
y. -esün 637
yetür- : ulaştırmak, eriştirmek 141, 1155
y. -di 335, 809, 1213
y. -diler 386, 626, 629
y. -elüm 368
y. -üñ 470
yevm (a.) : gün
y. -i dîn 998

yevmî (a.) : gündelik, günlük, her gün 275
Yezdān (f.) : Allāh 731, 780, 943, 1028, 1214
Y. -'uñ 1485
Yezîd (a.) : Muaviye'nin oğlu ve Emevî devletinin ikinci halifesi
Y. -i zālîmi 301
yık- : yıkmak
y. -dılar 381
y. mışam 717
yıkıl- : yıkılmak
y. -dılar 651
y. -mışdı 1332
y. -ur 1649
yıl : yıl, sene 293, 1055, 1073, 1278, 1355
y. -lar 530
yılan : yılan 1639, 1651
y. -lar 268
yıldur- : yıldırmaq
y. -ur 589
yıraq : ırak, uzak 726, 1064
yidi : yedi 1073
yi- : yemek
y. -diler 606
y. -dügi 424, 1261
y. -memişdi 1337
y. -mez 1431
y. -mezdi 1435
y. -mişdi 297
y. -niyor 85

y. -r 120
y. -rlerdi 752
y. -rsiz 766
y. -yeler 604
y. -yen 1173
y. -yenler 1130
y. -yesün 746, 1572, 1653
y. -yeyin 1023
y. -yüben 597, 1132
yigin : üstün, baskın, galip 627
yigirmi : yirmi 823
yil : yel 1583
y. -den 1585
y. -dür 1657
y. yügür 1571
yil- : koşmak, acele yürümek
y. -er 1108
y. -mek gerek 738
yimek : yemek 594
yine : yine, tekrar 1643
yir : yer, yeryüzü 1347, 1347
y. -de 37, 126, 132, 445, 593, 1109, 1352, 1360, 1365, 1391, 1401, 1505, 1586
y. -den 1401, 1431, 1509
y. -e 82, 387, 600, 608, 647, 1501, 1535
y. -i 1433
y. -idür 351
y. -ime 721
y. -in 1081
y. -inden 1161

y. -ine 74, 291, 418, 626, 650, 814, 814, 863, 1064, 1213, 1503, 1529
y. -üme 896
y. -üñ 1596
yirlü : yerlü 1064, 1503
yiriş- : erişmek, ulaşmak, yetişmek
y. -mez 575, 1620
yiryüzi : yeryüzü; ülke, diyar
y. -n 266, 318
y. -ni 782
yit- : yetişmek
y. -diler 379, 1234
y. -dükce 409, 928, 929
yiter : yeter, kâfi 611, 611
yitiş- : yetişmek
y. -di 205, 320, 374, 814, 1500
yitür- : kaybetmek
y. -dügimi 1328
y. -düñ 546
y. -me 261, 486
y. -meñ 369
y. -ürsün 559
yiyle- : koklamak
y. -düm 1580
yoğ : yok 32, 113, 119, 132, 274, 619, 753, 867, 918, 1060, 1110, 1321, 1382, 1412, 1416, 1521, 1586
y. -a 1410
y. eyledi 1566
y. olanlar 1563
yoh : yok 157
yohsa : yoksa 182, 1624

yohsul : yoksul, fakir 394, 1672

y. -larınuñ 309

y. -uña 298

yok : yok 4, 189, 226, 240, 1454,
1531, 1582

y. -dur 50, 84, 285, 410, 646, 701,
722, 737, 757, 767, 798, 1270, 1388,
1395, 1706

yokla- : yoklamak

y. -dı 170

y. -ğıl 1217

yoklıg/ık : yokluk 1541

yokluğ/ık : yokluk 1563

yol 149, 150, 165, 203, 482, 482, 590,
655, 1550

y. -a 124, 215, 726

y. -da 224, 836, 1121, 1400, 1719

y. -dan 127

y. -dur 958

y. -ı 932, 952, 959, 1053, 1065, 1152,
1443

y. -in 778, 1685

y. -ına 171, 732, 862, 1088, 1410,
1466

y. -ında 681, 738, 1662

y. -ından 924

y. -ını 237, 759, 951, 1050, 1097, 1190

y. -lara 110

y. -ları 947, 591

y. -um 1581

y. -uñ 1292, 1453

y. -uñda 3

y. -uñı 556

y. bulam 1592

y. bulmadum 1539

y. gösterdi 555

y. kesmiş 109

y. virme 253

y. -a düşüp 1442

y. -dan çıkardı 1668

y. -ın tut 1569

y. -umı urduñuz 468

y. -uña düşer 547

yol- : yolmak

y. -arsam 225

yoldaş : yoldaş, arkadaş 836

y. -ı 590, 603

y. -ına 288

y. -ları 115, 597

y. -larını 110

y. it 796

yukaru : yukarı 1418

yu- : yıkamak, temizlemek

y. -mışam 904

y. -nur 572

y. -y 1694

y. -yagör 577

y. -yayın 134

yum- : yummak, kapamak

y. -mazdan 1683

Yūsuf (a.) : Hz.Yusuf

Y. -'uñ 1128

yüce : yükseklik, yüce 1665, 1665

y. kıl 260

yügriş- : koşuşmak

y. -ür 3

yügür- : koşmak, hızlı gitmek 525,
1571

yük : yük

y. -i 903

y. -leri 1692

yükle- : yüklemek

y. -düp 383

y. -nmişem 903

yüklet- : yükletmek

y. -di 1661

y. -diler 1063

yüri- : yürümek 1081

y. -di 168, 190, 600

y. -dün 854

y. -yüp 296

yürin- : yürünmek

y. -mez 212

yürü- : yürümek

y. -me 549

y. -rse 213

y. -yüp 1108

yüz : yüz yıl, asır 360, 1321, 1362,
1713

y. -de 1335

y. -i 1374

y. -ñ 1334

yüz : yüz, çehre 366, 435

y. -i 404, 478, 1273

y. -in 317, 723

y. -inden 337

y. -ine 805, 969, 981, 983

y. -ini 457, 848, 996, 1013, 1163

y. -lü 172

y. -üm 240

y. -ümi 252

y. -ümüz 1535

y. -ün 1591

y. -ünün 1538

y. döndürem 145

y. göstere 1632

y. göstermişem 507

y. sürdi 358

y. sürdiler 355

y. tutup 976

y. -i şuyına 244

y. -ine urmadı 1391

y. -ini döndi 810

y. -ini döndürdi 431

y. -ini tutdı 349

y. -lerin sürdiler 423

y. -üme urma 248, 1690

— Z —

zād (a.) : azık 84

zād (f.) : doğma, doğmuş

z. -ıyam 68

zafer (a.) : maksada ulaşma; üstün
gelme 455, 896

zāhid (a.) : aşırı sofı, zahit 526, 529,
537

z. -e 129

z. -i 521, 554

z. -leri 1265

z. -üñ 532, 538, 539, 520

z. -i ehl-i ħuzūr 519

ẓahīr (a.) : arka çıkan, yardımcı 784,

zāhir (a.) : açık, meydanda; görünüşe göre 1191, 1383

z. -den 1438

z. -i 129

z. -üñde 1575

z. olmadı 102

zaḥmet (af.) : sıkıntı, eziyet 59, 1445, 1608

z. -i 177, 271

z. -i reng çekmeyesün 1514

ẓa'īf (a.) : zayıf, güçsüz

z. -e 1593

z. -i 689

z. -üñ 959

z. olmuşken 955

ẓālim (a.) : zulmeden, haksızlık eden 543, 771

z. -i 301, 1174

z. -i saht 274

ẓalūm (a.) : çok zalim olan 1662

zamān (a.) : zaman, vakit 111, 187, 207, 286, 320, 343, 432, 441, 511, 525, 531, 644, 646, 662, 699, 706, 802, 806, 808, 828, 937, 983, 1011, 1052, 1055, 1065, 1128, 1159, 1233, 1277, 1334, 1338, 1354, 1392, 1433, 1435, 1536, 1600, 1628, 1648, 1651

z. -da 972, 1060, 1145, 1291

z. -inda 1411

z. -uñ 1265

ẓamīr (a.) : iç; kalp, vicdan

z. -üm 157

ẓamm (a.) : ekleme

z. ider 1287

ẓanīn (a.) : töhmetli, suçlu 835

ẓann (a.) : sanma, sanı; şüphe, işkil 144, 466

z. -ını 147

zār (f.) : inleme 195, 403, 559, 574, 986, 1373, 1545, 1675

z. eyleme 33

z. kıldı 98

zār zār (f.) : yanık yanık, hazin, hazin 1545, 1675

ẓarar (a.) : ziyan, zarar 1153

z. irmeye 1175

z. virmez 743

zārī (f.) : ağlayıp sızlama 562

z. eylemeñ 156

z. kıldılar 154, 652

ẓāt (a.) : kendi; asıl, öz; saygıya değer kimse

z. -a 482

z. -ı 1329

z. -ından 4

z. -inuñ 480

ẓayf (a.) : misafir

z. -ı 357

z. -uñ 340

ẓāyi' (a.) : yitik, zarar, ziyan 1130

z. geçürme 30

ẓaymurān : bir çeşit bitki, odorife rous
yaprağının bir parçası

zebān (f.) : dil, lisan 498, 1593

z. açup 1658

z. virdi 729

zebānī (a.) : cehennemlikleri
cehenneme atmaya memur edilen
melek

z. -ler 946

ẓebh (a.) : kesme; kurban etme

ẓ. -i şāt 735

zebūn (f.) : zayıf, güçsüz, aciz

z. kılmışdı 268

z. olursun 1326

Zebūr (a.) : Dört mukaddes kitaptan

Hz. Davut'a ineni 1221

Z. -'uñ 687

zehr (af.) : zehir

z. -i kâtil 599

zehmāk : zehirli 597

zeḳāt (a.) : İslâmın beş şartından biri
735

zekī (a.) : temiz; zekâ sahibi 1416

zelīl (a.) : hor, hakir, aşağı tutulan;
tamahkâr; sürçüp düşen; yanılan 48,
81, 84, 1682

ẓ. kalur 1462

ẓ. kılduñ 1535

zemān (a.) : zaman, vakit 2

zemīn (f.) : yer, yeryüzü 2, 317

z. -i 1705

zemzeme (a.) : yavaş ve hafif türkü
söyleme

z. -m 1631

z. kılırsun 1626

zen (f.) : kadın 276, 523, 527, 538,
539, 847

z. -e 276, 279, 281

z. -i 519, 554

zen (f.) : vurmak

z. -ler 138, 142

ẓenb (a.) : günah, suç, kabahat

ẓ. -üme 238

ẓ. -üñi 972

zenbūr : arı, eşek arısı 1641

zer (f.) : altın 382, 420, 421, 628, 753,
1480

z. eyle 680

z. kıılır 234

zerd (f.) : sarı 58

z. -i 420

zerger (f.) : kuyumcu 1070, 1071

Zerger 1065, 1067, 1068, 1091

Z. -'e 1063, 1087, 1089

Z. -'i 1096

zer-nigār (f.) : altından işlenmiş,
yaldızlı 628, 1697

ẓerre (a.) : pek ufak parça 376, 1382

zevāl (a.) : sona erme

z. irişdi 1012

zevc (a.) : karı kocanın her biri

z. -e 290

z. -ine 286, 287

zevraḳ (a.) : kayık, sandal

z. -in 1330

Zeyd bin Şabit (a.) : sahabelerden biri
897

zeyn (a.) : süs

z. ider 42

zıllu'llāhdur (a.) : Allāh'ın gölgesi 305

zīb (a.) : süs, bezek 621

zībā (f.) : süslü, yakışıklı, güzel 498,
625, 1211

zībā-cemāl : güzel yüzlü 498

zih̄n (a.) : zihin, anlama, bilme

z. -i pāk 515

zıkr : (a.) anma 1150

z. -i mūdām 121

zımmet (a.) : sahip çıkma, koruma
zorunda kalma

z. -ümde 223

zindān (f.) : karanlık, yeraltı
hapisanesi 925

z. -a 278, 284, 286

zinde (f.) : diri, canlı; güçlü

z. -yidi 1384

z. тұrurvan 1624

z. -i ʿışḳ 51

zindegānī (f.) : dirilik, hayat

z. bulmaya 51

zindīḳ (a.) : münafık, ahirete
inanmayan

z. -i 1096

zīnet (a.) : süs, bezek 398, 622

zīnhār (f.) : sakın, asla 1002

zişt (f.) : çirkin 547, 547

zīver (f.) : süs, bezek 628

z. -in 621

ziyā (a.) : ışık, aydınlık 1479

z. virdi 66

ziyād (a.) : fazlalık, çokluk

z. ola 739

z. oldu 351, 1518

z. olmuşdur 395

ziyāde (a.) : artma, çoğalma

z. ola 989

ziyāfet (a.) : misafir yedirip içirme

z. itmedüm 359

ziyān (f.) : zarar 609

z. -dan 143

z. itdiler 466

z. kılmışuz 323

z. -a virmişüz 324

ziyāret (a.) : ziyaret 1527

zuhūr (a.) : görünme, meydana çıkma

z. kıldı 1336

zulm (a.) : zulüm, haksızlık 265, 293,
301, 304

z. -i 267, 300, 300

z. -in 773

z. -iyle 266

z. iderdi 772

z. itdügi 303

zulmāt (a.) : karanlıklar 332

z. iden 316

z. idüp 318

ẓulmet (a.) : karanlık 319

z. -i evhāmdan 491

Ẓulm-i Kūr 302

Zūr (a.) : yalan, asılız, uydurma 1221

z. -uñ 1115

zū'l-celāl (a.) : celāl, ululuk sahibi olan

Allāh 531

Ẓū'l-ḳarneyn : Büyük İskender 756,

778, 781, 783

Ẓ. -'e 770, 778

Ẓ. -i šāh 752

zūbāb (a.) : sinek

z. -i mürde 910

zūhd (a.) : her türlü zevke karşı

koyarak kendini ibadete veren 543,

560, 1072, 1406, 1412, 1436

z. -iyile 995

z. -üñe 547

z. -i ṭā' atun 546

zūlf (f.) : yüzün iki yanından sarkan
saç lülesi

z. -üñüñ 63

zūnnār (a.) : papazların bellerine

bağladıkları uçları sarkık, ipten örme

kuşak

z. -ını 1375